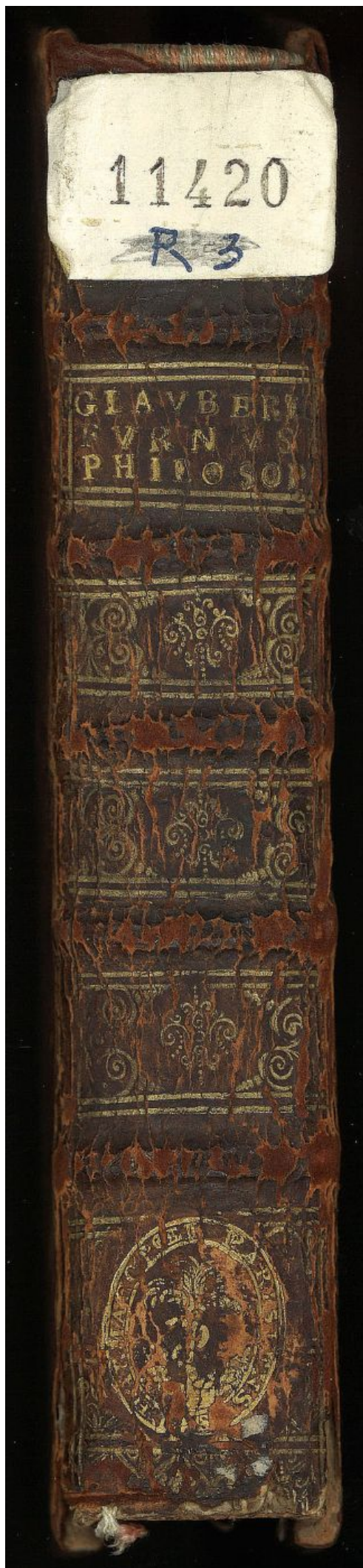

Glauber, Johann Rudolph. Furni novi philosophici, sive Descriptio artis destillatoriae novæ ; spirituum, oleorum florum, aliorumque medicamentorum illius beneficio facillimâ quâdam & peculiari viâ è vegetabilibus, animalibus, & mineralibus, conficiendorum & quidem magno cum lucro ; agens quoque de illorum usu tam chymico quàm medico, edita & publicata ubi gratiam veritatis studiosorum. Per Joannem Rudolphum Glauberum.

*Amsterodami, prostant apud Joannem Janssonium.
M DC LVIII., 1658.*

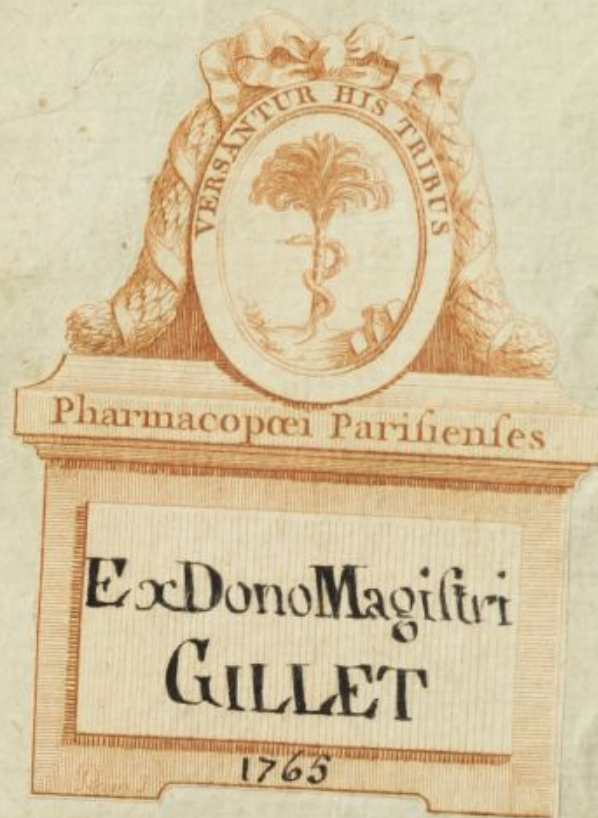
Cote : BIU Santé Pharmacie 11420 (1)

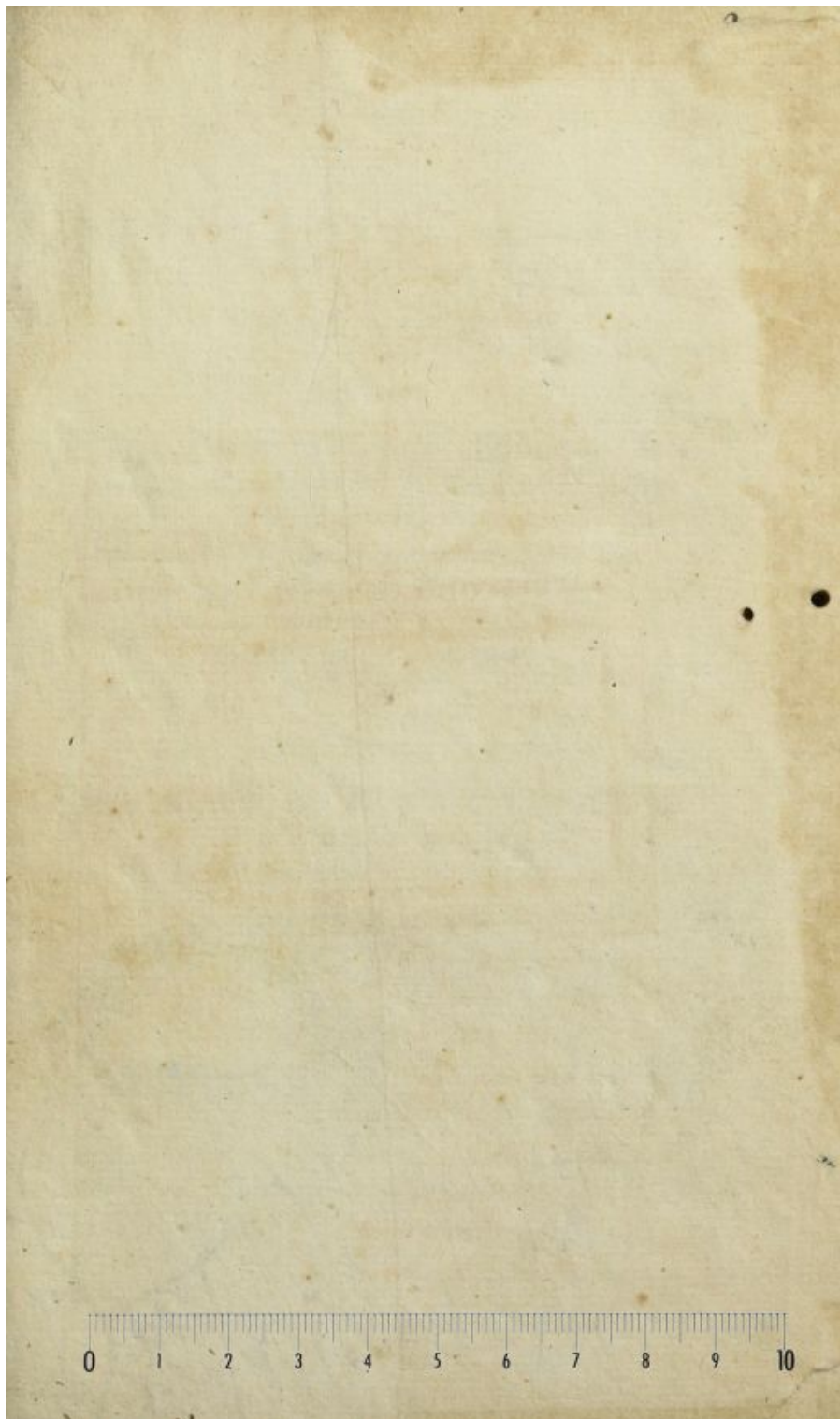

Collectionne L. L. L. 61011 1889
B

furni Novi. pars 1^a

— — — pars 2

— — — pars 3

— — — pars 4

— — — pars 5^a

apologia —

^{R. F.}
FURNI NOVI 11420
PHILOSOPHICI,
SIVE 11420
DESCRIPTIO ARTIS
DESTILLATORIAE
NOVÆ;

Nec non

Spirituum, Oleorum Florum, aliorumque Me-
dicamentorum illius beneficio, facillimâ quâdam & pe-
culiari viâ è vegetabilibus, animalibus & minerali-
bus, conficiendorum & quidem magno cum
lucro; agens quoque de illorum usu tam
chymico quàm medico, edita & pu-
blicata in gratiam veritatis
Studioforum.

Per

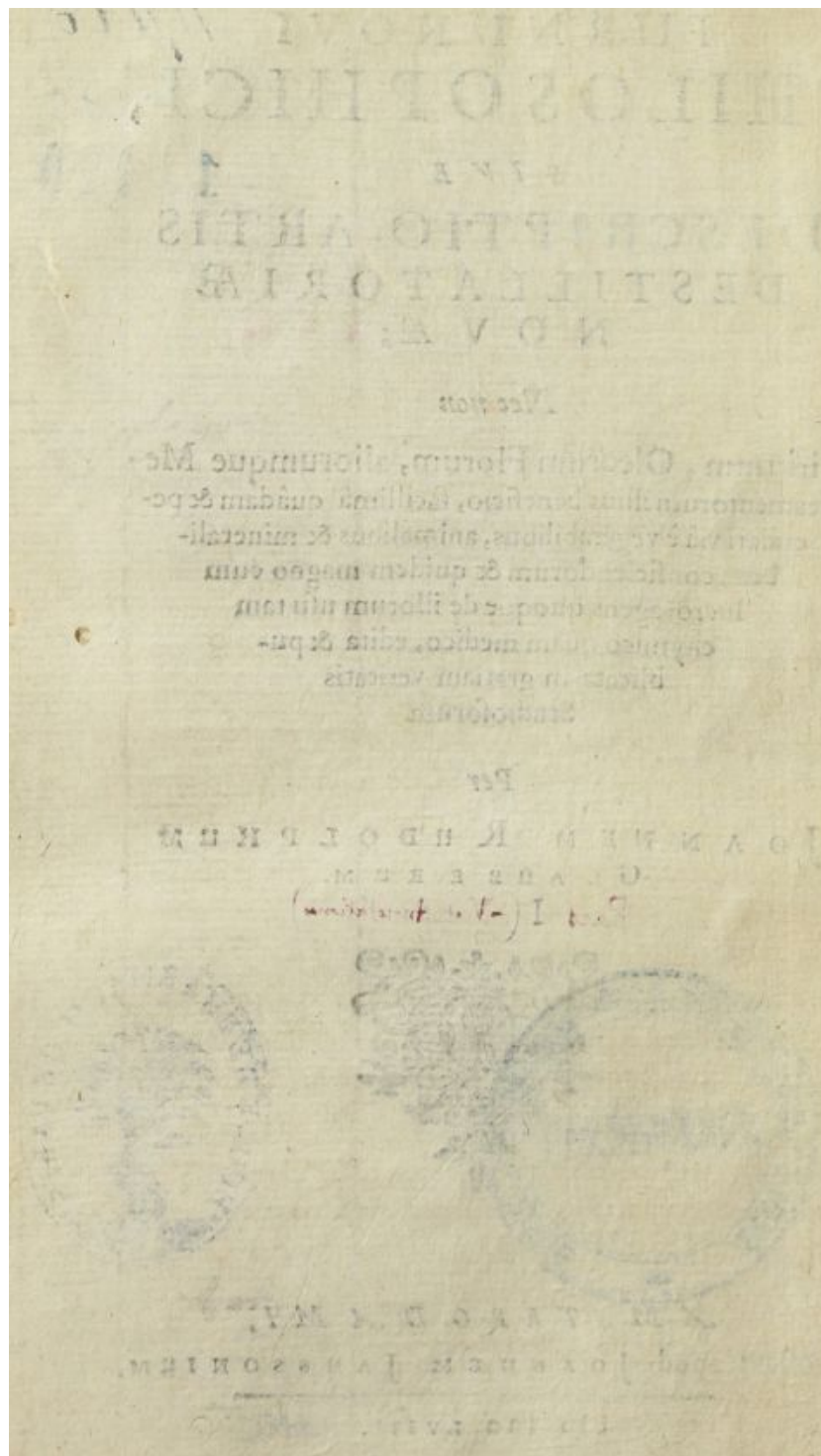
JOANNEM RUDOLPHUM
GLAUBERUM.

Pars I (-V. et Annotationes)

AMSTERODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSONIUM.

MDCLVIII.

P R Æ F A T I O

A D

Lectorem benevolum.

*Q*uas hactenus fornaces peculiare, viasque destillandi compendiosas, assiduis lucubrationibus speculationibusque inventas paucos ante annos, quibus multa præclara opera, vulgari arti impossibilia, perpetrari possunt; pro me tanquam secreta reservavi, decrevi tandem, perpendens mecum utilitatem, quam præstare potest mortalibus, hanc artem diutius non celare, sed in gratiam proximi publicare, dando perfectam & fundamentalem Spagyris informationem artis hujus noviter inventæ, ne amplius opus habeant in posterum tempus terere, sumptusque expendere in laboribus tediosis longis, sed viâ faciliori, beneficio mearum fornacum multa præclara operari queant. Dividetur autem hic liber in partes quinque, quarum prima docebit constructionem fornacis alicujus, in quâ incombustibilia destillantur & sublimantur, & quidem talia quæ Retortatum aliorumque vasorum beneficio perfici nequeunt; & quomodo mineralium metallorumque spiritus, flores & olea illius beneficio præparentur, nec non illorum usum & vires.

In secunda parte docebitur alia fornax, in qua combustibilia, utpote vegetabilia, animalia & mineralia
 A 2 destil-

destillantur, perfectissimèque subtiliantur: cujus beneficio multa medicamina præstantissima ad tollendos gravissimos & incurabiles alias morbos & affectus præparari possunt.

In tertia docebitur nova quædam inventio hætenusque incognita destillandi Spiritus ardentes, utpote ex vino, frumento, fructibus, floribus, herbis & radicibus, nec non aquas vegetabilium, animaliumque, & quidem in magna copia, brevi temporis spatio, & absque magnis sumptibus; ut & coquendi cervisiam, hydromel, vinum, aliaque, quæ alias conficiuntur in magnis cupreis vel ferreis vasibus; beneficio vasorum ligneorum, adminiculo parvi alicujus instrumenti cuprei vel ferrei, ponderis 2. vel 3. librarum, viâ nimirum quâdam facili absque fornacibus. Docet quoque noviter hæc inventa ars varios labores alios chymicos, utpote putrefactiones, digestiones, circulationes, extractions, abstractions, cohobationes, fixationes &c. Estque hæc inventio admodum necessaria utilisque tyronibus hujus artis, non enim indigent in confectione spirituum ardentium, aquarum vegetabilium, extractorum, aliorumque medicamentorum, tot fornacibus, totque cupreis, ferreis, stanneis, terreis vitreisque vasis, docentur enim hic, quomodo prædicti labores omnes perficiantur saltem adminiculo parvi alicujus instrumenti cuprei vel ferrei in vasis ligneis, tam bene nimirum ac per vesicas, aliaque vasa amplissima cuprea: quâ ratione parçitur expensis &c.

In quarta parte docebitur alia quædam hætenusque incognita fornax, in qua facillime perpetrantur cuncti labores chymici: utilisissima ad explorandas minera-
lium

lium metallorum que naturas; itemque ad probanda, examinanda, liquefacienda, capellanda, & separanda metalla, ne quid pereat, viâ nimirum compendiosa & facillimâ, & quidem magno cum fructu &c.

In quinta parte docebitur confectio sive præparatio instrumentorum ferreorum, terreorum, vitreorum aliorumque necessariorum ad prædictas 4. fornaces, docebuntur & alia necessaria utilissimaque manualia.

Et quidem in prima parte, delineatâ fabricâ primæ fornacis, revelabo etiam quomodo ipsius beneficio conficiantur Spiritus, olea, flores aliaque utilissima medicamina, eorumque vires & usum quantum fieri quidem licet fidelissimè & absque fraude. Et quidem non dubito, quin intellecturi, opus hoc approbaturi, indocti autem Zoili contempturi sint. Dicitur enim per Proverbium: Ædificans prope viam publicam, multa audire cogitur, ab obtrectatoribus, cum primis autem à misella plebecula &c. Sed opus esset, quod ejusmodi Thrasones aliquid præstantius ederent in lucem antequam aliorum carperent labores.

Quare nemo intempestivè judicet hoc opus, antequam nimirum perfectè de illo fuerit informatus; tunc enim non dubitabo; quin laudem inde deportaurus sit author.

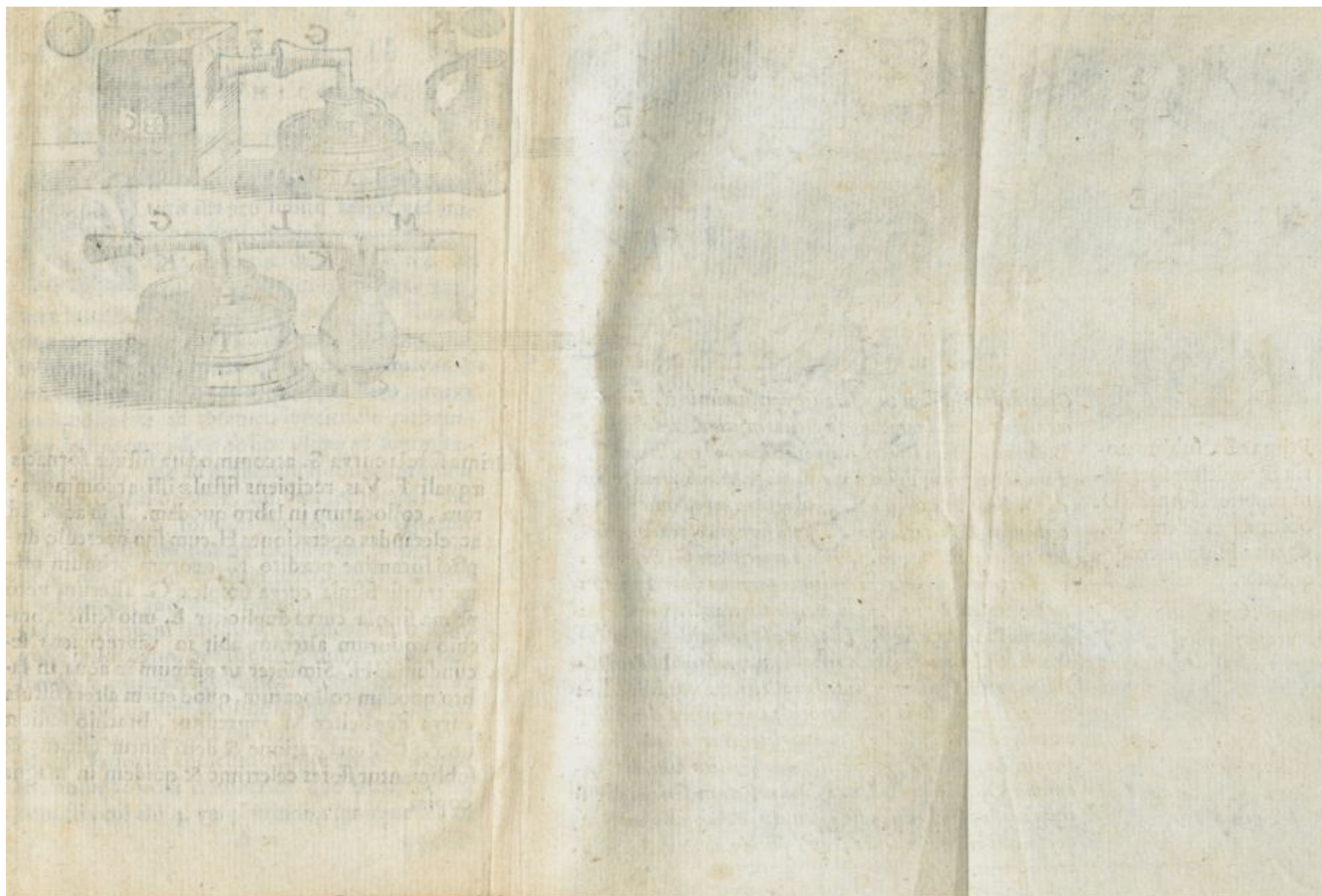
Et si cui forte fortuito, qui extruxerit hanc fornacem, laboranti vel operanti per illam, non omnia statim ex animi sententia succedant; cogitet ille secum, se fortasse in aliqua parte peccasse (est enim opus novum & incognitum, in quo facile quis errare potest)

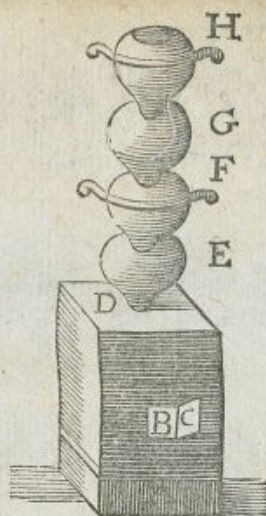
nec propterea murmure et adversus authorem ipsi culpam imputando, quod non satis apertè scripserit, sed sua adscribat ignorantia, authorisque mentem intelligere studeat, exerceatque sese in laboribus, tunc enim non dubitabo de meliori successu, quem omnibus & singulis precor. Amen.

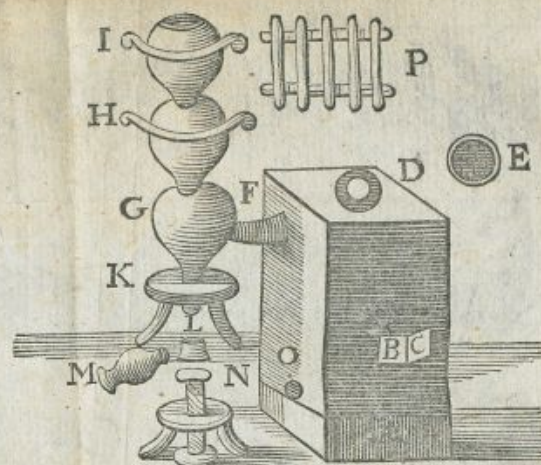
P A R S

Prima olla sublimatoria E. innititur foramini superiori fornacis D. Secunda F. Tertia G. Quarta H. & sic consequenter.

Cineritium ejusdem cum fornace amplitudinis A. Foramen medium per quod carbonēs & species injiciuntur destillanda B. obturamentum lapideum apponendum post injectionem C. Foramen superius distinctione aliqua præditum arenâ replendâ D. Cum suo operculo E. quod apponitur post injectionem carbonum & materialium. Fistula furnum egrediens copulata primo recipienti F. Primum vas recipiens G. Secundum H. Tertium I. Sellula cui innititur primum vas recipiens, in medio perforata, ut collum recipientis transire valeat, cui scutella L. annectitur K. Ipsa scutella per cujus fistulam defluunt condensati spiritus in recipulum appositum L. Receptaculum in quod stillant in scutella collecti spiritus M. Sellula N. Per cujus medium transit trochlea pro lubitu elevabilis; cujus beneficio scutella L. Primo applicatur recipienti, i. e. inferiori. Locus fistulae pro destillatione spiritus vitrioli & aluminis O. Crates consistens è duobus baculis ferreis robustis transversis, firmiter fornaci applicatis P. cui innituntur 4. vel 5. alii minores mobiles, quò fornax ab immunditie liberari queat.

Prima fistula curva G. accommodata fistulae fornacis æquali F. Vas recipiens fistulae illi accommodatum, collocatum in labro quodam. I. in aqua ad accelerandas operationes H. cum suo operculo duplici foramine prædito K. quorum primum prima transit fistula curva simplex G. alterum verò prima fistula curva dupliciter L. uno scilicet brachio, quorum alterum abit in vas recipiens secundum HH. Similiter ut primum in aqua in labro quodam collocatum, quod etiam altera fistula curva dupliciter M. ingreditur, brachio scilicet uno, &c. quâ ratione & destillantur spiritus & sublimantur flores celerrimè & quidem in magna copia.

7

P A R S P R I M A
F U R N O R U M
P H I L O S O P H I C O R U M .

De preparatione Primæ Fornacis.

U O D ad primam fornacem, poterit illa pro lubitu major vel minor exstrui, habitâ ratione quantitatis materiæ destillandæ &c. & quidem vel rotunda vel quadrata; vel è lateribus vel per figulum ex argilla. Requirit autem diameter spithamæ unius (intrinsicus nimirum) altitudinem quatuor spithamarum; unam nimirum à fundo usque ad cratem, unam quoque à crate ad foramen injiciendis carbonibus destinatum; duas ab hoc usque ad summitatem fistulæ, quæ ad minimum spithamam unam furnum egredi oportet, ne vasa recipientia ob propinquitatem fornacis incalescant. Oportet quoque fistulam habere diametrum parte anteriore, respondentem tertiæ parti diametri intrinsici fornacis; ampliorem quoque paululum parte posteriore quàm anteriore. Craticula talis esto, quod possit eximi pro lubitu & mundificari, obstructa à materia destillanda injecta: obstruitur enim facile in destillatione salium colliquescentium cum carbonibus, unde aër denegatur igni, & destillatio per consequens impeditur. Vel imponentur fornaci transversim duo baculi ferrei robusti, cui alii 4. vel 5. minores innitantur, &

A 4

quidem

quidem unus ab altero per distantiam digiti unius lati transversi, exeuntes paululum è fornace, quo obstructi, forcipe comprehensi, commoveri & à materia combusta mundificari, iterumque postea rite in sua loca reponi queant: quare etiam oportet fornacem parte sua anteriore, sub crate nimirum apertam esse, quò melius cratem tractare possis.

Oportet quoque supernè habere tectum fornacem lapideum vel terreum, foramine præditum in medio, cum aliqua distinctione arena replenda, quo operculum impositum rite claudere possit foramen illud, ne spiritus exhalare queant, sed coacti per fistulam egrediantur in recipientes, postquam injeceris materiam destillandam.

De Recipientibus.

Vasa recipientia conficiantur è vitro, è terra forti, spiritus quæ retinere possit, qualis est Waldburgica, Hassiaca, Frechheimensis, Siburgica &c. Meliora sunt confecta è vitro si modo non deficiunt officinæ, & quidem è vitro forti & firmo; quæ & circa juncturas smirite lævigari & adæquari possunt, quò melius jungantur, & tunc lutatione opus non est, (quomodò autem smirite lævigentur & adæquentur, id docebitur in parte quinta, de manualibus agente) quia adeò arcè hac ratione junguntur, ita ut nullus egredi possit spiritus per juncturas scil. Secus juncturas luto optimo firmare oportet, spiritus exhalare non permittente, quale docebitur in libro

bro de manualibus agente. Formam Recipientium videre licet in delineatione. Quod ad quantitatem eorum scito, quod quò majora eo meliora, paucioribus enim tunc opus habes, pluribus verò minoribus. Orificium superius amplius esto inferiore, ita ut semper aliud vas recipiens orificio suo inferiori, jungi possit ipsi; & quidem orificium inferius habeat diametrum trium digitorum latorum transversorum, vel circiter, habita nimirum ratione fornacis, cujus diameter est unius spithamæ. Major enim fornax majora requirit foramina ut & orificia recipientum, quo igni sufficiens aëris debitaque administretur proportio: Vel si fornacis diameter plus quam spithamam haberet, oporteret quoque eam habere duas vel tres fistulas, (quæ simul consideratæ haberent amplitudinem respondentem tertiæ parti amplitudinis fornacis, tanta enim amplitudo tantumque aëris requiritur, si ignis liberè suum officium præstare debet) quibus applicanda vasa recipientia dictæ proportionis, ne ignis suffocetur.

Apposita autem figura conjunctionem recipientum edocebit, nec-non eorum applicationem ad fornacem. Et primum quidè vas recipiens innititur tripodi, vel sellulæ in medio perforatæ, ut collum primi recipientis transire possit, cui applicatur scutella fistulata recipiens destillantes spiritus: Primo postea jungitur secundum atque huic tertium & sic consequenter (prope nimirum parietem vel scalam aliquam) tot nimirum quot

A 5

pla-

placuerit. Supremum vas recipiens apertum quoque sicuti cætera omnia, oportet ut relinquatur. Inferiori, uti dictum, annectitur scutella fistulata, per cujus fistulam defluunt stillati spiritus in aliud quoddam vas vitreum appositum; quod repletum aufertur, aliudque substituitur; quia illud absque lutatione applicatur, ac proinde facile mutari potest. Et si quid aliud stillare placet, oportet auferre, & mundificare, mundificatamque iterum arctissime applicare ne quid spirituum exhalare queat, collo inferioris Recipientis (nimirum scutellam fistulatam.) Et si scutella fistulata adeò arctè jungi nequit ita scil. ne quid exhalare possit, infunde cochleare unum aquæ; adstringit enim, nec nocet spiritibus, quia in rectificatione iterum separatur.

De vasis sublimatoriis.

HÆc non opus est conficere è vitro, vel è terra tali, quæ spiritus retinere potest, cujus supra mentio facta; si modò conficiantur è communi terra figulina bona, beneque intrinsecè devitrecenter, talis nimirum formæ, & figuræ, qualis apparet ex apposita declinatione.

Eligenda tamen terra bona ignem tolerare potens, inferiores enim ollæ ab igne incallescunt, ita ut frangerentur ab eo, si non essent confectæ è terra bona.

Nunc etiam ipsum destillandi modum in genere declarabo; ut & in destillatione quavis manualia necessaria,

Modus

Modus destillandi.

PRimo iniiciantur aliquot carbones vivi, qui postea cooperiantur aliis, usque ferè ad repletionem fornacis, ad fistulam ferè usque; quo facto operculum superius maneat remotum à suo foramine (quo calor & fumus illuc transeant, non autem per fistulam & vasa recipientia, quæ inde incalescunt, quod impedimento futurum destillationi) usque dum ignis sufficienter accensus, furnusque probè incaluerit. Deinceps tantum iniice materiæ præparatæ destillandæ cum cochleari ferreo, quantum sufficit ad cooperiendos carbones; quo facto arctissimè obtura fornacem, operculum superius foramini suo, sive arenæ quæ in distinctione illa, qua foramen superius prædictum, firmiter imprimendo. Injecturus autem per foramen medium, oportet ut factâ injectione, statim admoveat obturamentum lapideum suo foramini, quod quoque oportet, claudere illud sive obturare quàm exactissimè, hac enim ratione omnia coguntur instar nebulae crassæ erumpere per fistulam in Recipientes, ibique in spiritum sive oleum acidum condensare sese, indeque destillare in scutellam applicatam, per cujus fistulam porrò stillant in excipulum alterum vitreum appositum. Conflagratis carbonibus spiritibusque omnibus egressis, oportet ut plures carbones injiciantur, pluraque materialia donec sufficientem nactus sis quantitatem spirituum. Hâc
destil-

destillandi ratione poteris pro lubitu cessare iterumque inchoare, nihil enim periculi inde.

Purgaturus autem fornacem nihil aliud facere habet, quàm extrahere baculos ferreos, transversis incumbentibus, ut caput mortuum, decidat, quod postea batillo auferendum; quo facto oportet ut baculi exempti transversis, iterum superimponantur, atque his carbonēs vivi, quibus alii usque ad sufficientiam, tandemque his accensis materialia.

Purgaturus autem recipientes, inchoaturus alterius rei destillationem, non opus habet amovere illos, sed solummodò infundere aquam puram, per superiorem scil, Recipientem, cujus descensu purificantur illi.

Atque hac ratione non modo è vegetabilibus, volatilibus & mineralibus (incombustibilibus) sed etiam è metallis fixis & lapidibus mirabiliter & facile, copiosè eliciuntur spiritus, olea & res, quod fieri alias nequit vulgari scil. arte destillatoria.

In hoc autem furno ejusmodi solummodò destillantur materiæ, quæ destillatæ humiditatem dant incombustibilem, utpote sal commune, vitriolum, alumen, nec-non alia mineralia & metalla, quæ tamen singula peculiaria sua, tractata requirunt manualia,

Fornace autem hac non inserviente cuivis materiæ, quia vivis carbonibus species destillandæ superinjiciuntur, utpote combustibilibus; decrevi in secunda parte dare & aliam, minorem
scil.

scil. atque huic dissimilem, convenientem autem omnibus combustibilibus, volatilibus spiritibus præditis destillandis, utpote tartaro, cornu cervi, succino, sali armoniaco, urinæ &c. Conficiuntur quoque hujus beneficio spiritus subtilissimi volatiles sulphurei salium & mineralium, utpote salis communis vitrioli, aluminis, nitri, antimonii, omniumque cæterorum mineralium & metallorum, qui aliàs sine hac fornace vix confici possunt, quibus mirabilia præstantur in medicina & alchymia, uti in 2. parte fufius demonstrabitur.

Nunc etiam aliorum Recipientum dabo conficiendi rationem, pertinentium ad primam fornacem, & quidem nonnullis laboribus aptiorum; quemadmodum priores alijs aptiores; quare operaturus hos vel illos pro lubitu eligere potest.

Quemadmodum igitur priores juxta murum vel scalam sursum erecti, quò fit quod spiritus sursum ex uno in alium tamdiu ascendat, donec refrigeratus & condensatus iterum destillet deorsum in scutellam annexam; ita hi rectà (modo contrario) ceu collaterales statuuntur & collocantur in labro frigidâ repleto ad condensandos spiritus; qua ratione tot non opus est Recipientibus. Aliter quoque his formatos esse oportet, nec sicuti priores supernè & infernè apertos, sed supernè solummodò, instar ollarum coctionibus inservientium: hoc autem observandum, quod quò profundiores & ampliores eò meliores.

Oportet quoque illos copulari beneficio fistularum

larum terrearum, ita quidem distinctarum, ut spiritus prohibeantur adhuc calidi (nondum refrigerati) ex uno in alterum emigrare ; sed per medium separationis fistularum coacti descendant ad fundum cujusvis recipientis, indeque iterum ascendant per aliam fistulam in alium recipientem, instar prioris duplici operculo præditum, ubi, denuo descendentes ad fundum frigidum, refrigerati & condensati permanent. Sufficiunt autem horum numero 3. vel 4. cum illorum requirantur 13. vel 15. habitâ ratione magnitudinis illorum.

Figuram horum Recipientum, nec non copulationem eorundem, ex apposita delineatione petere licet. Sufficit autem plerumque unus paucâ destillaturo, cum primis si materia non est pretiosa, & tunc quidem una saltem fistula curva terrea copulatur brachio uno cum fistula furnum egrediente, altero verò cum Recipiente, ita quidem ut deorsum Recipientem ingrediatur ad medietatem scil. usque ; atque tunc non opus est claudere orificium Recipientis ; non enim multum refert si quid evaporet, si nimirum materia destillanda non pretiosa est. Atque hâc ratione & quidem singulis horis novi spiritus, novique flores confici possunt, beneficio unius fornacis, uniusque recipientis, hac tamen cum cautela, quod pro quavis nova destillatione, aquâ sit lavandus Recipiens, antequam iterum applicetur fistulæ ; quo denuo applicato, poteris postea tuas in fornacem prolicere species, atque id tam diu,

diu, donec sufficientem nactus sis quantiatem spirituum.

Atque hæc destillandi ratio cum primis inseruit exploratoribus multorum & variorum mineralium, naturarum & proprietatum, experiendi gratiâ, quales in igne concedant spiritus & flores. Nimis enim tædiosum est, in quavis nova destillatione novam & peculiarem applicare recipientem; multi quoque chymicæ artis studiosi studium suum deserturi, valentes per Retortas non nisi unam facere Probam quotidie: Expensæ quoque nec-non temporis jactura multos, non mirum, si deterrent.

Hic autem Retortarum copiâ non opus, nec illarum lutatione, ut nec recipientum, similiumque rerum superfluarum: Nec etiam hîc requiritur assidua operatoris præsentia, ignisque regiminis observatio, cujus neglectione jactura retortarum & recipientum alias metuenda, & per consequens laboris frustratio. Hæc & alia tædiosa hîc non curantur, quia saltem sufficit projicere materiam supra carbones, & operire fornacem, & tunc evestigiò egrediuntur spiritus & flores ejusdem speciei cum suo minerali. Quorum si sufficientem copiam nactus, extrahere oportet baculos ferreos, quibus carbones incumbunt, ut decidant auferendi; & dum adhuc calet furnus, reponere baculos nimirum ferreos, atque iisdem superimponere carbon es alios qui tunc ultro à calore fornacis accenduntur: interea quoque auferre oportet Recipientem, ipsumque mun-

mundificare & reponere, vel si mavis, applicare alium mundum, pro nova scil. alterius materiei destillatione.

Atque hac ratione & quidem spatio unius horæ varia destillari & sublimari possunt in parva scil. quantitate. Volens autem destillare vel sublimare in majori copia, capiat 3. vel 4. ollas, quò spiritus ex una in alteram migrare valeant, ne quid pereat ipsorum. Non opus est hic (uti dictum) assidua præsentia, licet enim abire, cessare & repetere pro lubitu, quia opus caret periculo fractionis Retortarum & Recipientum.

Sciens igitur usum hujus fornacis, multa brevi quidem temporis spatio præstare potest, nec facit jacturam temporis & sumptuum. Unius enim horæ spatio plus ejus beneficio efficere quis potest, quàm viâ vulgari 24. horarum spatio: qua etiam ratione egregiè parcitur carbonibus, quia 10 libræ carbonum hac ratione plus valent quàm aliàs 100. E. gr. Expertus unius horæ spatio stillare facere potest lib. 1. spiritus salis, cum 3. 4. 5. libris carbonum; cum alias requirantur 50. 60. libræ, & ad minimum 20. vel 30. horarum spatium, viâ illâ vulgari retortarum beneficio; id quod admodum tardiosum.

Possunt etiam hac ratione mineralium metallorumque confici flores, in magna nimirum copia & quidem facillimè brevissimo temporis spatio, sine magnis sumptibus, ita ut unius horæ spatio cum 3. vel 4. lib. carbonum, una libra florum Antimonii confici possit: estque hoc non exiguum

exiguum adminiculum medico & chymico.

Durat autem hæc fornacula semel extructa multos annos, & fracta facile reparatur.

Atque hac ratione saltem opus materialium destillandorum, retortis non indigemus, nec recipientes insunt periculo, qua egregiè parcitur sumptibus. Præter prædictas vias habeo adhuc aliam & quidem compendiosiore, destillandi nimirum & sublimandi, facilioremque, quâ exiguo temporis spatio incredibilis copia spirituum salium, & florum mineralium & metallorum confici potest; quam ad aliud tempus, quia sufficit hæc nunc dixisse, reservabo. Non autem dubito, diligentes spagyros vestigia mea secuturos, inventurosque incognita mihimet ipsi, *facilius enim est inventa augere, quam ignota invenire.*

Constructione igitur fornacis clarissime juxta meam quidem opinionem declarata, sequetur etiam nunc ejus, ipsaque destillandi & sublimandi ratio.

Et si forte fortuito, & quidem contra spem, aliquid obscuritatis occurreret, processus tamen processum explicabit; sequeturque effectus in praxi diligentem operantem, naturæque scrutatorem, & quidem sine omni dubio, eo modo quem præscripsi. Id quod ex animo precor piis spagyris nec-non benedictionem Dei ter Opt. Max. Amen.

B

Quo-

Quomodo Spiritus Salis destillandus.

Q Uod primò aggrediar salis spiritum , antequam nimirum agam de vegetabilium spiritibus , ratio hæc est , quod sit ferè præcipuus , qui hac fornace confici potest : pauci enim viribus & virtutibus ipsum excellunt , quare etiam ipsi hunc exhibui honorem. Nec est ullus spirituum acidorum , qui hætenus plus negotii facerit chymicis , quàm hic , quare etiam omnium pretiosissimus fuit. &c. Nonnulli enim salem miscuere cum argilla figulina ; & mixturam in globulos redeigere , quos per Retortam ignis violentiâ pepulere spiritus consequendi gratiâ : alii miscuere scalam cum bolo , alii cum farina tegularum , alii cum alumine usto. &c.

Alii usuri via compendiosiore , fluere fecere salem in retorta tubulata nimirum superiore & posteriore parte ; per cujus tubulum superiorem aquam frigidam instillarunt , ad elevandos spiritus salis ponderosos , per posteriorem verò folle sufflarunt , ad pellendos spiritus in retortam : atque hic modus non spernendus simpliciter , hoc tamen incommodi habet , quod temporis progressu frangantur retortæ , quod salem amplius retinere nequeant , & destillatio intercipiatur. Alii tentarunt id præstare retortis ferreis , sed hac ratione spiritus mortificati fuere , quia facile aggrediuntur ferrum ; unde loco spiritus phlegma accepere. Atque tales aliosque tædiosos hætenus destil-

destillandi modos invenêre ; & per optimum quidem vix libram unam stillare potuerunt 24. vel 30. horarum spatio cum libris 50. 60. 100. carbonum , ratio fuit , quod parum in ipso sit tentatum , paucique ipsum justum & bonum habuerint , unde etiam ipsius vires incognitæ manfêre.

Atque hoc propterea indicare volui , ut appareat quàm pretiosus hic spiritus fuerit hætenus , & quàm facilè nunc & copiosè viâ nimirum meâ noviter inventâ , paucis sumptibus confici possit.

Dictum suprâ , quod materialia hac destillandi ratione immediatè proijciantur in ignem , quod tamen cum discretione accipiendum : Etsi enim , nonnullæ species absque ulla aliqua præparatione immediatè proijciantur in ignem ; non tamen sequitur quod omnes & singulæ ; oportet enim in quibusdam discretione uti , utpote in salis destillatione . Si enim sal immediatè proijceretur in ignem : non modò nullos daturus esset spiritus , sed tamdiu supra carbones saltaturus , donec ad infimam fornacis partem descensum inveniret : Huic autem diversimodè præveniri potest : & primò quidem hac ratione : Solve salem in aqua communi , postea extingue carbones viuos in hac aqua , ut imprægnentur sale , quos postea in fornace accensos conflagrari permitte : oportet autem primò iniicere alios viuos (ardentes) carbones , super quos sale imprægnatos , & quidem ad repletionem usque fornacis ut suprâ dictum : & dum conflagrantur carbones vi ignis sal resolvitur in spiritum.

B 2

Obser-

Observandum autem, quod hac ratione destillaturus salis spiritum opus habeat eligere sibi recipientes vitreos, quia terreos ob nimiam subtilitatem calidus penetrat: Estque hic sapore gratissimus spiritus. In defectu verò vitreorum dabo & alium modum, ubi terreis uti licet.

Admisce sali aliquid vitrioli vel aluminis, conterendo optimè in mortario (quò enim melius conteruntur, eò plures dant spiritus) Postea projice mixturam in ignem cum cochleari ferreo, tantum nimirum, quantum sufficit ad cooperiendos carbones, & tunc magno impetu egredientur spiritus in Recipientes, ubi coagulati destillant in scutellam, indeque in alterum excipulum, Et si rite noveris operari, spiritus instar aquæ continuò effluent per fistulam crassitie calami; poterisque facile quavis hora conficere lib. 1. Spiritus. Ratio autem, quod hac ratione plures accipias spiritus quàm illà, hæc est, quod admixtum vitriolum & alumen fluere faciat subito salem, qua ratione prohibetur ejus descensus per carbones ad inferiorem fornacis partem, sed carbonibus adhærescens sal ferè omnis convertitur in spiritus. Caput mortuum subrubrum facile cum cineribus descendit per craticulam, quod amplius destillari nequit, dat autem salem album fixum excoctione, inserviens pro fluxu metallico: quod in aqua calida solutum inservit quoque pro clistere contra vermes quos necat, purgatque intestina.

Objicies hunc hac ratione confectum spiritum

tum non esse sincerum salis spiritum, propter admixtionem spiritus vitrioli & aluminis, sed mixtum & compositum. Resp. Non potest hac ratione ullus stillare spiritus vitrioli & aluminis, id quod sæpe probavi, projiciens vitriolum, vel alumen in fornacem, ubi nullos omninò accipi spiritus; ratio hujus est quod hi spiritus, salis spiritu sint longè graviores, nec tantam altitudinem, utpote trium spithamarum ascendere valeant, sed comburantur, unde nisi phlegma stillare potest nihil. Quare hac ratione confectus non mixtus sed purus putus spiritus salis est, ejusdem saporis & virtutis, cum illius qui per se fit; quia in hac fornace aluminis & vitrioli spiritus confici nequit, nisi fistula egrediatur fornacem prope craticulam, ut ex delineatione fornacis videre est; aliàs enim fieri nequit; Propterea hi spiritus melius rectiusque docentur in secunda parte. Et posito quod aliquid unà cum spiritu salis egrediatur, quod tamen impossibile, quid quæso inde damni, tam in solutione metallorum quàm medicina? Quare hac ratione suspicione caret paratus spiritus. Attamen incredulo satisfaciam, daboque illi alium modum, sine aluminis vel vitrioli additione, stillandi spiritum, sed in secunda parte hujus libri, ubi docebo fornacem, per quam conficiuntur spiritus nitri, aqua fortis aliorumque combustilium, utpote olea vegetabilium, & pinguedines animalium, aliaque quæ per hanc confici nequeunt: atque hac ratione satisfaciam illis, quibus prædictus modus non arridet.

B 3

Defi-

Deficientibus autem sæpè vitreis Recipientibus, cogimur usurpare terreos, qui verò salis spiritum prædictis modis confectum retinere nequeunt : in quo casu possem quidem revelare exiguum aliquod manuale, cujus beneficio prædictus spiritus in magna etiam copia, in terreis recipientibus capi potest : Sed certis de causis hic reticebitur, & reservabitur usque ad editionem secundæ partis. Sufficiat igitur meminisse hujus rei, quare omissa illa aggrediar demonstrare hujus spiritus vires & usum tam in alchymia, quàm medicina, & aliis mechanicis.

De usu Spiritus Salis.

OPeræ pretium est non reticere vires & virtutes egregii hujus spiritus ; quas alii authores luculenter descripsere, ego hic præteribo quidem, & remittam lectorem ad illorum authorum scripta ; paucasque saltem attingam, de quibus alii nihil.

A plerisque *salis spiritus* egregia statuitur medicina, tutò tam intrinsecè quàm extrinsecè usurpanda : Extinguit sitim præternaturalem in morbis calidis, abstergit & consumit phlegmaticos humores in stomacho, excitat appetitum, prodest hydropicis, calculosis & podagricis &c. Cæterum est menstruum solvens metalla, cætera cuncta excellens. Solvit enim omnia metalla & mineralia, Lunâ exceptâ, ferèque cunctos lapides (ritè nimirum rectificatus) redigitque in egregia medi-

medicamina. Multa quoque egregia præstat in-Mechanicis.

Nec spernendus ejus usus in culina, ejus enim beneficio parantur multi cibi gratissimi, pro ægris æquè ac pro sanis, & quidem meliores, quàm cum aceto aliisque acidis : & plus præstat in exigua, quàm acetum in magna quantitate. Cum primis autem servit regionibus aceto carentibus. U-surpatur quoque loco agrestæ, & succi limonum. Nam hac ratione paratus viliori Pretio venit quàm acetum & limonum succus. Nec instar succorum expressorum corruptibilis, sed potius melioratur vetustus. Saccharo mixtus est egregium condimentum carnis assæ, Præservat etiam varii generis fructus per annos multos. Intumescere quoque facit passulas majores & uvas siccatas, ita ut pristinam suam magnitudinem iterum acquirant; oportet autem aliquid admiscere aquæ, aliàs enim nimiam contrahunt aciditatem passulæ, reficientes stomachum languentem in multis morbis, inservientes quoque variorum ciborum, è carnibus vel piscibus conficiendorum præparationi. Cum primis autem inservit hic spiritus acidis cibis delectantibus, quæcunque enim præparantur cum ipso, utpote pulli, columbæ, caro vitulina &c. gratioris saporis sunt iis, qui cum aceto parantur. Caro bubula macerata cum ipso, intra paucos dies adeò tenera redditur, ac si diu cum aceto fuisset macerata. Talia & alia plura præstare potest salis spiritus.

*Destillatio oleorum vegetabilium quâ major
quantitas acquiritur, quam vulga-
ri illâ per vesicam.*

QUotquot fuere hætenus destillatores me-
liorem nescivere viam olea destillare aro-
matum, lignorum & seminum, quam per vesi-
cam, cum magna aquæ quantitate: Et quamvis
per retortam quoque feri possint, magna tamen
tunc requiritur diligentia, aliàs empyreuma con-
trahunt; quare modus ille per vesicam semper
melior æstimatus, qui quidem non contemnen-
dus si destillaveris vegetabilia vilioris pretii &
oleaginosa; sed non item in destillatione aroma-
tum, aliorumque cariorum, utpotè sunt cinamo-
mum, macer, crocus &c. quæ sine jactura per ve-
sicam destillari nequeunt, quia tunc requiritur
magna aquæ quantitas, & per consequens magna
& ampla vasa, quibus aliquid adhærescit, quare
dimidiæ ferè partis patimur jacturam, quæ non
adeò magni facienda in vegetabilibus oleagino-
sis, utpote semine anisi, fœniculi, carui &c. jactu-
ra autem facta in destillatione vegetabilium sic-
ciorum & cariorum, utpote Cinnamomi, Ligni
Rhodii, Cassiæ lignæ, satis evidens est nec per
consequens vilipendenda. Fieri quoque nequit,
quod illa via omnia exstillare possint, bona enim
quantitas coctione tenacitatem acquirit gum-
mosam, quæ cum aqua ascendere non potest.

Quod

Quod ut in posterum evitetur, dabo modum destillare olea aromatum aliorumque pretiosorum, qui fit cum spiritu salis, quo omne oleum absque omni jacturâ elicitur; ut sequitur nimirum. Reple cucurbitam aliquam cinnamomo, vel alio quovis ligno, sive semine, cui affunde tantum spiritus salis, quantum sufficit ad cooperiendum lignum illud, quam colloca cum suo alembico in arena, & administra ignem gradatim, ut bulliat spiritus salis, & cum paucis phlegmate omne extillabit oleum, penetrat enim spiritus salis suâ acrimoniâ lignum liberatque oleum, ut stillare possit melius sive rectius. Atque hâc ratione oleum non perditur, magnæ illius aquæ quantitatis additione in vasis illis magnis & amplis, sed in minoribus vasis vitreis, pauci humoris additione elicitur. Factâ destillatione effunditur spiritus per inclinationem à ligno, iterum utilis iisdem laboribus. Et si aliquam è ligno contraxerit impuritatem, poterit rectificari: Residuum verò spiritum in ligno recuperare licet, si lignum illud projicitur in fornacem prædictam supra carbones vivos, quo fit, quod clarus & limpidus iterum egrediatur: qua ratione nec jacturam patimur spiritus salis. Atque hac viâ beneficio salis spiritus eliciuntur olea vegetabilium cariorum cum fructu, quod per vesicam fieri nequit.

Conficiuntur etiam ejus beneficio olea gummatum & resinarum clara & perspicua.

Oleum Mastichis & thuris pellucidum.

℞. **T**Huris vel mastichis subtiliter conrritæ, quantum sufficit ad replendam tertiam cornutæ (quæ loricata sit oportet) partem, cui affunde sufficientem spiritus salis quantitatem, cavendo ne nimium repleatur, retorta, aliàs spiritus ebulliens effluit retortâ; quam colloca in arena & gradatim administra ignem, & egredietur primò aliquid phlegmatis, quod sequitur oleum clarum & pellucidum unà cum salis spiritu, seorsim capiendum, postea sequitur flavum quoddam etiam peculiariter capiendum: tandem sequitur rubrum, quod etsi non spernendum, primo tamen illi minime simile, inserviens usibus extrinsecis, miscibile unguentis & emplastris, egregiè enim consolidat, ac proin prodest recentibus & veteribus vulneribus. Primum cum primis rectificatum, sua subtilitate, & penetrandi facultate vini spiritui non dissimile, commodèque tam intrinsecè quàm extrinsecè usurpatur, in frigidis nimirum affectibus, cum primis autem in nervorum rigore, à frigidis humoribus profecto, quem contractura sequitur. Oportet autem tunc primò fricare membrum contractum linteo calido, ut probè incalescat, cui postea affricandum hoc oleum manu calida: præstat enim mira in ejusmodi nervorum affectibus.

Eadem ratione ex omnibus gummatibus conficiuntur olea. Rectificantur etiam salis spiritu
olea

olea rubra, tenacia & foetentia tartari, cornu cervi, succini &c. via vulgari destillata per retortam, ita ut pellucida reddantur, & Empyreumate ex destillatione contracta priuentur.

Est autem causa nigredinis & foetoris ejusmodi oleorum sal quoddam volatile, reperibile tam in vegetabilibus quàm animalibus quibusdam; quod facile miscetur oleo, quod si accidit, fuscum redditur oleum. Est enim unumquodque sal volatile, sive sit urinæ, tartari, succini, cornu cervini, aliorumque vegetabilium & animalium, hujus conditionis & naturæ, quod exaltare possit & alterare colores rerum sulphurearum, & quidem vel in pejus vel in melius; plerunque verò olea reddit crassa, nigra & foetentia, ut videre est in succino, cornu cervi & tartaro. Cognitâ igitur causâ nigredinis & foetoris orum oleorum, facilè præcavere possumus eadem in destillatione, & contracta iterum corrigere, beneficio nimirum spiritus salis. Omne enim sal volatile contrariatur cuivis spiritui acido, & vice versa spiritus acidus omnis contrariatur cuivis sali volatili, naturâ salis tartari prædito: Præcipitantur enim æque bene metalla soluta acidis nimirum spiritibus cum spiritu urinæ, vel alterius cujusdam salis volatilis ac cum liquore salis tartari. Quod fufius declarabitur in parte secunda.

Mortificantibus igitur spiritibus acidis, utpotè salis, vitrioli, aluminis, aceti &c. sali volatile, ita & volatilitate privetur & fixetur, quâ ratione debilitatum, deserit socium, nigredine à se infectum; necesse

necesse est ut eadem etiam ratione procedatur cum fœtentibus hisce oleis , ut sequitur nimirum.

℞. Oleum aliquod fœtidum , tartari , succini &c. quo quartam solummodò partem cornutæ vitreæ reple , atque huic guttatim affunde salis spiritum , & effervesceat , uti fieri solet , quando affunditur aqua fortis sali tartari ; quare paulatim & guttatim spiritus affundendus propter periculum fractionis vitri. Signum autem mortificationis salis volatilis est , quando strepere finit , quare nihil amplius affundendum ; & cornuta in arena collocanda , ignisque gradatim accendendus , uti fieri solet in rectificatione facilè elevabilium : & primò quidem egredietur aqua quædam fœtens , quam sequetur oleum pellucidum , clarum & odorum , atque hoc flavum quoddam clarum etiam & bene redolens , sed non ita ut primum , quare seorsim singula capienda mutatis recipientibus. Sunt autem hæc olea gratiora usurpata , fœtidis illis officinarum. Retinent autem ejusmodi olea suam claritatem & pulchritudinem , semel ablata causâ fœtoris & rubedinis per salis spiritum , In fundo retortæ remanet sal volatile nigrum cum salis spiritu , à quo sublimari potest in odorum , & sapore sal referens armoniacum. Spiritus quoque salis aciditate privatur , & coagulatur per sal volatile , estque instar tartari vitriolati , suis quoque usibus destinatus , ut dicetur in secunda parte de spiritu urinæ.

Eadem etiam ratione rectificantur cætera
olea

olea, quæ temporis diuturnitate lentorem contraxere, utpote sunt oleum cinnamomi, macis, cariophyllorum &c. cum salis spiritu si rectificantur per retortam, tunc enim eandem & claritatem & bonitatem cum noviter destillatis iterum acquirunt.

Meminisse hîc oportet erroris alicujus medicorum, non Galenicorum ignorantium, sed Spagyrorum, commissi in præparationibus quorundam medicamentorum chymicorum. Multi enim sibi persuaserunt, oleum tartari; cornu cervi &c. fœtore privatum, esse medicinam radicaliter tollens quasvis obstructions; id quod cum grano salis capiendum. Nonnulli enim eiusmodi olea rectificarunt per vitriolum calcinatum, & aliquatenus ea ratione privarunt suo empyreumate, sed & cum empyreumate suis viribus: quod alii animadvertentes, perhibuere ejusmodi fœtorem non esse auferendum, quod simul auferatur virtus illorum oleorum, ac si virtus consisteret in fœtore; id quod maximus error, quia fœtor inimicus est cordi & cerebro in quo nihil boni. Sed hoc conceditur, ablaturus fœtorem illorum oleorum, mortificare quoque vires ipsorum. Sed ais, quomodo igitur procedendum in ablatione fœtoris absque virium jactura? Utrum per spiritum salis rectificanda? ut modò docuisti. R. Minimè; etsi enim dixi quod clarificentur olea cum salis spiritu, non tamen sequitur, quod velim ejusmodi clarificationem esse ipsorum emendationem: estque saltem hæc clarificationis via, quâ
gra-

gratiora redduntur ; non spernendo , meliore incognita. Quomodò autem à fœtore , & nigredine rectificanda absque virium jactura , & nobiliora reddenda , non huc pertinet , quia per hanc fornacem fieri nequit ; remittam igitur lectorem ad partem secundam , ubi docebitur , quomodò ejusmodi spiritus absque virium jactura rectificandi , quì ita parati pro Quarta totius medicinæ Columna haberi poterunt. Atque hæc saltem informationis gratiâ indicasse volui , non offensionis gratiâ , motus charitate proximi.

• *Quinta essentia omnium vegetabilium.*

Affunde aromatibus , seminibus , lignis , radicibus , floribus &c spiritum vini optimè rectificatum , colloca in digestionem ad extrahendum , donec omnis essentia vini spiritu sit extracta : atque huic spiritui vini imprægnato affunde optimum spiritum salis , mixta colloca B. ad digerendum , usque dum separetur oleum supernè innatans à vini spiritu , tritorio separandum. Vel avocetur vini spiritus in B. & ascendet oleum clarum : si enim non abstrahitur vini spiritus , tunc oleum illud sanguinis instar rubrum est ; Estque vera Quinta essentia vegetabilis illius , à quo vini spiritu fuit extracta.

Quinta

*Quinta essentia omnium metallorum &
mineralium.*

Solve quodvis metallum spiritu salis fortissimo (solâ Lunâ exceptâ, quæ aquâ forti solvenda) & in B. abstrahe phlegma: remanentiæ optimè rectificatum affunde vini spiritum; colloca ad digerendum, usque dum supernè elevetur oleum sanguinis instar rubrum, quod tinctura est & Quinta Essentia illius metalli, thesaurus in medicina pretiosissimus.

*Oleum dulce & rubrum metallorum
& mineralium.*

Solve metallum vel minerale in spiritu salis, solve quoque æquale pondus salis vini essentificati; misce solutiones, & destilla per retortam ignis gradu primum lento, postea fortiori, & egredietur oleum suave & sanguinis instar rubrum cum salis spiritu: & colorabitur interdum collum Retortæ & Recipientis instar caudæ pavonis diversis coloribus, & quandoque colore aureo.

Et quia nulla differentia, volui omnia metalla & mineralia sub uno aliquo generali processu comprehendere. Facturus Lunæ Essentiam, capiat nitri spiritum & in omnibus procedat, ut modò dictum de cæteris metallis. Quod ad usum harum essentiarum, non opus est multa de
co di-

eo dicere. scienti enim præparationem, usus quoque earum revelabitur. Olea corrosiva metallorum & mineralium. Cum hæc uno aliquo processu describi nequeant, operæ pretium est singulorum dare proprium, ut sequitur.

Oleum sive Liquor Auri.

Solve solis calcem salis spiritu (fortissimo, quia aliàs aurum solvi nequit per ipsum) in defectu autem ejusmodi spiritus fortissimi, admisce parum salis petrae purissimi; sed illud oleum est melius, quod solummodo conficitur per salis spiritum. Auro soluto, abstrahere medietatem solutionis, & remanebit oleum corrosivum, cui affunde succum Limonum expressum, & viridescet solutio, fecesque pauculae præcipitabuntur ad fundum, reducibiles in fluxu. Quo facto colloca hunc liquorem viridem in B. & abstrahere phlegma, remanentiam exime & super tabulâ colloca in loco frigido & humido, & resolvetur in oleum rubrum: quod tutò, absque periculo intrò assumi potest. curat mercurio perditos. Cum primis autem commendatur in veteribus ulceribus oris, linguae & gutturis profectis à morbo gallico, lepra, scorbuto &c. ubi aliorum olea non usque adeò tutò usurpari, possunt. Non datur melior medicina in exulceratione & tumore glandularum, in ulceribus linguae & gingivarum, quæ citius mundificet & consolidet: nec tamen oportet omittere necessaria purgantia & sudorifera,

fera, propter recidiyam metuendam, non ablata causa.

Nec aliquid periculi inde, si administratur si-
ve extrinsecè, siue intrinsecè, ut in aliorum me-
dicamentorum & gargarismorum usu consueto;
potest enim quotidie & quidem sine omni peri-
culo, ad minimum tribus vicibus usurpari, cum
maxima admiratione celeris operationis.

Oleum Martis

Solve laminas Martis tenuissimas spiritu salis
rectificato, accipies solutionem viridem &
dulcem, sulphur foetidum redolentem; quam fil-
tra ad separandam luteam illam & fœculentam
remanentiam: Postea in cucurbita vitrea in arena
abstrahere omnem humiditatem, igne nimirum
lento, inspidam instar aquæ pluvialis, quia
omnem acrimoniam Mars attraxit siccitate sua.
In fundo autem remanebit massa quædam san-
guinis istar rubra, ignis more urens linguam:
tollens omnem carnem superfluum humidam
vulnere, absque omni nimirum periculo; præ-
servanda ab aëre in vitro clauso, ne resolvatur in
oleum, quod lutei coloris. Desiderans verò oleum
aëri exponere poterit super tabula in cella humi-
da, & infra diem resolveretur in oleum coloris me-
dii inter luteum & rubrum; egregium arcanum
in omnibus exedentibus ulceribus, fistulis, can-
cro &c. consolidans & mundificans incompara-
bile. Non absque fructu miscetur quoque cum
C aqua

aqua communi, ad lavanda ulcera crurum humida, foetentia, tumores producentia, calidè instar balnei applicandum, exsiccat enim & sanat subitò; si simul nimirum etiam administrantur purgantia. Curat quoque quamvis scabiem. Massa illa rubra (nondum resoluta) imposita oleo arenæ sive filicum (de quo in secunda parte) crescere facit arborem unius vel alterius horæ spatio, radice, trunco & ramusculis præditam: quæ exempta & capella probata dat aurum bonum, quod arbor illa è terra i. e. filicibus extrahit. Poteris, si vis, rem altiori intellectus acumine perpendere.

Oleum Veneris.

Non facilè aggreditur Venerem salis spiritus, nisi prius redigatur in calcem, hac nimirum ratione. $\mathcal{R}$. Laminas cupri ignitas, in crucibulo cooperto candefactas nimirum, easque exstinguito in aqua frigida, & fatiscent in squamas rubras: postea remanentiam laminarum iterum ut antea candefac, & ignitas sive candentes in aqua frigida exstingue; atque repete hoc toties donec calcis sufficientem nactus sis copiam; quam siccata & pulverisatam extrahe salis spiritu rectificato in arena, usque dum salis spiritus sufficienter coloratus tinctura viridi, quam decantare oportet & filtrare, & ab ea abstrahere superfluam humiditatem, ut remaneat oleum viride spissum, quod egregium remedium

dium ulcerum, venereorum inprimis; extrinsecè usurpatum.

Oleum Iovis & Saturni

Nec hæc duo metalla facilè solvuntur salis spiritu, limata tamen solvuntur salis spiritu, optimè nimirum rectificato. Sed operatio melius succedit cum floribus horum metallorum (quorum præparatio postea docebitur.) Accipe igitur eos, quibus in cucurbita affunde salis spiritum, & statim aggredietur illos spiritus in primis in calido collocatos; solutionem flavam filtra, & abstrahè humiditatem ad remanentiam olei flavi ponderosi, ulceribus putridis destinatum.

Oleum Mercurii.

Nec hic facile salis solvitur spiritu: sublimatus autem à vitriolo & sale facile solvitur. Solutus dat oleum admodum corrosivum, cum discretionè usurpandum, quare non nisi in defectu aliorum administrandum. Vidi enim foeminam hoc oleo, cancro mamillarum applicato à chirurgo quodam subitò interfectam. Non autem est contemnendum hoc oleum in ulceribus exedentibus, serpigine &c. quæ mortificantur illo.

Oleum Antimonii.

Antimonium crudum ignem nondum expertum difficulter salis solvitur spiritu; ut & regulus

gulus ejus ; pulverifaturn verò (regulum) subtilissimè facilius aggreditur , si modo sufficienter rectificatus.

Vitrum facilius , omnium autem facillimè solvuntur flores , confecti secundum præscriptionem nostram paulò post traditam. Nec est butyrum antimonii aliud (confectum è Mercurio sublimato & antimonio) nisi regulus antimonii salis spiritu solutus : mixtus enim Mercurius sublimatus cum antimonio percipiens ignis calorem , deferitur à spiritibus corrosivis , sese associantibus antimonio , unde proficiscitur oleum illud spissum : quod dum fit jungitur antimonii sulphur Mercurio vivo , & dat cinabrium , collo Retortæ adhærescens ; residuus verò Mercurius remanet in fundo cum capite mortuo , quia exigua pars ejus saltè exstillat : Et si scis , integrum pondus Mercurii recuperare poteris.

Atque hæc propterea indicare volui , quia multi opinantur hoc oleum esse Mercurii , ac proin album illum pulverem , aquæ copiosæ affusione inde confectum , *vita Mercurium* appellant , cui tamen nullus omninò admixtus Mercurius , est enim purus putus regulus antimonii , salis spiritu solutus , qui denuò separatur , quandò aqua affunditur butyro antimoniali ; id quod probatur experientiâ. Fusus enim in crucibulo pulvis ille albus exsiccaturn dat partim vitrum flavum , partim quoque regulum , nullum autem Mercurium omninò.

Unde

Undè necessariò sequitur, Oleum illud spissum esse nihil nisi solum antimonium salis nimirum spiritu. Dant enim & flores antimonii mixti cum salis spiritu ejusmodi oleum, in omnibus & per omnia simile confecto illi butyro ex antimonio & Mercurio sublimato; quod eadem ratione copiosæ aquæ affusione præcipitatur in pulverem album, qui vulgò *vite Mercurius* dicitur; similique ratione convertitur in minerale bezoarticum, spiritus nimirum nitri abstractione, quod nihil nisi antimonium diaphoreticum.

Perinde enim est sive conficiatur illud diaphoreticum cum nitri spiritu, vel cum ipso nitro, corporali scil. sunt enim similibus viribus prædita; quamvis alii illud præstantius opinentur; sed revera nulla est differentia. Liberum tamen suum cuique esto judicium, quæ enim scripsi, non ambitionis gratiâ, sed veritatis enucleandæ gratiâ scripsi.

Nunc iterum ad propositum, quod est dare oleum antimonii confectum cum salis spiritu.

℞. Florum antimonii, de quibus paulò post, lib. 1. quibus affunde spiritus rectificati lib. 2. probèque misce in vitro, & colloca per diem & noctem in arena ad solvendum; postea effunde solutionem illam unà cum floribus in cornutam loricatam, quam colloca in arena, & primò lentum administra ignem, donec phlegma sit egressum, quod sequitur igne paululum aucto spiritus debilis, fortiores enim remanent in fundo cum antimonio: Tandem fortiolem administra

C 3

ignem,

ignem, & egredietur oleum, butyro illi antimoniali simile, confecto cum Mercurio sublimato iisque usibus destinatum, ut sequitur.

Flores Antimonii albi Vomitivi.

℞. **H**Ujus butyri quantum vis, cui in cucurbita vitrea, vel quovis vitro alio amplo, affunde magnam aquæ quantitatem, donec non amplius præcipitantur flores albi; postea decanta aquam à floribus, quos aquâ calidâ edulcora, lenique calore sicca & accipies pulverem album. Dosis est, quod 1. 2. 3. 8. 10. granorum pondere per noctem macerentur in vino, quod mane bibitum purgat supernè & infernè. Non autem administrandi puerulis, senibus atque debilibus, sed solummodò robustis & vomere consuetis. Oportet quoque quandoque, illis assumptis, quandò operari nequeunt, valdeque patientem ægrotare faciunt, provocare vomitum digito, aliàs enim non operantur, ægrosque adeò labefactant, ut vitâ suâ actum esse putent. Oportet etiam in nimia horum florum operatione haustum cervisæ tepidæ, vel potius aquæ calidæ propinare, decoctæ cum cerefolio vel petroselino, & mitius operabuntur. Potens verò non impediat illorum operationes, major enim spes inde sanitatis recuperandæ, egregiè enim purgant bilem, & phlegma in stomacho evacuant, aliis catharticis nimirum humores reluctantes; aperiunt obstructions, resistunt sanguinis putredini, multorum morborum causæ, quales sunt:

sunt : Variæ febres , cephalæ &c. profunt leprosis , scorbuticis , melancholicis , hypochondriacis , lue venerea infectis , & in principio pestis. In summa accuratissimè operantur & multa præstant. Ab assumptione illorum in lecto manendum , vel saltem è domo non egrediendum ad vitandum aërem , aliàs enim suspecti habentur.

Et quia ob nimiam vehementiam formidantur , odioque habentur , dabo in 4. parte hujus libri , in gratiam ægrotorum mitiores & tutiores , potius infernè , quàm supernè operantes , vomitusque cientes faciles , quos etiam puerulis atque senibus absque periculo administrare poteris , habitâ tamen ratione ægritudinis , & ætatis.

Flores Antimonii Diaphoretici.

Flores prædicti si projiciuntur in nitrum fustum , paululumque relinquuntur in fluxu , redduntur fixi , ita ut diaphoretici reddantur , & cathartica sua vi priventur. Aqua acida à floribus separata , si evaporatur , relinquit spiritum salis optimum , iisdem vel similibus laboribus iterum inservientem.

De usu externo olei Antimonii. corrosivi.

Hoc oleum diu fuit in usu Chirurgorum , in vulneribus enim ferè insanabilibus beneficio ca-

cio calami applicarunt, ad separandas impuritates, curæ accelerandæ causâ, ut alia postea applicata medicamina melius operari queant. Melius autem est, si miscetur cum falis spiritu, facile enim miscentur, mitiusque redditur illud inde, nimiaque ejus mitigatur corrosiva facultas. Nec est alius, præter falis spiritum, cui misceri potest hoc oleum, nisi sit spiritus nitri fortissimus; debilis enim nitri spiritus præcipitat butyrum antimoni, ut videre est in præparatione Bezoartici mineralis. Spiritus autem nitri fortissimus solvens hoc butyrum, solutionem dat rubram, mirabilium virium in Chymicis, de quibus non est hujus loci tractare; qui si destillatione iterum abstrahitur, relinquit prima vice fixum antimonium & diaphoreticum, qui aliàs, bis terve abstrahendus, si debilis nimirum, impotensque solvere butyrum absque præcipitatione.

Est autem hoc Bezoarticum, diaphoreticum optimum tutissimumque in omnibus morbis diaphoretici egentibus, utpote peste, morbo Gallico, febribus, scorbuto, lepra &c. si administratur à gr. 6. 8. 10. ad 20. in vehiculis appropriatis; penetrat universum corpus, omnesque prava humores evacuat per sudorem & urinam.

Oleum Arsenici & Auripigmenti.

Sicuti falis spiritus illibenter aggreditur antimonium, propter copiam sulphuris crudi, nisi redactum in flores, in quorum præparatione pars quæ-

quædam ipsius sulphuris comburitur; ita etiam Arsenicum atque Auripigmentum difficulter solvuntur salis spiritu, nisi redacta in flores, nisi que salis spiritus sit fortissimus, qui illa aggredi valet. Soluta possunt destillari per cornutam instar antimonii in oleum grave & spissum; quod extrinsecè usurpatum in ulceribus cancrois, exedentibus &c. excellit illud antimonii, in mortificandis illis malis, mundificandis & purgandis. Simili ratione ex omnibus realgaribus confici possunt olea corrosiva, destinata usui extrinsecò.

Oleum lapidis Calaminaris.

℞. **L**apidis Calaminaris optimi flavi vel rubri contriti in pulverem subtilem q. v. & affunde ipsi quintuplam vel sextuplam proportionem spiritus salis rectificati, mixta probè agita; nec diu relinque inagitata; sed mox iterum agita vitrum cum materialibus; atque hoc sæpius, aliàs enim in durissimum lapidem concrefcit calaminaris lapis, qui amplius solvi nequit; cui prævenitur prædicta sæpissima agitatione. Et si amplius in frigido solvere non potest salis spiritus, colloca vitrum in arena calida tam diu, donec spiritus flavissimo tingatur colore; quem tunc decanta, recentemque reaffunde, iterumque colloca in digestionem ad extrahendum, nec agitare intermitte vitrum. Solutione peracta, filtra illam, & abjice residuam terram mortuam. Postea colloca solutionem in arena, ignemque

C 5

admi-

administra, & ferè; spiritus salis egredietur infipida, quod non nisi phlegma, etsi spiritus fuerit rectificatissimus; cuius rei ratio est siccissima lapidis calaminaris natura, cui maximè amicitur salis spiritus, ac propterea difficulter iterum separabilis ab ipso. Non enim novi aliquod minerale aut metallum (præter *Zinck*) quod siccitate excederet lapidem calaminarem. Tandem nihil phlegmatis amplius egrediente, fac ut omnia refrigerentur; quo facto exime vitrum & invenies oleum spissum & rubrum, instar olei olivarum pingue, nec nimis corrosivum; spiritus enim salis ferè mortificatus calaminari lapide, & acrimoniâ suâ privatus. Hoc oleum ab aëre præservandum, aliàs enim paucorum dierum spatio multum aëris attrahit quem in aquam convertit, unde debilitatur illud.

Hoc oleum est mirabilis virtutis, tam intrinsecè quàm extrinsecè usurpatum. Et miror quod tanto tempore nemo fuerit, qui laboraverit in lapide calaminari & naturam ejus descripserit, cum aureo sulphure sit præditus (de qua re in quarta parte) si enim artificiosè separatur ipsius terreitatis, manifestatur aurum purum putum; maxima autem pars illius est volatilis & immatura, nec facilè in corpus reducibilis influxu, quare hætenus à Chymicis non fuit æstimatus ille lapis; scientibus autem semper fuit charus &c.

Vsus

Usus Olei Lapidis Calaminaris.

SI administratur à gutt. 1. 2. 3. usque ad 10. & 15. cum congruis vehiculis, purgat hydro-
pen, lepram, podagram, cæterosque humores no-
xios fixos, vegetabilibus catharticis non obtempe-
rantes. De qua re plus in secunda parte de spiritu
urinæ & salis tartari. Extrinsecè inservit pro bal-
famo optimo vulnerario, cui vix par dari potest,
non solum in omnibus vulneribus antiquis corrup-
tis restituendis, sed etiam recentibus, potenter
enim siccatur, mundificatur & consolidatur.

In œconomia quoque usurpatur, solum enim
viscum in ipso dat materiam quandam tenacem,
inservientem capiendis avibus, muribus &c. do-
mi & ruri. Permanens est enim tam in solis æstu,
quàm hyemis frigore; quare quovis anni tempore
usurpari potest; cuncta animalcula parva adhære-
sunt ipsi, si attingunt illam materiam.

Fascia ea illita, & arbori alicui circumligata,
prohibet adscensum arancarum, aliorumque inse-
ctorum fructibus infestorum; id quod observatu
dignum.

Hoc oleum aquæ affusione non corrumpitur,
nec inde præcipitatur, quemadmodum illud an-
timonii: quare multis rebus inservit. Sulphur
commune flavum coctum in ipso, igne scil. for-
tiore, ita ut dissolvatur in ipso, instar pinguedi-
nis innatat ipsi, purificatur inde & transparens
redditur instar vitri flavi pellucidi, meliorque
medi-

medicina, vulgaribus illis nimirum floribus sulphuris : Infervit quoque aliis usibus, quos omnes & singulos recensere, nimis longum foret.

Mixtum cum arena munda, & per retortam destillatum igne fortissimo (secus spiritus salis non deserit lapidem calaminarem) dat spiritum planè igneum, remanente lapide calaminari in fundo retortæ.

Hic spiritus adeò fortis, quod vix conservari possit, solvens cuncta metalla, cunctaque mineralia (exceptis Luna & sulphure) quare ipsius beneficio multa præclara medicamina conficiuntur, quæ cum vulgari, etiam rectificatissimo, confici nequeunt; qui etsi sæpissime rectificatus, phlegmate tamen non caret, inseparabili vi rectificationis eatenus nimirum, ut cum lapide calaminari.

Hic spiritus multa præstat tam in Medicina, quam in Alchymia, prout & in aliis artibus, ut facile conjecturam facere licet, sed jam non datur occasio de hisce plura dicere, in gratiam tamen ægrorum unicum saltem apponam, cui pauca comparanda, cujus processus simplex & brevis nolim tibi sit offendiculo. Misce nimirum ejusmodi spiritum cum spiritu vini rectificatissimo, mixturam digere aliquantisper, & salis spiritus separabit vini spiritum, & mortificato sale volatili, vini oleum innatare faciet, quod est cordiale egregium, cumprimis si prius aromata illius beneficio fuerint extracta (vini scil. spiritu) hoc verò (salis spiritu) aurum fuerit solutum, Tunc enim

enim in digestionem mixtorum, oleum vini separatum attrahit essentiam specierum cordialium, aliorumque vegetabilium, antea vini spiritu extractorum; nec non auri tincturam, atque adeo medicinam efficacissimam & incomparabilem, universalem omnium morborum, humidum radicale confortantem, ut hostes suos evincere possit. Pro qua Deo immortalis laus & gloria in æternum, qui nobis tanta secreta revelaverit.

De extrinseco usu spiritus salis culinarii.

Dixi suprà, quod loco aceti & agrestæ usurpari possit, ut & loco succi limonum, nunc restat docere, quomodo sit usurpandus, & quidem in gratiam tam sanorum quàm ægrorum. Paraturus igitur pullum, columbas, carnem vitulinam &c. adjiciat primò sufficientem quantitatem aromatum, aquæ & butyri, postea pro lubitu etiam spiritus salis majorem vel minorem quantitatem: Atque hac ratione carnes citius perfectionem suam acquirunt coctæ, quam via illa vulgari. Gallina etsi vetus, vetulque caro fuerit, tenera tamen redditur instar pulli, additione hujus spiritus. Usurpaturus autem loco succi limonum cum carne assa imponat illi cortices limonum, conservationis gratiâ, quia præservat. Loco agrestæ usurpatur vel per se solus, vel mixtus cum modico saccharo, si nimis acidus.

Maceraturus carnem bubulam, teneramque
factu-

facturus instar capreoli, solvat prius in ipso tartarum & parum salis, antequam humectet carnem cum ipso, & non modò præservabitur, sed etiam tenera reddetur inde caro. In longa autem carniū conservatione oportet aliquid admiscere aquæ, carnemque ponderibus aggravare, ut cooperiantur muriâ: hac enim ratione diu conservari possunt carnes.

Simili ratione præservari possunt omnia fructuum genera hortensia, utpote cucumeres, portulaca, fœniculum, genista, cappares Germanorum &c. & quidem melius quam cum aceto. Diu etiam ipsius beneficio conservari possunt flores & herbæ, ita ut per integram hyemem rosas habere possis.

Præservat etiam vinum, si parum saltem admiscetur ei. Parum mixtum lacti, præcipitat caseum, qui si ritè conficitur, nunquam corrumpitur, instar caseorum ferè qui dicuntur *Parmesan*. Serum illud lactis ferrum solvit; quod lavacri loco usurpatum curat quamvis scabiem.

Beneficio spiritus salis conficitur è melle & saccharo potus gratissimus, vino haud dissimilis. Conficiuntur similiter è quibusdam fructibus cum salis spiritu, acetum optimum, Rhenensi simile. Talia & alia plura, quæ nunc divulgare non licet, perpetrari possunt cum salis spiritu.

Atque sic aliquo modo docui usum salis spiritus, quod non sic capias, velim, ac si omnia revelaverim, nam brevitatis causâ, ut & propter alias rationes multa reticui. Nec ego omnia scio; quæ
autem

autem scio , eatenus revelavi , ut alii inde ulterio-
riorem quærendi ansam habeant. Descripturus
autem omnes & singulas ejus vires & virtutes ,
integrum volumen conscribere opus habet , id
quod non est nunc nostri instituti, poterit autem
fortassis fieri alio tempore. Dabuntur quoque
nonnulla arcana quæ hujus spiritus adminiculo
præparantur , in parte secunda hujus libri : quo-
modo nimirum dulcificandus ad extrahendam
auri aliorumque metallorum tincturam , relin-
quendo corpus album , quæ tinctura non est me-
dicina spernenda. Quare cum palam sit quanta
hic præstare possit spiritus , nemo non ingentem
ejus copiam pro sua œconomia optabit , cum-
primis via tam facili brevique parati spiritus ex-
cellentissimi.

*Quomodo spiritus acidus sive acetum destilletur
ex omnibus vegetabilibus, utpote herbis,
lignis , radicibus, seminibus &c.*

PAUCOS quosdam primò fornaci vivos imponi-
to carbones , deinde superimponere lignum de-
stillandum ut comburatur : quod dum comburi-
tur, egreditur spiritus ejus acidus in Recipientem,
ubi condensatus descendit in excipulum , sapore
ferè referens acetum commune, quare etiam *ligno-
rum acetum* dicitur.

Atque hoc modo è quovis ligno, quovisque
vegetabili elicere licet spiritum acidum , & qui-
dem in magna quantitate sine sumptu ; quia pau-
cis sal-

cis saltem quibusdam carbonibus vivis lignum destillandum superimponitur, atque huic aliud; unum enim alterum accendit; nec alias hic spiritus requirit expensas, quam ligni destillandi; quæ magna est differentia inter hanc & vulgarem illam destillandi rationem, ubi præter retortas etiam requiritur peculiaris ignis; & ex ingenti retortæ 5. vel 6. horarum spatio, vix libra una elicitur spiritus; cum in nostra unius diei spatio, & quidem sine sumptu & labore elici possint libræ 20. vel 30. quia lignum immediatè in ignem projicitur destillandum, & quidem non frustulatum sed integrum. Potest autem hic spiritus (rectificatus) commodissimè usurpari in variis operationibus chymicis, facilè enim solvit lapides animales, utpote cancerorum oculos, lapillos percarum & carpio-num, corallia, perlas &c. ad instar aceti vini. Solvuntur quoque illius beneficio vitra metallorum, utpote Jovis, Saturni, Antimonii, & extrahuntur, redigunturque in oleo dulcia.

Hoc acetum intrinsecè assumptum per se, sudorem egregiè movet, quare in multis prodest morbis, cumprimis confectum è quercu, buxo, guajaco, junipero, aliisque gravioribus lignis; quo enim graviora ligna, eò spiritum dant acidiorum.

Extrinsecè usurpatum mundificat ulcera & vulnera, consolidat, exstinguit & mitigat inflammationes ab igne causatas; scabiem curat, cumprimis autem decoctio illius beneficio facta è proprio ligno. Mixtum cum aqua calida probal-

neo

neo ventris inferiores ; curat occultos mulierum morbos ; ut & ulcera maligna crurum.

Dignus igitur hic spiritus alicujus loci in officinis , i. e. injustè rejicitur in officinis, cùm factu sit facilis. In destillatione absinthii aliorumque vegetabilium, remanet in fundo fornacis cinis , qui aquâ calidâ extractus , dat salem decoctione ; qui denuò proprio spiritu vel aceto solutus & filtratus, phlegmatis evaporatione, collocatus in frigido abit in sal crystallinum, sapore gratum, lixivium non referens , nec instar aliorum salium in aëre solubile. Efficacius quoque est hoc sal (in crystallos nimirum redactum per spiritum proprium) illò quod fit sulphuris beneficio, vel aquæ fortis & olei vitrioli, aliorumque more illo consueto Chymistarum & pharmacopœorum.

Spiritus papyri & linteorum.

FRustula lintea collecta & acquisita à fartorib. dant in fornacem projecta supra carbones vivos spiritum acerrimum , cutem, ungues & pilos flavo tingentem colore ; restituentem membra frigore perditâ, nec-non in gangræna, & erysipelate utilem, si linteolis in ipso madefactis applicatur , &c. Eadem præstat spiritus è papyro confectus , è frustulis nimirum.

Spiritus Serici.

EAdem ratione è frustulis sericis conficitur spiritus, qui non est aded acris , sicuti ille confectus

D

ctus

Etus è linteis & papyro , nec cutem tingit; est autem præstantissimus in vulneribus tam veteribus quam recentibus, cutemque venustam reddit.

Spiritus capillorum hominis aliorumque animalium ; nec non cornuum.

E Pilis etiam & cornubus conficitur spiritus , sed foetentissimus, quare malè usurpari potest, quamvis alias variis artibus inserviat : rectificatus claritatem acquirit, urinæque spiritus odorem : sulphur commune solvit , & dat aquam celerrimè curantem quamvis scabiem.

Inserviunt autem huic negotio frustra pannorum laneorum non tinctorum à sartoribus acquisita , & in magna copia in fornacem projecta. Frustra pannorum intincta in hoc spiritu & suspensa in vineis & agris , prohibent ingressum cervorum & aprorum metuentium odorem illius spiritus , tanquam venatorem insidiantem sibi.

Spiritus aceti, mellis, & Sacchari.

Liquida destillaturus , carbones candentes projicere opus habet ex. gr. in acetum in fornacem ; vel si sit mel sive saccharum , solvantur prius oportet in aqua , quo à carbonibus devocari possint ; qui postea ita imprægnati, per vices in fornacem projiciendi & comburendi ; & dum comburuntur carbones , reliquum incombustibile egre-

le egreditur. Atque hac ratione in magna copia liquida destillare potes.

Acetum hâc ratione destillatum est ejusdem facultatis cum illo quod destillatur in vasis clausis.

Mel verò & saccharum hâc ratione destillata alterantur paululum, aliasque vires acquirunt : quomodo verò destillanda absque jactura spiritus sui volatilis, docebitur in parte secunda. Hâc alias ratione, quævis liquida, absorpta à carbonibus vivis destillari possunt.

De usu aceri destillati multa essent dicenda, sed quia omnium Chymicorum libri uberrimè de illo tractant, non opus esse duxi scripta repetere. Hoc tamen observatu dignum, quod acetum acerrimum, maximam habeat affinitatem cum quibusdam metallis, quæ ipsius beneficio extrahuntur, solvuntur & in medicamenta rediguntur : Multa siquidem ipsius beneficio confici possunt ut testantur omnium Chymicorum libri.

Cæterum est & aliud acetum, cujus sæpe fit mentio in libris Philosophicis, cujus beneficio mirabilia præstantur in metallorum solutionibus, cujus nomen veteres reticuere; de quo hîc non tracto, quia per hanc confici nequit fornacem : tractabo verò de eo in altera parte, ita tamen ne incurram maledictioni philosophicæ.

Quomodo conficiantur spiritus è sale tartari, tartaro vitriolato, spiritu salis tartarificato, & ejusmodi aliis salibus fixis.

QUotquot fuere Chymici, ferè omnes arbitratii, non posse elici spiritum è sale tartari, alijsque fixis. Experientia enim docuit, per retortam parum vel nihil omninò elici posse spiritus ex illo, quod sæpe accidit mihi ante inventionem hujus Furni : cujus rei ratio fuit admixtio arenæ, terræ, boli, farinæ tegularum &c. ad prohibendum fluxum salis tartari hac ratione dispersi. Sed factum hoc ex ignorantia authorum, qui salis tartari proprietates ignorarunt. Mixta enim materia lapidea, utpote arena, filex, bolus &c. Sali tartari, sentiens ignis calorem & candefacta cum ipso, arctissimè jungitur illi, ita ut spiritus nullus omninò elici possit inde, sed in durissimum abeat lapidem. Arena enim cæteraque ipsi similia, cum sale tartari tantam habent affinitatem, ut unita vix iterum separentur. Fieri tamen potest per artem, additione arenæ puræ vel filicis, quod tota salis tartari substantia in spiritum convertatur unius vel alterius horæ spatio, uti docebitur in parte secunda; qui viribus cætera cuncta excellit medicamina in curandis calculo & podagra: si artis regimine in illa destillatione relinquitur caput mortuum, habet illud aëre in liquorem solutum, facultatem metalla præparata sibi imposita, paucarum horarum spatio putrefacere,

facere, ita ut nigrescant,, & instar arborum ex-
crescant cum suis radicibus, truncis & ramis, quæ
quod diutius ibi relinquuntur, eò meliorantur ma-
gis.

E calce Saturni subtiliata & sale tartari con-
fici potest spiritus gradatorius mirabilium virium
propriatum, tam in Medicina, quàm Alchimia :
E capite mortuo per deliquium fit liquor quidam
viridis miranda præstans ; unde probatur, *Satur-*
num non esse planetarum infimum. Sipienti fa-
tis.

Et sic fit Lac Virginis & sanguis Dra-
conis Ph.

QUandòque reperitur terra aliqua, five bolus,
quæ nullam cum tartaro affinitatem habet,
quæ mixta cum sale tartari dat spiritum, sed
quantitate exiguum. Possunt autem in hac forna-
ce fixissima quævis elevari, quia species in illa non
inclusæ, sed dispersæ, super ignem projectæ, ab
igne per aërem eleuantur, & in recipientibus refri-
geratæ iterum condensantur, quod ita facile nequit
per retortam clausam.

Facturus igitur spiritum salis tartari, facere ni-
hil aliud opus habet, quam tartarum calcinatum
in ignem projicere, & totus abibit in spiritum: sed
requiruntur tunc recipientes vitrei, quia terrei ip-
sum retinere non valent.

Atque hic est ille modus, quo fixissima salia
destillantur in spiritum per fornacem primam.

In secunda fornace (partis nimirum secundæ fornace) id ipsum præstari potest & melius & facilius , ubi etiam unà cum præparatione docebitur usus ejus.

Spiritus, Flores & Salia Mineralium & Lapidum.

HAc ratione è quovis minerali & lapide elevari potest spiritus , & quidem absque additione alterius cujusdam speciei ; ita nimirum quod trita mineralia , tritique lapides , utpote silex , cristallus , talcum , lapis calaminaris , marcasita , antimonium , cum cochleari ferreo projiciantur supra carbones , & unà ascendent cum spiritu quodam acido , sal quoddam & flores , quæ postea ablutionis beneficio è Recipientibus iterum auferenda & filtranda ; & flores remanebunt in charta emporetica sive bibula , aqua enim unà cum spiritu & sale transit per filtrum , quæ rectificationis beneficio separanda , & seorsim ad suos usus servanda. Hoc autem scito , quod eligenda mineralia , ignem nondum experta , si illorum desideras spiritum.

Quomodo mineralia & metalla in Flores redigenda ; & de illorum viribus.

HActenus metallorum & mineralium flores in usu non fuere , exceptis floribus antimonii & ful-

fulphuris , qui facilè eleuantur : reliquorum enim metallorum mineraliumque fixorum sublimationem tentare chymici non ausi fuerunt , contenti illorum solutione aquarum fortium sive corrosivarum beneficio, & præcipitatione facta cum liquore salis tartari, edulcoratione & siccatione ; atque sic præparata suos flores appellârunt mineralia & metalla : per meos autem flores ejusmodi intelligo materiam , quæ ignis beneficio absque additione alterius materiæ elevatur, & in pulverem subtilissimum convertitur nec dentibus nec oculis perceptibilem ; qui revera pro floribus (meo quidem judicio) habendus ; Cum aliorum flores plus corporei, tam bene edulcorari nequeant , quin aliquid falsedinis retineant secum, id quod ex ponderis incremento percipere licet , ac proin oculis aliisque partibus nocui.

Nostri autem flores vi ignis per se sublimati, non modò carent falsedine , sed adedò etiam subtiles sunt , ut intro assumpti statim operentur viresque suas exferant , juxta Medici nimirum dispositionem. Nec horum præparatio adedò sumptuosa, quemadmodum illorum.

Metalla quoque & mineralia maturantur & emendantur in ejusmodi sublimatione , ut tutius usurpari possint ; in illorum verò potius destruantur & corrumpantur, testante experientiâ, quomodò autem ejusmodi flores conficiantur, nunc quoque docebo , & quidem singulorum metallorum seorsim , quo artifex in illorum præparatione errare nequeat & primò quidem.

De Auro & Argento.

Aurum & argentum vix in flores redigi possunt, quia plerique ferè opinantur, nihil ipsis decedere in igne, cum primis verò auro, etsi relinqueretur ibi in æternum: quod etsi verum, auro nimirum nihil in igne, etsi diu ibi relinquantur; argento verò parum decedere, nisi admixtum habeat cuprum, vel aliud quoddam metallum, quod tamen paulatim evaporat.

Quod ut sit, possunt tamen fracta & subtiliata, carbonibus adpersa atque adeò dispersa, vi ignis aerisque adminiculo sublimari, & in flores redigi.

Cum autem prædicta metalla sint cara & pretiosa, & fornax cum suis recipientibus ampla, nolim ut aliquis illa, aurum cum primis ita projiciat, quia non omnia recuperare licet. Desiderantibus igitur hosce flores dabitur alius in secunda Parte modus illos conficiendi absque metalli nimirum jactura; ad quam lectorem remitto. Hæc enim fornax inservit metallis & mineralibus sublimandis non pretiosis, quorum jactura non magni æstimatur. Atque hæc propterea dicta ut appareat aurum & argentum, ut ut fixa, sublimari tamen posse. Cætera verò metalla facilius sublimantur, unum tamen facilius altero, nec alia indigent præparatione, quam granulatione, antequam projiciantur in ignem.

Flores

Flores Martis & Veneris.

℞. **L**imaturam ferri vel cupri, q. v. nimirum ; projice illam cum cochleari ferreo super carbones vivos disperfam scil. & ascendet è Marte vapor ruber , è Venere autem viridis , elevabiturque in vasa sublimatoria : igne dificiente , oportet illum fovere recentibus carbonibus , & continuare projicere in fornacem Martis five Veneris limaturam , donec fufficientem nactus sis copiam florum ; & tunc omnia refrigerescere permitte. Quo facto aufer vasa sublimatoria & exime flores , eosque serva , sunt enim optimi si miscentur ungentis & emplastris : qui si intrinsecè usurpantur , vomitus provocant ; meliores igitur in chirurgia, ubi vix aliquid illis comparabile. Venus soluta spiritu salis, & oleo vitrioli præcipitata, edulcorata, ficcata & sublimata, dat flores , qui in aëre resolvuntur in balsamum viride , utilissimum in vulneribus & ulceribus antiquis putridis , ceu thesaurus pretiosissimus.

Flores Saturni & Iovis.

Non opus est hæc metalla in granula redigere , sufficit si frustulatim injiciuntur ; sed tunc oportet sub crate collocare patinam terream vitreatam aquâ repletam , ad colligendum id quod liquefactum defluit , quod eximendum , iterumque in ignem projiciendum , atque id toties do-

D 5

nec

nec totum metallum in flores sit conversum ; qui postea vasis refrigeratis iterum eximendi , sicuti dictum de floribus Martis & Veneris. Atque hi flores sunt præstantissimi ; mixti emplastris & unguentis, in vulneribus antiquis & recentibus , majorem enim habent vim exsiccandi , quàm metalla calcinata, teste experienciâ.

De Mercurio.

HIc facilè redigitur in flores , quia admodum volatilis , non autem prædicta ratione , quia saltat in igne & descensum quærit. Et si desideras ejus flores , misce illum prius cum sulphure , ut mortificatum pulverizare & injicere possis. Et si crucibulo collocato in fornace candenti injicis parum Mercurii vivi per vices scil. cum cochleari, avolabit evestigio , & pars quædam resolvetur in aquam acidam , præferendam floribus , meo quidem judicio ; reliquus autem Mercurius , stillat in receptaculum. Sed hîc requiruntur vasa vitrea , quia in terreis amittitur aqua prædicta. Quæ sine dubio aliquid præstat in arte : Utilis autem extrinsecè usurpata in scabie, venereisque ulceribus.

Flores Zincki.

Est mirabile metallum , repertumque spagyricâ anatomîâ esse purum putum sulphur aureum , immaturum ; Carbonibus vivis superimpositum , subitò avolat totum ; accenditur quoque,
par-

partimque comburitur instar sulphuris communis alterius coloris flammâ , aureâ nimirum purpureâ ; datque flores elegantissimos albos & levissimos.

V/us.

A Administrati à gr. 4. 5. 6. usque ad 12. provocant sudorem egregiè, quandoque etiam vomitus & sedes, habita nimirum ratione peccantis materiæ. Vires illorum extrinsecæ sunt egregiæ, præstantiores enim non reperiuntur flores, non modò citò consolidantes vulnera recentia, sed etiam antiqua semper aquam stillantia, ubi reliqua cuncta excellunt medicamina. Tantæ enim sunt siccitatis quæ adjunctam sibi habet consolidandi vim, quod etiam incredibilia præstant. Diversimodè autem administrari possunt; & quidem vel per se adspergi superimponendo emplastrum sticticum, vel redacti in unguentum cum melle vulneribus imponendum; quod in vulneribus profundis ad duritiem coquendum pro formandis suppositoriis parvulis, vulneribus imponendis, quæ postea emplastro aliquo tegenda & ab aëre præservanda; hac ratione applicati fundamentaliter curant. Mixti cum emplastris stupenda præstant.

Si miscentur cum aqua rosacea vel pluviali, ita ut uniantur simul, si postea quotidie aliquoties aliquid instillatur oculis rubris, lachrymantibus, aliis ophthalmicis non obtemperantibus, faciunt

ciunt quod restituantur & curentur iterum.

Hi flores linteolo excepti, si adsparguntur locis puerulorum (prius tamen lotis aquâ) vulneratis urinâ, sanat eos iterum. Curant quoque cutis unitatem solutam, profectam ex diuturno decubitu ægrotantium, unde ingens proficiscitur dolor, citò si adsparguntur.

Facilius quoque hi flores solvuntur in aquis corrosivis, quàm metalla & mineralia cætera; nec spiritus illos iterum deserit in igne, sed phlegma insipidum stillat solummodò, relinquens oleum pingue & spissum, ut supra de lapide calaminari dictum; ijdem usibus destinatum, efficacius tamen illo. Qui spiritus si ignis violentiâ expellitur, tantæ est fortitudinis, ut vix conservari possit. Nec solum uti dictum supra, spiritus salis hac ratione exaltari potest, sed etiam aqua fortis & regia, ita ut mirabilia præstet in separatione metallorum; quæ non sunt hujus loci, dicentur autem in parte Quarta.

Non autem opus flores eligere huic operi, quia crudum Zinckum idem præstat, quamvis flores id ipsum præstent melius: unde apparet, metallum sublimiorem gradum ficcitatis contraxisse in sublimatione.

Flores Antimonii.

Nulla est difficultas flores antimonii conficere, diu enim in usu Chymicorum fuere, & quia

quia illorum præparatio fuit tædiofa, vili pretio non venerunt.

Quare nemo fuit qui aliquid aliud in illis tentare voluerit, quia faltem vomitus provocandi caufa ufurpati fuere; quorum dofis fuit à gr. 1. 2. 3. 4, ufque ad 8. & 10. in affectibus ftomachi & capitis, ut & in febribus, Pefte, Morbo Gallico &c: Præterea nihil in iis tentarunt. Nec mirum, quia etiamnum reperiuntur, qui fibi perfuafi, quod nihil à veteribus non inventum (viris doctiffimis) inveniri hodiè poffit; & fi quid fuiffet amplius reperibile, utique fuiffet inventum. Quæ fane ftulta eft opinio, ac fi Deus omnia dediffet veteribus, nec aliquid pro pofteris refervaffet. Nec illi naturam in fuis laboribus cognofcunt; quæ indefinenter laborat, nec fatigatur in fuis laboribus &c. Ut ut autem fit, palam eft Deum hifce temporibus revelaffe quæ olim occulta erant, quod non ceffabit ufque ad finem mundi.

Ad propositum iterum, quod eft dare modum faciliorem conficiendi florum antimonii, quod major acquiritur quantitas, ita ut etiam aliis ufibus infervire poffint. $\mathcal{R}$. Antimonii crudi pulverifati q. v. & primò quidem fac ut probè incalefcant candeatque fornax; poftea injice pro una vice libram integram antimonii, vel plus minus, difperfam nimirum fupra carbones; & eveltigio fluet, mixtumque carbonibus vi ignis per aërem elevabitur in Recipientes inftar nebulæ, quæ ibi coagulabitur in flores albos. Obfervandum quod quando combuftis prioribus carbonibus
alij

alii imponendi sublimationis continuandæ gratiâ, recentes semper ante impositionem accendendi, ne flores à pulvere carbonum, unâ cum floribus adscendente, inquinentur, griseumque inde contrahant colorem: sed nihil interest, si per se illos usurpare nolis ad provocandos vomitus, quia nihil periculi inde, proficiscitur enim ille color non nisi à carbonum furno, quare non formidandus: Fastidians verò illum, carbones accendat antequam injiciat in fornacem, & acquirat flores albos. Oportet quoque non occludere foramen medium, per quod injiciuntur carbones & antimonium, ut ignis eò liberius ardere possit; alias enim flores ollarum superiores flavescent & rubescent propter sulphur antimonii, quod altius sublimatur quam regulus. Potest autem hac ratione spatium unius horæ confici libra una florum cum libris 3. 4. 5. carbonum. Parum est quod decedit de antimonio, sulphur nimirum combustibile, quod comburitur, omni reliquo abeunte in flores. Oportet quoque tibi prospicere de sufficiente copia ollarum sublimatoriæ, propter sufficiens spatium requisitum ad florum sublimationem.

Hac parati ratione flores vilissimo pretio veniunt, ita ut libra una vilidris pretii sit, quam uncia dimidia aliter præparatorum, Tutioresq; sunt, utpote liberâ ignis flammâ confecti, non enim tam vehementes provocant vomitus; quin imo inferiorum ollarum flores vomitivi non sunt, sed diaphoretici, ac si cum nitro essent præparati; ita enim

enim corriguntur per ignem. Atque hac ratione unâ eademque operâ diversarum operationum diversi flores confici possunt: inferiorum enim collarum flores sunt diaphoretici, mediarum vomitivi mediocriter, supremarum verò vomitivi vehementer. Prout enim plus ignem passi eò magis sunt correcti, unde diversitas virium proficitur. Quare singuli seorsim conservandi, & superiores quidem pro emplastris, vel pro butyro, vel oleis, iisque vel dulcibus vel corrosivis inde conficiendis. Medii ad purgandum & vomendum: infimi autem ad sudorem provocandum. utpote præstantiores Bezoartico minerali, vel antimonio diaphoretico factò cum nitro. Sane non credo viam esse faciliorem conficiendi flores emeticos & diaphoreticos, hac nostra. Quod ad usum illorum: sciendum emeticos illos robustis saltem esse administrandos, vomere consuetis: Puerulis & senibus verò cum discretione, ut supra de Butyro antimonii dictum: Diaphoretici verò absque periculo senibus atque juvenibus administrari possunt; sanis & ægris in omni affectu diaphoretici egente; utpote peste, morbo Gall: scorbuto, lepra, febribus &c. Dosis illorum est à gr. 3. 6. 9. 12. usque ad 24. cum vehiculis appropriatis, ad sudandum in lecto; expellunt enim tam per sudorem quam per urinam omnes prava humores. Et quia emetici copiosiores sunt diaphoreticis, nec ita necessarii ut hi, & ex una vel altera uncia plures confici possint doses, necesse est docere, quomodo emetici in diaphoreticos transmutan-

mutandi : Fit autem illud tribus modis , quorum duos supra tradidi de butyro antimonii confecto è floribus cum falis spiritu , tertius hic est : colloca flores in crucibulo (absque lutatione) cooperito , ne quid incidat , ita per se solos in igne lento ne liquefiant , sed saltem obscure candeant aliquot horarum spatio ; postea permitte ut refrigerent , facti enim sunt fixi & diaphoretici. Et si flavedinem aliquam vel cinereum colorem contraxissent , hac tamen ratione redduntur albi & elegantes , fixi & diaphoretici. Cæterum hi flores usurpantur ad Emplastra Stictica , propter naturam siccam , quâ præditi.

Funduntur quoque in vitrum flavum transparentem ; nec datur via facilior antimonium per se redigendi in vitrum flavum transparentem : ubi antimonium crudum primò sublimatur , sublimatum postea in vitrum funditur. Sublimatio hic intervit loco calcinationis , cujus beneficio facilius sublimantur viginti libræ , quam illius beneficio libra una redigitur in cinerem.

Nec hic periculum fumorum ascendentium , quia antimonio projecto in ignem abire licet , quæ tuta facilisque calcinatio , cum vulgaris continuam requirat artificis præsentiam agitantis materiam , qui materiam semel conglobatam eximat , iterumque conterat ; qua ratione multum agere habet , antequam materia ad albedinem perveniat. Viâ autem nostrâ , prima vice materia sufficienter albescit & quidem plus quam illa vulgari calcinationis & agitationis. Autumo igitur

tur antimonii vitrum confecturo optimam, hactenusque incognitam monstrâsse viam; quâ revelatâ non sperabo quempiam stultorum more in posterum ambulaturum viam illam tædiosam priscorum, sed potius vestigia mea secuturum. Hac enim ratione facillimè quilibet medicorum sibi parare poterit flores emeticos & diaphoreticos, nec-non vitrum antimonii per se.

Ex hisce floribus confici possunt etiam olea dulcia & corrosiva aliaque medicamenta, ut supra dictum de spiritu salis, & postea dicetur in parte secunda.

Facturus flores è regulo hisce pulchriores, factis nimirum ex antimonio crudo, projiciat illum pulverisatum in ignem, & in omnibus procedat ut supra dictum, & accipiet &c. Elevantur & hi facile. Quomodò autem hic conficiendus regulus compendiosè nimirum, invenire licet in parte quarta.

Sublimantur quoque scorix ita ut nihil pereat. Facturus autem flores in aëre solubiles in liquorem, adjiciat tartarum calcinatum, vel aliud quoddam sal fixum vegetabile, & accipiet flores solubiles in quovis liquore. Facturus autem flores rubros tam diaphoreticos quàm purgantes, admisceat Martem, & accipiet cinabrium referentes flores. Desiderans virides admisceat Venerem; lapidem calaminarem si purpureos.

Atque sic è quovis minerali flores confici possunt, sive illud sit fixum sive volatile; cogitur enim in altum avolare projectum in igne: Qui diversimodè

E

modè

modè in Chirurgia usurpari possunt , in emplastris & unguentis ; exsiccant enim & adstringunt potenter , cum primis confecti è lapide calaminari. Nec sunt spernendi confecti è marcasita aurea & argentea. Ex arsenico confecti & auri pigmento venenati sunt, pictoribus autem utiles, Arsenicum & auripigmentum calcinata cum nitro, si sublimantur postea dant flores , tutò intrò assumendos , expellentes omne venenum per sudorem & alvum. Dupliciter enim corriguntur , primò scil. per nitrum , secundò per ignem in sublimatione ; non igitur formidandi, quia & antimonium venenum fuit , ante præparationem sui. Quò enim majus virus ante præparationem, eò major post medicina.

Flores sulphuris docentur in parte secunda, quamvis etiam per hanc confici possint fornacem, cognitâ nimirum illius naturâ & proprietate per expertum, aliâs sulphur comburitur.

Ita etiam lapides præparati rediguntur in flores aliaque plura, de quibus non opus verba facere ; poterit qui velit experiri. &c.

Et quidem non dubito de revelatione plana & clara destillationis quæ fit per fornacem nostram primam, quare finem faciam. Intelligens igitur, sciensque fabricam fornacis (quam petere licet ex delineatione) ejusque usum, non negabit me bonum opus fecisse , nec laborem meum improbabat.

Atquæ hæc est via optima destillandi & sublimandi incombustibilia. In secunda parte invenies
aliam

aliam fornacem in qua destillantur combustibilia, nec-non spiritus subtilissimi &c. Inservit prima fornax aliis quoque usibus, utpote separationi metallorum, puri ab impuro; confectioni salis centralis, humidique radicalis illorum. Sed quia id prædictâ fieri nequit viâ, quâ res projiciuntur in ignem, ad consequendos flores & spiritus, sed viâ quâdam secretâ philosophicâ, vi ignis alicujus secreti, hæctenus à philosophis occultatâ, nec ego Secretum illud prostituam coram omnibus, sufficiat igitur ansam dedisse ulterius inquirendi, viamque monstrasse aliis.

F I N I S.

E 2

I N-

Rerum præcipuarum partis Primæ.

E Xstructio prima fornacis.	7
Recipientes.	8
Olla sublimatoria.	10
Modus destillandi.	11
Destillatio Spiritus Salis.	18
Ejusdem usus in Chymicis.	22
Olea vegetabilium.	24
Olea gummatum & resinarum.	26
Rectificatio oleorum tenacium & fœtentium.	28
Quinta essentia vegetabilium.	30
Quinta essentia metallorum & mineralium.	31
Oleum dulce & rubrum metallorum & mineralium.	ibid.
Olea corrosiva eorundem.	32
Oleum seu liquor Solis.	ibid.
Oleum Martis.	33
Oleum Veneris.	34
Oleum Iovis & Saturni.	35
Oleum Mercurii.	ibid.
Oleum Antimonii.	ibid.
Antimonii vomitivi flores albi.	38
Vomitivi.	ibid.
Diaphoretici.	39
Olei Antimonii corrosivi usus externus.	ibid.
Oleum Arsenici & Auripigmenti.	40
Oleum lapidis calaminaris.	41
Ejusdem usus.	43
	Secretum

I N D E X.

<i>Secretum aliquod medicum.</i>	44
<i>Usus spiritus salis æconomicus.</i>	45
<i>Spiritus acidus, sive acetum cunctorum vegetabilium.</i>	47
<i>Spiritus papyri & linteorum.</i>	49
<i>Spiritus serici.</i>	ibid.
<i>Spiritus capillorum, cornuum & ossium.</i>	50
<i>Spiritus aceti, mellis & Sacchari.</i>	ibid.
<i>Acetum Philosophicum.</i>	51
<i>Spiritus salis tartari, tartari vitriolati aliorumque Saliū fixorum.</i>	52
<i>Metallorum crescentia.</i>	ibid.
<i>Spiritus, Flors & salia mineralium & lapidum.</i>	54
<i>Flores metallorum & mineralium, eorumque usus.</i>	ibid.
<i>Flores Auri & Argenti.</i>	56
<i>Flores Martis & Veneris.</i>	57
<i>Flores Saturni & Iovis.</i>	ibid.
<i>Flores & aqua Mercurii.</i>	58
<i>Flores ex Zinck, eorumque usus.</i>	ibid.
<i>Flores Antimonii.</i>	60
<i>Fortiter purgantes.</i>	63
<i>Mediocriter purgantes.</i>	ibid.
<i>Diaphoretici.</i>	ibid.
<i>Vitrum Antimonii.</i>	64
<i>Flores in aëre solubiles.</i>	65
<i>Olea florum.</i>	ibid.
<i>Flores auripigmenti.</i>	ibid.
<i>Rubri.</i>	ibid.
<i>Virides.</i>	ibid.
<i>Purpurei.</i>	ibid.
E 3	Flo-

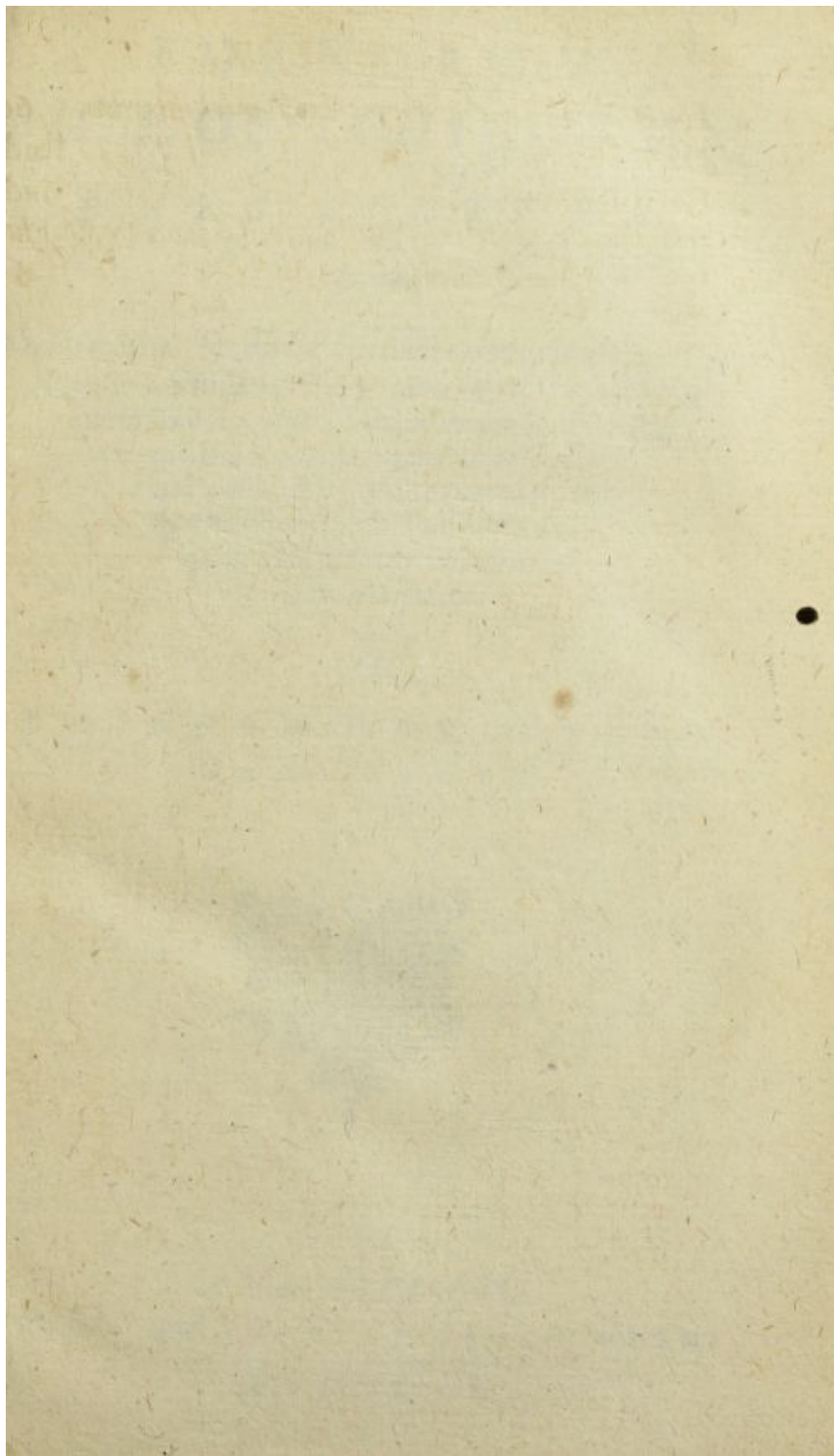

I N D E X.

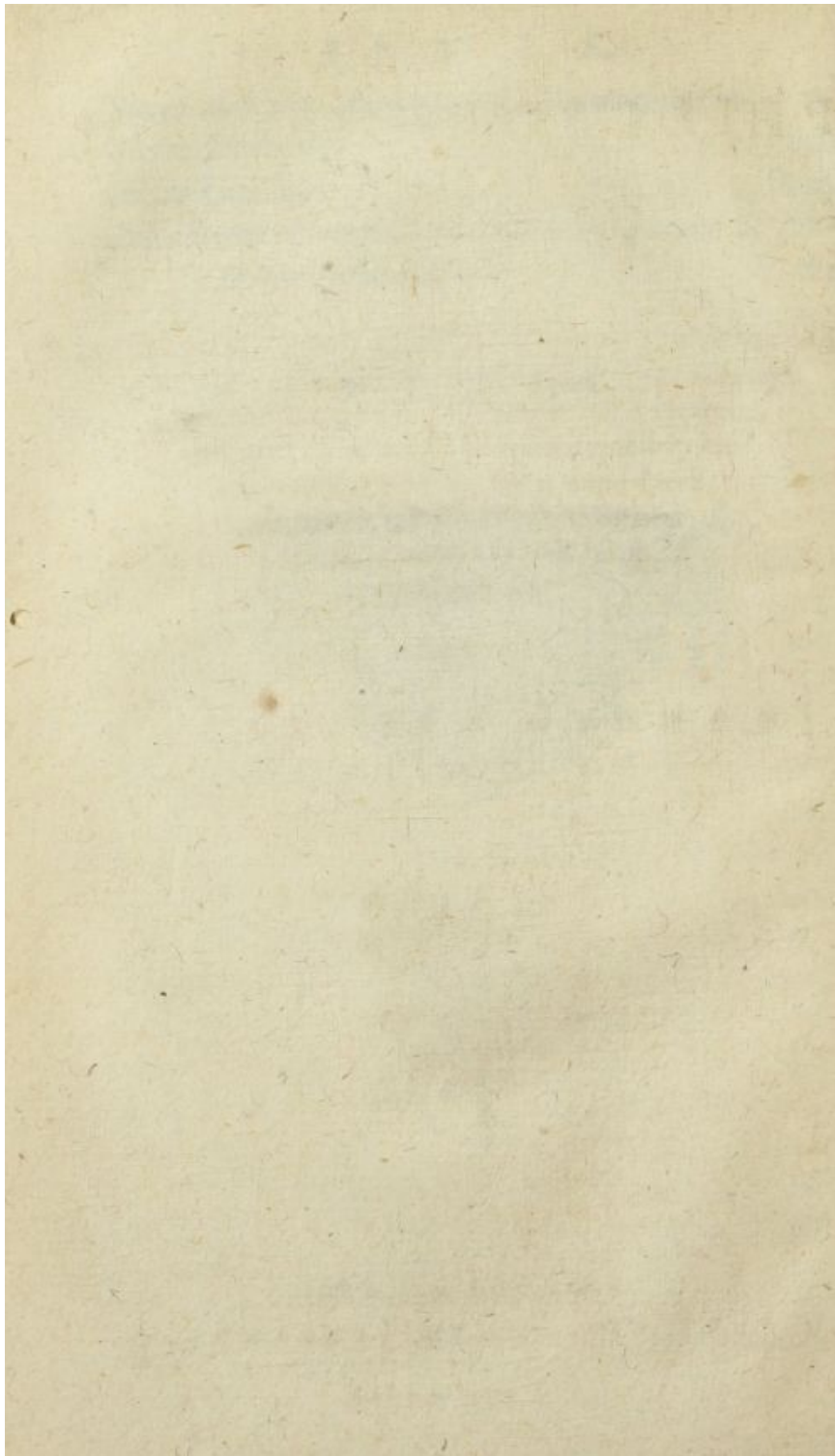
<i>Flores Arsenici, Auripigmenti & marcasitarum.</i>	66
<i>Flores Sulphuris.</i>	ibid.
<i>Flores Lapidum.</i>	ibid.
<i>Metallorum anatomia, purificatio, sal centrale & Humidum radicale,</i>	67

F I N I S.

FURNORUM
PHILOSOPHICORUM
PARS ALTERA,

In qua

Describitur secundæ fornacis proprietas ; cujus
beneficio destillari possunt omnia volatilia , subtilia &
combustibilia; vegetabilia, animalia & mineralia;
viâ quâdam incognitâ hactenus & compen-
diosâ ; quâ nihil perditur omninò, sed
spiritus etiam subtilissimi capiuntur,
quod aliàs per retortas, aliaque
vasa fieri nequit.

Per

JOANNEM RUDOLPHUM
GLAUBERUM.

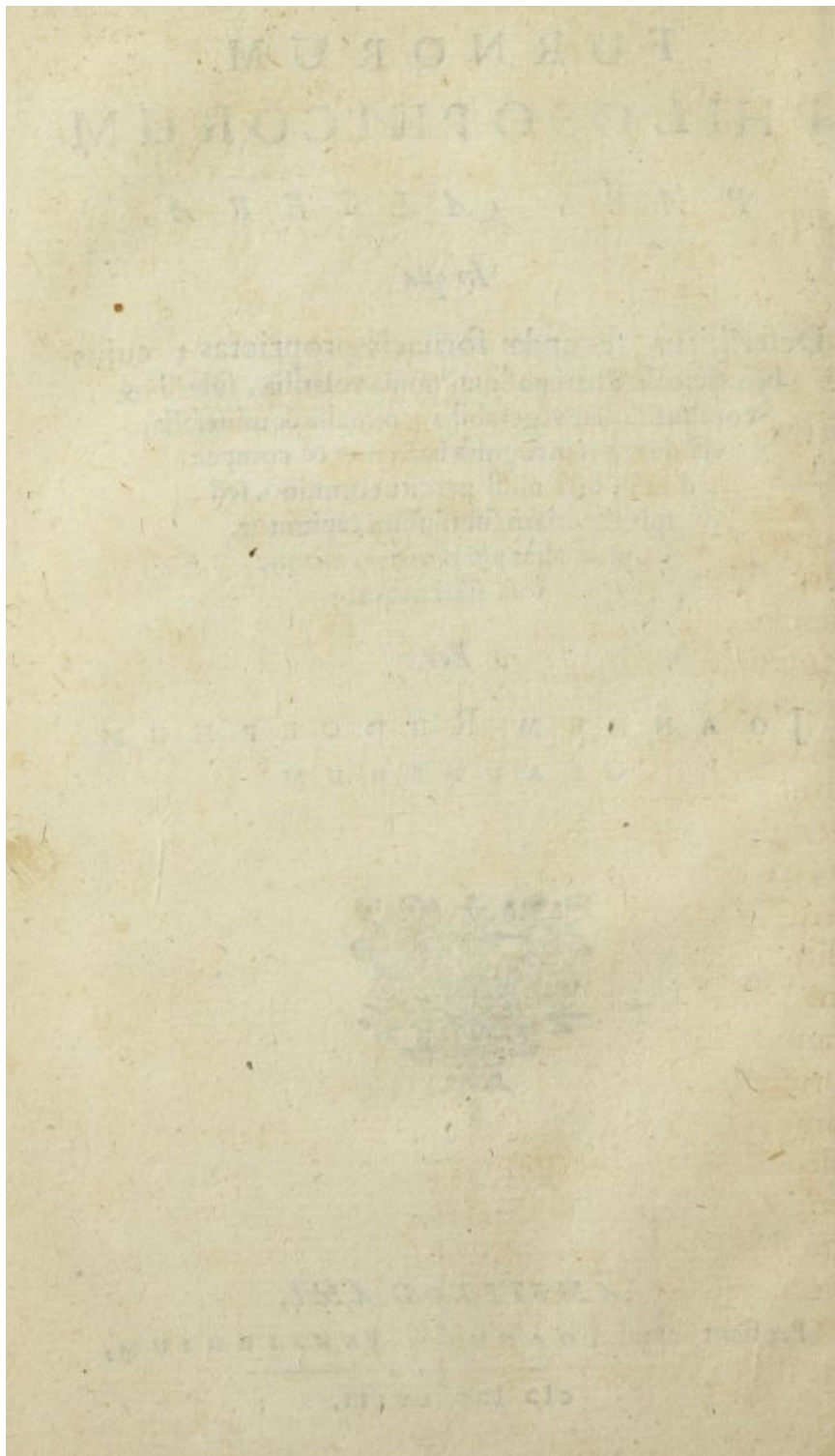

AMSTELODAMI.

Prostant apud JOANNEM JANSONIUM,

MDCLXXXVIII.

3

STRUCTURA SECUNDÆ FURNACIS.

As destillatorium esto confectum è ferro, vel è terra optima, & in igne fixa (de qua in quinta parte) majoris vel minoris pro lubitu quantitatis: In-
servit autem ferreum spiritibus non corrosivis admodum; terreum verò illis rebus quæ ferrum in igne aggrediuntur & liquefaciunt, utpotè sunt sulphur & antimonium &c. quare duo requiruntur vasa, unum nimirum ferreum, alterum terreum; quò unicuique materiæ (sive ea sit corrosiva, sive non) suum peculiare vas, suusque peculiaris furnus attribuitur, ne per contraria perdatur. Speciem autem prædicti vasis videre licet è figura. Oportet autem infernè esse paulò amplius quàm supernè, cujus altitudinis proportio sit dupla ad amplitudinem; supernè præditum orificio cum certa quadam distinctione profunditatis unius digiti lati transversi ad minimum, pro excipiendo operculo, auriculâ prædito, ut forcipe auferri pro lubitu, iterumq; reponi possit; nec non prominentiâ aliquâ, distinctioni illi prædictæ partis inferioris correspondente. Oportet quoq; partem inferiorem præditam esse tribus prominentiis collateralibus, quibus innitatur murus fornacis, quæ alia esse non debet, quàm vulgaris destillatoria cum cupella, ut videre licet è figurâ. Et si nolis habere fornacem, non

A a 2

opus

opus erit illis tribus prominentiis, si modò sit planum in fundo vas destillatorium, vel pedibus præditum &c. Cujus tubulus unius spithamæ longitudinis, in anteriore parte paulò angustior quàm posteriore, egrediatur propè distinctionem illam prædictam, spiritibus stillandis destinatus.

Modus destillandi.

Destillaturus accendat ignem in fornace, ut probè incalescat vas: quod si non incameratum, super cratem collocandum erit & circumcircuità lateres, in quorum medio carbones accendendi, ad calefaciendum vas, cujus replenda distinctio plumbo fuso, quò arctissimè claudatur orificium vasis appposito operculo, spiritibusque interdicatur sive denegetur exitus.

Quo facto materia destillanda per vices injicienda venit, singulis nimirum vicibus parum, quâ injectâ operculum apponendum, quæ calefacta emit tit suos spiritus per tubulum in Recipientem luto adaptatum illi; quæ quia in pauca quantitate per vices injicitur; caret periculo ereptionis per lutum, & fractionis recipientis, quare deorsum cogitur. Quo facto plus injice materiæ, & in omnibus & singulis procede ut antea; atque hoc continua donec sufficientem nactus sis spirituum quantitatem. Cave autem, ne plus unâ vice injicias, quàm recipiens ferre potest propter periculum fractionis. Repleto vase (destillatione nondùm finitâ) aufer operculum, & exime caput mortuum cum cochleari fer-

ferreo ; eoque ablato injice novam materiam, paululum, nimirum per vices ; quod sic continua pro lubitu.

Atque hac ratione spatium unius diei plus destillare licet è vase aliquo parvo, quàm per ingentem aliquam retortam, ubi nullum periculum jacturæ faciendæ spirituum vel recipientis. Licet etiam in hac destillatione pro lubitu cessare, iterumque inchoare, carente ignis periculo plùs debito aucti, inserviente destillationi spirituum etiam subtilissimorum. Destillaturus enim spiritum aliquem viâ illâ vulgari per retortam, subtilem nimirum, utpotè tartari, cornu cervi, salis armoniaci &c. cum damno experietur, spiritus magno cum impetu erupturos (etsi illorum materia non nisi sit media libra) lutumque malum penetraturos, vel recipientem (si lutum sit optimum, transitum illis prohibens) fracturos; fieri enim nequit, quod tanta copia spirituum unâ vice, subtilissimorum nimirum capiatur, Egrescentes enim cum impetu erumpunt, ità ut recipiens ipsos capere nequeat; unde fit quod frangatur, vel illi lutum transeant: id quod in hac destillandi ratione fieri nequit, quia parum saltem unâ injicitur vice, quod tantos & tam copiosos dare nequit spiritus, qui recipientem frangant; quibus prima vice egressis & sedatis, injicitur plus materiæ vice nimirum alterâ, & sic consequenter usque ad sufficientiam. Tandem auferendus recipiens, eximendusque spiritus, qui conservandus in ejusmodi vitris qualia describentur in parte quinta.

Hac igitur ratione cuncta melius destillantur,

A a 3

sive

sive ea sint vegetabilia, sive animalia, sive mineralia, quam viâ illâ vulgari retortarum, cum primis autem subtilissimi illi spiritus hîc capiuntur, qui aliàs capi nequeunt transeuntes per lutum, meliores & præstantiores oleis illis gravibus, quæ falsò pro spiritibus vulgò habentur, sunt enim non nisi aquæ corrosivæ: Verus enim spiritus volatilis est subtilis & penetrans; quæ attributa non reperiuntur in spiritu salis, aluminis, vitrioli officinarum, quia non nisi olea sunt gravia, calore non exhalantia. Verus enim spiritus, ante phlegma veniat oportet nec id quod sequitur phlegma & phlegmate gravius spiritus volatilis dici meretur, sed potius oleum quoddam grave & acidum. Siquidem palam est spiritum vitrioli officinarum epilepsiam non curare, quæ tamen virtus aliàs adscribitur ipsi, & quidem reverà. Nec spiritus vulgi tartari spiritus dici meretur, sed potius phlegma foetidum, vel acetum.

Quomodò autem veri illi spiritus eliciendi, id nunc aggrediardemonstrare, quia multa præstant in multis morbis: Inservit autem hæc destillandi ratio quærentibus egregia medicamina; alii enim quibus perinde est, utrum benè vel malè parata sua medicina, non opus habent exstruere hanc fornaculam, horum spirituum conficiendorum gratiâ, quia vili pretio semper & ubique possunt à vulgaribus chymicis & pharmacopœis spiritus suos mortuos & inefficaces coëmere. Quare non mirum, si nihil hodiè egregii præstatur medicamentis illis Chymicis, aliis meritò Galenicis bonitatis suæ causâ præferendis. Eò enim nunc devenit, ut ve-
rus

rus Chymicus pius & honestus, appellatione chymicorum medicamentorum erubescere habeat, quia talia non edunt miracula, qualia de illis perhibentur. Est autem nulla alia causa, malæ nimirum illius famæ Chymicorum medicamentorum, quam ipsa incuria medicorum hodiernorum, qui etsi utuntur chymicis medicamentis (ostentationis scilicet gratiâ) rem tamen domesticam pluris faciunt, quàm salutem ægrorum, coëmentium malè parata medicamina à Pseudo-chymicis, eaque incautè administrantium; undè plus damni sæpè quàm utilitatis ægrorum, nobilissimæque Chymia infamis redditur. Curiosus autem medicus pro virili nititur propriis manibus sua præparare medicamenta; & si non, coëmit ab honestis & exercitatis Chymicis parata, quibus fretus plus præstat in medicina, laudemque inde meretur, præ cæteris nimirum ignorantibus medicis, qui incognita sibi medicamina suis ægris administrant, ac proin rationem reddere aliquandò non valebunt coram supremo iudice praxeos suæ injustæ.

Oleum vitrioli acidum, spiritusque vitrioli volatilis.

HÆtenùs dixi in genere quomodò subtiles illi spiritus eliciendi; nunc quoque in specie uniuscujusque materiæ præparationem aggrediar: & quidem primò agam

De Vitriolo.

Vitriolum antequam destilletur, nullâ aliâ indiget præparatione, quàm manuali separatione à suis impuritatibus, sive rebus heterogeneis ne spiritus inde interdestillandum inquinetur. Si verò velis, poteris ipsum semel dissolvere in aqua pura, solutum, filtrare, iterumque postea aquæ evaporatione redigere in vitriolum, ut certus sis purificationis ejus. Postea instrumento calefacto, injice unciam unam vel alteram cum cochleari ferreo, quo injecto repone iterum operculum, & instar nebulæ albæ unâ cum phlegmate egredientur spiritus in recipientem; quibus evanescentibus & condensatis, plus injice vitrioli, atque hoc tamdiu continua, donec vas tuum repletum sit; tunc enim operculum auferendum, & cum cochleari ferreo caput mortuum eximendum; quo ablato plus injice vitrioli atque id tamdiu repete, quamdiu volueris, vel donec sufficientem nactus sis copiam spirituum. Tandem omnibus refrigeratis aufer recipientem, liquoremque effunde in retortam, quam colloca in arena, ex lenissimo ignis calore spiritum volatilem separa ab oleo gravi: oportet autem vas recipiens spiritum illum volatilem, optimo luto retortæ unitum esse, quale docebitur in 5. parte. Spiritu volatili omni egresso, quod percipere licet è guttulis majoribus, aufer recipientem cerâ obturandum, aliumque repone (sed absque luto) ad phlegma seorsim capiendum, & remanebit in retorta oleum grave,

ve, nigrum & corrosivum, quod si vis, rectificati-
onis gratiâ, poteris fortiori igne elicere: Et si
non, fac ut omnia refrigescant, quo facto exime
retortam, & affunde oleo spiritum prædictum vo-
latilem, quam colloca in arena, ignemque admini-
stra moderatissimum, & unicè egredietur spiritus
ille volatilis, relicto omni phlegmate cum oleo, at-
trahente illud ratione siccitatis suæ. Hac igitur ra-
tione spiritus ille omni privatur phlegmate, & pla-
nè igneus redditur, sed non corrosivus. Qui si non
rectificatur ab oleo proprio, non diu perseverat
in bonitate sua, quia temporis progressu, pulveris
rubri præcipitatione, privatur suis viribus, & aquæ
similis redditur; quod si rectificat, fieri nequit.
Causa autem hujus præcipitationis est debilitas spi-
ritus, à nimia copia aquositatis causata, quâ fit
ut sulphur suum retinere nequeat; quod tamen
facilè retinet rectificatus à proprio suo oleo. Pulvis
autem ille ruber non spernendus, sed conservandus
diligenter, quia non minoris pretii quàm spiritus:
estque nihil nisi sulphur volatile vitrioli virium mi-
randarum, quarum non nullæ recensentur.

Vsus & Dosis Sulphuris narcotici vitrioli.

Administratur gr. 1. 2. 3. 4. vel plurium pondere,
habitâ nimirum ratione ægrotantis: Mitigat
dolores, dulcem provocat somnum, non instar opii,
hyoscyami, aliorumque soporiferorum, scil. non
periculosum, sed tutum & suavem: Cujus beneficio
gravissimi curantur morbi, cui Paracelsus mul-
tum

tum attribuit, ubi scripsit de sulphure embryonato.

*De usu & virtute Spiritus Vitrioli
volatilis.*

Hic spiritus sulphureus proprietate præditus subtiliandi & penetrandi; aliquot enim guttularum pondere administratus sudoris gratiâ, permeat universum corpus, aperit obstructions, & instar ignis omnes vitiosos humores consumit: Estque egregia medela in Epilepsia, Mania, suffocatione matricis, scorbuto, melancholia hypochondriaca, aliisque morbis ab obstructione & putredine sanguinis proficiscentibus. Prodest quoque in peste, cunctisque febribus. Mixtus cum spiritu vini pro quotidiano usu, mirabilia præstat in extrinsecis accidentibus. Item in apoplexia, contractura, aliisque nervorum affectibus, parti affectæ affricтус; penetrat ad ossium medullam; calefacit & recreat nervos duos. In colica si præter intrinsecam administrationem, in clistere applicatur, e vestigiò juvat. Loco podagrico illitus, mitigat dolores, tollit tumores & inflammationes; & præcæteris scabiem curat, impetigines, serpigines &c. curat recentia vulnera & antiqua, cancrum, lupum &c. exstinguit ambustiones, inflammationes, gangrænam, & consumit nodos cutaneos. In summa hic spiritus à veteribus *sulphur Philosophorum* vocatus, universaliter operatur in cunctis morbis, cujus vires laudari satis nequeunt; quare mirum, quod hodiè tam rarò reperiatur. Aquæ
fon-

fontanæ mixtus gratam illi conciliat aciditatem, ità ut referat acidulas. Curantur etiam domi per hunc spiritum alii morbi, qui aliàs thermarum usû curantur. Possem hîc recensere, quomodo hic spiritus in magna copia impetrandus & quidem absque destillatione pro balneis, quo miracula præstari queunt, sed ob hominum ingratitudinem differetur ad aliud tempus.

De viribus & usu Olei vitrioli corrosivi.

Non multum in medicina usurpatur, quamvis in omnibus fere officinis reperiatur, aciditatis conciliandæ gratiâ syrupis & conservis. Potest quoque misceri aquæ fontanæ, ad restinguendam sitim præternaturalem & viscera interna refrigeranda. Extrinsecè illitum mundificat ulcera sive vulnera immunda, purum ab impuro separando, & bonum fundamentum facit. Resolvit quoque rectificatum nonnulla metalla & in vitriola redigit, cum primis autem Martem & Venerem; misceri autem oportet cum aqua; aliàs enim difficulter illa aggreditur, fit autem id sequenti modo.

Vitriolum Martis & Veneris.

Accipe oleum vitrioli grave unà cum phlegmate (separato priùs spiritu volatili) & affunde illud laminis cupri aut ferri, & colloca vitrum in arena calida, donec oleum nihil amplius solvat; postea effunde solutionem, eamque filtra, quam denuò col-

colloca in cucurbita humili in arena calida, ad evaporandum phlegma, donec cuticula supernè appareat: tunc ignem exstingue, & ubi refrixerit, colloca exemptum vitrum in loco frigido, & intra paucos dies virides producentur crytalli è Marte, è Venere autem subcœruleæ, quas exemptas sicca super charta emporetica; residuum denuò colloca in arena ad evaporandum ut antea; atque id toties, donec omnis solutio abierit in vitriolum. Est autem hoc vitriolum purius meliusque communi, meliorem enim dat spiritum volatilem &c. Conficitur etiam vitriolum è prædictis duobus metallis cum sulphure vulgari, sed via difficiliiori prædicta, quare hîc studio omittitur.

Vitriolum Lune cœruleum.

Solve rasuram Lunæ cum oleo vitrioli rectificato additione aquæ, sed non tantæ, quanta requiritur ad confectionem vitrioli Martis & Veneris. Vel quod melius solve calcem Lunæ, præcipitatam ex aqua forti cum cupro vel aqua falsa; Solutione peracta, illam decanta & filtra, postea guttatim affunde spiritum urinæ, vel salis armoniaci: donec strepere cesset, & ferè omne argentum præcipitabitur in pulverem album; quem unâ cum liquore effunde in phiolam, & colloca in arena 24 horarum spatio ad coquendum, & ferè totam calcem solvet iterum liquor ille, & cœruleum inde acquireret colorem: solutionem decanta, filtra & abstrahere humiditatem superfluam, donec appareat cuticula: postea in
fri-

frigido colloca od producendum vitriolum ; cum residuo liquore procede, ut supra dictum de Marte & Venere.

Atque hac ratione conficitur argenti vitriolum egregium, quod per se administratum à gr. 4. 5. 6. ad 10. catharticum est Cephalicum. Et si habes ejus copiam, quod destillare illud possis, accipies non modò spiritum acidum, sed etiam volatilem, præstantissimum in omnibus affectibus cerebri: residuum in destillatione in corpus reducibile est, ità ut nihil pereat argenti, nisi quod abiit in spiritum

Cæterum Oleum Vitrioli acidum præcipitat cuncta soluta, sive sint metalla sive lapides, animalis etiam pisciumque lapides, corallia & perlas, salis spiritu vel nitri, eoque reducit in pulveres levissimos, (Magisteria officinarum) elegantiores præcipitatis cum sale tartari : Cum primis coralia & margaritæ rediguntur in pulverem nitidissimum, nec-non mater perlarum, & cochlearum testæ, margaritis orientalibus simillimū. Qui modus hætenus fuit secretus, cui ille quo magisteria ex aceto per sal tartari præcipitantur, non comparandus. Pulveres prædicti adhuc pulchriores redduntur, si præcipitantur cum spiritu sulphuris acido, ità ut loco cosmetici cutis nigræ usurpari possint.

Non possum filere hîc abusum erroremque hætenus commissum in præparatione horum magisteriorum. Paracelsus in suis archidoxis docuit præparationem Magisteriorum EXTRACTORUM ; quibus planè dissimilia nonnulli ipsius discipulorum præscribunt, mentē Paracelsi prorsus non assecuti

cuti. Sine dubio Paracellus præscripsit magisteria confortantia & vitalia; discipulorum verò ejus sunt corpora mortua & inefficacia, etsi nitidissima.

Non negaverim quod è coralis & perlis confici possint medicamina præstantissima, quorum & ego nonnullas præscribo præparandorum vias, sed non instar vulgarium. Quid enim quæso utilitatis è lapide soluto cum aquis corrosivis, iterumque in lapidem præcipitato? potestne hac ratione virtus ejus multiplicari? minimè, potius verò diminuitur. Multa enim à corrosivis spiritib. ceu igne destruantur, nec omnia in igne sive aquis corrosivis emendantur, sed potius major pars corrumpitur. Sed ais, propterea in talia rediguntur Magisteria, ut in subtilissimum redacta pulverem eò citiùs operentur. & Coralia, Perlæ, aliaque soluta aquarum corrosivarum beneficio, iterumque præcipitata & edulcorata, vix, ac ne vix quidem solubilia iterum in ejusmodi spiritibus acidis. Quarè in illa præparatione res potius corrumpuntur quàm emendantur, & potius occluduntur quàm recluduntur: testatur enim experientia, magisteria illa prædicta non præstare promissa.

Liquet inde perlas & coralia cruda archeo stomachi esse gratiora, utpotè quibus essentia sua subtilis vi corrosivorum non combusta; cujus ratione multa sanè præstare possunt. Veteres enim coraliis & perlis attribuerunt virtutem renovativam sanguinis corrupti, ablativam melancholiæ & tristitiæ, & confortativam cordis, & lætificativam; quod etiam efficaciter præstant; minime autem

tem

tem magisteria illa prædicta ; quia cruda efficacio-
ra magisteriis combustis. Non enim latet præ-
dictos morbos ut plurimum proficisci ex obstru-
ctione lienis, quæ non nisi succus tartareus, siue
pituita acida, occupans viscera interna ibique coa-
gulabilis. Ex quâ obstructione proficiscuntur ce-
phalea, vertigo, tremor cordis & partium, lassitudo
spontanea, vomitus, appetitus præternaturalis,
nausea, horror, calor præternaturalis momenta-
neus, aliaque plura symptomata ; nec quidem hæc
solummodò, sed etiam putredo & corruptio san-
guinis, producentes lepram, scorbutum, scabiem
fœdam &c. quorum malorum omnium origo tar-
tarus crudus acidus ; id quod probatur vomitu cre-
briore acido melancholicorum, aliorumque, cui
acetum acerrimum vix comparabile, dentes instar
pomorum immaturorum stupefaciente. Quid hîc
consilii ? Ablatâ causâ tollitur morbus : quæ si
catharticis auferretur, utique esset bonum, sed
plerumque illa respuit. Per vomitum aliquatenus
diminui potest, sed non unicuique consulendus
vomitus, quibus periculosus. Utrum igitur tar-
tarus ille mortificandus suis contrariis ? id quod fie-
ri quodammodò potest per vegetabilia & animalia,
sale volatili prædita ; utpotè sunt nasturtiorum ge-
nera, semen sinapi, raphanus major, cochlearia ;
spiritus tartari, cornu cervi, urinæ, &c. Penetrantia,
tartarum microcosmi quærentia, & contrariorum
instar mortificantia : in quo duello duorum contra-
riorum oritur effervescencia quædam insignis, cor-
pus calefaciens, sudoremque producens ; & quo-
ties

ties ejusmodi per contraria producitur sudor, toties aliquid tartari mortificatur. Sed quia parum singulis vicibus humoris acidi mortificatur & dulcificatur per spiritum volatilem, quare sæpius repetenda operatio ad mortificandum omnem tartarum. Et quia (ut dictum) sudor fortis provocatur qualibet vice, spiritus vitales labefactans, id quod periculosum, propter jacturam virium, ægro faciendam, consultius est humori acido famelico objicere concedenda, quibus corrosiva ipsius qualitas mortificatur & dulcificatur, non naturæ humanæ inimica & contraria, sed grata & amica, utpotè corallia & perlæ. Omnium enim, quotquot sunt lapides, solubilia coralia, perlæ, oculi cancerum &c.

Quod autem coralia & perlæ mortificent corrosiva, & quod coralliorum perlarumque ope tartarus coagulatus acidus reducatur in liquorem dulcem (medicinam naturæ humanæ amicam) nunquam iterum coagulabilem, demonstrabitur postea, ubi acturus sum de tartaro.

Melius igitur non datur remedium in coagulationibus tartareis, viscerumque obstructionibus proficiscentibus à prædominio pituitæ acidæ, quàm coralliorum rubrorum & margaritarum pulvis, mane jejuno stomacho administratus à 3 ad 3. i. habitâ ratione patientis, ad jejunandum postea i. vel 2. horarum spatio, quotidie nimirum usque ad curæ finem. Hac ratione humor acidus mortificabitur & dulcificabitur à coraliis & perlis, ut possit postea per naturam evinci, quæ ratione obstructio referatur & tollitur morbus.

Hanc

Hanc meam opinionem de corallorum usu vero & magisteriorum abusu, operæ pretium esse duxi apponere, & si cum fastidio multorum imperitorum, scil. in gratiam nimirum veritatis amatorum indagantium, qui re ipsa experientur rem ita sese habere: incredulus sua sibi quisque retineat magisteria.

Et si tibi res mira videtur, corallorum perlarumque pulverem in stomacho concoctum vires suas exferere, quid tibi videbitur de corallis & margaritis integris devoratis ab humore melancholico consumendis, ita ut nihil illorum per alvum excernatur? item de metallis duris & compactis utpotè ferro & Zinck: Sed hoc intelligendum velim de melancholicis, non item de sanguineis & pituitosis, quibus raro ejusmodi præscribuntur. Sæpè enim vidi robustis administratam ferri rasuram à ℥ss. ad ʒj pro una vice contra obstructions, ad quos plus utilitatis inde rediit, quàm ex medicinis pretiosissimis officinarum; quorum inde facta fuerunt nigra excrementa, quemadmodum fieri consuevit in acidularum usu, à mineris ferreis, quas permeant, vires suas mutuantium.

Et si rasura Martis non consumitur, unde quæso illa excrementorum nigredo? patet igitur inde dura & cruda metalla à stomacho concoqui posse: Et si hoc verum, quid ni etiam corallia & margaritæ? Probatur idem exemplo puerulorum, quibus administrantur grana 4. 6. 8. 12. 16. limaturæ Martis subtilissimæ contra lumbricos, quos enecat & evacuat stomachum & intestina, excrementa nigricans. Sed hoc in hoc casu observandum, lum-

B b

bricis

bricis occisis & in intestinis relictis sive non expul-
sis, necesse esse postea administrare purgans ali-
quod, illos evacuans, quia Mars in minori dosi
non sufficienter operatur, sed solummodò laxat,
ne renascantur alii è mortuis. Senioribus autem
major administrari potest dosi, nimirum à ℥j. us-
que ad ʒj. ad mortificandos & expellendos simul
lumbricos: Etsi quandoque concurrat vomitus,
nihil periculi inde, sed potius miliores inde eva-
duut. Non autem solum adversus lumbricos, sed
& contra febres stomachicas, cephaleas & obstru-
ctiones totius corporis, tutò administrari potest
Mars, ceu naturæ non inimica medicina, instar
magnetis noxios attrahens humores. De cujus vi-
ribus mirabilibus vide *libellum nostrum de Sym-
pathia & Antipathia rerum*. Quas nonnulli Medici
animadvertentes cogitarunt illum arte emendare,
sed inefficacem potius ipsum reddiderunt, admo-
ventes nimirum frustum chalybis ignitum Sulphu-
ri ad liquefaciendum chalybem, quem liquefactum
excepere in vasculo aliquo aquâ repleto, & post-
ea siccatum & pulverisatum contra obstructions,
sed frustra administrarunt: quia Mars per sulphur
redditur insolubilis, & per consequens inefficax:
Sed si reddidissent ipsum solubiliorem, utique benè
egissent. Sulphur enim solvi nequit neque per aquam
fortem neque per regiam, quomodò igitur solubile
per humorem aliquem animale.

Atque hæc dixisse sufficiant de humore acido
melancholicorum consumente lapides & metalla
facile solubilia, nec proin opus esse corrodere
coral-

corallia & perlas antequam administrentur ; quia archeus stomachi satis potens ad consumenda illa , & ad sibi amicum attrahendum ope nimirum prædictorum humorum. Non est autem mea opinio , id ipsum de omnibus metallis omnibusque lapidibus intelligendum esse , non enim ignoro alia cruda absque præmissa præparatione ægrotis minimè esse administranda. Quæ autem dicta , propterea dicta , ut videamus quomodò sæpè res optimæ ex ignorantia potius corrumpantur quàm emendentur. Sperabo igitur neminem hac mea admonitione offensum iri , quia hac in parte non meam ipsius laudem , sed proximi utilitatem quæsiui. Nunc igitur iterum ad vitriolum.

De Oleo Vitrioli dulci.

Meminerunt veteres Olei vitrioli dulcis , curantis epilepsiam , necantis lumbricos , aliarumque virium , *destillandi* (ut perhibent) *per descensum* ; Ad quod obtinendum juniores omnem moverunt lapidem , sed frustra. Siquidem non intellexerunt veteres , dum studuerunt vi ignis illud elicere ; non enim dulce , sed corrosivum & acidum , viribusque illi dissimile impetrarunt ; cui nihilominus tantas vires (sed falsò) attribuerunt , quantas veteres suo in rerum veritate. Testatur enim experientia , Oleum vitrioli vulgi non curare epilepsiam , nec lumbricos enecare ; quod tamen Philosophicum præstat subitò. Quarè videre est , illud scilicet , vulgi , vero oleo vitrioli medicinali non esse comparandū. Non

negaverim, quod è vitriolo communi vi ignis per deicendum eliciatur oleum subviride, quod tamen alteri vulgariter factò non est dissimile, quia æque corrosivum ac si fuisset factum per retortam. Paracelsus, Basilius, aliique authores pauci olei nimirum dulcis, magni semper illud fecerunt, & pro Quarta Medicinæ columna statuerunt, perhibet enim Paracelsus, non privandum esse sua viriditate, (id quod exiguus calor præstare potest) quâ enim si privatus (perhibet ille) privatur etiam suis viribus & suavitate: Unde videre licet, non vi ignis conficiendum illud oleum &c. Verisimile quoque est, veteres qui tantoperè celebrarunt vitrioli oleum, nescivisse hodiè usitatam destillationem: quia simpliciter naturam secuti tot inventiones, stillandique modos non usurpârunt.

Sed utut sit, fieri non potest ejusmodi dulce oleum viride ignis nimirum violentiâ, sed potius vi purificationis via quadam peculiari; quia sæpè veteres per destillationem intellexerunt purificationem; uti apparet ex verbis illorum dicentium; *Destilla per filirum*, sive *chartam emporeticam*; quæ nobis destillatio non est. Sed hisce omissis certè latet magnus in vitriolo sanitatis thesaurus; sed non in communi illo; ignis calorem experta, sed adhuc in minera sua latente in terra reperta. Quæ è terra eruta facilè privari potest calore solis spiritu suo subtili, qui arte elicitus suavior ambra & musco est; id quod est mirabile in oculis vulgi, quod tanta in tam vili re lateat medicina regia. Sed non est hujus loci illius præparatio, quia hîc agitur solummodò

modò de illis spiritibus, qui vi ignis eliciuntur; nec est hujus loci olei dulcis & viridis præparatio, quia absque igne conficitur; & quamvis hoc non sit hujus loci, dabo tamen hic ejus præparationem, quam hætenus semper secretam habui, in gratiam nimium ægrorum relictorum. &c.

Ritè enim paratum non solum curat epilepsiam senum atque puerorum, lumbricosque citò enecat tam in corpore quàm extra corpus, ut perhibuere veteres, sed etiam per illud alii curantur morbi, aliàs incurabiles, utpotè pestis, pleuritis, febres, cephalææ, suffocationes uterinæ, nec non obstructiones totius corporis, cum primis autem lienis & epatis, melancholia hypochondriaca, scorbutus, &c. Corrigit etiam sanguinem, illumque renovat, quâ ratione curantur morbi abominabiles, utpote morbus Gallicus, lepra, aliæque sanguinis impuritates. Curat etiam mala externa, utpotè ulcera fistulosa foetida totius corporis undecunque profecta citò & tutò, si non solum extrinsecè sed etiam intrinsecè administrantur.

Tales & alii hoc curantur oleo dulci feliciter, cumprimis absque jactura dulcedinis rubificato; tunc enim incredibilia præstat, ità ut mereatur nomen Panacææ: Sequitur ipsa

Præparatio olei citrioli dulcis.

REperitur plerunque in quavis terra pingui lutosâ, cumprimis verò alba lapis quidam rotundus vel oblongus quantitatis ovi, interdum etiam minoris, instar articuli alicujus digiti, externè

Bb 3

niger,

niger, quare non æstimatur; internè verò lotus & fractus aurei coloris instar Marcassitæ aureæ, vel mineræ alicujus auro divitis; nullius saporis, nec alterius quàm aliorum lapidum; qui et si pulverisatus diù coquitur in aqua nec mutatur, nec mutat aquam, ità ut aqua remaneat eadem qualis fuit antea, odore, sapore & colore. Atque hic lapis est vera optimaque vitrioli minera, Metallorumque semen per naturam, instar seminis vegetabilis rotundum, in terra seminatum, è quo conficitur medicina egregia, ut sequitur.

Expone hanc mineram frustulatam aëri frigido aliquantisper, & intra 20. vel 30. dies attrahet ex aëre vi quadam Magnetica, peculiarem aliquam humiditatem salis naturæ participem, undè ponderosior redditur, quare fatiscit tandem in pulverem nigrum; qui tamdiu in aëre relinquendus, donec albescat, & vitriolarem dulcedinem gustatus referat. Cui postea affunde in vasis vitreis aquam pluviale puram ad eminentiam 1. vel 2. duorum digitorum transversorum; & quotidie agita pulverem aliquoties; & intrà paucos dies aqua viridescet; quam decanta, aliamque reaffunde, prioremque laborem toties repete, donec amplius non coloretur aqua. Quo factò aquam tinctam filtra per chartam emporeticam, & fac illam in cucurbita abscissa evaporare usque ad cuticulæ apparentiam; postea colloca in loco frigido & producentur lapilli elegantissimi cærulei coloris, qui non sunt nisi vitriolum purissimum. Quo ablato colloca aquam residuam iterum ad evaporandum, & crystallifandum
ut

ut antè , atque id repete toties , donec non amplius producat vitriolum , sed remaneat liquor viridissimus dulcis & suavis permanens in calido , & frigido , qui verum est illud oleum vitrioli dulce viride , viribus prædictis præditum.

Quomodo verò absque igne redigatur in oleum sanguinis instar rubrum , dulce & suave ; post apparitionem nimirum variorum colorum , viribusque & suavitate excellens viride , ad instar uvæ maturæ excellentis immaturam ; id non est hujus loci & temporis docere , poterit autem fortassis fieri alia occasione. Sufficiat igitur nunc benevolo lectori oleum viride , cujus præparationem & usum diligenter addiscat ; & absque dubio plura mirabilia ipsius beneficio præstabit , quàm hæctenus cum illo corrosivo & acido.

V S V S & Dosis olei vitrioli dulcis.

Administrari possunt pro una vice gutt. 1.2.4. 8. usque ad 10. vel 12. habita ratione personæ & ægritudinis , in vehiculis appropriatis , in vino , cervisia , mane jejuno stomacho ; ad instar aliorum medicamentorum , quorum dosis augetur & diminuitur , & quotiescunque opus est repetitur.

Expellit omnes vitiosos humores non solum per sedes & vomitus , sed etiam per urinam & sudorem , habita nimirum ratione prædominantis superfluitatis : & quidem absque omni periculo : qua ratione multi curantur morbi radicatus.

Noli autem mirari , quod tantas huic oleo attri-

B b 4

buam

buam vires profecto è re vilissima, viaque simplicissima parato, cujus processus non artificiosus & tædiosus: quibus referta magna volumina, iisque falsis & dolosis, quibusque vita teritur humana. Sed mirum non est quod tanti æstimentur ejusmodi falsi processus & sumptuosi, quia non creditur aliquid boni delitescere in rebus vilioribus, sed pretiosa saltem & exotica æstimantur, quorum præparatio laboriosa & sumptuosa. Atque isti homines fidem non adhibent verbo Divino dicenti; *Deum non inspicere hominum personas, sed cunctos, quotquot sunt hominum diligentium & timentium Ipsum, accipere.* Quod si verum, necessario sequitur Deum creasse medicinam sive materiam medicinalem tam pro pauperibus quàm pro divitibus: quæ si pro pauperibus creata, utique talis quoque erit conditionis, ut possit facile & comparari & præparari. Videre enim licet Deum non solum in agris divitum, sed etiam alibi, & quidem ubivis locorum produxisse salubria vegetabilia, animalia & mineralia, profligandorum nimirum morborum gratiâ. Unde liquet, voluntatem esse Divinam, quod ab omnibus cognoscantur illa; ille verò creator ab omnibus propterea honoretur & celebretur.

Sine dubio reperientur Zoili spernentes hoc subiectum, in quo nihil invenire licuit illis; quibus hoc; quod tam mihi quàm illis adhuc multa mirabilia naturæ lateant; Et quod ego non primus, qui de Vitriolo, ejusque medicina scripserit; multa enim semper vitriolo à veteribus attributa fuere, ut patet è sequentibus:

Visi-

*Visitabis Interiora Terræ Redtificando Inve-
nies Occultum Lapidem Veram
Medicinam.*

Quibus docuere veram in ipso delitescere Medi-
cinam. Noverunt illud quoque juniores Phi-
losophi : Basilius enim & Paracelsus illud passim in
suis libris summopere celebrant. Et est mirabile
quod prædicta Minera , sive semen Metallicum
quod meretur nomen auri Medici (quia tanta inde
parari potest Medicina) nunquam sub terra altere-
tur instar aliorum , sed semper suam retineat speci-
em & formam , donec in aërem veniat , qui ipsius
terra , in quo putrescit & crescit. Primò enim in
ipso intumescit instar seminis vegetabilis in terra ,
attrahens ex aëre suum incrementum & nutrimen-
tum instar seminis alicujus vegetabilis è terra, attra-
hentis. Nec solum aër ipsius matrix est in quâ cre-
scit & augetur , sed est etiam ipsius sol qui ipsum
maturat ; spatio enim 4. septimanarum putrescit
& nigrescit ; albescit postea 14. dierum spatio ;
tandem etiam viridescit ; ut dictum supra. Et si
ulterius cum ipso procedetur Philosophicè , seque-
tur tandem rubedo excellentissima , medicina no-
bilissima pro qua Deo omnipotenti grates immor-
tales. Amen.

*De Spiritu Sulphureo volatili & Acido Salis
communis & Aluminis.*

Quemadmodum ille vitrioli, ita etiam hic Salis
& aluminis conficiendus. Mo-

Modus præparandi.

Alumen ita per se injicitur absque mixtione ; sal autem mixtum cum bolo vel alia quadam terra , fusionis scil. prohibendæ gratiâ : Egreditur autem unâ cum spiritu volatili , Spiritus quoque acidus , cujus virtutes habentur in Prima Parte. Oleum aluminis est earundem ferè virium cum Oleo vitrioli ; sicuti etiam utriusque spiritus volatilis unius ferè ejusdemque proprietatis. Non autem dant tantam copiam sal commune & alumen , quantam dat vitriolum , nisi mixta.

De Spiritu Volatili Sulphureo mineralium & Metallorum, eorumque præparatione.

Ejusmodi quoque spiritus sulphureus volatilis elicitur è mineralibus atque metallis viribus excellentior illo , qui elicitur è vitriolo , alumine & sale ; sequenti nimirum modo.

Præparatio Spiritus Volatilis metallorum.

Solve Martem , Venerem , Jovem vel Saturnum , cum spiritu vitrioli , vel salis communis acido : Deindè abstracta prius humiditate , elice iterum spiritum acidum , & trahet secum è metallis spiritum volatilem separandum vi rectificationis à corrosivo : atque hi spiritus efficaciores sunt illis qui conficiuntur è salibus.

Spiri-

Spiritus volatilis mineralium preparatio.

℞. **M**Ineræ antimonii pulverisatæ , marcasitæ aureæ, vel alterius cujusdam mineralis sulphurei part. 2. Nitri purificati part. 1. Misce ; & projice per vices mixturam in instrumentum , singulis nimirum vicibus parum , & egredietur spiritus viribus non cedens prioribus rectificandus.

Alius modus.

CEmenta metallum quodvis laminatum vel granulatum , (auro excepto) cum parte dimidia sulphuris , in crucibulo forti clauso , ne quid sulphuris evaporare possit , per horam dimidiam , donec sulphur laminas penetraverit & fregerit : quas tere in pulverem & misce cum æquali pondere Salis communis , & elice inde spiritum modo supra tradito volatilem efficacissimum. Usurpantur autem singuli , habitâ ratione diversitatis metalli ad partes humani corporis sibi proprias , utpotè Lunæ spiritus ad cerebrum , Jovis ad pulmones , Saturni ad lienem.

Spiritus è Zinck.

ELicitur ex hoc minerali spiritus volatilis & acidus , quorum ille prodest cordi sive sit confectus cum spiritu vitrioli , sive aluminis sive salis : quia Zinck aureis qualitatibus præditum.

Spiri-

Spiritus Volatilis Scoriarum Reguli Martis.

DAnt quoque scorix nigra Martis stellati, postquam in aëre abivere in pulverem, spiritum sulphureum volatilem efficacem, similem prioribus.

Possunt quoque ex aliis mineralibus ejusmodi spiritus elici volatiles & sulphurei, quos omnes & singulos recensere est superfluum, quia iisdem facultatibus præditi omnes & singuli.

Spiritus Salis nitri acidus albus & volatilis ruber.

R. **A**Luminis part. 2. Salis nitri part. 1. misce optimè, & per vices parum injice in instrumentum, modo supra dicto, & egredietur una cum spiritu volatili spiritus acidus: Oportet autem ad singulas libras specierum, libram unam quoque aquæ immittere in recipientem, ut eò facilius capiantur spiritus volatiles: qui spiritus postea levissimâ balnei rectificatione superandi; oportet enim spiritum volatilem purum & sincerum capere, quare recipiens tempestivè mutandus, ne phlegma misceatur spiritui rubro, cujus admixtione debilitaretur & albesceret: hoc igitur observa; quando egreditur spiritus ille volatilis, tunc intensè rubescit recipiens, qui veniente phlegmate iterum albescit; denuòque rubescit veniente spiritu acido, sed non adèd prout in spiritus volatilis egressu.

Potest quoque aliâ capi ratione, utpotè si nitrum miscetur cum dupla quantitate boli, farinæ
tegu.

regularum &c. fusionis prohibendæ gratiâ ; præstantior autem est modus ille primus, cum primis propter spiritum illum volatilem rubrum.

De usu Spiritus volatilis rubri.

Hic spiritus cum primis rectificatus semper permanet ruber, rubetque instar sanguinis, viribusque planè similis est prioribus cum primis autem in gangræna & sphacelo linteolis applicatus commendatur : similiter excellit ferè cætera omnia in erisypelate & colica, item in sugillationem profecta ex lapsu vel contusionibus tam externè (mixtus cum aquis appropriatis) quam internè administratus.

Qui si miscetur cum spiritu volatili urinæ, dat falem mirabilem, de quo infra.

De usu Spiritus Salis nitri acidi.

Hic non multum usurpatur in medicina, etsi in omnibus ferè officinis reperiatur inserviens iisdem usibus, quibus spiritus vitrioli acidus de quibus supra actum ; miscetur enim conservis & syrupis aciditatis conciliandæ gratiâ. Usurpatur quoque à quibusdam in colicâ, sed reverâ nimis est corrosivus & hebes, etsi aquæ admixtione ipsius acrimonia quodanumodò obtunditur, comparari tamen cum illo nequit, quia maxima inter illos differentia, quemadmodum inter album & nigrum.

Quapropter ille ad medicos usus reservandus, hic verò ad metallorum mineraliumque tractationes

nes

nes, ad redigenda nimirum metalla in vitriola ; flores, calces & crocos.

Aqua Regis.

Solve in hoc spiritu (acido nimirum nitri) salem communem calcinatum, & urge per retortam vitream ex arena igne forti, & ita fortificabitur, ut possit dissolvere aurum & cuncta cætera metalla & mineralia (Luna excepta & Sulphure) & quidem separare melius nonnulla quam Aqua Regia facta cum Sale Armoniaco. Et si rectificatur per lapidem calaminarem, vel per Zinckum, adeo exaltatur, ut possit cuncta metalla & mineralia solvere (sola Luna & sulphure exceptis) cum quo plus perpetrari potest in metallorum tractatione, quam cum spiritu nitri & aqua forti vulgari, ut postea demonstrabitur, & primo quidem per auri præparationem.

Præparatio auri tonitruantis.

R. **A**uri puri granulati vel laminati purgati per Antimonium vel per aquam fortem, q. v. cui affunde 4. vel 5. partes aquæ regis, colloca in cucurbita obturata in arena calida, & solvetur aurum ab aqua regia intra horas duas in liquorem flavum : quod si non fit, est signum debilitatis aq. regię, vel ejus affusæ insufficientis quantitatis ; tunc decanta solutionem & plus affunde aquæ regię, iterumque colloca in arena calida vel in cineribus ad solvendum, & facta solutione auri remanebit

nebit calx quædam alba ; quæ non nisi argentum insolubile ab aqua regia. Aqua enim R. sive sit facta vulgari modo cum sale Armoniaco , vel cum sale communi , argentum solvere nescit sicuti nec A. F. aurum solvere potest, nec etiam nitri spiritus: cum cætera cuncta metalla solubilia sint tam in aq. R. quam in A. F: Quare cave ne accipias aurum mixtum cupro, quod unà cum auro solveretur , & præcipitaretur impedimento futuro accensionis. In defectu vero ejusmodi auri cape Ducatus, vel Rosas Nobiles, quæ moneta creditur carere cupro, nullum enim periculum ob admixtum illis argentum, ab A. R. insolubile , & instar pulveris albi remanens in fundo insolutum. Quare accipe prædictam monetam (candefactam prius) & in gyros redactam , & projice illam in A. R. ad solvendum. Quo facto affunde solutioni flavæ oleum tartari guttatim , per deliquium nimirum factum, & aurum præcipitabitur instar pulveris coloris medii inter flavum & fuscum, ob contrarietatem liquoris salis tartari , relicta solutione clara. Cave autem ne plus quam sufficit præcipitationem , affundas olei tartari , alias enim aurum præcipitatum partim iterum solveretur & quidem non sine impedimento futuro. Auro præcipitato , decanta aquam claram ab auri calce , cui toties aquam calidam affunde , singulis nimirum vicibus aurum agitando spatula lignea, & in loco calido collocando , donec aurum iterum præcipitetur , & aqua pristinam suam acquirat claritatem , quoties opus fuerit ad auferendam omnem falsedinem & acrimoniam ; quâ ablatâ aurum collocan-

locandum in solis, vel quovis alio moderato calore ad ficcandum: sed hic cave, ne calor ille excedat calorem mensis Maii vel Junii, propter periculum accensionis, & consequenter adstantium; cumprimis si magna ejus esset copia, ingens inde fragor instar tonitruantis profecturus; quare prudens esto, si nolis facere jacturam auri & sanitatis.

Poteris etiam aliâ ratione aurum præcipitatum edulcorare, ut sequitur nimirum. Effunde illud unâ cum liquore falso in chartam bibulam, sive emporeticam, duplicatam, collocatam in infundibulo vitreo; ut aqua destillet in excipulum vitreum appositum; qua ablata, affunde aliam, sed dulcem & calidam, atque id toties, donec omnis acrimonia fuerit ablata. Quo facto exime chartam bibulam unâ cum auro, ex infundibulo, & colloca eam super aliam ficcâ nimirum & copiosam, & siccitas chartæ bibulæ omnem attrahet humiditatem ex auro, qua ratione facile ficcatur aurum. Quod postea auferendum & in alia munda ad usus suos conservandum. Aqua falsa filtrationis beneficio collecta, in vase vitreo, humiditatis evaporatione, in salem, ab aëre præservandum, coagulari poterit, qui quoque ului medico destinatus, ob latentem in ipso qualitatem auream; inperceptibilem nimirum ob ejus perspicuitatem; perceptibilem verò, si fundatur in crucibulo mundo cooperito, & effundatur in mortarium mundum cupreum calefactum; fit enim tunc sal subpurpurei coloris; cujus exhibentur grana 6. 9. 12. usque ad 24. purgans stomachum & intestina cumprimis in febribus

bus, & aliis stomachi affectibus. Relinquiturque in crucibulo (sale effuso) materia quædam terrestris, à sale separata, flavescent; quæ fusa igne fortiori, in crucibulo parvo abit in vitrum flavum, tinctura solis imprægnatum, præditum grano argenti, simillimi cupellati, in quo nullum omnino reperitur aurum, id quod admirandum; quia à plerisque creditur Chymicis, argentum esse insolubile in A. R. id quod etiam verum. Quæritur igitur nunc, unde illud argentum venerit, si in A. Reg. sit insolubile? Forte quis respondebit, delituisse illud in Oleo tartari, quia à multis creditur, *quod salia in metalla sint transmutabilia*, cui opinioni non contradico, sed saltem nego quod hic (in hac præparatione) id fieri potuerit: si enim argentum fuisset in sale tartari, vel A. R. quæ tamen illud ferre nequit, utique etiam cum auro fuisset præcipitatum.

Quod autem non fuerit argentum, sed aurum, quod in argentum abiverit, tincturâ nimirum ablata, paucis probabo. Aqua enim illa falsa reliqua ex auri præcipitatione profecta, & mixtione salis tartari & aquæ regiæ, hanc habet proprietatem, quod pennam immissam, quamvis clara sit & alba, purpureo inficiat colore, qui auri non argenti color est; argentum enim tingit colore rubro vel nigro: unde liquet, aquam illam falsam aliquid auri retinuisse secum. Instas; si aqua illa aliquid retinuit auri, quare in fusione dedit argentum & non aurum? R. Nonnulla salia habent proprietatem privandi aurum in fusione suâ ani-

C c

mâ

mâ & tincturâ; qua revera ablata, non amplius aurum est, nec esse potest; sicuti nec argentum, sed corpus inutile nigrum & volatile, plumbo etiam volatilius, ignem ferre minimè potens, cum primis autem examen capellæ, exiguum etiam ignem instar Mercurii & arsenici fugiens, quare auri fixitas suæ animæ sive tincturæ attribuenda, & non corpori. Verisimile igitur aurum esse separabile in partes nobiliores & ignobiliores, & proin reducibile in medicinam tingentem. Nunc autem non disputabo de medicina illa Philosophorum antiquorum, cuncta metalla in aurum tingente, quod nimirum hoc impetretur modo; non enim negaverim, esse & aliud subiectum altiore Tinctura præditum, Tinctura nimirum auri, nihil per naturam præter necessitatem fixitati suæ requisitam possidens. Attamen crediderim auri Tincturam sive animam, rite separatam à corpore suo nigro, esse exaltabilem, ita nimirum ut possit postea plus corporis alicujus imperfecti perficere, quam fuit corporis proprii perfecti. Sed ut ut sit, hoc verum est & certum, quod aurum realiter privatum suâ animâ, amplius non sit aurum, prout fusius demonstratur in *Tractatu* meo de *Auro potabili vero*: Atque hæc propterea hic apponere volui, ut artifex tale granum in laboribus suis inveniens, scire possit, unde proficiscatur illud.

Potuissem hanc auri (fulminantis) ommittere præparationem, utpote ab aliis etiam traditam; sed quia in Prima Parte promisi flores auri, quos
verò

vero ex auro fulminante conficere oportet, operæ prætium esse duxi, ejus descriptionem hîc quoque dare, ne lector illius gratiâ alios evolvere libros opus habeat in confecturæ horum florum. Atque hæc communissima omnium Chymicorum via, in qua facile erratur, & quidem vel in nimia affusione liquoris tartari, (cum primis non puri, unde fit quod non omne præcipitatur aurum, non sine incommodo) vel calcis justo gravioris præcipitatione, ritè non fulminantis, inutilisque sublimationi. Quare meliorem dabo præcipitationis modum, cujus beneficio totum aurum absque omni jactura præcipitatur ex aqua regia, leuissimum & flavissimum, duplo plus fulminans. Nec est alia inter hanc & illam præcipitationem differentia, quàm quod in hâc loco Olei tartari usurpatur spiritus urinæ vel salis armoniaci, ad aurum præcipitandum; cujus beneficio aurum melius præcipitatur, edulcorandum postea, ut supra dictum.

De usu Auri fulminantis.

DE usu medico hujus calcis adhuc corporeæ nec sufficienter reaseratæ, & per consequens humanæ naturæ ingrata, non multum dici potest, quamvis ita per se ad gr. 6. 8. 8. 12. & 3j. sudoris provocandi causâ administretur in peste alijsque febribus malignis, sed sine fructu aliquo singulari. Nonnulli calcinarunt hanc calcem mixtam cum æquali pondere sulphuris communis, cujus

C c 2

bene-

beneficio quidem ipsi adempta vis fulminans, sed non aucta fuit medica, quia calx illa hac ratione, utpotè cruda præparatione emendari non potest. Quomodò verò vitalis inde paranda medicina, testificans aurum aptum esse Medicinæ subjectum, quod in medicinam præparari possit efficaciter doctes sibi diuinitus traditas demonstrantem, nunc paucis demonstrabo.

Fac ut habeas instrumentum cupreum, simile ferè illi, cujus beneficio conficiuntur spiritus volatiles, brevius tamen, nec supernè operculo præditum, sed fistulâ applicabili Recipienti, cui hic applicari debet absque lutatione, si modo illa hunc satis profundè, in ventrem nimirum ejus intret: fundus quoque hujus instrumenti planus esto, melioris commoditatis ergo, prope quem esto ostiolum arctissimè claudens foramen. Quibus omnibus peractis, fac quoque ut habeas duas scutulas argenteas vel cupreas, magnitudinis unius unguis, quarum beneficio imponitur aurum fulminans. Collocandum autem vas illud cupreum super tripode, ut carbones aliquos vivos infernè collocare possis, ad calefaciendum fundum: Quo ita collocato unâ cum recipiente vitreo immobiliter fundoque calefacto, imponenda unâ scutularum cum gr. 2. 3. 4. fulminantis auri, quâ impòsitâ claudendum ostiolum, & aurum sentiens calorem ignis, accendetur cum fragore; unde fit, quod auri partes separentur, aurique corpus dissolvatur; facto enim fragore statim per fistulam in Recipientem adscendit aurum instar fumi

fumi purpurei, qui abit in pulverem purpureum. Postea exime scutulam evacuatam, alteramque impone cum forcipula, aurum continentem, quod etiam accendetur, fragoreque facto abibit in flores: & interea temporis prima refrigerescet, quæ ubi refrigerata, denuò replenda, & reponenda in instrumentum calidum, exemptâ alterâ. Atque hoc, per vices unam post alteram imponendo scutellam, continuandum, donec sufficientem acceperis copiam florum. Tandem in instrumento refrigerato, exime aurum non sublimatum cum pede leporino nulli usui inserviens, quare iterum reducendum in aurum beneficio fornacis, pallidius paululum priore. Flores autem in Recipiente non ita facile eximuntur, cum primis facti additione nitri, ut de floribus Lunæ dicetur, quia humiditate aliqua præditi. Quare infunde tantum spiritus vini tartarifati, quantum sufficit ad illos agitatione separandos à Recipiente, quo facto, effunde vini spiritum unâ cum Phoenice combusta in vitrum mundum colli oblongioris, quod colloca luto optimo prius obturatum in B. leni, vel in cineribus calidis, & spiritus vini rubescet, quem decanta, recentemque reaffunde; denuòque colloca in calido ad solvendum: quo facto, misce extracta illa duo prædicta, & ex cucurbita vitrea abstrahe vini spiritum in B. à tinctura; quæ quidem pauca in quantitate, rubicundissima verò & suavissima sapore. Residui flores tinctura extracta aquæ ablutione è vitro eximendi, qui siccati si funduntur, dant

C c 3

aliquid

aliquid auri pallidi, major enim pars abit in vitrum fusci coloris, in quo forte aliquid latet mihi incognitum adhuc.

NB. Si aurum fulminans miscetur cum nitro ante fulminationem, dat flores solubiliores, tincturam citius deferentes, quàm aurum fulminans per se: Poteris igitur si vis triplum admiscere nitri (ut dicetur de Luna) & postea in flores redigere.

Vsus tincturae Solis sive Auri.

EST medicina præstantissima, cor hominis confortans & exhilarans, sanguinem totum renovans, & propterea varios gravissimos curans morbos, uti lepram, morbum Gallicum, &c. Utrum verò hæc Tinctura sit redncibilis in esse quoddam fixum beneficio Vulcani, id ipsum ignoro egomet ipse, quia nihil ulterius tentavi.

De Floribus Lunæ, & ejusdem Medicina.

UT satisfaciam promissis Primæ Partis, nbi egi de floribus metallicis, nunc etiam agam de floribus Lunæ traditis auri; qui sequenti conficiuntur modo.

℞. Argenti puri laminati vel granulati q.v. cui affunde duplum pondus spiritus nitri rectificati, & evestigio hic incipiet dissolvere illud: cessante verò solutione in frigido, colloca cucurbitam in arena calida vel cineribus, ibique relinque donec

nec omne argentum sit dissolutum; Deinde effunde solutionem è priori in aliam cucurbitam cui alembicum applicare possis, & in arena abstrahe medietatem spiritus nitri: Postea ubi refrixerit, exime cucurbitam, eamque cum solutione relinque stare immotam per diem unum & noctem, & Luna sive argentum abibit in crystallos albas foliatis, separandas à residua solutione, à qua denuò medietas spiritus abstrahenda, & cum illa iterum ut antea procedendum, atque id toties donec ferè omne argentum abiverit in crystallos, exsiccandas super charta emporetica, & ad usus suos conservandas.

Solutio verò residua, quæ non abiit in crystallos, coctione super ignem in vase cupreo, cum aqua dulci præcipitatur in calcem, edulcorandam, siccandam & ad usus suos conservandam, vel in corpus iterum reducendam. Vel si præcipitatur cum aqua falsa, dat calcem post edulcorationem & siccationem, facile fusilem non spernendarum virium, facileque solubilem in spiritu urinæ, salis Armoniaci, cornu cervi, succini, fuliginis, & capillorum; è qua optima parari possunt medicamenta, uti postea dicetur de spiritu urinæ. Vel si non vis præcipitare residuam illam solutionem, poteris inde cum spiritu urinæ extrahere egregiam Tincturam, uti postea docebitur.

De usu Crystallorum Lunæ.

Possunt per se tutò usurpari in medicina, si administrantur 3. 6. 9. 12. gr. pondere, habità ratione patientis, cum saccharo vel in forma pilularum. Purgant suaviter absque periculo; ingratæ tamen ob amaritudinem, & inficientes palatum nigredine, nisi administrentur in forma pilularum: quæ autem causa sit hujus nigredinis, non est hujus loci, illius reddere rationem, sequetur autem mox. Inficiunt quoque metalla, utpote argentum, cuprum, stannum nigredine, quare usus earum formidatur.

Et si in solutione illa argenti, antequam nimium producentur crystalli, medietas quoque solvitur Mercurii vivi, generabuntur inde crystalli alumen referentes, non ita facile sicuti illæ in aëre solubiles, nec ita amaræ, celeriusque operantes.

Quomodo prædictæ Crystalli in flores redigende, & ex hisce medicina egregia conficienda.

R. **C**rySTALLORUM foliatarum Lunæ q, v. quibus admisce pondus æquale nitri purissimi & siccissimi, conterendo super lapide calido: Postea impone instrumento ferreo carbones pulverifatos ad eminentiam duorum digitorum transversorum, cujus fistulæ ingens Recipiens optimo luto applicetur, & infernè accende ignem usque
adèd

adeò, ut ubique candeat unà cum carbonibus sibi impositis, instrumentum scilicet, prædictum. Postea amoto operculo injice cum cochleari ferreo 3j. crystallorum Lunæ, vel plus minus, habita ratione Recipientis, quo facto repone operculum & unà cum crystallis accendetur nitrum à carbonibus collocatis supra fundum instrumenti, egredieturque fumus argenteus in Recipientem: paulò post nebula dissipata plus injice, & id continua donec omne argentum injeceris præparatum. Quo facto infunde spiritum vini alcolisatum ad flores eluendos è Recipiente, cum quibus procede in omnibus, ut supra dictum de auro, & accipies liquorem subviridem cerebro proficientem.

Tandem exime quoque carbones è vase destillatio, eosque subtilissimè tere, & abluere pulverem leyem, & accipies, multa granula argentea, a nitro relictà, reducibilia igitur in argentum bonum. Paratur etiam & alia medicina egregia ex hisce crystallis, viribus non cedens priori, efficacissima contra affectus cerebri; ut sequitur.

Oleum Lunæ viride.

Affunde crystallis Lunæ duplum vel triplum pondus spiritus salis armoniaci fortissimi, colloca ad digerendum 8. vel 14. dierum spatio in vitro colli oblongioris, & tingetur spiritus salis armoniaci colore cæruleo: Solutionem decanta, filtra, & ferè omnem in B. abstrahere spiri-

C c 5

tum

tum falis armoniaci (denuò inservientem) è cucurbita vel retorta, & remanebit in fundo graminis instar viridis liquor, ad usus medicos conservandus. Et si forte ad ficcitatem usque falis viridis abstraheretur falis armoniaci spiritus, tantum spiritus reaffundere oportet, quantum sufficit ad solvendum salem in liquorem. Quam Tincturam si desideras præstantiorem, omnem abstrahe humiditatem, ad ficcitatem usque lapideam, cui affunde vini spiritum optimum, qui statim lapidem illum dissolvat: solutionem filtra, & fecibus rejectis accipies tincturam meliorem, à qua potior pars spiritus vini iterum abstrahenda, qua ratione non modò ejus exaltatur color sed etiam virtus. Volens autem poteris salem illum sive lapidem viridem (antequam extrahitur vini spiritu) destillare per retortam vitream, & dabit spiritum subtilem, unà cum oleo quodam acris, relicto in fundo retortæ argento planè fusili &c.

In affusione spiritus falis armoniaci, vel vini huic lapidi solutionis gratiâ, vitrum adeo refrigerat, id quod mirum, ut vix manu tenere possis, quæ frigiditas aliunde non, nisi à Luna frigida naturæ proficiscitur.

*Usus liquoris viridis in Alchimia &
Mechanicis.*

NON modò medicinæ inservit, sed aliis etiam operationibus (deargentat enim cuprum & vitrum) inservit curiosis in re supellectili. Possunt

sunt enim illius beneficio patinæ, disci, scutellæ, salina, pocula, è vitro confecta instar argenteorum, facilè sine sumptu magno tam interne, quàm externe deargentari, ita nimirum ut pro argenteis habeantur.

Et præter prædicta medicamina aliquid aliud è Lunæ CrySTALLIS fieri potest, si nimirum solvuntur in aquâ catholicâ per naturam destillata, nemini incognita, & suo tempore digeruntur, fiet inde absoluta coctione brevi, postquam appa-ruerint colores varii, essentia quædam suavis, non ita amara uti liquor ille viridis, vi caloris nondum maturatus.

NB. Possunt etiam reliqua metalla (prius in vitriola & salia redacta) beneficio illius Menstrui Universalis, diuturniore digestionē medicinalia fieri, tunc enim non amplius mortua sunt corpora, vitalia enim reddita beneficio illius præparationis; nec amplius avarorum sed Philosophorum & Medicorum sunt metalla.

Extra Medicinam.

PRæstant hæ crySTALLI, præter medicinam, & alia mirabilia: si nimirum solvuntur in aqua pluviali, colorant pilos, barbam, cutem & ungues hominum & bestiarum, colore incarnato, rubro, fusco & nigro: prout nimirum major vel minor quantitas dissolvitur in aqua; vel sæpius pili humectantur solutione illa. Qua ratione hominum & bestiarum species alteratur & incognita reddi-
tur;

tur ; quod in quibusdam casibus non ita spernendum. Quæ coloratio fieri quoque potest, cum Saturno & Mercurio, aliter autem præparandis, ut in Quarta parte docebitur.

Atque sic docui conficiendi rationem florum & tincturarum auri & argenti, quæ fit cum spiritu nitri acido: Possent quidem plura alia apponi medicamina ex illis parabilia sed non sunt hujus loci ; de quibus tamen partim in hac, partim in sequentibus partibus mentio fiet ulterior. Et quemadmodum ex auro & argento, ita etiam è vilioribus metallis beneficio spiritus nitri bona eliciuntur medicamina: quorum autem præparationes rectius dantur alibi in hoc libro ; nihilo minus unam dabo uniuscujusque metalli præparationem ; incipiens de cupro.

Medicina cupri ad usus externos.

Solve laminas candefactas in igne, nitri spiritu, & iterum abstrahere spiritum ad siccitatem, nec tamen ad nimiam ; & remanebit massa subviridis : quam poteris per vices injicere in instrumentum ad destillandum, ut de Luna dictum ; & dabit spiritum efficacem nec non flores copiosos, extrinsecè usurpandos in vulneribus antiquis corruptis, bonum curationis fundamentum facientes.

Medi-

Medicina Martis.

Eodem etiam modo procede cum Marte, & remanebit crocus optimus magnæ virtutis stypticæ; è Marte cumprimis parata. Utiliter miscentur cum unguentis & emplastris.

De Iove & Saturno.

Saturnus & Iupitet soluti, abstractione partis Salicujus spiritus dant crystallos claras & dulces. Facilius solvitur Saturnus quam Jupiter, nec hujus crystallos adeo dulces sicuti illius: utrinque tamen tutò in medicina usurpari possunt. Possunt quoque inde elici spiritus & flores; quorum dare præparandi modum, non est necesse; prout enim Lunæ parantur, ita etiam cæterorum metallorum spiritus & flores.

Vsus crystalloꝝ Saturni & Iovis.

Saturni crystallos in peste sudoris promovendi, & venenique expellendi gratiâ merito usurpantur. Extrinsecè si administrantur solutæ in aqua cum linteolis, cunctas extinguunt inflammationes ubicunque fuerint in toto corpore. Suum quoque præstant officium spiritus (per se scil.) flores verò unguentis mixti. Crystallos Jovis non ita celeriter operantur, suum tamen quoque præstant officium. Sunt gratiores Saturni Crystallos, est enim

est enim in Jove purum sulphur auri, in Saturno vero sulphur album argenti, ut demonstrabitur in meo libro de *Natura & generatione metallorum.*

De Mercurio.

Mercurius vulgi solutus in spiritu nitri rectificato, dat abstracto prius iterum spiritu, præcipitatum rubrum elegantem; qui non ita elegans, si solutio facta cum spiritu non rectificato, propter impuritatem relictam à spiritu nitri. Atque hic Mercurius calcinatus à nonnullis appellatur *Mercurius præcipitatus*, ab aliis *Turbith minerale*; quo Chirurghi, & Medici imperiti morbum Gallicum curare solent, administrantes pro una vice gr. 6. 8. 10. plus minus (habita ratione præparationis) si enim spiritus non ita fortiter abstrahitur, violentior est tunc ejus operatio, quam si fortissimo igne abstrahitur. Spiritus enim relictum cum Mercurio stimulant ipsum & operari faciunt, quod per se facere nequit.

Sicuti nec cætera metalla aliquid operari possunt, nisi præparata cum salibus & spiritibus, exceptis Zinck & ferro, facile solubilibus, quæ absque præmissa solutione (uti dictum supra de Oleo vitrioli) operari possunt.

Patet autem inde corrosivos spiritus operationis illius esse authores; si enim uncia dimidia Mercurii currentis propinaretur, Parum tamen facturus, sed per alvum integer iterum descensurus;

rus ; cum alias aliquot saltem grana præparati cum salibus & spiritibus violenter operantur , cum primis autem quo solubilior eo efficacior & violentior , ut videre est in sublimato de sale & vitriolo , cujus etiam granum unum plus valet quam gr. 8. vel 10. Turbith mineralis ; grana enim 3. vel 4. sufficiunt occidere hominem. Violentius operatur quàm sublimatus solutus nimirum in nitri spiritu & crySTALLIFATUS, ita ut absque periculo non audeas admoveere linguæ : quod aliqui animadvertentes , aquam fortem leni saltem igne ab ipso abstraxêre, & remansit iis Mercurius flavus , qui minori dosi plus præstitit quàm ruber.

Nec solum hunc extrinsecè usurparunt carnis putridæ abolendæ gratiâ cum ingenti dolore patientis , sed etiam intrinsecè administrarunt abs discrimine senibus atque juvenibus loco cathartici, quod sanè omnium crudelissimum, Hic enim hospes quomodocunque paratus, non nisi nocere potest nisi redactus in esse irreducibile in argentum vivum; tunc enim absq; jactura salutis tutò intro assumi potest, de qua re alibi forte fusiùs.

Nunc etiam detegam maximum quendam errorem in gratiam puerulorum. Ubique ferè locorum mos est, quod ferè in quovis puerulorum affectu incognito , administretur Mercurius vivus lumbricorum occidendorum gratia , utpote medicina ob insipiditatem , aptissima, à medicastis nimirum ignorantibus naturam Mercurii nervis nocuam. Multi enim arbitrantur Mercurium ita præ-

præparatum, quod majori dosi administrari possit (qualis est sublimatus dulcis) esse optimè paratum medicamen, sed errant illi boni viri, melior enim est non ita exactè paratus, quia minori dosi exhibitus non tantum minatur periculum. Solutus enim in A. F. vel spiritu nitri, si administratur in adultis in morbo Gallico, tantâ noxam inferre nequit quia minori dosi exhibitus operatur; quâ ratione natura juvatur in expellendo veneno: cum primis autem frangitur malitia Mercurii salivationibus, a se excitatis; quam proprietatem natura provida implantavit ipsi. Quare non tantum quantum dulcis minatur periculum; qui puerulis administratur à 10. usque ad 30. gr. causans in illis (nisi robusti) infirmitatem membrorum, vix evincibilem contracturam minantem. Errant quoque illi, qui tam diu aquam vel cervisiam concutiunt cum Mercurio, donec turbida redditur, quàm postea propinant puerulis contra lumbricos, dicentes se non substantiam Mercurii sed solummodo virtutem ejus propinare; at si paululum relinquerent immotam illam aquam, utique inventuri essent Mercurium vivum in fundo, Et ut verum farear, nunquam adhuc vidi fructuosum successum ab exhibitione mercurii dulcis, & aquæ illius turbidæ. Verisimile autem, Mercurium præcipitatum lumbricos occidere posse, quia potenter operatur. Sed quis aded insanus, qui puerulis suis medicinam crudelissimam maximèque pestiferam administrare velit, cum reperiantur, quæ absque periculo usurpari possunt, quales videre

dere licet supra ubi actum de Marte, & oleo vitrioli dulci.

Atque hæc dixisse sufficiant de abusu Mercurii : & sperabo neminem in posterum tam incautè hospitem hunc ingratum & malignum, ruinam hospitii molientem, hospitaturum, nec aliis hospitandum præscripturum : Et sanè illa cura commendari nequit quâ curatur unum, duo verò vel tria perduntur membra. Quemadmodum videre licet in morbo Gallico, ubi unum aliquod infectum membrum malè curatum per Mercurium, toti corpori reliquo minatur periculum. Consulo igitur abstinere à pessimis ejusmodi medicinis, & loco illorum eligere salubriores, quæ abique periculo usurpari possunt, quarum plurimæ reperiuntur in hoc libro. Et si quis male tractatus per Mercurium malè paratum, tunc meliora non dantur remedia, quam metallica, cumprimis parata ex auro & argento, affinitatem habentia cum Mercurio; quæ si sæpius administrantur, attrahunt Mercurium ex omnibus partibus, secumque evacuant; unde corpus ab ipso iterum liberatur.

Alias, in defectu nimirum aliorum, extrinsecè usurpari potest Mercurius minori cum periculo quam intrinsecè, utpote in tollenda carne superflua vulnere; tutius autem administrantur oleum corrosivum antimonii, vitrioli, aluminis & salis communis &c. sed rectius procederetur, si vulnere in principio non negligerentur ex incuria; si statim nimirum optima applicarentur

D d

medi

medicamina præcaventia symptomata & accidentia, tollenda postea corrosivis illis crudelissimis. Optimè autem inservit prædictus ille Mercurius pediculis afflicto, utpote militibus & scholaribus, quos occidit adpersus, ubicunque fuerint, tam in vestibus, quam capitibus puerorum : sed & in hoc casu cautè procedendum, *omne enim nimium vertitur in vitium*, propter periculum cutis corrogendæ per illum.

De aqua Forti.

E Partibus æqualibus sulphuris & vitrioli, vel è partibus duabus vitrioli & una sulphuris (si debiliorem desideras) elicitur aqua per destillationem, inserviens metallorum solutioni & separationi ; utpote auri ab argento, & vice versa argenti ab auro, de qua re videre licet Partem Quartam. Inservit quoque ejusmodi aqua fortis aliis operationibus chymicis, quibus metalla rediguntur in salubria medicamina. Et quia nitri spiritus & aq. fortis unum sunt ferè idemque, aqua enim fortis rectificata idem præstat quod nitri spiritus, & vice versa, nitri spiritus quod aqua fortis, nihil hic locorum amplius de iis dicendum judicavi, quare residuum usque ad Partem Quartam reservabo. Sine dubio erunt, cùm primis ignari Chymici ex usu solummodo operantes, qui reprehendent hanc meam opinionem de aq. forti facta è nitro & vitriolo; & de nitri spiritu facta ab-

cto absque vitriolo, affirmantes illam participem esse spiritus vitrioli.

℞. Et si admiscetur vitriolum nitro in præparationem aquæ fortis, parum tamen vel nihil egreditur illius spiritus in alla destillatione cum nitri spiritu; quia ille moderato calore ignis non ita sicuti hic elevari potest; alterius enim causa non admiscetur vitriolum, quam ad prohibendam fusionem nitri, quo eo facilius spiritus ejus eliciatur. Et si nolis credere, misce parum olei vitrioli rectificati cum nitri spiritu, argenti deaurati solvendi gratiâ, & experiere nitri spiritum ineptum factum additione spiritus vitrioli metallorum separationi, quia aurum aggreditur quod aquæ forti non attribuitur.

De nitri spiritu sulphurato.

Fieri quoque potest nitri spiritus cum sulphure, ut moris est apud quosdam, qui nitrum in retorta ampla terrea furno incamerata superiore parte tubulata, fluere faciunt, & in fluxu per tubulum injiciunt sulphuris particulas magnitudinis pisorum per intervalla quod accensum à nitro, abiit una cum nitro in spiritum, quem nonnulli *Nitri spiritum*, alij autem *sulphuris oleum* appellaverunt; sed neque hoc est neque ille, nec enim metalla instar illorum dissolvit, nec adeo efficax in medicina.

Qui si inserviret operationibus Chymicis, utique posset commodius fieri per nostrum instru-

D d 2

men-

mentum & quidem in maiore quantitate, quàm viâ illâ vulgari.

Sulphur verò mixtum nitro certi ponderis & in ignem projectum Primæ Fornacis, dat factâ combustionem utriusque peculiarem quendam spiritum, de cuius viribus alibi.

De Clisso.

Moderni medici mentionem faciunt alicujus spiritus confecti ex antimonio, nitro & sulphure, mixtis in anatica quantitate, *Clissum* appellatum, quem in magno & quidem merito, habent pretio; multa enim præstat rite paratus. Et in præparatione illius inventor ejus usus fuit retortâ tubulatâ, cujus mentio facta apud spiritum nitri sulphuratum. Qui modus, ignoto meliore, non contemnendus, aut si author scivisset meum, utique retortam suam tubulatam omisisset. Species prædictum spiritum ingredientibus optimæ, sed non item pondus illarum: ad quid enim tantum sulphuris, quod cum tam modico nitro comburi nequit?

Et si non comburitur sed sublimatur, & proin collum retortæ obstruit, unde destillatio impeditur, quomodò vires suas de se dare hac ratione potest? Quare non tantum sulphuris, sed debita ejus proportio admiscenda quanta sufficit nitro comburendo; Talis nimirum: ℞. Nitri lib. 1. sulphuris 3iiij. sed propter admixtionem antimonii (quod copiosi particeps sulphuris combustibilis, ut de-

ut demonstrabitur in Parte Quarta) non opus est tantum sulphuris antimonio admiscere combustionis gratiâ , utpote sulphure prædito. Quare meam , quam meliorem illâ judico , compositionem apponam. ℞. Antimonij lib. j. salis nitri lib. ij. sulphuris ℥iij. Misce species optimè contritas ; & de mixtura pro una vice accipe unciam unam vel alteram , quam cum cochleare injice in instrumentum ; & egredietur spiritus sulphureus acidus antimonii , qui miscebitur aquæ Recipienti antea impositæ , qui facta destillatione exemptus diligenter conservandus.

Est egregium sudoriferum in peste , febribus , epilepsia , aliisque diaphoresi egentibus : caput mortuum in flores redigi potest in Fornace Prima.

De spiritu Nitri Tartarificato.

EAdem ratione destillatur spiritus de nitro & tartaro , æquali pondere mixtis , præstantissimus in peste & febribus malignis. Caput mortuum inservit calcibus metallorum reducendis ; vel loco humido in oleum tartari dissolvi potest.

De spiritu Antimonii Tartarificato.

ADhuc efficacior elicitur spiritus de tartaro , nitro & antimonio , æquali pondere mixtis tritis , qui ob ingratitude non formidandus. Non enim solum in peste & febribus , sed etiam

D d 3

in omni-

in omnibus obstructionibus sanguinisque putredine mirabiliter & celeriter operatur. Caput mortuum fufum dat regulum, de cuius usu in Parte Quarta. E scorijs elici potest Tinctura cum vini spiritu rubra præstantissima in multis morbis; vel etiam si nolis Tincturam, poteris inde conficere lixivium rubrum cum aqua dulci, in scabie præstantissimum; quod lixivium aceti vel alterius cuiusdam spiritus acidi affusione præcipitatur in pulverem rubrum medicis usibus destinatum, appellatum à nonnullis sulphur auratum diaphoreticum; ast non est diaphoreticus ille pulvis, quia vomitus excitat; quare in casu necessitatis in defectu aliorum vomitoriorum administrari potest à gr. 6. 7. 9. ad 15. Elicitur etiam è scorijs cum spiritu urinæ sulphur quoddam elegans, & per alembicum elevatur, præstantissimum in omnibus pulmonum affectibus.

De Carbonibus mineralibus.

HI carbones cum nitro æquali pondere mixti, dant spiritum mirabilem, extrinsecè usurpandum, mundificat enim & consolidat vulnera celeriter. In destillatione huius spiritus simul egreditur aliquid metallicum, in forma pulveris rubri, quod à spiritu separandum & seorsim conservandum.

Si per se destillantur prædicti carbones, non solum dant tunc spiritum quendam acrem, sed etiam quoddam sanguinis instar rubrum & calidum,

dum, ulcera humida exsiccans & consolidans; porriginem cumprimis curans; consumens quasvis cutis excreſcentias humidas ubicunque locorum fuerint. Sublimati verò carbonēs foſſiles in Prima fornace, dant unà cum ſpiritu quodam acido metallico, copioſos flores nigros leviſſimos, quamvis hæmorrhagiam cito fiſtentes qui mixti emplaftris aliis metallorum floribus non ſunt minores viribus.

*De ſpiritu Nitri, vel Aqua forti
ſulphurea.*

℞ Sulphuris partem unam, ſalis petræ partes duas, vitrioli partes tres, miſce & deſtilla aquam, quæ graduatoria ſeparatoria eſt, ſulphur valde redolens, quod per nitrum & vitriolum ad volatilitatem reductum, in metallorum ſeparatione longè efficacior illâ communi.

Denigrat argentum ſibi impoſitum ſed non fixat; affuſa ſolutioni Lunæ præcipitat calcem nigram, ſed non fixam. Per rectificationem fit inde ſpiritus fortiſſimus volatilis ſulphuris, iſdem cum aluminis & vitrioli ſpiritibus viribus præditus, extrinſecè uſurpatus in balneis.

De ſpiritu Arſenici Nitroſo.

℞. Arſenici albi & nitri puri ana; miſce, tere ſubtiliſſimè & deſtilla: & dabunt ſpiritum cœrulei coloris; qui albefcet ſi aqua eſt in

D d 4

Reci-

Recipiente, arsenicum, cujus cœruleus ille color, præcipitans, quare hic ea omittenda.

Hic spiritus solvit cuprum, illudque argenteo, sed non fixo tingit colore, & malleabile reddit. Dealbat quoque cuprum caput mortuum, si cementatus cum ipso, sed non malleabile reddit. Quomodo verò bonum cum fructu separetur argentum ab arsenico, docebitur in Parte Quarta. Hic spiritus cœruleus prodest in cunctis corrosivis & cancriosis vulneribus mortificandis & curandis illitus.

Spiritus sulphuris, Tartari & Nitri.

℞. Sulphuris part. j. Tartari crudi part. ij. Nitri part. iiij. contere & destilla philosophicè, & egredietur spiritus mirabilis, præstantissimus in Medicina & alchymia. Sed nemini author fuerim destillare illum per retortam, quia illa mixtura ab infra calefacta, instar pulveris tormentarii tonat & percutit; supernè verò cum carbone vivo accensa non fulminat, sed celerrimè consumitur; inserviens metallis fundendis & reducendis.

Spiritus salis Tartari, sulphuris & Nitri.

℞. Salis Tartari part. j. sulphuris part. x. salis Nitri part. iiij. misce & contere. Hæc mixtura instar auri tonitruantis fulminat, & sicuti supra dictum de auro, flores inde & spiritus eliciuntur vi-

tur virium non contemnendarum. Nam unius corruptio, alterius generatio est.

Spiritus scobis, sulphuris & Nitri.

℞. **S**cobis ligni Tileæ part. j. sulphuris optimi part. 2. nitri purissimi & siccissimi part. 9. misce, & per intervalla modicum injice in instrumentum destillatorium, & egredietur spiritus acidus, mundificans immunda vulnera. Prædicta mixtura mixta cum mineralibus & metallis pulverifatis, dat non solum spiritum efficacem metallicum, sed etiam flores juxta proprietates metallorum & mineralium. Destruuntur enim metalla & mineralia igne hoc vehementi, & quasi emendantur, de qua re non consultum plus dicere, considera modò dictum Philosophi: Est impossibile sulphur sine flamma delere calcis adustibile quod præstat fossa minera.

Nec autem solum mineralia, & metalla funduntur & quidem subito in manu vel nucis putamine, sed etiam cupellantur hujus mixturæ beneficio; quâ ratione nonnullæ mineræ, nonnullaque metalla melius probantur, quam viâ illâ vulgari cupellarum: vide Partem Quartam de hac re. Atque hic *Ianua aperta cognitionis Magnorum Secretorum*, quam si intrare licet, librorum lectione amplius non opus est.

Spiritus & flores metallici, ex linteo beneficio nitri.

Solve metallum quodvis in menſtruo ſuo appropriato, in qua ſolutione ſolve certum nitri pondus; poſtea humecta linteola in illa, quæ iterum poſtea exſiccanda; & habebis metallum inflammabile, ubi ſicuti paulò ante de ſcobe dictum, combuſto ſulphure ſuperfluo, mercurialis metalli ſubſtantia revelatur. Facta deſtillatione, relinquitur certa quædam calx purificata, affricta alijs, colorans metalla; auri enim calx deaurat argentum, argenti deargentat cuprum; calx cupri cupreo colore afficit Martem &c. quæ etſi non ſit fructuoſa coloratio, poſſibilitatem tamen artis demonſtrat: ſine dubio latet aliquid in ea, quod multis velatum.

De pulvere tormentario.

Multa eſſent dicenda de compoſitione, abuſuque diabolico hujus pulveris, ſed quia mundus ſanguinem ſitiens ferre nequit vituperationē injuſtiæ, laudesque juſtiæ, conſultum eſſe duxi ſilere de ejuſmodi rebus, veniet enim tempus, quando quilibet actionum ſuarum reddet rationem coram Iudice juſto, cordium ſcrutatore, ſeparatore bonorum & malorum, ad inſtar auri à ſcorijs, ſeparandorum. Et tunc quidem apparebit, quales Chriſtiani fuerimus; omnes quidem proſitemur Chriſtum, quem tamen re ipſâ deneamus,

gamus, spernentes alij alios, & damnantes vel propter verbuli alicujus sensum, ac proin maledicentes alij alijs, & lethali odio prosequentes; id quod Christus nos non docuit, sed mutuam nobis commendavit charitatem; malarumque actionum recompensationem faciendam non malis, uti fieri solet hodie, sed bonis actionibus: nemo est qui quærat honorem divinum, sed proprium; ubique enim prævalet avaritia, ambitio, & Pharisaica pietas literatorum adeò obstinatorum, ut ne unguem latum quidem ab opinione præconcepta decedere velint, quantumvis vel totus illorum causa interiret mundus.

Ecce Christianos è fructibus dignoscendos! Nunc adeò lupi lanâ ovillâ amicti, ut vix dignoscantur, nisi ex operibus. Omnia nunc in pejus ruunt, foeminæ mutantur in viros, & vice versa viri in foeminas, & quidem contra Dei & naturæ ordinem. In summâ Mundus grallatur. Procul dubio si Heraclitus & Democritus reviviscerent, si unquam antea, certè nunc sat causæ mundum deridendi & deplorandi habituri essent. Non igitur mirum: si Deus nos hodie terribili hac pœna tormentarij nimirum pulveris, affligit, quam sine dubio sequetur horribilior (nobis non resipiscentibus) cum tonitru & fulmine cœlitus, mundum aliquando destructuris, finemque facturis avaritiæ, ambitionis, fraudis, omnisque vanitatis, à qua omnis creatura liberari anhelat.

Estque pulvis tormentarins (venenum perniciosissimum, terrorque omnium viventium) non
nisi

nisi fulmen terrestre, annuncians nobis iram divinam, Christiue adventum. Et quia Christus veniet judicatum vivos & mortuos, cum tonitru & fulmine, procul dubio hoc terrestre nobis datum futuri illius reminiscentiæ causâ: quod cum ita sit, nihilominus non modò non consideratur, sed potius à plurimis malè usurpatur, nimirum ad affligendos & perdendos homines, sicuti palam est.

Nemo enim negabit, quod non detur velocius venenum pulvere tormentario. Aiunt de Basilisco, quod oculis suis occidat homines, à quo quis sibi præcavere potest, qui si est, rarò tamen reperitur; hoc verò veneni genus ubivis terrarum reperitur. Sæpe enim accedit, ut locus conservationis hujus pulveris feriat fulmine tanquam à suo simili; unde fit quod omnia & singula circumcirca ruinam patiantur in aërem avolantia subitò. Nec desunt testimonia urbium in obsidione hujus beneficio miserrimè destructarum; Plura quoque alia & quidem inevitabilia pericula minatur pulvis tormentarius.

Et quia semper à Philosophis & Chymicis statutum, quod quò majus virus, eò major inde pareatur Medicina virus adimenti; cujus rei veritatem probat quotidiana experientia; uti videre est in antimonio, arsenico, Mercurio, aliisque mineralibus, quæ cruda venenata sunt; præparata verò præstantissima & excellentissima medicamenta, id quod non quilibet, excepto Spagyro, capere potest. Quare agens in hac parte de spiritibus
medi-

medicinalibus alijsque medicamentis, operæ pretium esse duxi, ea quoque que è pulvere tormentario parantur, utpote non minora alijs, quantum fieri quidem potest, hic locorum communicare & describere: ut sequitur.

Spiritus pul'veris tormentarij.

VAse distillatorio calefacto, illique applicato Recipiente amplissimo (sine luto nimirum) aquam dulcem continente, impone scutellam unam post alteram cum gr. 12. vel 15. pulveris tormentarij, ut supra dictum de auro, plus enim imponere non audes, ob nimium inde profecturum ventum Recipientem fracturum: pulvere imposito, subito claude ostiolum, & pulvere accenso excitabitur ventus commovens Recipientem, & nebula alba egredietur. Pulvere combusto plus injice, non enim expectandum donec nebula evanuerit, id quod tædiosam facturum esset destillationem: atque id tantisper continua dum sufficientem nactus sis copiam spiritus. Tandem omnibus refrigeratis, aufer Recipientem & effunde spiritum una cum aqua ipsi infusa in principio destillationis (ablutis prius floribus) in cucurbitam vitream rectificationis gratiâ in B. & stillabit aqua turbida sulphur redolens, quam serva; in cucurbita verò invenies salem album, conservandum in cucurbita.

Exime etiam caput mortuum è vase destillatorio salem referens cinerei coloris, quem in crucibulo

bulo cooperto calcina ut albescat (cave tamen ne fluat) cui affunde aquam prædictam foetidam per alembicum destillatam solutionis gratia , & feces abjice insolubiles. Solutionem filtra, & affunde sali albo reservato in cucurbita, à quo spiritus ille sulphureus abstrahatur ; quam colloca cum alembico copulandam circa juncturas optimè munitum in arena , & abstrahere aquam sulphuream flavescentem nunc , & sulphur magis redolentem. Quæ aqua si aliquoties reaffunditur sali , denuoque abstrahitur , instar lactis ferè albescet & dulcescet , sulphur amplius non redolens ; præstantissima in omnibus pulmonum affectibus : quæ argento illita , inficit illud aureo colore non fixo ; & in digestionem maturata abit in meliorem Medicinam. Sali verò reliquo in cucurbita administra ignem fortiolem , ita ut arena candescat , & sublimabitur in alembicum sal albißimus sapore ferè referens salem armoniacum ; sublimabitur etiam alius ad medietatem cucurbitæ subflavi coloris, saporisque mineralis & mordicantis. Prædicti duo sales commendantur in peste, febribus malignis , alijsque morbis diaphoresi egentibus ; potenter enim movent sudorem , & quandoque lenes sedes , purgant & roborant stomachum. Reliquas vires medicas ignoro. Usurpari quoque possunt in Alchimia , sed non est hujus loci, tractatio usus Chymici. Tandem sali , qui in cucurbita remansit aquam affunde pluvialem , si remansit integra ; sin minus salem exime siccum , eique affunde aquam & solve ; solutionem

nem filtra, & feces plurimæ separabuntur; postea coagula iterum in salem flavescentem, quem in crucibulo mundo & cooperto fac fluere, & sanguinis instar rubescet, eritque saporis ignei mordicantis, qui denuo solvendus, filtrandus & coagulandus. In quo labore admodum purificatur sal ille; cujus solutio ante coagulationem viridescit, ejusdemque cum sale mordicationis. Solutio illa graminis instar viridis, iterum coagulata in salem rubrum, poterit denuo (facta prius coagulatione) in crucibulo forti liquefieri, & acquireret majorem rubedinem & acredinem.

NB. Apparentes in fusione prædicti salis scintillæ igneæ non accendunt, instar aliarum carbonum scintillæ. Expositus aëri humido resolvitur in oleum rubrum, aurum dissolvens in digestionem (Lunam verò intactam relinquens) quæ solutio coagulata ad Chymicos usus reservanda. Extrahitur quoque inde Tinctura cum vini spiritu alcolisato, argentum aureo colore non fixo tingens, sive deaurans.

Efficacissima quoque est illa Tinctura in medicina, quare etiam instar thesauri conservanda. Poteris quoque istius salis Tincturam (antequam aurum dissolvatur in eo) elicere cum vini spiritu, quæ etiam egregia, non tamen adeò efficax sicuti illa, inserviens quoque Alchimix, cujus tractatio non est hujus loci; quia hic solummodò agitur de medicina.

De

De usu Medico medicinae sive Tincturae pulveris tormentarii.

HÆc tinctura, tam sine, quam cum auro parata, est præstantissima ferè omnium mearum scil. medicinarum, si modo rite paratur. Mirificè enim mundificat sanguinem, sudorem pellit & urinam, quare in peste, febribus, epilepsia, scorbuto, melancholia hypochondriaca, podagra, calculo &c. item in omnibus obstructionibus hepatis & lienis, nec non pulmonum affectibus, tutissimè maximo cum fructu usurpari potest. Mirabile igitur, quod è re tam noxia, tanta paretur medicina: Quamobrem esset consultius præparare inde Medicamina salubria in ægrorum salutem, quam illam usurpare in hominum perniciem.

Novi Chymicum qui diu *Philosophorum lapidem*, sive *Universalem Medicinam* quæsit in hoc dracone venenato, & quidem non sine magnis expensis; cum primis varietate colorum apparentium motus, quorum Philosophi mentionem faciunt, in præparatione suæ medicinae &c. utpote *sanguinis Draconis*, *Lactis virginiei*, *viridis & rubri Leonis*, *nigri nigrioris nigro*; *albi albioris albo*, aliorumque non hujus loci, credulos decipientium. Qui postea animadvertens leprositatem & immunditiem sui subjecti, ineptum illud judicavit ad confectionem tanti lapidis (homines atque metalla perficientis) contentus
Medici-

Medicina particulari inde parata. Atque hæc dicta sufficiant de Dracone hoc venenato, pulvere nimirum tormentario, ejusque medicina.

Non autem negaverim esse & alium Draconem, & quidem prædicto puriorem, cujus Philosophi sæpissimè faciunt mentionem, natura enim arcanorum Dei dives, nonnisi (annuente Deo) revelandorum, & per consequens celandorum coram impiis, avaris, ambitiosis & immiseri cordibus.

Spiritus & Flores è nitro & carbonibus.

Nitrum supremè purificatum à sale suo superfluo, mixtum cum carbonibus dat destillatum, àve solari combusta, aquam peculiarem, hominibus atque metallis utilem; cujus cinis combustus tartaro calcinato non dissimilis, facit ad metallorum purificationem.

Flores & spiritus silicum, crystallorum vel arena quomodo conficiantur additione carbonum & Nitri.

R. **S**ilicum vel arenæ part. j. Carbonum tilia part. 3. & nitri optimi part. 6. Misce. Mixturam injice per intervalla in instrumentum, & accendetur sulphur combustibile silicum, ab igne nitri vehementissimo, qui facta separatione, partem aliquam in spiritum & flores (per filtrationem

E e

nem

nem separandos) conversam secum elevat. Spiritus odore & viribus refert confectum spiritum è sale tartari & filicibus; cujus relictum caput mortuum similiter resolubile est in oleum sive liquorem, in omnibus similem illi, qui conficitur è sale tartari & arena; quare non necesse naturam ejus hic describere, quam reperire licet ubi agitur de spiritu salis tartari facto cum filicibus.

Spiritus & oleum Talci cum Nitro.

℞. **T**Alci subtilissimè triti part. 1. carbonum Tiliæ part. 2. Nitri optimi part. 5. vel 6. Misce: mixturam injice in vas destillatorium per intervalla cum cochleari ferreo, & egredietur spiritus cum paucis quibusdam floribus, quos separare oportet, uti dictum de filicibus. Spiritus ferè refert spiritum arenæ. Caput mortuum grisei coloris oportet ut probe calcinetur in crucibulo, vel liquefiat, & effundatur liquefactum; qua ratione dabit massam albam instar filicum & crystallorum, solubilem in loco frigido & humido in liquorem pinguiorem oleo arenæ, acrem instar olei tartari; mundificantem & albificantem cutem, pilos & ungues. Spiritus intrinsecè usurpatus pellit urinam & sudorem; extrinsecè verò curat vulnera & scabiem. Cæteræ me latent qualitates. In Parte Quarta docebitur, quomodo Talcum, filices & alia ita præparanda, ut cum vini spiritu dissolvi & in optima Medicamina redigi possint.

Stan-

Stanni spiritus, Flores & Oleum.

℞. **N**itri optimi part. j. limaturæ stanni part. 2. misce & injice ut supra dictum. Et Iovis sulphur accendet nitrum, facietque flammam, ac si fuisset facta cum sulphure vulgi, quam separatio sequitur; pars enim quædam stanni abit in spiritum & flores. Caput mortuum exemptum, & aëri humido expositum solvitur partim in liquorem sive oleum, extrinsecè usurpandum ad ulcera mundificanda; tinctoribus quoque aptum ad exaltandos colores vegetabilium & animalium, rite nimirum usurpatum. spiritus pellit sudorem. Flores edulcorati propterea quod siccant, inter emplastra miscendi.

Spiritus, Flores & Liquor ex Zinck.

Quemadmodum cum Jove, ita etiam cum hoc procedendum, quod dat flores copiosos, nec-non spiritum & oleum, earumdem ferè virium cum illis quæ è Iove conficiuntur. Atque hi flores per nitrum correcti sunt meliores illis, qui per se conficiuntur, de quibus in Parte Prima.

Spiritus, Flores & oleum Lapidis calaminaris.

℞. **L**apidis calaminaris pulverisati part. j. nitri part. 2, misce & injice: & egredietur spiritus

E c 2

ritus

ritus acerrimus faciens ad metallorum separationem, cum paucis quibusdam floribus flavis: quod remanet in fundo vasis caput mortuum subviride, linguam mordicat instar salis tartari; solutio inde facta cum aqua pluviali graminis instar viridis est; quæ si non mox coagulatur in salem, separabitur viriditas a nitro fixo, & præcipitabitur pulvis ruber subtilissimus, qui edulcoratus & ficcatus administrari potest a gr. j. ad 10. & 12. facitque vomitus & sedes leniores antimonio vomitorio: hic enim lapis & Zinck qualitatem habent auream, ut in Quarta Parte demonstrabitur. Lixivium verò illud album viriditate privatum, coagulari potest in salem album, sali tartari similem. Solutio autem illa viridis coagulata, antequam separetur viriditas a Nitro, dat salem viridissimum acriorem sale tartari, singularia in Alchimia præstantem, quæ non sunt hujus loci. Usurpaturus autem hujusmodi sal in Alchimia non opus habet, spiritum è mixtura elicere; sed saltem miscere ad unam partem lapidis calaminaris, 3. vel 4. partes nitri: mixtaque coquere in crucibulo forti in furno ventoso, donec nitrum viridi coloretur colore, postea effundere, & viridem inde elicere salem aureum, ad usus suos servandum.

Facturus verò Tincturam & Medicinam, affundat spiritum vini pulverisato (sali) ad extrahendum; & dabit sanguinis instar rubram Tincturam nec in Medicina, nec in Alchimia contemnendam.

Cæte-

Cæterum observandum, non dari metallum vel minerale (quantum quidem per me scire licet) Sole & Luna exceptis, è quo fixa in igne eliciatur viriditas, præter lapidem calaminarem : id quod notatu dignum.

Spiritus nitri, sulphuris & salis communis.

℞. **S**alis part. 1. sulphuris part. 2. Nitri part. 4. Misce & injice per intervalla, cochleare unum post alterum ; & egredietur spiritus quidam acer flavus; qui mixtus in debita proportionem cum aqua communi, dat balneum multis morbis utilissimum, cumprimis scabiem sanans. Sal solutionis beneficio è capite mortuo elicatum, ad balnea quoque usurpari potest, sed non est tantæ efficaciam, quantæ spiritus est, qui penetrat & celeriter operatur in contractura aliisque nervorum affectibus ; de qua re fusius in Parte Quarta. Commendatur etiam sal ille fixus & flavus in Alchimia, quia Lunam vi cæmentationis quodammodò emendat.

*Spiritus, Flores & Oleum Reguli Martis,
& Nitri.*

℞. **R**eguli Martis stellati Confecti ex parte 1. Martis, & 3. partibus antimonii (cujus præparatio dabitur in Parte Quarta) partem nimirum unam, nitri puri partes 3. Misce ; & projice mixturam per intervalla in vas destillatorium, &

E c 3

dabit

dabit spiritum & sublimatum album, ab invicem separanda uti supra dictum de floribus, cum aqua, sudorem promoventia.

Caput mortuum, vulgò, sic dictum, non mortuum sed vivum quid est, multa enim præstat in Medicina & Alchimia. Massa illa reliqua (quæ erit alba, si regulus fuit purus; secus verò erit subflava) acerrima & ignea, redigitur in lixivium cum aqua dulci, simillimum tartaro calcinato, acrius tamen & purius; iisdem ferè usibus cum tartaro calcinato destinatum; oportet autem regulum prius esse præcipitatum aquæ beneficio, antequam lixivium in sal coagulatur usibus suis reservandum. Antimonium aquæ beneficio præcipitatum & edulcoratum, pulvis est albus & subtilis, in peste commendatus, & febribus aliisque morbis diaphoresi egentibus; vomitus, quem quandoque nimia dosi exhibitus excitat, non est formidandus; & quia insipidus non est ingratus.

Administratur puerulis à gr. 3. 4. usque ad 12. gr, adultis verò à ʒss. ad 3 ʒ. felicissimèque sudorem provocat in morbis diaphoresi egentibus.

Hoc antimonium diaphoreticum, in vitrum fusione redigi potest, quod postea vel extractionis vel solutionis beneficio cum spiritu salis, in varia optima elaborari potest medicamina, quæ omnia & singula hic recensere non est opus. Lixivium coagulatum miris & incredibilibus virtutibus præditum est, utpote confectum è re adeò vili; ad quas omnes & singulas explorandas non sufficit

cit vita humana, quas etiã Zoilorum causã, cuncta vituperantium, hic recensere non licet. Meminit hujus rei Basilius Valentinus in curru triumphali, ubi de regulo stellato loquitur, quod à paucis observatur. Sæpe etiam Paracelsus ejus meminit sub velamine alterius cujusdam rei. Sed ejus præparationem & usum numquam apertè tradidere Philosophi ingratorum gratiã : atque hæc instructionis causã.

Extrahitur quoque è regulo, prædicto modo calcinato cum nitro, antequam in lixivium redigitur, Tinctura quædam medicinalis cum vini spiritu. Qui si solvitur spiritu salis, dat talcum foliatum, montano simillimum, a quo liquor paratus mundificat cutem. At si calx illa antimonii viva, antequam cum vini spiritu extrahitur, & cum salis spiritu solvitur, pulverisata aëri exponitur, resolvitur illa in liquorem pinguem; qui etsi acris, rite tamen usurpatus, noxam non infert cuti, quam præ cæteris omnibus alijs, nec non pilos & unguis egregiè venustat; abluendus tamen iterum postquam usurpatus fuit, aliàs enim non solummodo nigram & immundam, sed etiam mundam ablaturus cutem; quare cautè usurpandus, *Omne enim nimium vertitur in vitium.* Mixtum aliquid cum aqua calida pro balneo, aufert à toto corpore cutem crassam & impuram, ita ut homo quasi renovatus appareat.

Commendatur quoque idem balneum in alijs quoque morbis, aperit enim poros, qua ratione totum mundificat sanguinem, vitiosos eliciens

Ec 4

humo-

humores, & per consequens totum roborans hominem, præmissa evacuatione. Prodest Melancholicis illud balneum & scorbuticis, nec non leprosis mirificè, cum primis si simul quotidie usurpetur Tinctura inde extracta cum vini spiritu. Idem balneum quoque commendatur pedibus illorum, qui vexantur clavis, alijsque excrecentiis, durisque unguibus &c. quæ omnia emolliuntur illo balneo instar ceræ, ita ut abscindere possis ea. Nihil enim sub sole quod duritiem cutis, pilorum & unguum magis emolliat, quam prædictum oleum. Atque hæc in gratiam supradictis excrecentiis vexatorum. Prædictum oleum, coagulatum in salem, fundendum in crucibulo & effundendum in pelvim æneam, ita ut dilatatus frustulari possit, dat optimum causticum. Tartarus crudus solutus in ipso, iterumque coagulatus, dat salem inservientem multis operationibus Chymicis; qui extractus cum vini spiritu dat Tincturam sanguinis instar rubram, in obstructionibus præstantissimam. Sulphur quoque combustibile solvitur in ipso, quod mixtum cum balneis mirabilia præstat. Cocta cum ipso alea aromatum dissolvuntur, & fit inde balsamum, aquæ miscibile; intrinsecè usurpandum, contra quosdam affectus; gravidis vero interdictum, propter abortum quem minatur: Post partum commendatur ad expellendam secundinam, aliaque superflua. Oleum ligni Rhodij coctum cum illo liquore & aqua rosacea, donec omnia uniantur, dat superflua humiditate ablata saponem albissimum, præstan-

stantissimum ad manuum lotiones, optimi odoris : Qui cerebrum roborat, caput & capillum præ cæteris mundificat, si lavantur cum ipso. Qui etiam sapo destillatus dat oleum penetrantissimum, nervis utilissimum.

Et quemadmodum hic reguli antimonii liquor, præ cæteris aliis cutem emollit, ungues, pilos, plumas & cornua; ita etiam metalla dissolvit & durissimos lapides; sed non coctionis beneficio, ut de sulphure dictum, sed alia ratione, quæ non huc pertinet, sufficiat igitur ansam dedisse aliis. Cum spiritu salis, vel cum aceto destillato solvitur nitrum fixum igneum & sublimatur in terram foliatam: quibus usibus autem illa sit destinata, non est hujus loci illud tradere, forte tamen alibi plus.

Butyrum ex antimonio, sali communi & vitriolo, simile illi quod conficitur ex Mercurio & antimonio.

℞. **A**Ntimonii crudi part. 1. salis communis part. 2. vitrioli calcinati ad albedinem part. 4. Misce species has pulverisatas, & projice mixturam in vas destillatorium, uti de aliis dictum, & veniet oleum antimonii spissum instar butyri, rectificandum, simile confecto ex antimonio cum Mercurio sublimato, iisdem etiam usibus destinatum, quos videre licet in Parte Prima, ubi etiam in majore copia minoribusque

E e 4

sum.

sumptibus comparatur, vi ignis aperti, cujus ratione majorem calorem ferre cogitur.

Butyrum ex Arsenico & Auripigmento.

ID ipsum, sicuti de Antimonio dictum, intelligendum quoque de Arsenico & auripigmento, è quibus salis additione & vitrioli, destillatur oleum spissum, tam intrinsecis quam extrinsecis usibus destinatum; ita corrigi potest, ut non modò non cedat antimoniali, sed etiam præferatur illi; quod peregrinum quid quibusdam videbitur, sed non intelligentibus, naturas mineralium cognoscentibus.

Spiritus vitrioli peculiaris.

Solve vitriolum in aqua; cum solutione coque Zinckum granulatum, & omne sulphur & metallum præcipitabitur ad fundum versus Zinckum; solutio verò albescet. Limositas præcipitata non est aliud nisi ferrum, vel cuprum & sulphur, attracta per Zinckum è sale vitrioli. Causa hujus præcipitationis & associationis, non est hujus loci, quod demonstretur, pertinet enim ad Partem Quartam. Solutio alba (facta præcipitatione) ad siccitatem salis coagulanda, quæ per se destillata, dat spiritum, facile adscendentem, viribus & sapore oleo vitrioli non dissimilem, puriorem tamen.

Forte hic objicies, quod hac ratione privetur viridi-

viriditate vitriolum, quam conservari vult Paracelsus. *R.* Non docetur oleum vitrioli, hoc in loco, dulce & rubrum, de quo Paracelsus, sed oleum acidum album; æquale non modo vulgari illi, sed etiam præstantius, utpotè confectum ex vitriolo impuro. Ad quid etiam destillare vitriolum viride, cum viriditas ejus unà cum spiritu elici nequeat per ignem? Etsi eliceretur, quare oleum illud viride, albo esset præstantius? cum viriditas illa vitrioli vulgaris non sit nisi cuprum & ferrum, soluta ab aqua salsa, percurrente mineras. Quod vitriolum quam primum senserit ignis calorem, rubrum redditur, amissa viriditate; quæ rubedo nihil aliud quam ferrum vel cuprum calcinatum: id quod probat metallorum reductio.

Paracelsus non docuit ignis violentiâ viriditatem eliciendam, & in oleum dulce rubrum destillandam, sed aliam monstravit viam, paucissimis cognitam, de qua in principio hujus Partis Secundæ.

Hic spiritus sive oleum acidum è vulgari destillatum vitriolo, est gratæ aciditatis, præditum iisdem facultatibus cum oleo vitrioli acido, de quo supra: Hujus saltem causæ ejus stillandi ratio tradita, ut nimirum appareat, quomodo facilius destilletur vitriolum purificatum, spiritumque det gratiorem, quam illud crudum & impurum.

Sed ut appareat veritas hujus purificationis facta per præcipitationem metalli attracti aquâ mineras

neras percurrente ; solve metallum quodvis in menstruo suo appropriata ; & quidem vel spirituum beneficio , vel salium cum aqua mixtorum , vel via sicca per ignem in crucibulo : Postea impone solutioni aliud metallum , solventi amicabilius & reipsa experiere , solvens derelicturum primum , & recepturum alterum sibi amicabilius : De qua re fusius in Parte Quarta.

Hoc autem hic cum primis notandum , non esse metallum quod adeò solubile sit quam Zinckum quare illius beneficio , cætera omnia (soluta) & quidem vel viâ siccâ , vel humidâ , facile præcipitantur in calces subtilissimas , ita quidem ut ejusmodi calx solis vel Lunæ (rite parata) suum etiam retineat splendorem instar subtilissimi pulveris apti ad exarandas literas calamo .

Spiritus & oleum è Zinck.

FActa mentione hujus mineralis (Zinck) consultum esse duxi dare ejus spiritus penetrantis , ejusque olei salutiferi præparandi rationem cum aceto ; ut sequitur.

℞. Florum , quos docui in Prima Parte , part. 1. & affunde part. 8. vel 10. aceti acerrimi è melle confecti , in cujus defectu affunde acetum vini ; colloca matrarium unâ cum floribus & aceto in loco calido ad solvendum ; postea decanta solutionem claram flavescentem , filtra , & abstrahes phlegma , relinquens in fundo liquorem vel balsamum rubrum , miscendum cum arena pura calcinata ,

nata, & destillandum ; in qua destillatione egreditur primò phlegma insipidum, quod sequitur spiritus quidam subtilis, atque hunc oleum flavum & rubrum, à spiritu separatum seorsim servandum, tanquam thesaurus vulnerum citò consolidandorum. Spiritus non est minorum virium ; intrinsecè usurpatus pellit sudorem ; extrinsecè inflammationes exstinguit : Estque hic spiritus, atque hoc oleum proculdubio aliis quoque dotibus medicinalibus præditum, quas ceu ignotas prætereundas censui.

Spiritus & oleum Plumbi.

ELicitur similiter è plumbo spiritus quidam subtilis, & oleum dulce, hac nimirum ratione. Affunde minio, vel aliter calcinato Saturno sed non cum sulphure, acetum acerrimum, colloca in arena vel cineribus calidis ad solvendum, donec nimirum acetum flavescat & dulcescat : Postea decanta solutionem ; aliudque reaffunde acetum, atque id repete toties, donec acetum amplius nihil solvat, nec dulcescat. Quo facto singulas misce solutiones, & omnem abstrahe humiditatem usque ad remanentiam melleam dulcem & flavam (id quod accidit cum aceto non destillato, destillatum enim relinquit sal album & dulce) quæ remanentia sive sit instar mellis, sive salis, postea destillanda, sicuti dictum de Zinck ; & dabit spiritum subtilem & penetrantem, cum paucis quodam oleo dulci flavo & efficaci,

caci, earundem virium cum illis, quæ parantur è metallo Zinck. NB. Non opus est aceto destillato, quia non destillatum idem præstat in hac operatione & plus dat olei: quærens autem salem album accipiat destillatum, quod dabit Cryсталlos, quas non destillatum dare nequit, sed saltem liquorem melleum.

Nec opus est vitreis vasis, sufficiunt enim terrea vitreata, non in digestionem, sed unà cum minio & aceto collocanda in igne carbonum; quia hîc nullum periculum evaporationis aceti, cujus Spiritus omnes in universum attrahuntur à plumbo &c. Oportet quoque Saturnum continuè spatulâ ligneâ agitare, (aliàs enim lapidesceret, ac proin non solveretur) tam in vitreis quàm terreis vasis: Potestque hâc ratione solutio perfici spatio 3. vel 4. horarum, quæ aliàs in vitris vix perficitur 3. vel 4. dierum spatio: quare cumprimis quia nulla alia differentia inter hanc & illam, quàm quæ dicta; consulo breviorē longiori præferendam.

Desiderans spiritum & oleum efficaciora; admisceat singulis libris Saturni soluti & purificati unciam unam tartari crudi pulverisati, & postea procedat ut antea in destillatione per se facta, & accipiet spiritum subtiliorem oleumque efficacius.

Spiritus & oleum tartari crudi.

Multi sibi persuasum habent, artem tartari spiritum destillandi esse facillimam, imponentes

nentes retortæ tartarum crudum , indeque elicientes in Recipientem appositum aquam aliquam igne violento; non considerantes hâc verum & genuinum evanuisse spiritum destillandi ratione, relictò phlegmate acido, sive aceto fœrido.

Quod nonnulli animadvertentes prospexêre sibi de maximis & amplissimis Recipientibus; qui factâ destillatione ponderantes suum spiritum & remanentiam , magnam se jacturam fecisse ponderis observarunt , quare impossibile judicarunt integrum capere spiritum ; quod etiam hac ratione fieri nequit. Etsi enim ingens apponitur retortæ parvæ (parum saltem continentis tartari crudi) Recipiens , juncturæque optimè muniuntur, nec non ignis successive s. a. accenditur & administratur; spiritus tamen ultimò venientes cum oleo fœtido , retorta candescente , vel evanescunt lutum penetrantes , vel frangunt Recipientem vel Retortam , quia copiosi cum impetu erumpunt. Quare meam hujus spiritus utilissimi & præstantissimi componendi rationem apponam.

Præparatio & usus Spiritus tartari.

℞. **T**artarum crudum purum , rubrum vel album, tere in pulverem subtilem; cujus pro una vice , & quidem singulis , non nisi unciam dimidiam projice in vas destillatorium candens; spiritibus egressis & condensatis injice aliam unciam dimidiatam , atque id continua donec sis nactus sufficientem copiam spirituum.

Quo facto exime remanentiam nigram , quam
calcina

calcina in crucibulo, cui postea cucurbitæ impositæ affunde spiritum destillatum unà cum oleo foetido nigro, & destilla igne quidem primo lento, & egredietur primò spiritus ille subtilissimus, quem postea sequitur phlegma, phlegma verò acetum quoddam unà cum oleo, quæ omnia & singula seorsim capienda. Et si spiritum prædictum fortiozem desideras, oportet *capiti mortuo* (vulgò sed immeritò sic dicto) optimè denuò calcinato reaffundere illum, iterumque abstrahe-
re, & purus putus stillabit spiritus, relicta omni aquositate cum tartaro calcinato. Qui spiritus maximè penetrativus administrari potest cum vino vel liquore appropriato, à grano dimidio (forte à dragma semis) ad unciam unam, ad pellendum sudorem, quod egregiè præstat: Estque præstantissima medicina in omnibus obstructio-
nibus, in peste, febribus malignis, in scorbuto, melancholia hypochondriaca, colica, contractura, epilepsia, alijsque affectibus, qui felicissime il-
lius beneficio (volente Deo) curari possunt.

Phlegma tanquam inutile abjiciendum: acetum mundificat vulnera: oleum tumores & dolores mitigat, scabiem sanat, tollit nodos aliasque cutis excrescentias, si nimirum tempestivè usurpatur. NB. Oleum foetidum rectificatum à capite mortuo claritatem acquirit, mitigat non solum dolores podagricos brevissimo temporis spatio, sed etiam sabulum in renibus coagulatum dissolvit & expellit, in forma nimirum emplastri vel unguenti applicatum; item tartarum coagula-
tum

rum in manibus , genubus & pedibus resolvit , locumque illius causa male affectum restituit. Latet enim in hoc oleo sal quoddam volatile magnarum virium ; cuius rei veritatem experiri sic licet : Affunde oleo prædicto foetido spiritum quendam acidum , utpote salis communis , vitrioli , nitri ; vel acetum destillatum , & effervescent oleum , uti fieri solet in affusione aq. fortis ad salem tartari , mortificabiturque spiritus acidus , & in salem convertetur.

Resolvit autem extrahitque oleum prædictum tartarum coagulatum (sed non in lapidem durum) ad instar saponis abstergentis immunditiam pannorum ; vel ad instar similibus similia attrahentium , similibusque gaudentium , sicuti est contra dissimilia dissimilia respuunt ; quemadmodum videre licet è panno abstergenda pice cum aqua , quod ob contrarietatem amborum fieri nequit subjectorum ; aqua enim cum pice alijsque pinguedinibus non est miscibilis , absque medio , nimirum utriusque naturæ particeps , utpote sunt salia sulphurea , nitrosa , sive sint fixi sive volatilia ; sicuti videre est apud saponarios , miscentes aquam cum sevo & oleo , adminiculo salium sulphureorum. Si igitur resinæ vel pici duræ affricatur oleum calidum , vel alia quædam pinguedo mollis , fit associatio illius ad hanc ob similitudinem , atque hac ratione pix dissolvitur & è panno elicitur : Et si postea pinguedini residuæ affricatur lixivium , vel sapo in aqua dissolutus , extrahitur quoque illa , & pannus pristinam

F f

suam

suam munditiem iterum acquirit. Et sicuti dictum de rebus sulphureis, ita etiam de Mercurialibus intelligendum; ex. gr. si velles carnes falsas edulcorare cum lixivio, non posses tamen ob contrarietatem salis nitrosi & acidi; sed si affunderes aquam mixtam cum modico salis communis (ejusdem nimirum, quo condiuntur pisces & carnes) utique sal in carnibus & piscibus, solveretur & extraheretur ab aqua salsa tanquam à suo simili, & quidem melius quam ab aqua dulci communi. Atque hâc ratione durissima quæque metalla, durissimique lapides junguntur aquæ, de quâ re plus in reliquis meis libris; quæ hic dicta, demonstrationis saltem causâ dicta, ut appareat similia per similia extrahenda.

Mortificantur quidem contraria contrariis, unde pro tempore quidem mitigantur dolores, sed non tollitur causa mali. Forte hîc objicies mihi differentiam facienti salium sulphureorum & Mercurialium, quod in utroque genere reperiatur sulphur & Mercurius. & Ignorans salium proprietates hoc capere non potest; Nec fert occasio illud nunc demonstrare, sed differetur ad *librum* meum de *Natura salium*; ubi copiosè demonstrabitur nonnulla sulphurea esse, nonnulla etiam Mercurialia. Et qui desiderat informationem majorem, legat *scripta* nostra de *sympathia & antipathia rerum*, ubi demonstrantur, quomodo à condito mundo semper duæ contrariæ naturæ invicem dimicaverint sive certaverint atque suum certamen continuaturæ ad finem usque seculi, quando

do Christus Jesus venturus, finem hujus certaminis factururus, bonum à malo separaturus, quando fulgure & flammâ accendetur & consumetur sulphur illud superfluum, relicto centro Mercuriali puro.

Quomodo Spiritus & olea conficienda è Tartaro, metallorum & mineralium additione.

Solve quodvis metallum vel minerale in suo appropriato Menstruo; solutioni admisce sufficientem quantitatem tartari crudi pulverisati, ita ut fiat ex ambobus pulmentum; de quo projice pro una vice in vas destillatorium quantum capit cochleare commune; & accipies spiritum & oleum, quæ postea rectificationis beneficio separanda, & seorsim ad suos usus reservanda.

Vsus spiritus & Olei Tartari Metallisati.

Spiritus citò & celeriter operatur, juxta proprietates metalli vel mineralis admixti: Spiritus enim & oleum ex ☉ & tartaro, confortant cor, ejusque hostes profligant. Ex ☽ & tartaro profunt cerebro: ex Mercurio & Tartaro hepati. Ex Saturno & Jove, lieni & pulmonibus: Ex Marte & Venere, renibus & genitalibus. Ex antimONIO & tartaro omnibus affectibus totius corporis.

Ff 2

Pellunt-

Pelluntque spiritus ejusmodi, sudorem efficacissimè ; uti olea quoque metallorum tartarifata, quorum nonnulla usque adeò tutò intrò non assumentur, qualia sunt Veneris & Mercurii, propter salivationes & vomitiones, quas excitant ; extrinsecè autem usurpata mundificant ulcera putrida, & curam perfectam accelerant. Remanentia spirituum & oleorum destillatorum, reducibilis est in metallum ; quare hac ratione nihil perit.

Eadem etiam ratione è vitriolo & tartaro destillatur spiritus & oleum, ut sequitur : $\mathcal{R}$. Tartari pulverisati part. 1. vitrioli puri part. 2. misce & destilla. Spiritus qui egreditur, etsi ingratus, præstantissimus tamen est in omnibus obstructionibus, sanguinisque putredine, cumprimis rectificatus à proprio capite mortuo, nec privatus in destillatione, sua volatilitate. NB. Si desideras hunc spiritum adhuc efficaciorè, fac ut vitriolum & tartarus coctionis beneficio jungantur in aqua & crySTALLIScentur, antequam destillantur, & accipies spiritum puriorem & subtiliorem, propter separationem in solutione secum copiosarum.

Et si accipis vitrioli part. 1. tartari verò part. 2. in solutione, non producuntur crySTALLI, quando solutio filtrata coagulatur, sed succus mellis instar spissus, è quo spiritus vini beneficio Tinctura extrahitur præstantissima in obstructionibus: Qui succus si intro assumitur à $\mathcal{D}$ i. ad $\mathcal{J}$ i. leniter purgat & quandoque vomitus excitat, cumprimis si vitriolum non fuit purum. Destillatur quoque ex illo succo spiritus viribus priori similis. Præter hunc modum

modum, est & alius modus destillandi spiritum tartari metallisatum, quo eliciuntur spiritus & olea gratiora, sicuti sequitur.

℞. Tartari pulverisati albi Rhenensis part. 1. aquæ dulcis fluviatilis vel pluvialis part. 10. vel 12. quantum sufficit ad solvendum: Fac ut mixta coquantur in alieno stanno intrinsecè obducto, vel in olla (quod melius) vitreata, donec tartarus sit dissolutus in aqua, interea oportet diligenter auferre omnem spumam cum cochleari ligneo; qua nulla apparente, tartaroque dissoluto omni, filtra solutionem calentem per linteum extensum super fictile vitreato, ad separandam residuam limositatem. Quo facto relinque aquam colatam immotam 24. vel 30. horarum spatio, & vasis parietibus adhærescet tartarus crystallisatus, qui effusa aqua, auferendus, & aqua frigida abluendus, ablutusque siccandus. Atque hunc ad usus reserva, de quibus paulò post: Estque hic tartarus sufficienter purificatus ad metallicorum oleorum destillationem; sicuti etiam ad usum medicum, abstergit enim & laxat: Qui verò elegantiores desiderat iustar crystallorum majorum, sic procedat.

Requiratur autem ad crystallorum majorum productionem major quantitas salium crystallisandorum, minor enim semper dat minores, quamvis nulla sit differentia alia, quam quod majores oculis magis arident. Quare sic procede:

℞. Tartari crudi albi pulverisati lib. 20. 30. plus minus; affunde aquæ quantum sufficit, & administra ignem magnum sub ahenò obducto intrinsecè

Ff 3

stanno

stanno , usque ad omnimodam tartari dissolutionem , quam experiri licet cum cochleari ligneo , cum quo etiam diligenter omnem aufer spumam. Cave quoque ne maiorem vel minorem aquæ quantitatem affundas , quam sufficientem ; minor enim non sufficit solutioni , quare id quod residuum rejicitur cum sæcibus ; quantitas verò nimia impedit crySTALLIFICATIONEM , ita ut totus tartarus in crySTALLOS abire nequeat , quare postea pars quædam unà cum aqua effunditur.

Multi enim conqueruntur de tartari bonitate , paucas crySTALLOS è libra una accipientes : quæ tamen non tartari , sed malè operantis culpa est , projicientis unà cum aqua dimidium ferè pondus tartari : alias enim 4. libræ tartari , dant 3. libras crySTALLORUM albissimarum.

Solutione peracta , omnique ablata spuma , fac ut ahenum refrigescat sponte relictum in calido : quod fiet 3. vel 4. dierum spatio , si ingens sit ; oportet autem auferre ignem ab aheno , quod relinquendum in suo loco immotum : Et interea temporis crySTALLI tartari producentur ad latera aheni ; quas aquâ effusâ , eximere oportet , & lavare ; lotaq; iterum ut antea cum recenti aqua coquere , despumare & crySTALLIFARE , atque id toties quoties opus fuerit , id quod plerunque fit tertia vel quarta vice , tunc enim sufficienter sunt purificatæ. Quibus omnibus rite peractis ficcare oportet crySTALLOS & servare ad usus. Si enim administrantur cum vino , cervisia , aqua , brodio vel jure carniū , alioque liquore appropriato à ℥i. ad ℥i. pul.

3j. pulverifatæ leniter purgant; sunt igitur pro delicatis. Acuuntur cum diagridio, aliisque fortioribus catharticiis, ita ut minori dosi exhiberi possint.

Desiderans verò saltem tartarum depuratum, sequenti procedat modo, & accipiet elegantissimas crystallos parvulas, quas terere non opus habet, ita arte elaboratas, ac si fuissent super marmore contritæ, non quidem adinstar pulveris alicujus mortui, sed adinstar nivis candentis. &c. Accipe aliquoties solutas & coagulatas crystallos, i. e. sufficienter purificatas; quas denuò dissolve in aqua limpida, solutionem effunde in vas mundum ligneum, cupreum, vel terreum vitreatum, sed non relinque illam donec refrigescat immotam, ut antea, sed continuò illam agita cum ligno mundo & indefinenter, donec nimirum refrigescat, quod plerumque fit horæ spatio dimidiæ: Quo temporis intervallo in crystallos abire nequit tartarus, sed coagulatur in pulverem subtilissimum scintillantem, jucundissimum oculorum spectaculum, ad fundum Præcipitatum, instar nivis maximo frigote congelatæ apparentem, effusâ aquâ siccandum & ad usum reservandum.

Remanentia aquarum, quæ ab aliis tanquam inutilis effunditur, decoquenda ad coagulationem, tartari residui recuperandi gratiâ, ne quid pereat. Atque hac ratione non solum tartarus albus, sed etiam ruber, frequentiori solutione & coagulatione redigitur in crystallos albissimas. Est & alius modus, tartarum nimirum prima vice

Ff 4

redigen-

redigendi crystallos elegantissimas, præcipitationis scilicet beneficio; sed quia priores modi sufficiunt huic negotio (medicamentorum è metallis præparandorum) nolo amplius tempus terere in hisce rebus.

Alius conficiendi modus spiritum Tartari metallisatum.

℞. **T**artari semel saltem purificati q. v. affunde ipsi aquæ pluvialis, vel alterius dulcis quantum sufficit solutionis in quâ laminæ metallicæ tamdiu coquendæ, donec tartarus amplius solvere nequeat; cuius rei signum est tartari solutio metalli colore intensè colorata; oportet autem subinde aquam renovare, ne tartarus comburatur propter aquæ evaporationem. Commodissimè verò fit prædicta solutio in vasis metallicis, quare ad Martis solutionem eligatur vas ferreum; ad Veneris vas cupreum; & sic consequenter de alijs.

Scito autem aurum, argentum & Mercurium instar Martis & Veneris non esse solubilia, nisi præparentur prius: id ipsum quoque intelligendum de quibusdam mineralibus, quæ absque præmissa præparatione cum tartaro & aqua uniri nequeunt. Vasa verò vitrea fortia, & figulina vitreata interviunt uniuscujusque metalli solutioni. Quæ solutio non solum per se venit in usum Medicum, sed elicitur quoque inde unâ cum oleo spiritus quidam efficacissimus.

Spi-

Spiritus & oleum Saturni & Iovis.

COque rasuram Saturni vel Jovis cum aqua tartari, in vase plumbeo vel stanneo, donec aqua tartari dulcescat, nec amplius solvat; quod plerunque fit 24. horarum spatio: difficulter enim solvuntur hæc duo metalla, facilius verò illorum calces, quæ infra horam solvuntur. Solutio postea filtretur, & in balneo omnis abstrahatur humiditas usque ad melleaginem (liquorem dulcem & amicabilem) quæ ita per se in usum venit medicum, & in omnibus illis morbis tutò administrari potest, in quibus cætera è prædictis confecta metallis medicamina commendantur. Cum primis verò dulcis ille liquor Iovis & Saturni commendatur in peste, non enim solum sudorem egregiè movet, sed etiam calorem præternaturalem restinguit; quos effectus felix sequitur cura. Liquor Saturni felicissime extrinsecè administratur in cunctis inflammationibus; in vulneribus quoque tam recentibus, quàm antiquis & putridis ulceribus fistulosis celerrimè curandis: Tartarus enim mundificat, Saturnus verò consolidat. Jovis liquor rectius intrinsecè usurpatur, quam extrinsecè; nec vires ejus adeò manifestæ, sicuti Saturni. Destillaturus inde spiritum, projice in instrumentum destillatorium, per intervalla parum illius cum cochleari, sicuti in aliis destillationibus sæpe mentio facta; & egredietur spiritus subtilissimus tartari comitatus viribus metalli, præ-

Ff 5

li, præ-

li, præstantior simplici spiritu tartari, per se facto. Qui rectificatus ceu thesaurus Medicus reservandus & usurpandus, (nimirum tam Iovis, quam Saturni) in cunctis obstructionibus, cum primis autem lienis, præ cæteris medicamentis; ubi autem simul purgantium necessariorum usus non negligendus.

Comitatur spiritum oleum quoddam celerissimæ operationis, præstantissimum in omnibus oculorum vulneribus, ubi difficulter administrantur alia unguenta & emplastra; non enim solum subito tollit calorem præternaturalem, communissimum symptoma oculorum vulnerum, sed etiam præservat oculos ab aliis symptomatibus, id quod pauca remedia præstare possunt.

Si tandem (oleo & spiritu elicitis) ignis administratur fortior (fortissimus nimirum) dat remanentia sublimatum, aëre in oleum solubilem, tam chymicis quam medicis usibus destinatum: Saturnusque funditur in regulum, plumbo longè puriorem, retinente secum tartaro nigredinem, petente locum superiorem, instar scorix fusibilis, Saturni sulphure imprægnatæ, constanter colorantis pilos, ossa, plumas & similia, colore nigro & fusco. Feci hanc aliquando solutionem in vase ferreo, quod inde intrinsecè argenteo coloratum fuit colore: quod aliquando iterum experiri volui, sed non usque adeò bene successit: quod nemini mirum videatur, miranda enim, quæ præstat, scribere de tartaro, si liceret possem. Et si Zoilorum obloquia non metuerem, appellarem tartarum

rum *saponem sapientum*, quia miras in ipso (in purificatione metallorum quorundam) proprietates longâ experientiâ inveni.

Quod non ita intelligi velim, ac si ipsum statuerem *Azothum* illum *Philosophorum universalem* lotionem dealbantem: saltem affirmo, quod ipsius beneficio nonnulla metalla particulariter mundificentur & purificentur, mira enim erga metalla affinitate præditus.

*Spiritus & oleum tartarificatum Martis
& Veneris.*

Facturus è Marte vel Venere medicinam cum tartaro, elige ad Martem vas ferreum mundum & ad Venerem vas cupreum ab omni forde mundificatum; postea adde ad rasuram Martis vel Veneris duplum pondus tartari puri pulverisati, & aquæ tantum, quantum sufficit tartaro solvendo; & fac omnia simul tamdiu coquere donec aqua à metallo intensè coloretur, & quidem à Marte colore rubro, à Venere verò viridi; oportet autem aquam subinde renovare evaporantem, ne tartarus comburatur: tanta enim semper aquæ copia requiritur, quæ impediatur supernè nasci cuticulam tartari: nec tamen nimia affundenda quantitas, ne ob nimiam dulcedinem impediatur metalli solutio.

Facta igitur solutione, à Marte quidem rubra & dulci vitriolari; à Venere verò viridi & amara; decanta illam calentem in aliud vas mundum, quod

quod colloca super ignem carbonum lentissimum, donec ferè omnis aqua evaporaverit, ad remanentiam nimirum metalli cum tartaro soluti melleam, sive mellis instar spissam. Potestque hic liquor mellis instar spissus, cum primis ferreus, securè tam intrinsecè, quam extrinsecè usurpari: Et quidem leniter purgat ferreus, & tollit obstructiones hepatis & lienis, ventriculum purgat, & lumbricos enecat: Extrinsecè usurpatur loco balsami vulnerarij, longè excellentioris vegetabili quovis; mundificat enim & consolidat non solum vulnera recentia, sed etiam antiqua putrida fistulosa. Liquor Veneris non usque adèd tutò intrinsecè usurpatur, non solum propter ingratitudinem, sed etiam propter vehementes, quos excitat vomitus: quare usum ejus dissuadeo, nisi velis illum administrare robustis, lumbricorum interficiendorum gratiâ, in quo negotio excellit cætera medicamenta omnia: puerulis autem cave ne administres. NB. Observandum in hujus administratione etiam contra lumbricos & febres stomachicas, vomitum digito quandoque esse provocandum, casu nimirum necessitatis, ut evacuato corpore sequatur sanitas; secus fastidium illius generatur in stomacho. Quare cum discretione usurpandus, & quia amarus, saccharo dulcificari poterit. Ferreus ille liquor hac non indiget correctione, quia subdulcis, quare ejus usum consulo potius quam illius.

Usurpaturus autem Cupreum, fugiat aërem illo die, ob violentiam ejus, nec statim ab operatione-

tionem, cibo & potu repleat stomachum, contentus jussulo carnis, & haustulo vini vel cervisiæ, & sequetur altero die appetitus cibi & potus melior. Extrinsecè usurpatus Veneris liquor, efficacior est Martis liquore; utinam igitur omnes Chirurgi ejus scirent compositionem, eoque uterentur loco unguentorum suorum, quorum ministerio tot vulnera recentia curabilia negliguntur, abeuntia in ulcera foetida putrida, cum primis quia facile & vili pretio comparatur.

Et si hosce liquores desideras puriores, affusione spiritus vini extrahe illorum tincturas (quas facile extrahere licet) relinquentes feces copiosas inutiles, quare tincturas necessario efficaciores liquoribus esse oportet; ita ut illarum gutt. 1. 4. 5. purgare sufficiant; cum aliàs crudorum liquorum requirantur gutt. 4. 6. 8. usque ad 12. & 16. Operatur quoque Tinctura extrinsecè usurpata melius, nec ita facile corrumpitur sicuti liquor, qui temporis curriculo albam cuticulam contrahit, sed potius perennis est & perpetua. Destillaturus autem liquorem, non opus habet extrahere illum, quia sufficit illum destillare eo modo, quomodo dictum supra de Saturno; & Mars quidem dabit spiritum flavum, Venusque viridem. Martis spiritus & oleum tutò intrò assumitur in peste, febribus, obstructionibus & sanguinis corruptione, a ʒj. ad ʒj. efficaciorque est in promovendo sudore, spiritu illo tartari simplici.

Idem præstat Veneris spiritus & quidem efficacius, qui vomitum quandoque excitat nimia
nimi-

nimirum dosi exhibitus. NB. Etsi cuprum ab omnibus fere Chymicis præferatur ferro tanquam metallum maturius, experientia tamen testatur, ferri usum intrinsecum, ob dulcedinem esse tutiorem. Extrinseca autem medicina Venus est appropriata ulcerum, ubicunque etiam fuerint in toto corpore, si simul etiam necessaria administrantur purgantia. Non enim hæc solummoda è cupro parabilis Medicina, sed & aliæ plures, quas reperire licet in meis libris.

Operæ pretium esse duxi catharticum dare ex ferro vel cupro conficiendum, pauperculis, robustis, rusticis, & procul à pharmacopæis habitantibus, ad evacuandum ventriculum nimia repletione corruptum, unde proficiscuntur Cephaleæ, febres, lumbrici. &c.

Admonitos autem velim puerulos, senes & emaciatos, ut abstineant ab usu hujus Medicinæ, quæ robustis & juvenibus datur, ne unâ cum lumbricis vitam etiam ejiciant; quia alias feliciter curantur febres stomachicæ, lumbricique expelluntur: Fit autem sequenti modo. ℞. Tartari puri pulverisati ℥℥. Sacchari sive mellis ℥i. vel ꝑ. unciâ; aquæ fontanæ vel pluvialis ℥. v. vel vj. Misce singula, mixtaque coque in vase cupreo mundo, igne nimirum carbonum tanto temporis spatio, quanto opus est ad ovi coctionem, vel paululum majore, vel ad summum octavæ partis unius horæ spatio; auferque spumam in coctione apparentem: quo facto aufer ab igne (ut tepescat) potionem, & tepidam, vinum saccharatum tepidum

dum referentem propina patienti , quem fac ut jejUNET postea , & intra horam dimidiam operabitur supernè & infernè , quod non formidandum ; quia unius horæ spatio actum erit , ubi se ab aëre frigido abstinuerit patiens. Pro puerulis purgandis , lumbricis vexatis , accipe loco cuprei vasis , vas ferreum mundum , & minorem quantitatem tartari , sacchari & aquæ ; plerunque autem hæc potio saltem infernè operatur ; & si quandoque excitat vomitum (qui lenis tamen) nihil interest quia magis prodest , magis enim tunc evacuatur stomachus : Etsi forte prima vice nihil operaretur , oportet potionem eandem altera die repetere , oportet autem tunc augere pondus ingredientium , vel diutius continuare coctionem. Hæc potio caret omni periculo , si rectè præparatur & administratur , gratiorque est semine illo amaro santonico , &c. Causa hujus operationis est solutio metallorum facta cum tartaro & saccharo , coctionis beneficio in aqua , quâ extrahitur vis illa metallica purgans supernè & infernè , quam adjuvat tartarus. Atque hæc dicta sint robustis , non puerulis & debilibus.

Spiritus Mercurii tartarisatus.

Mercurius vulgi non ita facile , absque præmissa præparatione , beneficio tartari dissolvitur in aqua ; sed requirit sui sublimationem à vitriolo & sale , vel crySTALLISATIONEM in Aq. forti : Et tunc quidem coctione dissolvitur à tartaro &
aqua

aqua in balsamum, externè usurpandum, non autem intrinsecè; nisi diuturnâ digestionem privetur suâ malitiâ. Extrinsecè autem commendatur in ulceribus putridis, Venereis cumprimis, ceu medicina præstantissima. Est autem præstantissimus in Alchimia, quamvis pauci ipsum noverint, solet enim se occultare coram plurimis. Spiritus inde elicitus non solum in Medicina sed etiam in Alchimia hospes est mirabilis; cautè tamen & circumspectè tractandus, ne loco amici hostem recipias; est enim potentia ejus maxima.

Spiritus Tartarisatus Auri & Argenti.

Aurum & argentum solubilia non sunt in tartaro per viam nimirum humidam; etsi per viam siccam adminiculo adjutoris; id quod non est hujus loci. Facturus autem spiritum ex auro & argento, oportet ut ea priùs reducat in Crystallinos solutionis & coagulationis beneficio, quas postea cum tartaro & aqua ulterius dissolvere potest; & accipiet ex auro flavam, ex argento verò albam cum viriditate mixtam solutionem, quæ ad mellaginem redacta absque periculo usurpari potest. Auri solutio purgat, corroborat ventriculum, hepar & pulmones &c. Argenti solutio vehementer purgat instar oleorum cathartico- rum, sine tamen periculo; ita ut in omnibus morbis, evacuatione indigentibus tutò administrari possit à ℞j. ad ℞i. Auri autem solutio minori administratur dosi. Et quamvis utraque (auri & ar-

& argenti solutio ad mellaginem redacta (saluberrima sit extrinsecè usupata; attamen, quia vi-
lioribus metallis eadem præstare possumus, meri-
tò hæc loco illorum eliguntur.

Spiritus inde elicitus maximis viribus præditi
sunt quia pars metalli volatilis unà in destillatio-
ne egreditur cum spiritu tartari; cuius remanen-
tia reducibilis in metallum, uti de aliis dictum
metallis.

Hic spiritus, auri cumprimis, efficacissimus est
in peste, alijsque morbis diaphoresi egentibus;
non enim solum malignitatem expellit per sudo-
rem, sed etiam cor roborat & præservat. Lauda-
bilis quoque Lunæ spiritus, cumprimis è capite
mortuo (sicuti supra dictum de præparatione
spiritus Tartari simplicis) rectificatus. Vires enim
spiritus tartari rectificati, virtutibus aureis im-
prægnati neminem in Chymia versatum latere
possiunt. Quare de hisce plura verba facere non
opus est.

Spiritus Antimonii tartarizatus.

NEc Antimonium crudum prædicto modo dis-
solubile nisi in flores redactum, vel in vi-
trum. Quare ℞. Florum antimonii, vel vitri an-
timonii per se facti & subtilissimè triti part. u-
nam: Tartari puri part. 3. Aquæ limpidæ com-
munis part. 12. vel 15. Mixta fac ut unà coquan-
tur in fictili vitreato, 3. vel 4. horarum spatio;
subinde quoque aliam reasfunde aquam, propter

G g

eva-

evaporationem, ne comburatur tartarus, & spatula lignea solutionem agita, si vitrum acceperis, flores enim agitatione non opus habent; & colorabitur aqua tartarea colore rubro ab antimonio, relicta superfluitate antimoniali; à quo solutio decantanda, quæ (facta filtratione & evaporatione) denuo extrahenda cum vini spiritu: quæ extractio (sanguinis instar rubra) intrinsecè administrata, à gutt. 1. 2. 3. ad 10. 12. suavissime operatur superne & inferne in omnibus morbis evacuatione indigentibus, carens omni periculo; nec enim scio aliud emeticum quod suavius operetur. Quam si vis per inferiora saltem operari sic procede: Assumpto hoc vel alio vomitivo, admove panem tostum calentem ori & naribus, quem ubi refrigerit fere, mutare, aliumque optime tostum admove oportet; atque hoc tam diu continuandum, donec nulla amplius percipiatur nausea, antimoniumque inferne operari cœperit: atque hæc cautela est pro delicatis antimonium saltem formidantibus propter vomitiones. Quod si albor ille extractionis est rædiosus tibi, procede cum antimonio, ut supra de cupro dictum; accipe nimirum pro adultis gr. 10. vel 12. antimonii præparati; pro pueris verò gr. 5. 6. plus minus, habita ratione personæ, cui adjice tartari puri ℥j. vel ℥i℥. & aquæ limpidæ ℥j. vel 5. Mixta coque in fictili mundo per $\frac{1}{4}$ unius horæ. Quo facto effunde solutionem inanem in poculum, cui admisce parum sacchari ad obtundendam aciditatem tartari, & propina potionem calidam, & fac patientem

rem abstinere ab aëre frigido ; & melius operabitur , quàm infusio illa facta per noctem cum vino , non omnium palato grata manè , qua gratior est hæc decoctio vino calido dulci similis : Quam etiam si vis infernè saltem operari , utere pane tosto , uti paulo ante dictum.

NB. Antimonium rite præparatum nunquam frustra usurpatur , etiam in minima dosi administratum : Etenim etsi non operatur per vomitus & sedes , insensibiliter tamen operatur , sanguinem nimirum mundificat , sudorem excitat , quâ ratione gravissimi morbi tolluntur absque sensibili operatione. Quod mihi sæpe accidit , ansamque dedit rem altius perpendere , quomodo nimirum antimonium ita præparandum ut possit quotidie usurpari absque metu vomituum & sedium ; id quod fit sequenti ratione : Fac ut habeas magnam quantitatem hujus solutionis factæ ex floribus antimonii cum tartaro ; & elice inde (factâ prius aquæ evaporatione) spiritum , quem comitatur oleum quoddam nigrum , separandum ab illo & rectificandum per se , quod non solum extrinsecè præstat , quæ adscripta supra oleo tartari simplici , sed etiam longè efficaciora propter associatam nobilissimam antimonii essentiam , vires olei tartari duplicantem : tollitque hoc oleum non modò cito dolores podagricos ; sed alios etiam (quia summæ ficcitaris est) ab aquositate & ventis profectos in toto corpore ; sal enim volatile propter summam quâ præditum subtilitatem , secum fert antimonii vires ad interiores corporis partes mi-

rificè, qua ratione multa præstantur in Chirurgia. Spiritus verò non modo feliciter usurpatur in peste, morbo Gallico, scorbuto, melancholia hypochondriaca, febribus, obstructionibus & sanguinis putredine, ita nimirum per se; sed etiam cum musto vel cervisia nova mixtus fermentationis gratiâ, ad eò efficacem reddit cervisiam, nec-non vinû, quod quotidie usurpata, hominem præservent à cunctis morbis profectis ab humoribus superfluis; & sanguinis corruptela, ita ut neque pestis, nèque lepra, neque scorbutus, Melancholia hypochondriaca, alijque radicem agere possint in homine; id quod, præter aurum, nullum aliud præstare potest minerale. In defectu autem hujus spiritus, accipe prædictam solutionem cum tartaro factam, antequam destilletur, & quidem ad cadum unum musti vel cervisiæ recentis lib. unam vel libram unam cum dimidia, mixtaquè fac ut una effervescent vel fermententur, Antimonij enim vires exaltantur vini fermentatione.

In defectu vini naturalis, poteris tibi arte conficere vinum, è melle, saccharo, pyris, ficibus, alijsque fructibus, sicuti docebitur in Parte Quarta, loco naturalis usurpandum. Vinaque ejusmodi medicata non solum præservant hominem à varijs morbis gravissimis, sed etiam natos in corpore tollunt. Curantur quoque illorum usu quotidiano cuncta vulnera antiqua, alias incurabilia, radicitus & fundamentaliter; quod non solum non ignorarunt Basilius Valentinus & Theophr. Paracelsus, sed alii etiam quam plurimi, tam ante

ante quam post illorum seculum, scriptores; quod ab aliis, *ignorantibus* nimirum, illorumque scripta obscura non intelligentibus, fuit neglectum. id quod etiam facile *meis* accidet *scriptis*, quia non tædiosos, diuturnos & sumptuosos præscribo processus; studens in simplicitate inservire proximo, superbis & ambitiosis non arridente, contentis potius processibus inutilibus quàm veritate. Non igitur mirum, si Deus ejusmodi ambitiosos sublimia submissis præferentes, in erroribus suis affectatis relinquit.

Quarè tantis lucubrationibus quærimus medicinam tot laborum tædiosorum, cum Deus per naturam longè nos doceat aliter? Certè rectius meliusque si à natura instrueremur simplici, quærentes enim abjecta, ardua inventuri essemus: si quidem plerique saltem quærunt ardua, quare etiam illis denegantur vilia. Non igitur abs re esset, si vilioribus aliquid etiam attribueretur utpote tartaro & antimonio, tunc enim multum parceretur tempori, sumptibus, vasis vitreis, carbonibus & materialibus: *non enim omne quod fulget aurum est*, sed sæpè *sub veste vili* absconditur *arduum & magnum* quid.

Quæres autem forte, quarè doceam copulare Antimonium cum Tartaro per aquam, ante ejus fermentationem cum vino; an non sufficeret admiscere pulverem, vel potius solutionem cum spiritu salis factam, utpote faciliorem. R. Vinum in fermentatione (nec alius in fermentatione potus) amplecti nequit calces metallicas, nec metallo-

tallorum solutiones , sicuti prædictam cum tartaro & spiritu vini factam, Mixturus enim antimonium aliudve minerale solutum in spiritu salis, vitrioli, nitri, vel quovis alio acido, cum musto fermentationis gratiâ , experietur rei finistrum successum , quia spiritus acidus impedit fermentationem , & deseret metallum solutum , perdetque negotium : Præstat etiam tartarum admiscere potibus , quam spiritum corrosivum : Et sicuti dictum de antimonio, ita & de cæteris intelligendum mineralibus atque metallis miscendis musto, cervisiæ. Usurpatur autem vinum antimoniatum non aliter ac potus alius , tempore nimirum prandij & cænæ, & post, sitis extinguendæ gratiâ; non tamen nimia quantitate (naturæ intolerabili) vomitus excitante præter scopum , qui est insensibilis antimonii operatio, quod dum fit, corpus præservatur non solum à cunctis morbis profectis à sanguine corrupto , utpote peste , lepra, scorbuto , morbo Gallico &c. sed etiam curatur propter innatam caliditatem occultam , ad instar Solis consumentem humores falsos & vitiosos, quos expellit per sudorem & urinam , unde sanguis purgatur ab ejusmodi humoribus acribus , &c. Non autem solum curantur prædicti morbi sed etiam vulnera externa antiqua , & fistulosa ulcera , alias incurabilia propter abundantiam humoris falsi . & quidem brevi temporis spatio.

Potestque hic potus propinari tam sanis quam ægris (minori tamen dosi) quia universum corpus egregiè

egregiè purgat, tam senibus quam juvenibus absque omni periculo.

Nolim igitur te offendere doctorum quorundam opinionem, antimonium pro veneno proclamantium, ejusque usum interdicentium, sed ex ignorantia, ex relatione aliorum judicantium; quibus illud Apellis: *Ne sutor ultra crepidam.*

Quid igitur? Non omnis fert omnia tellus: Afini cadaver putrefactum. Scarabæos producit, in aërem volantes, id quod asino, scarabæorum origini impossibile erat: atque hæc dicta sunt oseribus regii antimonii: Posteriores nimirum illorum aliquando oculos suos aperturos, sibi que velata non ita contempturos. Fateor equidem antimonium male paratum, sinistrèque administratum ab inexpertis, noxium esse, sicuti etiam vegetabilia male usurpata. Sed malè agitur si abjicitur quid propter abusum. Culterne propter abusum infantis abjiciendus in se bonus? Bona instrumenta faciunt bonum artificem; Medicamina similiter bona & efficacia faciunt bonum Medicum: & sicuti quandoque & quidem subito errare potest, sive errorem aliquem committere optimis suis instrumentis artifex aliquis, sic etiam medicus optimis suis medicinis, si non rite administraverit; quæ alias s. a. administratæ, celerius officium suum præstant & plus etiam, quam aliæ longioris temporis intervallo.

Et sicuti instrumenta optima requirunt magistrum peritissimum; sic optima quoque medicamina peritissimum in arte suâ requirunt Medi-

cum, administrantem medicinam suam secundum artem, habita nimirum ratione ægritudinis, personæ, sexus, ætatis atque virium.

Nec aliquis miretur, velim, quod antimonio (primo ente auri prædito) tantas attribuam vires; quarum etsi plures adderem, non mentirer tamen. laudes enim ejus satis deprædicari nequeunt in mundificatione sanguinis (rite nimirum parati & administrati). sicuti enim aurum sibi proximum ab omni sorde, ita etiam hominem purgat ab omni immunditie. Estque magna inter aurum & antimonium harmonia, inter hujus & illius Medicamenta. conficitur namque aurum bonum ex Antimonio (uti in Quarta parte docetur) separationis beneficio: quinimò bona pars antimonii transmutatur in aurum digestionem diuturniore; unde apparet auri proprietatibus præditum esse, & commodius ipso auro ad medicos usus applicari posse, quia in ipso vis auri est volatilis, in hoc verò fixa, ad instar infantis flexilis respectu senis. Consulo igitur in Antimonio querendam medicinam, quæ non invenitur in rebus caducis.

Et si desideras vires Antimonii vel alterius cujusdam mineralis magis concentratas, redige solutionem beneficio tartari factam, humiditatis evaporatione ad mellaginem in B. cui affunde vini spiritum extractionis gratiâ, & intra paucos dies rubescet, postea tinctum decanta, recentemque reaffunde spiritum; atque id toties, donec omnem extraxerit Tincturam. Quo facto extracti-

tractiones singulas misce, & colloca in vitro colli oblongioris in B. tepido ad digerendum tamdiu, donec essentia Antimonii à spiritu vini separata, præcipitetur ad fundum instar olei spissi, pinguis & rubri; quod post a spiritu iterum albiticato separationem, auferendum & instar thesauri Medici asservandum; est enim oleum absque omni corrosivo paratum.

Sed & spiritus vini aliquid retinet virium Antimonii, ita ut possit per se in multis morbis tam intrinsecis quam extrinsecis, usurpari cum fructu. Tinctura verò est instar Panaceæ, mirifice operantis in quibuscumque morbis, &c.

Et sicut dictum de Antimonio, ita etiam de cæteris mineralibus atque metallis, & quidem absque destillatione, eliciuntur olea dulcia beneficio tartari, medicamina non contemnenda.

Nemo enim chymicæ peritus negabit vires maximas latentes in oleis metallorum mineraliumque non corrosivis, utpote reductis a crassa & corporea ad essentiam subtilem & spirituales.

Spiritus & olea Corallorum, Perlarum, oculorum cancrorum, aliorumque lapidum facile solubilem, animalium & piscium.

℞. **P**erlarum subtilissimè tritarum (vel corall.) part. 1. tartari puri part. 3. vel 4. aquæ quantitatem sufficientem; mixta colloca in cucurbita

G g 5

bita

vitrea in arena, & tantum administra ignem, quantum coctioni requiritur (poterit quoque & quidem melius fieri in olla vitreata, quia aqua evaporans renovanda subinde, uti supra dictum de metallis) facta solutione, fac ut omnia refrigescant: postea illam filtra, & ad mellaginem humiditatem abstrahere; quæ ita per se, vel cum spiritu vini extracta, vel destillata sicuti supra de metallis dictum, ad usus venit medicos. Extractum sive Tinctura viribus præstantior est liquore; spiritusque præstantior Tincturâ.

Singula tamen tutò usurpantur, confortant cor & cerebrum, cumprimis perlarum & corallorum, pellunt urinam & alvi obstructions prohibent: Oculorum cancrorum, lapidumque percarum præparationes prædictæ aperiunt & purgant ureteres, calculumque renum & vesicæ pellunt. NB. Spiritus corall. rubr. destillatus & re-ctificatus conducit epilepticis, apoplecticis, & melancholicis; expellit omnes malignitates per sudorem; quia aureis proprietatibus præditus, de qua re alibi fusius.

Spiritus è sale tartari & tartaro Crudo.

℞. **T**artari crudi & salis tartari quantitatem æqualem, mixta solve in aqua limpida, solutionem despuma, quam iterum in loco frigido redige in crystallos, quæ si destillantur adinstar tartari crudi, dant spiritum puriorem, subtiliorem & suaviorē destillato è tartaro crudo; cujus vires
hîc

hic recensere non opus est, quia habet easdem cum simplici spiritu tartari. Antequam autem destillarur spiritus, usurpari possunt crysalli ad instar tartari vitriolati loco Cathartici lenioris; leniter enim purgant, pellunt quoque urinam atque calculum; nec ingratae sunt. Dosis illarum est a ʒj. ad ʒj. in aquis appropriatis. Hoc sal solutum in aqua, metalla melius purificat si coquantur in ipsius solutione, quam tartarus crudus communis.

Spiritus salis tartari efficacissimus additione arenæ vel silicum destillandus.

DOcui in Prima Parte ejusmodi spiritum; ubi species destillandæ immediatè projiciuntur in ignem, cujus rei causâ remanentia perditur; quam etiam fornacem utpote hæc majorem, majusque spatium requirentem, quilibet exstruere non potest; nunc quoque docebo, quomodò hic spiritus destillandus in fornace nostra secunda, quæ minor Primâ, & quidem absque jactura remanentiæ, quæ non minoris valoris quam ipse spiritus: Nimirum ut sequitur.

Fac primò ut habeas salem niveum è tartaro calcinato beneficio solutionis & coagulationis; quem pulverisâ in mortario calido, eique admisce; crysallorum vel silicum pulverisatorum, vel saltem arenæ mundæ lotæ, eaque optime permisce: quo facto projice in vas destillatorium singulis vicibus quantum capit cochleare commune,

mune, postea appone operculum vasi sive orificio vasis (quod terreum esto) & è vestigio candescens mixtura ebulliet & ascendet instar aluminis sentientis ignis calorem subitaneum, dabitque spiritum crassum & ponderosum album; quo egresso iterum injice parum; iterumque exspecta donec spiritus egressus condensetur, & remanentia, quæ candescens in altum adscendit, iterum ad fundum descendat: apparente signo, parum iterum injice cum cochleari; atque id toties repete donec omnis mixtura in vas destillatorium sit projecta: Et egresso omni spiritu, amove operculum, & exime remanentiam candentem & mollem, similem vitro albo, claro, transparenti fusili, cum cochleari ferreo mundo; quam præserva ab aëre, in quo dissolvitur, & ad usus suos reserva, de quibus paulo post.

Spiritus ita per se, vel rectificatus per retoram vitream ex arena, servandus ad usus Medicos; alio sapore præditus quam spiritus salis communis & vitrioli; non enim est adeo acris, odorem præferens sulphureum filiceum, & urinosum saporem, Hic spiritus prodest podagricis, calculosis & phthificis, promovet enim sudorem & urinam, & quia ventriculum purgat & roborat, appetitum excitat.

Cæteræ vires me latent, facile autem crediderim plures in ipso latere: Et meo quidem iudicio, cum spiritus salis tartari simplex, per se factus, commendetur in calculo, non dubito quin hic filicibus & arenâ (signaturam calculi microcosmici

fmici habentibus) exaltatus, sit medicina particularis præstantissima nephritica. Suum tamen cuique liberum esto iudicium.

Extrinsècè usurpatus ambusta restinguit, cutemque mundificat. Remanentia servata vitro similis non est nisi fixissima pars salis tartari & silicum vi caloris unitorum & in vitrum solubile redactorum: in quo latet ingens calor, qui quamdiu ab aëre præservatur, sic cum non cernitur, manifestatur autem affusâ aquâ. Quod pulverisatum in mortario calido, & aëri humido expositum, resolvitur in oleum spissum & pingue, relictis quibusdam fecibus.

Hoc oleum sive hic liquor Silicum, Arenæ, crystallorum, non solum ita per se venit in usum Medicum tam intrinsecum, quam extrinsecum; sed etiam usurpatur ad metallorum mineraliumque non modo præparationes medicinales, sed etiam ad ipsorum in Chymia emendationes. Multa enim latent in silice & arena, rebus scil. vilibus & abjectis, incredibilia inexpertis. Mundus namq; hodiernus est aded possessus diabolica avaritia, ut nihil nisi aurum ambiat & argentum, spretis & neglectis artibus & scientiis honestis; quare etiam meritò Deus nos excæcat; ne quæ coram oculis nostris, apparere visui nostro possint. Præstantissimus ille Paracelsus dixit hæc de re in libro suo *vexationum Alchimistarum* dum in hæc erumpit verba: *Silex saepe numero à tergo vaccæ projectus, carior vaccâ*, non solum propterea, quod aurum inde eliciatur vi liquefactionis,

factionis, sed etiam viliora metalla aded ipsius beneficio purificentur, quod auro naturali & argento in omnibus similia appareant; quod etsi nondum præstiti magno cum fructu, vidi tamen possibilitatem & veritatem aliquoties, id quod demonstrabitur suo loco.

Hic Silicum liquor admodum venustat metalla, non adinstar muliercularum supellectilem suam stanneam, cupream, ferream &c. arena & lixivio mundificantium, omnemque rubiginem abstergentium, donec splendorem pristinum adipiscantur vasa; sed longè alia ratione, ubi metalla in ipso Chymicè dissoluta, aliquantisper postea & quidem vel via humida, vel sicca digeruntur in eo; quod est secundum Paracelsum, *intrare in uterum matrem & regenerari*; quod si rite peragitur, matrix dabit sive pariet partum mundum. Cuncta metalla generantur in arena vel in lapidibus, quare meritò *metallorum matrices* appellantur, qui quo puriores, eò puriorem dant foetum: Est autem omnium lapidum purissimus Chrystallus, filex & arena (unius naturæ lapides si simplices nec metallis imprægnati) quare filex & arena aptissimum metallorum balneum. Noli autem opinari hoc balneum esse Philosophicum illud menstruum secretissimum, Regem supreme purificans; quia illud magis amicitur auro propter affinitatem, quam reliquis metallis; hoc autem magis cæteris quam auro. Hinc videre est, quod hoc balneum non sit *Fontina Bernhardi*, sed saltem particularis quædam metallorum purgatio;

tio : sed hisce omiffis (volens enim poterit fefe in illa re exercere) accedamus ufum medicum hujus liquoris , cujus gratiâ hic liber confcriptus ; quæ autem dicta , propterea dicta ut appareat non femper res caras , & prætiofas effe refpiciendas , fed etiam viliffimas ob bonitatem in illis abfconditam, utpote funt filices & arena.

*Quomodò fanguinis inftar rubra Tinctura
eliciatur è liquore filicum , cum
vini fpiritu.*

EXtracturus Tincturam Medicam vel Chymicam accipiat loco alborum , flavos elegantiffimos filices , virides , cœruleos &c. continentes aurum volatile vel fixum : è quibus elice primo fpiritum falis tartari additione ; quem fi non defideras , funde folummodo mixturam in crucibulo mundo cooperto , & fac inde vitrum transparens fufile , quod redige in mortario calido in pulverem subtiliffimum , cui affunde in vitro colli oblongioris fpiritum vini rectificatum (nihil intereft etfi phlegmate non fit orbatus fi modo purus fit) & colloca tamdiu in digeftione (vitrum fubinde agitando , quo filex difperfus eò facilius folvatur) donec fpiritus rubro tingatur colore ; quem pofttea decanta , recentemque reaffunde , donec etiam rubefcat ; atque id toties repete , donec nihil extrahatur amplius. Quo facto abftrahe iterum in balneo vini fpiritum per alembicum à tinctura in

ra in fundo cucurbitæ remanente instar succi vel liquoris rubri, quem postea ad usus suos servare oportet.

Usus Tincturæ Silicum in Medicina.

HÆc Tinctura, cum primis parata è filice vel arena aureæ naturæ particeps, non contemnenda, efficacissimè enim resistit omnibus coagulationibus tartareis solubilibus manuum, genuum, pedum, renum & vesicæ; etsi confecta è vulgaribus in defectu aureorum, quamvis non adeò eminenter. Nec mirum si tanta vis in arena vel filice potabili, non enim omnia omnibus nota. Estque ejusmodi tinctura efficacior, si antequam extrahitur, solvitur aurum in liquore silicum.

Nolim autem te suspicari hanc salis tartari (uniti cum arena, spiritum vini tingentis) esse tincturam, quia inter hanc & illam est maxima differentia. Salis enim tartari tinctura destillata per retortam, egreditur primò vini spiritus clarus, secundò phlegma insipidum, remanente sale in fundo, simillimo sali tartari, nullo post calcinationem colore prædito: Quæritur igitur nunc, quid factum cum tinctura, nulla enim stillavit, nulla etiam remansit in fundo cucurbitæ?

R. Non fuit vera Tinctura, quia sulphur vini additione salis tartari exaltatur, ac proin rubedine aliquâ inficitur, quæ etiam tollitur iterum ablato sale tartari quod etiam accidit in digestionem salis

ne falis urinæ, cornu cervi, fuliginis &c. cum vini spiritu, qui rubro inde tingitur sed non fixo colore; si enim iterum separantur rectificationis beneficio, singula etiam iterum pristinam suam speciem acquirunt, quare uti dictum, non vera tinctura; incredulus solvat unciam unam falis tartari albi vulgaris in lib. una spiritus vini, qui aded inde rubescet, ac si diu stetisset super tartaro calcinato ad viriditatem vel cæruleitatem: Et si non aliquoties ipse probassem, utique irem in eandem sententiam. Sed rem se habere longè aliter expertus; quare volui hanc meam opinionem publicare, non dubitans de invidia illorum, quibus cum maiore parte errare placet. Sed propterea non inefficax Tinctura falis tartari putatitia, quia in multis morbis efficacissima, propter puriorem falis tartari partem à spiritu vini solutam, eumque colorantem. Sed longè aliter se habet Tinctura è filicibus præparatis extracta cum vini spiritu, qui etsi destillatus albus egreditur, relinquit salem rnberrimum, retinentem suum colorem etiam in maximo igne; quare merito vera judicanda Tinctura.

*Quomodò beneficio hujus liquoris auri extra-
hatur color.*

OLeum sive liquor filicum metalla præcipitat corrosivis menstruis soluta, sed non ad instar falis tartari; Calx enim metallica hujus li-

H h

quo-

quoris beneficio præcipitata ponderosior redditur, propter filicum admixtionem.

Ex. gr. solve aurum in aq. regia; affunde solutioni sufficientem quantitatem hujus liquoris, quanta nimirum sufficit ad auri præcipitationem, ad instar pulveris flavi, donec nimirum solutio iterum albescat, quam decantare, aurumque præcipitatum edulcorare & siccare oportet, sicuti supra dictum de auro fulminante, sed sine periculo accensionis, hæc enim exsiccatio caret illo periculo, cui obnoxia illa facta nimirum cum sale tartari vel spiritu urinæ. Aurum præcipitatum terræ flavæ simile, duplo ponderosius nunc quam ante solutionem sui ob admixtos filices in præcipitatione. Annihilavit enim A. R. aciditate sua salem tartari, illudque viribus suis spoliavit, ita ut deferere coactus fuerit assumptos filices &c. Et vice versa sal tartari annihilavit aciditatem aquæ regię, ita ut aurum solutum amplius retinere nequiverit: qua ratione & aurum & filices liberata à suis solventibus.

Colloca hunc pulverem flavum exsiccatum, in crucibulo mundo inter carbones vivos ut candeſcat aliquantisper, & mutabitur flavedo prædicta in colorem purpureum elegantissimum, qui etiam evanescit, si diutius relinquitur in igne pulvis, acquirens colorem egularum; quare tempestive ab igne auferendus, si desideratur color ille purpureus.

Hic pulvis ditioribus administrari potest à ʒj. ad ʒ; cum vehiculis appropriatis, in omnibus affectibus diaphoresi egentibus: non enim solum
fudo-

sudorem provocat & cor roborat; sed etiam renum & vesicæ calculum (nondum induratum) virtute silicum instar fabuli per urinam expellit.

Quomodo Rubinus solubilis conficiendus è pulvere illo purpureo, id docebitur in Parte Quarta; non enim est hujus loci, quia fit in crucibulo, fortissimi ignis beneficio, &c.

Extracturus autem auri prædicti colorem, affunde pulveri præcipitato, nondum vi ignis calcinato, spiritum salis acerrimum, qui partem auri in calido soluturus colore elegantiorē, solutione nimirum illa, quæ fit cum A. R. Affunde postea solutioni prædictæ 5. vel 6. spiritus vini optimè rectificati partes, & pars quædam auri longa digestionē præcipitabitur instar pulveris albißimi, reducibilis cum borrace, vel cum tartaro & nitro in corpus adinstar argenti album, grave adinstar auri, facile iterum colorem suum recuperans ex antimonio. Residuum verò in præcipitatione, spiritus nimirum salis vini spiritui mixtus oportet ut abstrahatur à tinctura, remanente in fundo cucurbitæ instar liquoris acidi suavissimi auri colore tincti, iisdem viribus ferè præditi, de quibus alibi, ubi dictum de auri coloribus. Cumprimis autem hic liquor roborat cor, cerebrum & ventriculum. NB. Quandoque unà cum spiritu vini adscendit parum olei rubri (separati à vini spiritu, spiritu illo fortissimo salis) imprægnati tinctura solis; quod est cordiale egregium, cui vix aliud comparari potest, in reficiendis senibus & emaciatis (si aliquot gutt. ad-

Ilh 2

mini-

ministrantur) mortem cum vita mutaturis ex defectu humidi radicalis.

Sed quæritur utrum hæc pro vera Tinctura habenda, vel utrum detur melior? Etsi à multis affirmetur, & à me quoque antea eo nomine appellata sit; non tamen revera est: Etsi enim prædictâ ratione auro aliquid decedit virium, vita tamen non privatur sua: Etsi enim pallescit, colorem tamen pristinum iterum recuperat facillimè minerali aliquo vili & abjecto. Si enim revera anima sua spoliaretur, utique tam facilè non revivisceret adminiculo mineralis alicujus vilioris, id enim fieri nequit nisi per rem aliquam, quæ ex abundantia suæ perfectionis & vitæ, inopiam aliorum refarcire potest; Ut videre est in homine debili & infirmo, mortique proximo, qui egregiis medicamentis refocillatus pristinam suam sanitatem recuperat. Cadaver verò sive corpus animâ privatum per medicamenta nunquam revivificari potest, sed in captivitate mortis detinetur, usque ad tempus misericordiæ illius, in cujus potestate sunt omnia.

Sic etiam de auro capiendum colore suo, non animâ privato, qui ipsi facile restituitur ex antimonio ceu Medicina sua, item ex cupro & ferro, ita quidem ut amplius defectus ejus non percipiatur; Sed semel privatum vitâ suâ, verâque animâ, fieri nequit, ut adminiculo mineralis alicujus vulgaris restituatur ipsi suus defectus quem restituere nequit auro imperfectius quid, sed bene per aliquid auro perfectius, Quemadmodum

modum enim homo vivus mortuum revivificare nequit, quod solius Dei munus est creatoris; ita etiam aurum auro (mortificato) vitam restituere nequit; multo minus ergo minerale quoddam auro inferius; id quod solius Philosophi est cognitionem auri veram habentis. Et sicuti dictum modò de rebus per æqualia non perficiendis, sed potius per plusquam perfecta; ita etiam cape de Tinctura, quæ non vera Tinctura, cujus corpus residuum adhuc aurum est.

Vera enim in suis tribus consistit Tinctura principiis, id quod de illa prædicari nequit, cujus corpus adhuc vivit in Ternario suo consistens; homo enim vivus, animâ privatus dici nequit.

At infers, quod hæc nihilominus vera dici mereatur Tinctura, etsi corpus remanserit aurum post extractionem, vitâ non privatum; adinstar sanguinis superflui copiose extracti, unde quidem pallescit & debilitatur homo, qui tamen iterum vires suas recuperat victus ratione salubri. Sed apage cum ejusmodi nugis! quis enim sapientum unquam comparavit manipulum sanguinis cum vita hominis? Etsi enim homo cum sanguine privatur vita, sanguis tamen *vita* dici non meretur, aliâs enim mortuos cum ipso suscitare possemus propinato nimirum, id quod nusquam visum neque auditum. Atque ejusmodi nugis sunt qui audent veritatem, in *Tractatu* meo de *auro potabili* demonstratam subvertere, dicentes hanc Gebri & Lullii fuisse opinionem, statuentium auro suam extrahi posse tincturam aureitate suâ illæsâ. Quæ-

ritur igitur quid amiserit aurum permanens aurum extracta vera Tinctura ? Sed hic nullus & nemo.

Quid mihi cum Gebri & Lullij scriptis, quorum obtrectator non sum utpote Philosophorum celeberrimorum, scientium (si essent superstites) defendere sua scripta, sicuti ego defensusurus mea. At ficcine intelligitis Gebri & Lullij scripta secundum literam; quæso quis unquam ex illis comparavit sibi Tincturam ? Profecto si ita sese res haberet, quilibet vulgariter doctus Tincturam aliquam & ipsum lapidem (de quo copiose scripsere) ex ipsorum scriptis confecturus esset. Sed res longè se habet aliter. testatur enim quotidiana experientia, multos annos, dies noctesque studuisse in illorum libris viros etiam literatissimos & in omni genere doctrinarum versatissimos, sed frustra. Si enim secundum literam intelligerentur illorum scripta, non tot certe reperirentur Alchymistarum myriades pauperculorum, secundum mysticum & occultum solummodo sensum explicanda. Veritate igitur sub obscuritate verborum (processuum fallacium) comprehensa, difficile erit illam ex illorum scriptis eruere, nisi forte per aliquem Divinitus illuminatum intelligentem scripta illorum virorum obscura; vel per aliquem artificem pium, qui Divina assistentia aliquid ex suis laboribus animadverterit, ancipitem primò, confirmatum verò postea verorum Philosophorum scriptis authenticis: aliàs enim vix aliquis voti sui compos futurus ex lectione ejusmodi authoro-

thorum, sed in extremam paupertatem factâ temporis, bonorum & sanitatis jactura, prolapsurus.

Nec Venus Tincturâ verâ privata amplius est metallum, cujus corpus residuum nulla arte, nec ignis violentia reducibile in corpus metallicum. NB. imperfecte extracta relinquit corpus friabile griseum adinstar ferri in reductione.

*Alius modus extractionis tincturae Solis cum
liquore silicum vel arena.*

℞. **C**alcis auri præcipitatæ cum oleo arenæ
part. 1. liquoris crystallorum vel arenæ
part. 3. vel 4. Misce solis calcem optime in cruci-
bulo cum liquore, & colloca in calore moderato
ad evaporandam humiditatem olei arenæ, quod
difficulter succedit, difficulter enim silex & arena
propter siccitatem, humiditatem attractam de-
ferunt, ascendentes in crucibulo instar boracis &
aluminis; quare ad medietatem saltem replen-
dum, ne propter angustiam liquor unâ cum auro
effluat. Quo facto materiâ nimirum amplius
non ascendente, auge ignem donec candeat cru-
cibulum, & appone operculum arctissimè ne
quid incidat, tantumque in furno ventoso admi-
nistra ignem, quantus sufficit ad fusionem liquoris
& calcis, quæ instar aquæ fluere debent, ignem-
que continua fluxus continuationis gratiâ, donec
calx solis & liquor abierint in Rubinum transpa-
rentem elegantissimum, quod plerumque fit u-

H h 4

nins

unius horæ spatio , quem effunde in mortarium cupreum mundum ; cui refrigerato & pulverisato affunde spiritum vini extractionis gratiâ ; qua facta abstrahere iterum vini spiritum ab extracto , referente sanguinem tenuem , viribus prædito efficacioribus extracti prioris &c.

Remanentia cum plumbo cocta (adinstar minerarum) præcipitata & fulminata dat corpus auri residuum Lunæ instar pallidum , colorem suum ex antimonio recuperans absque singulari jactura ponderis. Coctionis illius , separationis & fulminationis modus explicabitur in Parte Quarta. Habeo alios etiam extractionis (aurei coloris) modos , qui non sunt hujus loci , propter aurum in crucibulis præparandum , cui operi hæc fornax non servit , quare differetur ad Partem Quartam , ubi non solum docebitur præparatio auri , antimonii , aliorumque mineralium , qua apta redduntur ad extrahendum , sed etiam reductio illorum in Rubinum fixum , solubilem transparentem , medicinam excellentissimam. Et sicuti de auro dictum , ita etiam cape de argento aliisque metallis & mineralibus extrahendis , quare non opus omnium & singulorum dare Tincturas , utpote comprehensas sub uno aliquo scil. auri processu : alias enim ingens ex hoc libro volumen futurum esset. Atque hæc dicta sufficiant de Tinctura solis extrahenda via nimirum vulgari , quæ quidem optima Medicina , inutilis autem , quantum per me scire licet , in Alchymia. Auri verò veram desiderans tincturam , destruat primo aurum

rum per *Mercurium* illum *universalem*, faciatque manifestum occultum, & vice versa occultum manifestum, secundum artem laborando; quod si faciet, facile conjunget auri animam cum vini spiritu, redigetque in optimam Medicinam. De qua re fusius in Tractatu de auro potabili. Possessor *Chalybis Sendivogii* facile absque magno negotio impetrare potest Medicinam optimam, quæ nobis ingratis haud immeritò à Deo denegatur linquente nos in erroribus nostris voluntariis.

Quid amplius præstat liquor Silicum?

Varia præstare potest hic liquor tam in Alchimia quam Medicina: nimirum illius beneficio conficiuntur è metallis optimi colores, in omnibus elementis permanentes, item è crystal-
lis lapides duri transparentes, naturalibus pulchritudine nihil cedentes, & quandoque excellentiores: item amausæ &c. quæ non huc pertinent, sed ad Partem Quartam, ubi fusius hac de re.

*Quomodò arbores in hoc liquore è metallis
crescere facias cum suis coloribus.*

Quamvis hic processus ad medicinam pertinere non videatur, attamen ipsum hic inferere volui, utpote utilissimum Medico Chymico ad explorandas proprietates & alterationes rerum naturalium.

H h 5

℞. Olei

℞. Olei five liquoris prædicti filicum , five
cryſtallorum &c. quantum vis , cui adde eandem
proportionem (vel circiter) lixivii tartari , pro-
bèque miſce , ita ut ex ambobus fiat unum quid
tenue , nec amplius liquor ille ſpiſſus percipiatur
in lixivio tartari ; & erit parata aqua germinare
faciens metalla ; quæ prius ſolvere oportet in ſuis
menſtruis appropriatis corroſivis , atque hæc ab
illis iterum abſtrahere ad ſiccitatem calcis , cautè
tamen ne fortiori igni adminiſtrato metallica
calx candefcat , qua ratione privaretur germinan-
di facultate. Quæ poſtea è cucurbita exempta in
particulas inſtar piſorum confringenda , collocan-
das in prædicto liquore , in vitro pellucido majoris
apparentiæ gratiâ arbuſcularum germinantium ,
è veſtigio nimirum poſt exemptionem ; oportet
enim illas ab aëre præſervare , quia aliàs privan-
tur ſua facultate. Siccas igitur illas particulas im-
ponere oportet per diſtantiâ unius digiti lati
transverſi , unius nimirum ab altera in fundo vitri
liquorem continentis ; collocandi in loco ali-
quo tranquillo immobiliter ; & eveſtigio metal-
lum intumeſcet cum excreſcentia unius vel alte-
rius trunci cum ſuis ramuſculis , jucundiſſimo
oculorum aſpectu mirabili. Nolim autem tibi per-
ſuaſum habeas hæc jucunditatis ſaltem gratiâ in-
dicata fuiſſe ; latet enim peculiare quid in hac re.
Si quidem omnis arena & filex (quantumvis alba)
occultam in ſe habet tincturam aureamque ſul-
phur , quod nemo inexpertus facilè credet. Si enim
raſura Saturni liquori illi imponitur , manifeſtatur
aurum

aurum in eo occultum , & adhærescit Saturno (aquæ beneficio separabilè) apparenti instar metalli inaurati; quod aurum aliunde non profectum, quàm ex arena & filice, quantumvis albis, in quibus delituerat.

Eadem etiam ratione demonstrat (liquor ille) perfectivam suam & meliorativam facultatem circa metalla aliquantisper secum digerenda. Satis enim evidenter apparet , metalla crescentia multiplicari è liquore illo per assimilationem sui similis : quod inde patefit , quod particula magnitudinis unius pisi liquori imposita germinando multiplicatur in duplum & triplum ; id quod notatu dignum. *Metallorum enim matricis* sunt, filices & lapides arenosi , & proin magna sympathia inter hos & illa , cum primis imperfecta ; ac si natura vellet , incocta & imperfecta metalla in matricem suam intrare , & ibi aliquantisper manere , donec nimirum perficiantur , ac si fuissent præter voluntatem suam inde eruta ante tempus.

Conficitur quoque ex hoc liquore optima Borax faciens ad metallorum reductionem : item optimi colores pro fictilibus colorandis instar Porcellanorum. Item beneficio coctionis in aqua per præcipationem terra quædam albissima, è qua formari possunt fictilia porcellanis similima. Item alia mechanica quæ non sunt hujus loci , Maturantur etiam ipsius beneficio & fixantur mineralia volatilia , ita ut hac ratione non solum apta reddantur ad usum Medicum ; sed etiam dispo-

disponantur deferere aurum suum & argentum volatile; de qua re plus in Parte Quarta.

NB. Huc pertinet processus de spiritu Saturni, Lacte virginis, sanguineque Draconis.

*De spiritu Urinæ & salis Armoniaci
volatili.*

Conficitur ex urina & sale Armoniaco spiritus subtilissimus modis diversis, utilissimus non modò in Medicina, sed etiam Chymia & mechanicis. Ut sequitur:

Collige magnam quantitatem urinæ virorum sanorum castorum in vase ligneo, quam facta putrefactione destilla: & rectifica spiritum destillando è retorta amplissima colli amplissimi à tartaro calcinato; atque in hac rectificatione qui primò egreditur spiritus seorsim asservandus, uti etiam Secundus & Tertius; in illum nimirum finem, ut debilior ad medicos veniat usus, & quidem vel per se, vel mixtus vehiculis: fortior verò inserviat præparationibus medicinarum metallicarum. Sal autem in rectificatione ascendens unà cum spiritu fortiori, vel miscendus debiliori fortificationis gratiâ, vel per se in vitro mundo asservandus. Sed quia hic modus est admodum tædiosus, apponam etiam alium faciliorem nimirum cum sale Armoniaco. ℞. Salis Armoniaci & Lapidis calaminaris ana. seorsim pulverifatos misce, de qua mixtura injice in vas destillatorium candens (copulatum cum ingenti Recipiente)

non

non nisi unciam unam vel dimidiam pro una vice.

Hic enim spiritus tanta cum violentia erumpit, ita ut absque periculo per retortam destillari nequeat; siquidem egomet ipse antequam hoc instrumentum inveni, aliquot fregi Recipientes in hujus spiritus destillatione.

Spiritibus in Recipiente condensatis, plus injice mixturæ, atque hoc continua donec omnis injecta mixtura. Quo facto exime spiritum, & serva ipsum in vitro fortissimo, arctissimè obturato; sed non cum cera & vesica quia illam liquefacit, hanc verò penetrat; sed cum papyro & lacca, vel loco laccæ cum sulphure liquefacto, & exhalare non valebit. Vel poteris tibi comparare illa vitra, quorum descriptio datur in Parte Quinta, quæ retinere possunt quosvis spiritus subtilissimos, majoris securitatis gratiâ.

Atque hic spiritus rectificatione non opus nabet, nisi mixtus cum aqua præposita in Recipiente: Qui verò vult poterit illum rectificare per retortam vitream & postea ad usus fervare.

Atque hic est modus optimus destillandi spiritum salis Armoniaci, qui etiam destillari potest additione limaturæ Zincki, salis tartari, salis è lixivio lignorum confecti, calcis vivæ &c. sed spiritus illorum additione elicitus non est comparabilis cum illo facto nimirum cum lapide calaminari & Zincko, quantumvis eadem præstet.

Sequi-

Sequitur Processus.

R. **S**alis Armoniaci pulverisati & salis tartari ana lib. 1. mixta misce cum lixivo tartari, vel cum aqua communi, ut fiat inde pulmentum, quod per vices injice cum cochleari communi in vas destillatorium, atque id continua, donec sufficientem habeas copiam spiritus. NB. Si vis poteris Armoniacum salem miscere cum tartari sale absque lixivio vel aqua; sed præstat mixturam humectare; sicca enim dat spiritum siccum in forma salis volatilis; humida autem spiritum dat maxima parte, igneum urentem. Mixtura quoque humida, facta è sale armoniaco & calce viva cum lixivio, plures dat spiritus quam sicca.

Quæres autem fortassis, quare talia, utpote lapis calamin: Zinck, calx viva, tartarus calcinatus, sal è cineribus lignorum, nitrum fixum & similia combusta, adjiciantur sali armoniaco in destillatione hujus spiritus; utrum non sufficiat admiscere bolum, vel aliam tertiam? R. Duplex est sal in sale Armoniaco; nimirum sal quoddam acidum, nec-non sal urinæ volatile, vix ab invicem separabilia absque mortificatione unius vel alterius; quibus sentientibus ignis calorem, sal acidum elevatur una cum sale armoniaco in sublime, atque sic ex ambobus fit sublimatum, ejusdem facultatis & essentiae cum non sublimato, illud tamen hoc purius. Quod mixtum cum bolo, farina laterum

rum, arena, vel alia quavis terrâ, non dabit spiritum in destillatione, sed salem integrum relicta saltem terrestreitate. Lapis autem calaminaris (etsi terræ similis) aliter se habet quia admixtus tali armoniaco facit separationem salium in destillatione spiritus (sicuti etiam Zinck) propter affinitatem quam cum acidis habet; propter quam sese mutuo amant (de qua re aliquid in Parte Prima) unde fit ut sal acidum adhærescat illi in calido, & sal volatile liberetur & consequenter abeat in spiritum; quod fieri non potuisset absque lapide calaminari & Zinck salem acidum attrahentibus. Ratio verè est destillationis hujus spiritus in admixtione salium fixorum, ipsa contrarietas salium fixorum cum acidis, quæ ab illis prævalentibus mortificantur, unde etiam id quod admixtum illis liberatur; id quod etiam accidit soli armoniaco in admixtione salis alicujus fixi vegetabilis mortificantis aciditatem illi adhærentem, quare sal urinæ à vinculis illius liberatum, sublimatum stillat in spiritum; id quod salis communis admixtione fieri non potuisset, instar inimici salem armoniacum mortificantis & ligantis ita ut spiritum suum dare nequeat.

Atque hæc ignarorum causâ (non scientium) indicasse volui, ut lumen habeant in suis laboribus. docet enim quotidiana experientia, vulgus Chymicorum ex usu saltem laborare quæ sciunt ex relatione aliorum, audita scil. visa & lecta, nullius rei rationem reddere scientium, non scrutantium salium, mineralium aliorumque natu-

ras;

ras, contentorum formulâ descriptionis sui processus, hujus vel illius authoris quorum scripta non sunt, nisi (plerumq; nimirum) compilata opera. Rarè etiam lectioni multæ addicti voti sui compotes fiunt, ducti ex uno in alterum labyrinthum, donec miserè vitam suam finiant tandem multis curis atque vigiliis; qui si ante susceptum opus naturam rimarent diligenter, utique majorem inde cognitionem sibi acquisituri &c. Atque hæc dicta sufficiant in transitu errantium gratiâ, non scientium quos nolim invidere illis, nec mihi illorum gratiâ scribenti.

Remanentia quoque non abjicienda, illa enim ab admixtione salis tartari facit ad reductionem metallorum: A lapidis calaminaris verò & Zincki admixtione, dat per deliquium oleum clarum & album, acre & grave, profectum à solutione lapidis calamin: facta ab aciditate relicta salis armoniaci; ejusdem ferè virium in Chirurgia cum illo quod docetur in Parte Prima, factum ex lap: calamin: & spiritu salis; sed hoc non dat adinstar illius in destillatione spiritum fortem, sed tantum sublimatum acre.

De usu & viribus spiritus Salis Armoniaci.

Hic spiritus valde penetrativus, natura aërea, humida & calida præditus est, quare in multis morbis commendatur. Administratus à gutt. 8. 9. 10. ad 12. plus minus, subito universum permeat corpus, sudorem provocat celerrime, obstructions lienis referat; resolvit & expellit humo-

humores vitiosos per sudorem & urinam ; curat quartanam, colicam, suffocationem matricis &c. In summa efficacissime incidit & attenuat humores crassos & lentos, eosque evacuat. Extrinsecè etiam feliciter usurpatur, restinguit enim inflammationes & combustiones, curat gangrænam & erisypelata ; mitigat dolores podagricos, linteolis applicatis, & si pustulas trahat, nihil tamen refert. Pulsibus applicatus commendatur in febribus ardentibus: tumores tollit & dolores; sanguinem congelatum resolvit ; luxatis opem fert membris, & nervis rigidis ; olfactus curat hemi-craniam, aliosque capitis affectus diuturnos, quia solvit materiam peccantem, eamque evacuat per nares : auditum amissum restaurat, extrinsecè nimirum alligatus cum instrumento aliquo congruo. Nec-non in obstructione mensium, administratus extrinsecè, modo spiritali, beneficio aliqujus apti instrumentuli ; citò aperit obstructiones, purgat uterum, & fœcundas reddit mulieres &c. Mixtus aquæ fontanæ in ore retentus mitigat odontalgiam ab acribus humoribus profectam. Cum clistere parum administratus lumbricos necat, & colicam mitigat.

Cæterum diversimode usurpari potest hic spiritus, cum primis autem in præparatione medicamentorum egregiorum metallicorum & mineralium, quorum nonnulla recensentur in subsequentibus.

NB. Est & alia materia semper & ubique reperibilis absque destillatione & omni sumptu, ejus-

I i

dem

dem bonitatis in prædictis morbis cum spiritu illo prædicto destillato; quæ si sciretur, utique non tot ægroti, pharmacopœi & Doctores reperirentur.

Oleum vitrioli rubrum destillandum beneficio spiritus urinæ.

Solve vitriolum Hungaricum, vel quodvis aliud commune bonum in aqua communi, solutionem filtra per chartam emporeticam; postea spiritum prædictum tantisper affunde, dum omnis viriditas evanuerit, & aqua clara & limpidâ facta, præcipitato sulphure flavo ad fundum: quo facto aquam claram decanta, turbidam verò filtra per chartam bibulam, retinentem terram vitrioli transmissâ aquâ; quam siccare & destillare oportet, & dabit oleum sanguinis instar rubrum efficacissimum, cunctas obstructions deopilans, & radicitus curans epilepsiam. Clara verò ad ficcitatem evaporata dat salem, è quo per destillationem elicitur spiritus mirabilis. Sal verò antequam destillatur, est purgans quoddam specificum; quod tutissime usurpatur in cunctis morbis à gr. 3. 10. 12. usque ad 24. gr.

Tinctura Vegetabilium.

EXtracta cum ipso Aromata, semina, flores, digesta & destillata, dant essentiam similem olei rubri.

Vitrio-

Vitriolum Veneris.

Affusus calci Veneris, factæ crebriore ignitione & extinctione, unius horæ spatio extrahit calorem cæruleum; quem facta solutione decantare & in loco frigido collocare oportet, & dabit vitriolum elegantissimum cæruleum; quod exigua dosi propinatum vehementes excitat vomitus; residuum vitrioli manet oleum cæruleum, bonum in ulceribus.

Tinctura Tartari crudi.

Collocā cum tartaro crudo in digestionē, & extrahet sanguinis instar rubram Tincturam: spiritus iterum avocatus relinquit oleum rubrum suave, magnarum virium.

Olea vel Liquores Salium.

Cryſtalli quoque alijque lapides hoc solvuntur spiritu, soluti nimirum prius & præcipitati, atque in pulverem redacti inpalpabilem; redigunturque in olea & liquores usibus tam chymicis quàm medicis destinata.

Metalla ut præcipitentur cum illo.

Præcipitantur illius beneficio cuncta metalla in acidis spiritibus soluta, & quidē melius, quàm
bene-

beneficio liquoris salis tartari ; aurum enim fulminans illius beneficio præcipitatum fortius fulminat præcipitato cum oleo tartari.

℞. Succus limonum auro soluto admixtus antequam præcipitatur , facit ne omne præcipitetur aurum , sed pars quædam maneat cum solvente , quæ temporis progressu abit in lapillos virides , simillimos vitriolo , purgantes quosvis humores noxios parva quantitate exhibiti.

Oleum & Vitriolum Lunæ.

Solve Lunam in aq. forti, affunde solutioni spiritum prædictum, donec strepere cesset, & pars quædam argenti præcipitabitur instar pulveris nigri, reliqua verò pars manebit cum solvente ; à qua in baln. abstrahere phlegma usque ad cuticulæ apparitionem, quæ postea in frigido collocata producet crystallos albas, quas ficcare oportet : Prosunt in mania, hydrope, febribus aliisque; sunt enim catharticum, quod absque periculo senibus æque atque juvenibus administrari potest. Liquor residuus, qui non abiit in crystallos, vini spiritu extractus, dat extractionem fecibus abjectis suaviorem, quæ à vini spiritu iterum segregata Medicina est præstantissima in omnibus affectibus cerebri.

Tin.

Tinctura rubra Antimonii & Sulphuris.

COque sulphur vel antimonium pulverisatum tamdiu in lixivio salis Tartari, donec rube-
scat lixivium; cui postea affunde hunc spiritum,
& lento balnei calore destilla, & unà cum spiritu
volatili stillabit Tinctura, quæ argento affricta,
aureo ipsum inficit colore non fixo; utilissima in
omnibus pulmonum affectibus.

*Quomodo sulphur & antimonium sint matu-
randa ita ut præbeant odorem instar
vegetabilium.*

Solve Antimonium vel sulphur in liquore Sili-
cum vel arenæ: solutionem coagula in massam
rubram, cui affunde spiritum urinæ extractionis
gratiâ in leni quodam calore; quem rubro colore
tinctum decanta, recentemque reaffunde, donec
nimirum nullam amplius extrahat Tincturam.
Postea singulas misce extractiones, & iterum ab-
strahe in balneo urinæ spiritum, quo abstracto
remanebit liquor sanguinis instar ruber: cui affu-
sus vini spiritus, extrahit Tincturam elegantio-
rem relictis fecibus, alii odorem referentem; quæ
in digestionem collocata 3. vel 4. septimanarum
spatio acquirit odorem suaviorem, prunorum
nimirum pallidorum; quæ si denuo relinquitur
diutius in digestionem, adhuc suaviorem acquirit,
muscum scil. & ambram referentem odorem.

li 3

Quo

Quò enim diutius relinquitur in digestionē Tinctura, eò suaviorem acquirit odorem. Non autem solum in igne mutantur odor & sapor, sed etiam vires ejus egregiè; Et quotquot observantur, proficiuntur singuli (odores scil. varii suavissimi) quantum scil. attinet illorum emendationem, ab urinæ spiritu maturante, in quo non destructivus sed conservativus & multiplicativus delitescit ignis cunctos colores exaltans, de qua re alibi fusius.

NB. Magna est sympathia inter spiritum urinæ, & Venerem tam animale[m] quàm minerale[m]: non enim solum præ cæteris amat cuprum, illudque amplectitur & venustat, sed etiam ad medicos usus præparat; ita ut tam intrinsecè quam extrinsecè usurpatum, cunctos venereos affectus contumacissimos curet radicitus absque additione aliorum medicamentorum.

Fertiles reddit & steriles mulieres, habitâ ratione diversæ administrationis: matricem purgat; suffocationem uteri tollit, & menstrua provocat præ cæteris mirabiliter.

Mixtio hujus spiritus cum spiritu volatili vitrioli vel salis communis, dat salem fusibilitate cætera omnia excellentem, pertinentem ad chymiam & medicinam.

NB. Liqueor salis Tartari, viniq[ue] spiritus absque aquâ non miscentur tanquam medio, quibus nec urinæ spiritus admiscetur adjectus, retinens suum quoque locum, quantumvis agitetur vitrum, sicuti etiam reliqui duo liquores: inter quos
infi-

infimum occupat locum salis tartari liquor, medium verò spiritus urinæ, summumque vini spiritus, quibus si adjicitur oleum aliquod destillatum, supremum omnium id occupat locum, ita ut hac ratione quatuor in uno vitro impermixta asservari possint. Etsi hæc nullius utilitatis, indicata tamen discriminis gratiâ spirituum differentium.

De Spiritu & oleo cornu Cervi.

℞. **C**ornua cervina redacta in frustula magnitudinis unius digiti; quorum unam projice pro unâ vice in vas prædictum destillatorium; spiritibus egressis & condensatis injice alterum, & sic consequenter: Vase repleto, exime cum forcipe iterum frustula injecta; quibus exemptis injice recentia, atque id continua, donec sufficientem nactus sis copiam spiritus. Factâ destillatione, aufer Recipientem, & infunde spiritum vini rectificatum, ad abluendum sal volatile: quo facto effunde oleum, spiritumque cum sale volatili in chartam emporeticam, aqua communi madafactam vitreo infundibulo impositam, & spiritus vini unâ cum spiritu cornu cervini & sale volatili stillabit per chartam emporeticam, relicto oleo subnigro, quod statim effundendum, aliàs etiam percurrit chartam. Spiritus sali volatili mixtus rectificandus per retortam, & melior pars spiritus ascendit unâ cum spiritu vini & sale volatili primo nimirum, quem sequitur phlegma,

quod seorsim mutato Recipiente cape, ne tanquam res inutilis misceatur cum illo, quem diligenter serva, quia admodum volatilis: Oleum verò per retortam à sale tartari rectificandum clarificationis gratiâ; quod si desideratur clarius, cum spiritu salis rectificari oportet: sed à sale tartari rectificatum præstantius est, curat quartanam, sudorem pellit, curat vulnera interna, tollitque dolores, à lapsu, contusione &c. Profectos, administratum à gutt. 6. 8. 10. ad 20. cum vino ad sudandum in lecto. Spiritus verò est præstantissima medicina in omnibus obstructionibus totius corporis. Dosis ejus est a ℥j. ad 3; cum vehiculis appropriatis. Urinam pellit & menstrua retenta; sanguinem mundificat, & sudorem egregie movet in peste, morbo Gallico, lepra, scorbuto, melancholia hypochondriaca, febribus malignis aliisque diaphoresi indigentibus.

Spiritus capillorum hominis pro medicina.

PRædicto modo è quibusvis animalium cornubus & ungulis destillare licet spiritus, qui tamen in medicina rejiciuntur propter ingratitudinem odoris, quamvis mirabilia præstent in quibusdam morbis gravissimis, utpote in suffocatione uteri & epilepsia &c. Sed hoc hic advertendum destillatum è capillis hominum non esse rejiciendum in metallicis; solvit enim sulphur commune & in lac convertit, quod digestionis beneficio convertitur in sanguinem; quod nullus præter ipsum

ipsum præstare potest spiritus. Et quamvis per se absque sulphuris additione figatur in Rubinum, melior tamen cum sulphure maturatus. Et si ignis beneficio privatus suo scetore & fixatus, tunc labores & expensas refarcire potest.

NB. Huc pertinet processus de metallis solutis a limatura cornuum cervinorum destillandis.

De Oleo Succini.

Succinum cumprimis album egregium dat oleum, flavum enim non adeò bonum, quo inferius nigrum, quod propter feces intrinsecè usurpari nequit: non autem solummodò dat oleum, sed etiam sal volatile & aquam acidulam, quæ omnia & singula separare oportet.

Aqua (ni fallor) exiguis prædita viribus: Sal a sale tartari sublimatum & rectificatum est diureticum optimum in calculo & podagra; potestque tam extrinsecè quam intrinsecè usurpari. Oleum rectificatum cumprimis id quod primo egreditur, non solum est medicina intrinseca, administratum a gutt. 6. 8. 10. usque ad 20. contra pestem, epilepsiam, suffocationem uteri & hemi-craniam, sed etiam extrinseca, admotum naribus. Quod si rectificatur cum spiritu salis, majorem acquirit claritatem, quam si per se rectificatur: rectificatum verò a sale tartari, etsi non tantam inde claritatem, præstantius est rectificato per spiritum salis.

II 5

NB. Hoc

NB. Hoc oleum rectificatum cum spiritu salis, si denuò rectificatur cum aq. Regia fortissima, tantam acquirit subtilitatem, ut Venerem & Martem ex parte dissolvere & in bona medicamina redigere valeat.

In secunda rectificatione per A. R. non tota substantia olei prædicti stillat, sed pars quædam coagulatur & in massam abit mastichi elegantissimæ similem, in calore mollescentem ac proindigitis tractabilem instar ceræ, quæ aliàs in frigido adeò durefcit, ut conteri possit, coloris aurei fulgentissimi.

De Oleo Fuliginis.

E Fuligine collecta è caminis ubi ligna cremantur, distillatione elicitur sal volatile & oleum quoddam igneum. Sal iisdem viribus præditum cum illo quod elicitur è cornubus cervinis & succino, & quasvis combustiones restinguit. Oleum (non rectificatum) est optima medicina extrinseca in scabie fœda, psora, porrigne. &c. Rectificatum verò adinstar olei tartari, succini & cornu cervi, tutò intrò assumitur in omnibus illis affectibus in quibus commendantur olea prædicta, & quidem quandoque illis præfertur.

Oleum Fuliginis absque destillatione.

COque fuliginem tamdiu cum aqua, donec sanguinis instar rubescat aqua (quà melior
urina)

urina) quam expone hyemali tempore in vase terreo frigori intensissimo; donec omnia in ollâ congelentur in glaciem albam: quo facto omnia confringe & in medio glaciei invenies oleum calidissimum rubrum instar sanguinis, viribus nihil cedens oleo destillato; quod etiam rectificare licet unde vires ejus exaltantur. Non autem succedit prædictus labor nisi in summo frigore.

De spiritu & oleo mellis.

ELicitur è melle spiritus subtilis & aqua acida, si nimirum mixtum cum 2. partibus arenæ mundæ calcinatæ, vel quod melius cum floribus antimonii, vim spiritus exaltantibus & ebullitionem prohibentibus, destillatur: Egreditur autem spiritus suavissimus, acetum acerrimum, & parum olei rubri quæ singula separare oportet; spiritus rectificatus intrinsecè usurpatur in omnibus pulmonum affectibus, angustiam pectoris tollit, cor roborat, deoppilat obstructions hepatis & lienis, frangit & pellit calculum, resistit sanguinis putredini, præservat & curat pestem, febres, hydropem &c. si quotidie administratur à ℥j. ad ʒj. cum aquis appropriatis. Acetum crines & ungues aureo inficit colore, scabiem curat & pruritus, mundificat & consolidat vulnera tam antiqua quam recentia lotione. Oleum rubrum per se usurpari nequit, nisi mixtum cum spiritu subtili, qui inde efficacior redditur.

De

De oleo & spiritu Sacchari.

ITa etiam è saccharo elicetur spiritus & oleum, mixto nimirum cum arena munda, vel cum floribus Antimonii; si nimirum s. a. singulis vicibus non nisi cochleare unum istius mixturæ injicitur. Dat autem spiritum flavum cum modico olei rubri, quæ facta destillatione tamdiu in balneum digerenda, donec spiritus reassumpserit oleum, & rubrum inde contraxerit colorem. Rectificatione non opus habet, potest enim ita per se vel cum vehiculis quotidie usurpari in omnibus prædictis de melle affectibus; hic tamen illo suavior spiritu, renovans & restaurans sanguinem humanum, cumprimis propter vires attractas è floribus Antimonii diaphoreticis.

Et quidem tutò absque omni periculo usurpari potest tam in frigidis quam calidis affectibus; naturam roborat, aliaque plura præstat, cumprimis aliquantisper quotidie usurpatus a ʒj. ad ʒj. Remanentia nigra ad eosdem usus reservari potest, miscenda cum novo saccharo, & melle; vel in flores redigi beneficio Primæ Fornacis; vel beneficio Quartæ in regulum cum ferro, tartaro, nitro. &c.

Spiritus & Tinctura rubra corallorum & Sacchari.

Saccharum mixtum cum corallis rubris contritis dat in destillatione spiritum, & sanguinis instar

instar rubram Tincturam in forma olei ; quæ reunita spiritui in balneo per digestionem ; viribus nihil cedit factæ cum Antimonio diaphoretico. Curat epilepsiam radicitus tam in senibus quam juvenibus , sanguinem ab omni forde purgat, origine lepræ &c. Usurpatur, sicuti dictum de spiritu sacchari.

De Spiritu Musti.

Mustum statim ab expressione ad mellaginem decoquendum , quæ postea mixta cum arena, corallis, floribus Antimonii (qui meliores) dat spiritum destillatione subtilem , similem mellis & sacchari; hic tamen mellis spiritu parum acidior.

Possunt etiam nonnulla metalla in coctione dissolvi cum melle , saccharo & musto , & consequenter vel per destillationem vel absque destillatione in optima redigi medicamina, uti dictum de Tartaro; non enim sunt mel , saccharum atque mustum nisi sal quoddam dulce, quæ acidorum additione vi fermentationis transmutantur in tartarum naturali in omnibus similem. Conficitur etiam tartarus è cerasis, pyris, pomis , ficibus, alijsque fructibus dulcibus ; item è frumento , utpote tritico, avena , hordeo &c. de qua re in Parte Tertia. Quilibet enim succus dulcis vegetabilis vi fermentationis transmutatur in tartarum acidum. Falsa igitur illorum opinio, qui statuunt solummodo in vino nasci tartarum, qui usu quotidiania-

tidiano unà cum nutrimento (cumprimis in famelicis) transiens ad viscera, coaguletur vel lapidescat; quod si verum, utique in regionibus frigidioribus, vino carentibus, non tot reperientur podagrici, calculosi &c.

Fateor quidem vinum præ cæteris vegetabilibus abundare Tartaro; cuius rei ratio aciditas dulcedinem transmutans in tartarum. Quod enim acidiora vina eò plus generant tartari; & quod dulciora, eò minus. Ex hoc discursu addiscere licet sedulo Chymico, originem tartari, naturam & proprietates; & in ejus defectu conficere ipsum ex aliis vegetabilibus.

Cum melle, saccharo & sapa sal commune vel tartari destillatum, dat spiritum metalla solventem, ad usus Medicos & Chymicos.

De Oleo Olivarum.

EX omnibus oleis expressione factis, utpote olivarum, lini, nucum, cannabis, raporum &c. destillatur oleum efficacissimum, tam intrinsicè quam extrinsicè usurpatum, uti sequitur: *℞.* Terram figulinam arenâ non permixtam, quam redige in globulos ovorum instar, quos igne crema, non tamen nimio, ne in durum lapidem conversi oleum attrahere possint; quos calentes non candentes projice in oleum olivarum (quod omnium optimum) eosque ibi relinque donec satis sint imprægnati, quod 2. vel 3. horarum spatio contingit (alij candentes in oleum pro-

projiciunt, sed perperam, quia oleum inde Empyreuma contrahit). Deinde exime hos globulos & unum vel alterum projice in vas destillatorium candens singulis nimirum vicibus, donec omnes injeceris, & sufficientem nactus sis copiam olei. Vase repleto, exime illos iterum cum forcipe vel cochleari, & perge alios injicere. Nullum hic periculum ruptionis Retortæ & Recipientis, nec empyreumatis. Factâ destillatione aufer Recipientem & effunde oleum in retortam vitream, illudque rectifica ab alumine calcinato vel vitriolo, retinentibus nigredinem & foetorem, oleo stillante claro, quod semel atque iterum (majoris penetrationis gratiâ) rectificandum ab alumine calcinato; & id quod primò venit seorsim capiendum, quod est clarum, pellucidum, & subtilissimum: quod sequitur subflavum est nec adeò penetrativum, quare extrinsecè usurpandum, Maceratum enim cum floribus & herbis dat balsamum egregium præstantissimum in ulceribus sive vulneribus frigidis & humidis.

Solutio succini, mastichis, thuris. aliorumque attrahentium, illius beneficio facta, redacta in emplastrum cum cera & colophonia, commendatur in ulceribus malignis & bubonibus sanandis, è quibus extrahit malignitatem. Sulphur commune pulverisatum solutum in ipso, dat sanguinis instar rubrum balsamum, curans quamvis scabiem & cutis impuritatem, cum primis si adjicitur aliquid æris viridis purgati; & in calidioribus affectibus saccharum Saturni; quæ omnia facilem

cile in ipso dissolvuntur (calore leni) continuè agitata. Nec opus habes hic vasis vitreis, sufficiunt enim figulina.

Usus olei benedicti.

Oleum primum clarum maximè est penetrativum, cujus aliquot guttulæ cum spiritu vini propinatae, è vestigio mitigant dolores colicos à ventositatibus profectos; it. siltunt suffocationem uteri, cum primis si etiam aliquid umbilico affricatur. Hoc oleum manu calida affricatum, nervos duos & rigidos à defluxionibus frigidis restau- rat, quare meritò *Oleum sanctum* appellatum ob ejus efficacissimas vires, quas celeriter exserit. Laminæ Veneris & Martis ipsius beneficio extra- ctæ, reddunt ipsum viride vel rubrum, & reme- dium egregium calefactivum vulnerum frigido- rum & humidorum; consumens superfluas hu- miditates vulnerum & ulcerum, nec-non cutis excrementas; curans impetigines & porriginem, aliaque ab humoribus vitiosis profecta. Euphor- bium aliaque gummata in ipso dissoluta, faciunt inuncta contra frigoris offensionem etiam inten- sissimi. Nonnulla quoque horum balsamorum denuo destillata præstantiora sunt in quibusdam casibus non destillatis.

Oleum

Oleum Cerae.

Similiter destillatur ceræ oleum, priori in omnibus simile sive par viribus, in cunctis nervorum frigidis affectibus, imò excellentius.

Spiritus contra calculum.

ELapillis in uvis repertis destillatur spiritus acidus, qui est certum specificum contra renum & Vesicæ calculum, nec-non contra dolores podagricos; non solum intrinsecè usurpatus, sed etiam extrinsecè linteolis applicatus loco dolenti, tollit dolores.

De spiritu & oleo acido sulphuris.

Multi sed frustra tentarunt elicere spiritum acidum è sulphure: plurimi enim hæcenus studuere illum elicere beneficio campanarum vitrearum, qua ratione parum accepere olei (sive spiritus) quia campanæ incalescentes illud retinere non potuerunt, quare evanuit. Alii tentarunt illud elicere vi destillationis, alii vi solutionis, sed frustra ubique locorum; quare fere nullibi purum & sincerum reperitur. venditur enim plerunque illius loco oleum vitrioli, quod tamen incomparabile cum sulphuris oleo, virium nimirum respectu: non enim solum sua-
K k viore

vioire aciditate præditum sulphuris oleum , sed etiam facultatibus efficacioribus. Quare propter multiplices ejus usus tam Chymicos quàm Medicos (mixtum enim cum potu ad gratam illi conciliandam aciditatem , sitim præternaturalem restinguit , ventriculum roborat, pulmones & hepar reficit, gangrænam extrinsecè curat:& metalla nonnulla in crystallos & vitriola (in Medicina & Chymia præstantissima) redigit) operæ præmium esse duxi ejus dare præparationem , quamvis per hanc fieri nequeat fornacem , sed per aliam combustionis beneficio ; ut sequitur :
 Fac ut habeas fornaculam cum craticula , supra quam, oportet ut incameretur crucibulum fortissimum incumbens duobus baculis ferreis , ita nimirum ne fumus egrediatur juxta crucibulum supernè sed per fistulam aliquam collateralem. Crucibulum oportet ut repleatur sulphure ad summitatem usque , quod etiam igne carbonum (non flammâ) accendendum , accensumque eodem igne conservandum : Præterea opus est accommodare, & quidem supra sulphur accensum, vas figulinum (confectum è terra optima lapidescente) patinam referens , margine altâ præditum , continuò repletâ aquâ frigidâ quod feriente sulphuris flammâ , consumitur pinguedo sulphuris , sal verò acidum liberatum sublimatur ad fundum vasis frigidum , ubi ab aëre solutum , destillat à vase cavo instar olei aëris in receptaculum subinde auferendum : oportet quoque plus adjicere sulphuris , quo continuò ardeat , &
 flam-

flammâ suâ alembicum frigidum feriat : quod si rite peregeris, intra paucos dies maximam accipies copiam olei sulphuris, quam alias aliquot septimanarum spatio acquirere non potuisses. NB. Impetratur quoque ejusmodi spiritus sive oleum acidum unâ cum floribus sequenti ratione : si nimirum per intervalla singulis vicibus sulphuris frustum magnitudinis ovi gallinacci projicitur in vas destillatorium candens, & unâ cum floribus egredietur oleum acidum in Recipientem, separandum à floribus aquæ affusione ; quæ iterum ab illo in cucurbita abstrahenda : in fundo post aquæ evaporationem oleum quod relinquitur, odore sapore & viribus idem cum superiori illo ; sed ejus tantum hâc ratione copiam tibi comparare non potes, quod si non quæris, relinquas illud cum floribus, qui inde vulgaribus gratiores redduntur aciditatis nimirum gratiâ.

LECTORI
BENEVOLO.

A Tque sic finem imponam Parti Secunda,
ubi alios etiam processus Medicinales in-
serere potuissem, nisi id supervacaneum judi-
casssem, propter sufficientem modo traditam in-
formationem aliarum etiam rerum destillan-
darum. Quae autem hic locorum omissa, se-
quentur in partibus sequentibus.

F I N I S.

I N-

I N D E X

Rerum præcipuarum Partis Secundæ.

C onstructio Secundæ Fornacis.	3
Modus destillandi.	4
Oleum acidum & spiritus vitrioli volatilis.	7
Sulphur vitrioli Narcoticum.	9
Vitriolum Martis & Veneris.	11
Vitriolum Lune.	12
Oleum vitrioli dulce.	19
Præparatio olei vitrioli dulcis.	21
Vsus & Dosis ejus.	23
Salis & Aluminis spiritus.	25
Sulphureus volatilis.	ibid.
Acidus.	ibid.
Spiritus volatilis.	26
Metallorum.	ibid.
Mineralium.	27
Spiritus à Zinck.	ibid.
Spiritus volatilis scoriarum reguli Martis.	28
Spiritus salis Nitri.	ibid.
Acidus albus.	ibid.
Volatilis ruber.	ibid.
Vsus hujus.	29
Illius.	ibid.
Aqua Regis.	30
Aurum tonitruans.	ibid.
Ejus usus.	35
Flores.	37
Tinctura.	ibid.
Vsus Tincturæ solis.	38
	Cry-

I N D E X.

<i>Cryſtalli Luna.</i>	ibid.
<i>Vſus cryſtallorum Luna & Flores.</i>	40
<i>Ol. Luna viride. Ejus uſus in Alch. & Mecha-</i> <i>nicis.</i>	41 42
<i>Veneris ſpiritus, Flores, & crocus.</i>	44
<i>Martis ſpiritus, Flores & crocus.</i>	45
<i>Iovis & Saturni cryſtalli, ſpiritus & Flores.</i>	ibid.
<i>Vſus cryſtallor. Saturni & Iovis.</i>	ibid.
<i>Merc. pulv. præcipitatus.</i>	49
<i>Aqua fortis.</i>	50
<i>Nitri ſpiritus ſulphuratus.</i>	51
<i>Cliffus.</i>	52
<i>Nitri ſpiritus Tartariſatus.</i>	53
<i>Antimonii ſpiritus Tartariſatus.</i>	ibid.
<i>Carbonum mineralium ſpiritus & oleum.</i>	54
<i>Nitri vel Aq. fortis ſpiritus ſulphureus.</i>	55.
<i>Aſſenici ſpiritus nitroſus.</i>	ibid.
<i>Spiritus ex ſulphure, Tartaro crudo & Nitro.</i>	56
<i>Spiritus ex ſale Tartari, ſulphure & Nitro.</i>	ibid.
<i>Spiritus ſcobis lignorum, ſulphuris & Nitri.</i>	57
<i>Pulvis tormentarius, Ejus ſpiritus & Tinctura.</i>	58
<i>Vſus illorum.</i>	61 94
<i>Spiritus & Flores Nitri & carbonum.</i>	65
<i>Flores & ſpiritus Silicum, cryſtall. & arena.</i>	ibid.
<i>Spiritus & oleum Talci.</i>	66
<i>Spiritus, Flores & oleum Stanni.</i>	97
<i>Spiritus, Flores & Liq. è Zinck.</i>	ibid.
<i>Spiritus Flores & oleum lapidis calaminaris.</i>	ibid.
<i>Spiritus Nitri, ſulphuris & ſalis communis.</i>	69
<i>Spiritus, Flores & oleum Reguli Martis.</i>	ibid.
<i>Tinctura & liquor Reguli Martis.</i>	71
	Anti-

I N D E X.

<i>Antimonii Butyrum absque Mercurio sublimato.</i>	73
<i>Arsenici & Auripigmenti Butyrum.</i>	74
<i>Vitrioli spiritus peculiaris.</i>	ibid.
<i>E Zinck spiritus suavis & oleum.</i>	76
<i>Plumbi spiritus suavis & oleum.</i>	77
<i>Tartari crudi spiritus, oleum & eorum usus.</i>	78
<i>Tartari metallisati spiritus, Oleum & usus.</i>	79
<i>Saturni & Iovis spiritus & ol. Tartar.</i>	89
<i>Martis & Veneris spiritus & ol. tartarif.</i>	91
<i>Mercurij spiritus tartarifatus.</i>	95
<i>Auri & Lunæ spiritus tartarifatus.</i>	96
<i>Antimonii tartarifati Extractum.</i>	97
<i>Spiritus & ol.</i>	99
<i>Potus Medicinalis.</i>	102
<i>Essentiæ sive ol. dulce</i>	105
<i>Perlarum, corallorum, oculorum cancrorum tartarifatorum spir. & ol.</i>	ibid.
<i>Ex sale Tartari & tartaro crudo spiritus & liq.</i>	106
<i>Salis Tartari & silicum spiritus & liquor.</i>	107
<i>Hujus Tinctura & usus.</i>	111
<i>Solis Tinctura sicca & liquida.</i>	112
<i>Colores pictorij constantes sive fixi.</i>	113
<i>Metallorum germinatio & usus.</i>	121
<i>Spiritus volatilis urinæ.</i>	124
<i>Salis Armoniaci & usus.</i>	ibid.
<i>Vitrioli oleum rubicundissimum.</i>	130
<i>Vegetabilium Tinctura.</i>	ibid.
<i>Vitriolum Veneris.</i>	131
<i>Tartari crudi Tinctura & oleum.</i>	ibid.
<i>Lapidum olea & liquores.</i>	ibid.
<i>Præcipitatio Metallorum.</i>	ibid.
<i>Auri</i>	

I N D E X.

<i>Aurivitriolum viride.</i>	132
<i>Luna oleum.</i>	132
<i>Vitriolum.</i>	ibid.
<i>Tinctura Antimonii & Sulphuris.</i>	133.
<i>Maturatio Antimonii & Sulphuris.</i>	ibid.
<i>Cornu cervi spiritus & oleum.</i>	135
<i>Spiritus capillorum hominis.</i>	136
<i>Oleum Succini.</i>	137
<i>Oleum Fuliginis.</i>	138
<i>Oleum Fuliginis absque destillatione.</i>	ibid.
<i>Mellis spiritus. Acetum & Oleum.</i>	139
<i>Sacchari spiritus & oleum.</i>	140
<i>Corallorum & sacchari spiritus & tinctura.</i>	ibid.
<i>Olivarum oleum.</i>	142
<i>Vsus olei benedicti.</i>	144
<i>Cera oleum.</i>	145
<i>Spiritus contra calculum.</i>	ibid.
<i>De spiritu & oleo acido sulphuris.</i>	ibid.

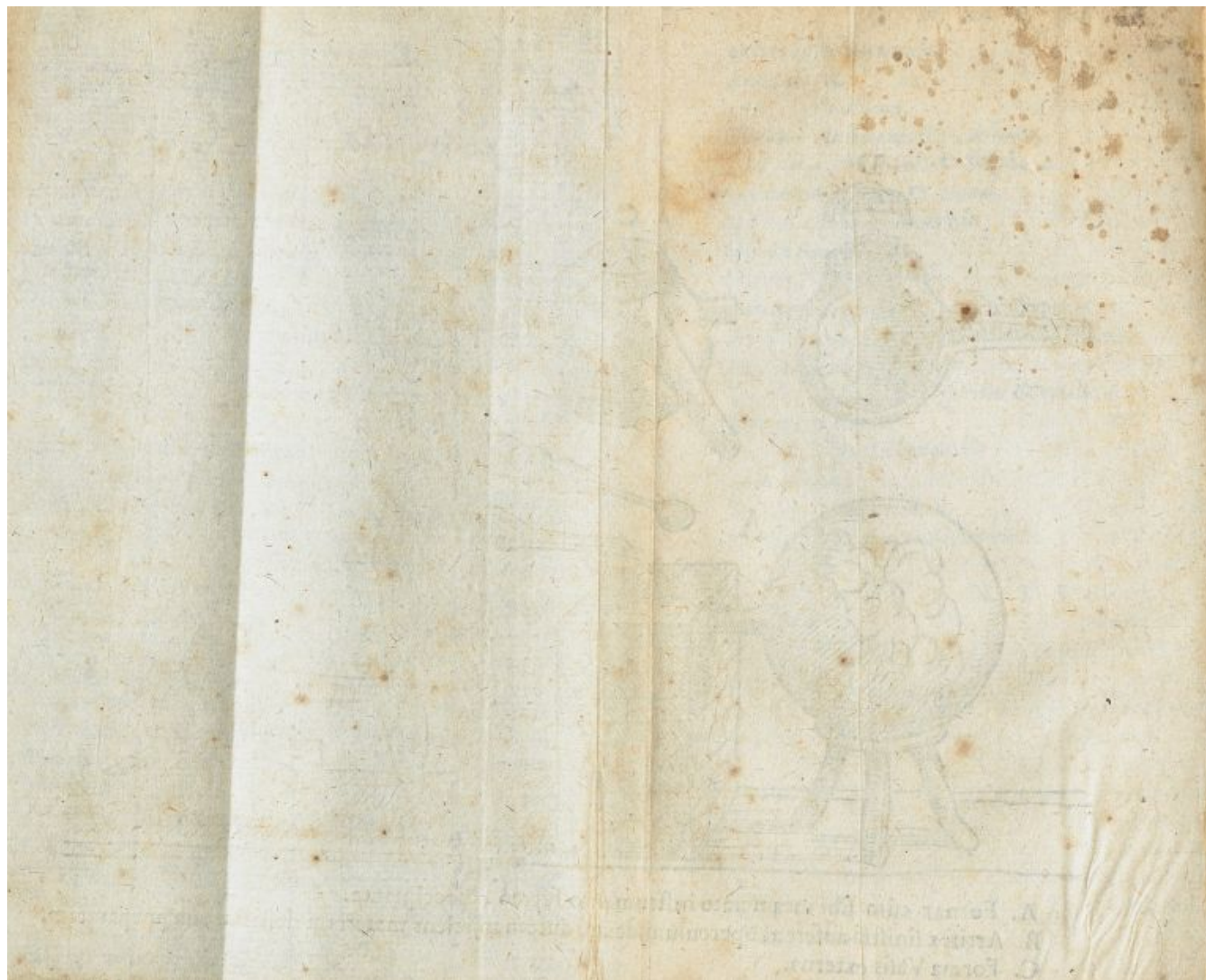
F I N I S.

- A. Fornax cum sibi incamerato instrumento ferreo, & recipiente.
 B. Artifex sinistrâ auferens operculum, dextrâ autem injiciens materiam destillandam præparatam.
 C. Forma Vasis externa.
 D. Forma Vasis interna.

... non incameratum, incumbens carbonibus

FURNORUM
PHILOSOPHICORUM,
PARS TERTIA.

In qua

Describitur tertiæ fornacis natura, cujus
beneficio & quidem absque vesicis & ahenis,
aliisque cupreis, ferreis, stanneis & plumbeis instru-
mentis, spiritus varii vegetabiles ardentes, extra-
cta, olea, salia, &c.

Adminiculo autem exigui alicujus instrumenti
cuprei, vasorumque ligneorum, ad usus tam chymicos
quàm medicos præparari possunt.

Per

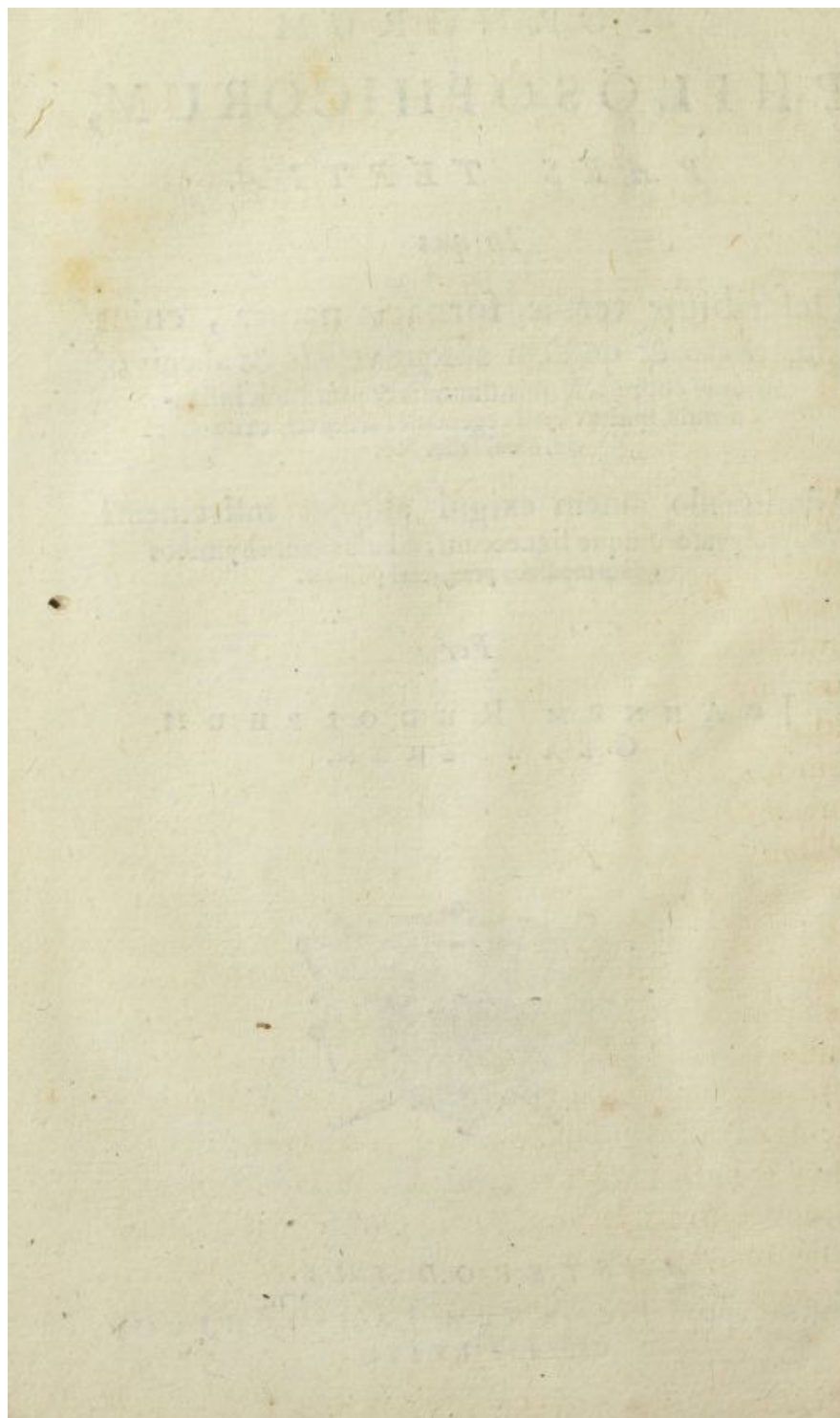
JOANNEM RUDOLPHUM
GLAUBERUM.

AMSTERODAMI,

Prostant apud JOANNEM JANSSONIUM,
cIdo lcc LVIII.

PRÆFATIO INSTRU- menti Cuprei & Fornacis.

PAratur autem instrumentum illud è laminis cupreis robustis sequenti modo : Oportet conficere hemisphæria duo robusta è cupro vel orichalco, magnitudinis capitis humani (vel circiter,) eaque conjungere fortissimâ ferruminatione, & quidem absque stanno, quorum alterum fistulatum esto : esse autem oportet fistulam exactissimæ rotunditatis, ut foramen terebrâ factum accuratissimè repleat ad prohibendum aquæ transitum, adinstar Epistomii, spithamæ unius longitudinis ad minimum, posteriore parte propè globum ampliorem quàm parte anteriore, quam etiam habita ratione magnitudinis globi, majoris vel minoris capacitatis esse oportet ; exactissimeque optima ferruminatione junctam hemisphærio suo, cujus diameter partis anterioris adinstar epistomii rotundissimi exactissimè replentis foramen rotundum, esto duorum digitorum latorum transversorum. Requiritur autem ad prædictum instrumentum sive globum peculiaris aliqua fornacula confecta è ferro vel cupro cupreis scil. laminis robustissimis, intrinsecè vel lapidibus vel optimo luto obducta, cui imponitur ille globus instar retortæ, ità ut incumbat duobus baculis ferreis, à craticula unius distantia spithamæ, vel

A a a 2

unius

unius cum dimidia ; cuius collum (fistula illa) fornacem egrediatur spithamam unam ad minimum. Oportet quoque fornaculam habere infernè suum cineritium , & supernè operculum cum suo foramine pro emittendo fumo , igneque regendo , uti ex apposita figura apparet. Oportet quoque infernè tribus pedibus constare , quibus immittatur fornacula , & duobus manubriis (collateralibus) quorum beneficio de loco in locum amoveri possit ; id quod maximè necessarium , non enim solum usurpatur in destillatione Spirituum ardentium per vasa lignea instituenda loco cupreorum ; sed etiam in illa destillatione & digestionem , quæ fit in cucurbitis, matratibus, aliisque instrumentis vitreis, lapideis , cupreis , stanneis , &c. collocandis in Balneo: uti etiam in coctione cervisiæ, hydromellis , vini aliorumque potuum, peragenda beneficio vasorum ligneorum.

De Instrumentis ligneis usurpandis loco Veficarum, Balnearum & Ahenorum.

ET Primò quidem de vasis ligneis usurpandis loco cuprearum veficarum , in destillatione spirituum ardentium è vino, cervisia , amurca, polenta, frumento, farina, radicibus, herbis, floribus, feminibus , aliisque vegetabilibus ; nec non oleorum vegetabilium.

Fac ut habeas dolium quernum adinstar illorum in quibus vina conservantur & cervisia , justæ magnitudinis , correspondentis nimirum magnitudini

tudini globi, quanta sufficit coctioni: dolium enim justo amplius tardissimam & tædiosissimam causabit coctionem. Major globus accommodari potest dolio parvo, sed non vice versa dolium ingens globo parvo. Quò enim major globus, doliumque minus, eò magis acceleratur opus. Inven-
to autem hoc artificio parcendorum sumptuum causâ, qui aliàs expendantur in comparandis vesicis, ahenis, fornacibus, &c. consultum non est habere globum nimiae magnitudinis, requirentem majorem fornacem, difficulter portabilem, utpotè argillâ vel muro intrinsecè obductam; sufficit enim illam tantæ esse magnitudinis, quanta sufficit coctioni: Quarè utriusque, globi nimirum & vasis dabo proportionem justam & debitam, quam in destillationibus aliisque operationibus imitari habet benevolus lector.

Globus magnitudinis capitis humani, continens 3. vel 4. cantharos, quorum singuli habent 4. libras, sufficit calefaciendo dolio 30. 40. 50. 60. & 100. mensurarum; quod quò remotius à 100. & propinquius 30. eò citius calefit & proin coctio promovetur; & vice versâ quò propinquius 100. & remotius 30. eò tardior coctio. Non igitur consulto ingens dolium eligendum esse ad globum parvum, propter longam & tædiosissimam operationem: Etsi aded accuratè & ad amissim omnia & singula non observantur, non multum tamen refert, quia sufficit idem præstare beneficio instrumenti alicujus parvi cuprei, quod alias diversis diversarum formarum instrumentis cupreis per-

petratur. Facilius enim in hac destillandi ratione comparantur vasa lignea requisita ad destillationem spirituum, & cervisiæ coctionem, item ad Balnea, quam in vulgari illa tot vasa cuprea. Non autem solum hac ratione parcitur sumptibus & expensis, sed etiam loco exstruendorum furnorum; quia usurpato dolio aliquo, remove illud licet, aliudque substituere pro alia operatione, id quod fieri nequit cum vesicis & ahenis incameratis. Hæc quoque est inventio pro carentibus artificibus, fabris nimirum cuprariis; quia lignea facilius comparantur. Beneficio quoque hujus globi perpetrari possunt operationes secretissimæ.

Fornacula enim cum globo cupreo exstrui potest in alio, in alio quoque loco B. muro scil. distinctis locis, ita ut qui fovet ignem nesciat quid agatur in laboratorio; sæpè enim incautis famulis ignis conceditur cura, instrumenta vitrea ex incuria frangentibus, qua ratione pretiosissima sæpè amittitur medicina; quo periculo caret hæc inventio.

Quarè globus ille cupreus cum vasis ligneis commodior cupreis illis vesicis & ahenis. Sed hoc te scire velim, quod hæc noviter inventa destillatio sit tardior vulgari illa quæ fit vesicarum beneficio, & consequenter longiorem ignis requirat administrationem. Consulo igitur ditioribus habitantibus in amplis & spatiosis ædibus antiquam illam destillandi rationem: pauperculis verò, quibus rara supellex, & avaris globum hunc cupreum cum vasis ligneis: Etsi enim hic lon-

longior ignis administratio requiratur , non tamen hi cum illis comparandi sumptibus qui expenduntur alias in tot & tam diversarum formarum vasa cuprea. Retineat igitur vasa sua cuprea, qui capere non potest, nihil enim mea refert : si ne dubio verò erunt , quibus hæc mea noviter inventa arridebit stillandi ratio , præ cæteris ; communicata in gratiam pauperculorum laborantium & patrum familias , ex inopia vasorum coquere cervisiam & stillare spiritus ardentis non audentium. Facilius enim comparatur globus 3. vel 4. librarum, quam alia vasa cuprea 60. 80. 100. librarum : facilius quoque vasa illa lignea quam fornaces , quas nonnulli ex defectu saltem loci construere non possunt : Elige igitur quam vis viam , quæ enim scripsi , in gratiam pauperculorum scripsi potius quam divitum. Certe non habent quod erubescant divites , spatiosa laboratoria possidentes , hanc sequi viam. liberum enim unicuique breviori insistere , nisi malit antiquam & tritam viam præferre inusitatæ compendiosæ , quem ego juvare nescio , contentus publicatione quæ facta in gratiam proximi mei , siue ea dextrè vel sinistrè capiatur, bono animo, certò sciens, quod plus commodi quam incommodi illius beneficio perpetrari possit. Non igitur poenitebit illum sui laboris , qui vasa cuprea & lignea ritè parare & usurpare noverit.

Sequitur nunc vasis præparatio

VAs confectum fundo uno collocandum super sedile appropriatum, quo facto fac foramen cum terebra circa fundum pro collo globi cuprei recipiendo, linteolo obducto: fac quoque circa fundum (inferiorem) aliud foramen pro epistomio, cujus beneficio remanentia destillationis extrahitur. Oportet quoque facere foramen amplum in fundo superiore, cujus diameter habeat spithamam unam pro materia destillanda per infundibulum infundenda: similiter opus est ut fiat foramen propè fundum superiorem duorum vel trium digitorum latorum transversorum, cui fistula cuprea unius spithamæ longitudinis, clavis strictissimè applicanda; atque huic (fistulæ) aliud vas quernum cum serpente cupreo, & aqua frigida ad instar aliorum refrigerantium, applicare sive accommodare opus est. Oportet quoque juncturas fistulæ modò dictæ brevioris, dolii primi, & serpentis dolii secundi i. e. refrigeratorii arctissimè strictissimèque unitas esse, quo luto destillationis gratiâ congruo copulari postea possint melius. Atque hæc est forma & species Vasis lignei usurpandi loco vasorum cupreorum in destillatione spirituum ardentium & oleorum. At objicies ejusmodi vasa lignea porosa, absorbere magnam copiam spirituum & oleorum.

℞. Nullus spirituum transitum quærit violentum per ligna, viis nimirum apertis: Nullum igitur

tur hîc periculum , cum detur illis egressus per fistulam satis amplam. Nec oleum in distillatione illis adhærescit , quicquid enim vi aquæ ferventis est separabile ab aromatibus & seminibus , id ipsum etiam est sublimabile vi aquæ calentis, ita ut stillare possit in refrigeratorium , qua ratione plus non quam in vesicis perditur. Facta destillatione rectificari quoque possunt spiritus prædicti in vasis illis ligneis (prius lotis) æque ac in vesicis cupreis.

Confectio vasis lignei pro Balneo , usurpandi loco ahenorum cupreorum & plumbeorum, digestionis gratiâ & destillationis per vasa vitrea.

FAc ut habeas vas quernum majoris pro lubitu vel minoris quantitatis , habita ratione vitrorum majorum vel minorum , multorum vel paucorum , altitudinis 2. vel 3. spithamarum, supernè paululum angustius quam infernè , ita etiam supernè formatum , quod operculum ligneum , cupreum sive plumbeum arctissimè ipsi copulari possit ; operculum nimirum foraminibus majoribus , vel minoribus habita ratione vitrorum , præditum , sicuti alias in Balnei structura fieri solet , & ex apposita figura apparet. Oportet quoque hoc vas collocari supra sedile aliquod sive scabellum altitudinis unius ulnæ , vel tantæ quanta requiritur ad copulationem globi cuprei cum Balneo, quod foramine præditum esto propè fundum inferiorem , pro ex-

ciendo collo globi prædicti. In defectu ejusmodi Vasis, alias facilè comparabilis, accipe dolium vini vel cervisiæ, in medio divisum, & fac foramen propè fundum pro collo globi; fac quoque operculum ligneum foraminatum, &c. Qui verò curiosus, secundum artem singula sibi comparare poterit.

Vas ligneum æquè serviens coctioni cervisiæ, hydromellis, aceti, &c. ac vasa cuprea, ferrea & stannea.

CUra ut habeas vas ligneum majoris altitudinis quam amplitudinis sive latitudinis, superne paululum angustius, quam inferne, pro lubitu nimirum: vel accipe dolium vini vel cervisiæ in medio divisum; & prope fundum fac foramen pro collo globi; asseribus nimirum cooperiendum, æquè serviens coctioni cervisiæ, &c. ac cuprea illa.

Vas ligneum pro B. aque dulcis vel mineralis, pro lubitu conservando calido, sanitatis conservandæ gratiâ.

FAc ut habeas labrum oblongum ligneum, commodioris infessionis gratiâ, scabello justæ altitudinis imponendum competentis nimirum, ita ut fundus vasis correspondeat cum collo globi fornaculæ impositi. Poteris quoque comparare operculum, cooperiens integrum labrum, divisibile

bile & reunibile ibi loci ubi caput egressum suum habet, uti apparet è figura. Vel poteris ipsum stragulis cooperire mediantibus bacillis gracilibus incurvatis, labro applicatis, ita tamen ut caput libertate sua fruatur, cum primis in B. vaporoso aquæ dulcis communis, vel medicinalis: Vel fac ut habeas operculum altum ligneum, arctissimè claudens, pro B. sicco fudoris gratiâ, ubi nihil refert si caput est inclusum, sive non.

De usu vasorum ligneorum in destillatione, coctione, balneatione, &c. Et primò quidem de vase destillatorio,

Destillaturus spiritum quendam ardentem beneficio vasis destillatorii N. I. è vino, hydromelle, cer visiâ, Polentâ, frumento, farinâ, pomis, pyris, cerasis, ficubus &c. item è floribus, seminibus, radicibus aliisque rebus vegetabilibus, opus habet præparare suas species, ut spiritus suos elargiri possint. Quarè operæ pretium esse duxi aliquid dicere de vegetabilium singulorum præparatione, melioris informationis gratiâ, aliàs enim fructifera destillatio non speranda, sed labores incassum & frustra exantlatos metuendum.

Et

Et primò quidem de præparatione Amurcæ vini, cervisæ, Hydromellis, aliorumque potuum.

A Murca (sive feces seu sedimentum) vini, cervisæ, Hydromellis, &c. nulla opus habet præparatione, quia ita per se faciliè suos elargitur ipiritus, nisi forte omni humiditate privata, & ficcata, quam liquidam reddere oportet admixtione aquæ communis, ne inter destillandum comburatur & adhærescat vasi; qua de re plus in ipsa destillatione. Flores autem, radices, herbæ, semina, fructus, poma & pyra, absque præmissa præparatione destillari nequeunt, oportet igitur antea præparare, ut sequitur.

De præparatione omnis generis frumentorum utpotè tritici, avenæ, hordei &c. præmittenda spiritus destillationi.

ET primò quidem oportet ut fiat è frumento polenta, quemadmodum in cervisæ confectio-
ne fieri solet. Modus autem confectio-
nis polentæ ferè omnibus manifestus, quare non
opus multa de eo dicere, quia ubivis locorum
vino carentium, vix domula reperitur, in qua non
conficiatur polenta & cervisia, tam ruri quam in
civitatibus. Sed ut ut sit magna tamen est diffe-
rentia confectio-
nis illius, non enim longus culter
facit bonum coquum, nec omnes potatores vini
plan-

plantatores sunt. Plurimi enim persuasum sibi habent, quod si parentum vestigia sequantur, rem benè sese egisse, (etsi erraverint) cumprimis nascuti eruditionem respicientes. Quare aliquid dicendum de differentia hujus confectionis. Etsi nunquam exercuerim artem cervisiariam, certus tamen sum, me palmam in illa præ cæteris omnibus destillatoribus & cervisiariis deportaturum. Sæpè enim vidi, & quidem cum admiratione multorum simplicitatem in suis laboribus, communissimis etiam & quotidianis; quibus etsi concederetur ætas aliquot seculorum, nunquam tamen illi ad meliorem frugem abituri, contenti antiquis suis moribus. Bone Deus! quàm mundus nunc est perversus, ubi nemo ferè laborat aliquid boni invenire, nec est qui cogitet inventa perficere & emendare; ubi omnia in pejus ruunt, & quævis vitiorum genera increscunt: Nunc enim ferè singuli divitias solummodò quærunt *per fas* & *per nefas*; perinde enim illis est, si modò habeant, non cogitantes malè acquisita malè perdi, nec illis tertium hæredem gaudere, nec non injustas divitias devorare honestè comparatas, cum periculo etiam æternæ damnationis. Quæso si veteres nostri adeò fuissent negligentes, nihilque reliquissent nobis, quæso, inquam, quas artes, quas scientias habituri nos? Eò nunc devenit, quod virtutes decrescant & vitia increscant.

De

De differentia confectiois polentæ.

Differentia polentæ, cujus ratione meliorem vel pejorem dat cervisiam & spiritum, consistit maxima ex parte in sola ejus præparatione: facta enim vulgari via retinet suum saporem, quare bonum spiritum dare nequit, nec bonam cervisiam, quod à paucissimis observatum, quare bonos spiritus elicere non potuerunt è frumento sed redolentes polentæ & saporem & odorem: quæ non frumenti sed artificis culpa non recte laborantis in præparatione polentæ, destillatione & rectificatione. Si enim rite proceditur in omnibus, dat frumentum spiritum optimum, sapore, odore aliisque viribus, haud dissimilem confecto è sedimento vini. Quod artificium etsi non omnibus innotescat, non tamen sequitur ipsius impossibilitas: Non autem dixerim esse viam illam communissimam, qua ejusmodi spiritus, vini spiritui similis destillatur, sed aliam subtiliorem & ingeniosiore. Ex omnibus vegetabilibus elicitur spiritus ardens; quod autem percipitur differentia aliqua saporis & odoris id non spiritus culpa, sed vegetabilis, utpote herbarum, seminum, frumentorum &c. communicantium spiritui suas vires, suum odorem & saporem: unde ejusmodi non simplex dici meretur sed compositus spiritus; alias enim omnis spiritus ardens (rite rectificatus & phlegmate privatus) e quavis re paratur, iisdem cum vini spiritu præditus viribus, etsi non veri simile

mile videatur multis. Non autem negaverim unum præ altero simplici plus vel minus dare spiritus suavioris, vel appropriati viæ vulgaris. Suaviora enim vina dant suaviores spiritus; vinum quoque clarum suaviorem dat spiritum amurcæ si-
ve vini sedimento, quamvis ex uno eodemque do-
lio profecta; vinum enim clarificatum & à feci-
bus separatam suaviorem dat spiritum amurcæ si-
ve sedimento impuro & heterogeno inquinante
spiritum simplicem & suavem, peregrino sapore
& odore: ita ut meritò ille tanquam simplex præ-
feratur hoc accidentaliter inquinato: atque hæc
etiam de cæteris omnibus spiritibus intelligenda.
Quæ autem hæcenus dicta, illorum gratiâ dicta,
qui sibi persuasi, quod operationes suas chymicas
non adeo benè cum spiritu frumentorum ac cum
vini spiritu perpetrare possint, nunquam enim ul-
lam reperi utriusque differentiam in extractioni-
bus tam mineralium quam vegetabilium. Capiat
igitur qui capere potest meam opinionem & ex-
perientiam, cum obrectatoribus contradicenti-
bus rem habere nolo. Absque damno aliorum,
non audeo revelare artificium stillandi spiritum
suavem magno cum lucro è frumento, in omni-
bus similem confecto è fecibus vini, absque po-
lentæ nimirum præparatione & attritione, com-
municandum aliquando alibi. Hic enim libellus
non secretorum publicandorum gratiâ conscrip-
tus, sed saltem noviter inventæ novæ destillatio-
nis. Hoc autem scito destillaturus spiritum ar-
dentem suavem è pollenta vel melle, quod peculia-
ri

ri quâdam viâ in polentam redigi debeat frumentum, privarique vel sapore suo ingrato, ante sui destillationem & fermentationem, secus more solito elicietur inde spiritus quidam ingratus, vini spiritui incomparabilis. Tota igitur ars hujus negotii consistit in vera præparatione. Res enim ingratae in gratiam redeunt arte, & vice versâ gratæ ingratae redduntur inertiâ. Atque hæc informationis gratiâ.

De Fermentatione Polentæ.

• **P**OLENTÆ Mola contritæ q. v. cui in vase ligneo erecto affunde aquam frigidam, quantum nimirum sufficit ad humectationem illius, mixtionem & comminutionem; deinde tantum etiam aquæ calidæ affunde, quanta sufficit ad reddendam mixturam mollem & tenuem, nec-non tepidam; calida enim vel frigida esse non debet: quo facto aliquid admisce fermenti cervisiæ recentis, & tege vas stragulis, & brevi temporis spatium, calori exposita, fermentare incipiet (quarè vas non ad summum replendum) & tamdiu in fermentatione relinque, donec iterum descendet mixtura, quod plerunque tertio die fieri solet, & erit parata polenta ad destillationem.

De Fermentatione Mellis.

NEC mel singulari opus habet artificio in sui fermentatione, quia mixtum cum 6.7.8.10. par-

partibus aquæ calidæ, dissolvitur & solutioni adjicitur fermentum, uti de polenta dictum, quæ postea relinquitur in calore cooperta fermentationis gratiâ, apta ad destillandum facta effervescentia. Scito autem nimiam mellis copiam tardissimam, aliquot nimirum septimanarum & mensium, facere fermentationem; quare accelerationis gratiâ majorem aquæ quantitatem adjicere monui; quamvis aliàs copiosos det spiritus sed ingratos, quos proin nemini (nisi sciverit ejus tollere ingratitudinem) tanquam parum utiles destillare consuluerim.

De Preparatione Fructuum, Seminum, Florum, Herbarum, Radicum, &c.

FRUCTUS arborei, utpotè cerasa, pruna, poma, pyra, ficus, grana juniperina, grana sambuci, ebuli, mori &c contunduntur in vasis ligneis pistillis ligneis; contusa perfunduntur aquâ calidâ, & fermenti adjectione stimulantur, uti supra dictum de Polenta. Semina franguntur molâ; flores, herbæ & radices minutissimè inciduntur, & admixtione aquæ calidæ & fermenti irritantur ad fermentandum.

Annotatio.

ANtequam destillaveris prædicta, fermentationis beneficio præparata vegetabilia, diligenter perpende, accuratissimèque observa, utrum

B b b

trum

trum mixtura sufficienter fermentaverit : quandoque enim plus justo aquæ frigida vel calida adjicitur; quandoque non ritè tegitur vas, quâ ratione aëri frigido datur ingressus, undè impeditur fermentatio, & consequenter spiritus destillatio : Fermentationis enim beneficio liberatur spiritus vegetabilium ardens, sine qua fieri nequit: Impeditur quoque destillatio nimia festinatione, ut & nimia cunctatione : si enim destillare inceperis ante tempus, fermentatione nimirum nondum perfecta, paucissimos accipies spiritus, quare etiam à multis imperitis melior projicitur ante porcos, non quidem cum jactura aliqua singulari si polenta fuerit materia, quia saginantur inde porci; Sed non item si aliæ res vegetabiles fuerint materia destillationis. Similiter nimia tardatio, ubi materia acescit antequam destillatur, paucissimos dat spiritus; id quod sæpissime accidit, dum herbae, flores, &c. ex inscitia relinquuntur in fermentatione 3. 4. 5, & plurium septimanarum spatio, antequam destillantur, maxima enim pars spiritus tunc convertitur in acetum; quod non adeò malè actum esset, si modò scirent ejusmodi homines clarificare remanentiam & in acetum convertere, ut nihil periret; aceta enim herbarum, florum, seminum atque radicum non contemnenda. Atque sic sæpè (id quod dolendum) potior pars cumprimis si aromata &c. pretiosa fuerint.

Materia destillationis, aliaque egregia utpotè semina & herbae cum damno & jactura abjicitur; quare admonitionis gratiâ talia apponere volui,

ut

ut operatores rem paulò altius secum perpendendi anſam habeant, vel ſaltem diſcendi à ruſticis artem deſtillatoriam, non permittentibus polentam ſuam putreſcere, aceſcere & mucorem contrahere, antequam ſuas deſtillationes inſtituunt, ſed ſtatim facta fermentatione (tertia ſcil. vel quarta die) deſtillationem ſuam inchoantibus.

At objiciet aliquis, ſpiritus meos vegetabiles non eſſe puros propter fermentum admixtum ſpiritu præditum. &c. Tanta non admisceſcetur portio fermenti, quæ poſſit ſpiritum vegetabilem inquinare: Eſi enim magnæ quantitati aliquot cochlearia adjiciuntur fermenti dantia non niſi aliquot guttulas; nihil tamen inde detrimenti accedit tot cantharis ſpiritus vegetabilis. Vidi quosdam ſupercilioſos non adjicientes fermentum ſui ſpiritus materiæ ſed ſaccharum vel mel, quibus fermentationem promovere voluerunt, atque adeò purum putum ſpiritum impetrare cogitârunt, non conſiderantes mel quoq; & ſaccharum facta fermentatione ſuos de ſe dare ſpiritus, quorum cochleare plus ſpirituum dat quàm 10. vel 20. fermenti. At melle & ſaccharo difficulter fermentantibus, quomodò aliorum fermentationem promovere poſſunt? qui etiam reiſſa experti additionem fermenti ſui fuiſſe ſupervacaneam, dum flores illorum & herbæ aliquot ſeptimanis ſtetere in maceratione, antequam fermentare inceperint, & ſæpenumero aciditatem, mucorem & fœtorem contraxiſſe, cujus rei ratio fuit fermentum inconveniens. Sunt quidem nonnulli fructus arborei,

B b b 2

ſucco

fucco dulci & pingui præditi, utpote uvæ, cerasa, poma, pyra, ficus, &c. qui non opus habent adjectione fermenti, naturali fermento præditi, sed nonitem alia vegetabilia macilenta, utpote herbæ, flores & radices. Neceffe igitur est promovere fermentationem adjectione fermenti convenientis, ne temporis diuturnitate spiritu suo (in maceratione) exhalante priventur herbæ, flores. &c. Atque hæc informationis gratiâ dicere volui, & quidem in gratiam illorum, qui optima selectissimaque quærunt medicamina, indigentium bono spiritu ardente tanquam socio illis applicabili. Non enim solum ita per se ceu aqua vitæ venit in usum medicum tam externum quàm internum, cum primis paratus è cordialibus & cephalicis herbis; sed etiam unitus cum oleis propriis herbarum illarum, in morbis multis deploratissimis, ubi eminenter suas exserit vires.

Atque hæc dicta sufficiant de præparatione vegetabilium præmittenda destillationi spiritus ardentis.

Sequitur modus destillandi in genere.

DEstillaturus igitur opus habet materiam suam fermentatâ optimè agitare baculo, quò probe misceantur partes crassiores cum tenuioribus, agitatâ verò replere vas destillatorium collocatum super tripode, copulatum cum cupreo illo globo in fornacula ab una parte, ab altera verò cum refrigeratorio, ubi vis locorum juncturis probe munitis

tis

tis vel vesicis bubulis vel aliter cum amylo & papyro. Colli quoque pars anterior globi, in vase destillatorio munitum esto canistro cupreo, vel ligneo, ne herbæ, semina aliaque intrent globum, quem sola aqua influere debet. Oportet quoque foramen superius strictissime obturari obturaculo convenienti linteis involuto (foramen nimirum illud, per quod species destillandæ infunduntur) adinstar doliorum vini obturatorum. Quibus ritè peractis ignem accendere oportet in fornacula sub globo; donec omnis materia in toto vase probe bulliat, & elevabitur spiritus ille ardens, & egredietur per refrigeratorium, (ubi condensatur) in appositum excipulū vitreum non minus quàm à vesicis destillatus; ignemque continuare oportet donec omnis spiritus sit egressus, id quod gustu experiri licet. Quo factō, omnibusque refrigeratis, auferatur remanentia per epistomium illud inferius amplum pro esca porcorum, vel aliis usibus. Spiritus egressus pro lubitu exaltari & rectificari potest ex eodem vase, purgato tamen prius unà cum refrigeratorio. N B. Relinquitur aliquando oleum pingue cum phlegmate in spiritus rectificatione, profectum ab herba illa, cujus spiritus ille fuit, quod in prima illa destillatione igne fortiori è materia unà cum spiritu exstillavit, in rectificatione verò igne leniori cum spiritu adscendere non potuit, sed coactum remansit cum phlegmate insipido. Atque hoc oleum suis quoque viribus præditum, cum primis rectificatum è cucurbita vitrea in B. cum spiritu Salis, & clari-

B b b 3

fica-

ficatum. Impetratur autem ferè ex omnibus herbis, radicibus, seminibus, floribus & fructibus oleum ejusmodi, ex uno tamen subjecto plus quàm ex altero, habita ratione temperiei calidæ & frigidæ, cum primis vini sedimentum bonam dat quantitatem talis olei, quod medicinale, utpote verum vini oleum rectificatum non antea suavi sapore præditum, cordiale egregium; quamvis neminem noverim qui illud cognoverit hætenus.

Atque sic tradidi generalem stillandi modum spirituum ardentium beneficio vasis prædicti lignei destillatorii. Nunc etiam sequitur.

Modus destillandorum eorum, utpotè aromaticum, seminum, florum, herbarum, radicum, lignorum, &c.

ET primò quidem oportet semina confringere molâ, flores, herbas & radices minutissime incidere, lignaque frustulare vel limare, quibus postea sufficiens aquæ quantitas (cui innatare illa possint) macerationis affundendæ gratiâ, ita ut finita destillatione remaneat aqua superstes, ne ex defectu aquæ comburantur in destillatione, nec empyreuma sapiens, sed suave elargiantur oleum. Nec tamen nimia affundenda aquæ quantitas, sed quanta sufficit ad præcavendam combustionem prædictorum vegetabilium, in olei sui destillatione. Et quidem recentia vegetabilia statim absque præmissa maceratione, cum aquis suis appropriatis vasi destillatorio immissa destillari poterunt; arida

rida verò oportet prius aliquot dierum spatio macerare in aqua antequam destillentur. Oportet quoque aquam macerationi dedicatam, esse salis, utpote materialia illa prædicta emollientem & aperientem, quò facilius olea sua elargiri possint. Viridia verò & recentia non opus habent aquâ falsâ, interim tamen nihil detrimenti inde si admiscetur, quia sal adjuvat aquam ferventem ita ut olea illa eò facilius adscendant: adjuvant quoque promoventque destillationem, tartarus & alumen, si admiscantur ritèque administrantur. Quibus ritè peractis oportet species maceratas per infundibulum infundere in vas destillatorium, ignemque administrare, uti dictum de spiritu ardente, & unâ cum aqua in coctione egredietur oleum seminis vel ligni macerati in aqua. Et quamvis hâc ratione plus egreditur olei, factâ nimirum maceratione, salis additione, quam absque sale, solius aquæ dulcis beneficio, uti nunc ubivis locorum moris est olea aromatica destillare; multum tamen remanet inseparabile per aquam nec consequenter sublimabile cum aqua. Melior igitur via est, quam tradidi in Prima Parte cum spiritu salis instituendam, quam si placet sequere. Oleo egrosso omni (id quod percipitur recipientum mutatione) ignis extinguendus, & remanentia eximenda, quæ si seminum, herbarum vel fructuum, adhuc calens additione fermenti fermentari potest spirirus destillandi gratiâ, cujus tanta quantitas esse non potest propter olei ablationem, quanta aliàs elicitur è rebus oleis suis non

privatis : omnis enim spiritus ardens multi olei particeps, de cujus essentia & natura paulò post plura. Oportet autem olea fuisse facta absque facilis additione, sal enim impedit fermentationem sine qua spiritus ardens haberi nequit. Aqua verò unà cum oleo stillata collocanda in loco quodam temperato, i. e. sub tepido, donec oleum ascendens innatet aquæ à qua separandum per tritorium (de quo in Parte Quinta) sunt etiam nonnulla olea non adscendentia sed descendunt ad fundum similiter per tritorium separanda, ad usus suos reservanda. Quomodò verò ejusmodi olea diu conservanda clara, lentorem non acquirentia, docebitur in Parte Quinta : quomodò autem temporis diuturnitate claritate spoliata & tenacia facta restituenda & clarificanda iterum, id habetur in parte Prima, quare non est opus repetere.

Quomodò Olea in Balsama coagulanda.

Iam diu moris fuit, Olea aromatica in balsama convertere, ubi semper alter alterum excellere voluit in hoc artificio, quod nihilominus nihil aliud fuit hætenus quàm opus smegmaticum : non enim intrinsecè usurpari potuerunt, sed saltem extrinsecè propter odorem cordis & cerebri confortandi gratiâ. Multifariam autem prædicta olea coagulantur, & portabilia redduntur in pyxidibus stanneis, argenteis, eburneis. Nonnulli pinguedinem agni admiscuere caloris beneficio, & in linimentum convertere, quod diversis etiam coloribus

ribus colorarunt ; exempli gratiâ, olea herbarum viridium , utpote rorismarini , majoranæ, lavedulæ, rutæ, salviæ, viridi colore inquinaverunt, æris viridis (cerebro & cordi noxiis) admixtione , ubi quod unum roborat & refocillat, id ipsum destruit iterum alterum. Balsama cinnamomi & ligni Rhodii rubro tinxerunt colore cinabrio venenato. Alii diligentiores olea sua tinxerunt coloribus extractis vegetabilium , quæ balsama tutius intrò assumuntur : sed non sunt durabilia lentorem & foetorem acquirentia , quare ceram albam coagulationis gratiâ admiscuerunt , quâ ratione durabiliora quidem facta nec foetentia, sed tamen temporis diuturnitate tam tenacia , ut cuti illita vel affricta reluctata sint propter ceram admixtam. Tandem alii meliorem invenêre viam olea aromatica & alia coagulandi additione nimirum olei nucis myristicæ per expressionem facti , colore & odore privati cum vini spiritu, quod *matrem balsamorum* appellauêre. Atque hic modus jam diu à pharmacopæis tanquam Arcanum occultatus fuit , donec tandem aliquando publici juris factus , ita ut ferè in omnibus officinis hac ratione parata vendantur balsama. Sed ut ut sit optima via, non tamen sunt perpetua balsama illâ parata viâ, utpote sale carentiâ ; non autem contemno siue improbo illa balsama hac ratione, quia si melior via innotuisset, utique meliora facta fuissent ; nemo enim ultra posse cogitur. Quare non modò excusandi , qui usi fuerunt axungiâ agni, cerâ & oleo nucis muscatæ in confectiione suorum balsa-

morum, sed etiam honorandi propter communicationem. Cum autem prædicta balsama intrò assumi nequeant, nec adeò benè extrinsecè administrari possint ob unctuositatem, consuluerunt alii coagulare olea admixtione salium fixorum propriorum : quâ ratione parata balsama immunia redduntur à lentore & tenacitate, & solubilia in vino, cervisia, & quovis liquore: quare non solum commodè intrò assumuntur, sed etiam commodius illis antiquis extrinsecè affricantur odoris gratiâ, quia facile iterum abstergantur aquâ. Non autem solum affricta suavissimum exhibent odorem, sed etiam propter admixtionem salis fixi, salis tartari naturam habentis cutem venustant. Quare commendantur soluta in aqua pura calida pro lavacro capitis & faciei, venustante non solum sed etiam roborante odoris gratiâ eximii, id quod pingua illa præstare nequeunt. Quare hic modus reliquis longè præferendus; capiat igitur qui velit, *Rara enim & nova non semper acceptantur cum primis obscura*: spero autem seculi futuri approbationem.

Sequitur modus præparandi.

℞. **R**emanentiam spiritus ardentis, & sacco immissam fortiter exprime; expressam aquam redige in acetum, & è rosis quidem habebis roseum, & ex aliis aliud, optimum in œconomia, ad condiendos cibos: Postea exime remanentiam è sacco, eamque in furno figulino redige in cineres

res albos, quibus affunde phlegma proprii spiritus ardentis (separati) ad extrahendum salem, a quo iterum avoca omnem humiditatem in olla fictili vitreata: salem coagulatum leniter calcina in crucibulo mundo, & albescet, & salis tartari saporem referet; à quo aliquoties spiritum proprium ardentem abstrahe, singulis vicibus salem prius calcinando; & adeò exaltabitur spiritus à proprio sale, ita ut statim oleum proprium assumat, illudque sibi associet illi affusus, ita etiam ne amplius percipiatur in spiritu, clarissimo permanente: quo facto calcina salem adhuc semel probe in crucibulo, & cum proprio phlegmate solve tantum, quantum sufficit coagulationi olei: postea misce hanc solutionem cum spiritu ardente mixto suo oleo, & colloca in phiola colli oblongioris optimè obturata sive clausa in balneo, ne spiritus exhalare possit, coctionis gratiâ, & spatio paucarum horarum fiet unio mixturæ lactis instar albescentis: Quo facto, fac ut vitrum refrigeret, facta enim conjunctio spiritus, olei & salis, ita ut neutrum præ altero discernatur, quæ effundenda in vitrum ampli orificii, & in frigido congelabitur instar unguenti nivei, non solum inungibilis sed etiam in quovis liquore solubilis odoris egregii, quod intrinsecè administrari commodè potest, & extrinsecè administratum cutem reddit venustam & odoram; quare Magnatum & Domicellarum balsamum optatissimum. Atque hâc ratione tria vegetabilium principia separata, & purgata reünita sunt, in qua unione totius illius vegetabilis

repe

reperitur tota vis, fapor & odor. NB. Col-
raturus balsama, extrahat colorem è vegetabilibus
cum V. SP. quem faciat simul coagulati. Præ-
dictâ igitur ratione è quovis vegetabili, sale, spi-
ritu & oleo prædito, elicere licet balsama solubi-
lia, bene redolentia, absque additione alicujus rei
peregrinæ non contemnenda.

Et quia hic quoque docetur balsamum rosa-
rum odorantissimum, rosæ verò dent paucissi-
mum oleum, sine quo illud fieri nequit, scito non
solas rosas, sive rosarum folia esse accipienda ad
confectionem prædicti balsami, sed unâ cum foliis
integros illos nodos; luteum enim illud conten-
tum in illis dat oleum illud, non folia rosarum, &c.
Atque hæc dicta sufficiant de præparatione nostra
balsamorum, quæ si ritè parantur, non conte-
mnenda judico, non rejiciens illa absque sale pa-
rata: Non carpat nostra, sed det meliora qui ha-
bet. Atque sic omnes & singulos sub uno aliquo
generali comprehensos volo processus, destillandi
spiritus ardentes & olea, beneficio vasis destilla-
torii lignei, illorumque reconnectionem benefi-
cio salis fixi proprii. Potuisssem plura addere de
usu & viribus Sp. V. & oleorum illorum suavissi-
morum vegetabilium, sed quia illa ab aliis satis
luculenter tradita, superfluum quid esse duxi, alio-
rum dicta repetere, contentus descriptione unius
folius generalis processus, quem imitari liceat in
cæteris particularibus.

Se-

Sequitur nunc usus vasis secundi lignei, usurpandi loco cuprei vel plumbei, inservientis destillationibus, digestionibus, extractionibus & fixationibus.

VAse parato secundum præscriptionem traditam pag. 11. nihil aliud agere opus habes, quàm accommodare fornaculam cum globo, & pro lubitu aquam in illo calefacere, ignis regimine in fornacula. Possunt autem omnia & singula hic perpetrari, quæ aliàs perpetrantur in B. communi; ubi nulla alia differentia quàm vasorum; hic usurpatur vas ligneum, ibi verò cupreum, plumbeum, ferreum, &c. Usurpatur quoque in hac operatione eadem fornacula cum eodem globo, quæ supra usurpabatur in destillatione, quare non opus aliquid præterea adjicere, nihil enim communius Balneo in destillatione; sufficiat igitur usus globi cuprei demonstratio. Operæ autem pretium esse duxi aliquot apponere extracta chymico-medica, non communia, quæ beneficio hujus B. confici possunt, quæ ritè parata in plurimis morbis multa præstant.

Et primò quidem de extracto vomitivo.

R. **F**Lorum Antimonii unciam unam; Tartari purgati uncias duas; Sacchari Candi uncias sex; aquæ pluvialis lib. 2. mixta colloca in phiola vitrea

vitrea fortissima in B. coctionis gratiâ, & fac bullire strenue 10. vel 12. horarum spatio. Postea balneo refrigerato, exime vitrum & effunde decoctionem, illamque filtra per chartam bibulam infundibulo impositam; aqua filtrata erit rubella, saccharata subacida, quam accipe (abjectis fecibus in filtro) & ex cucurbita vitrea parvula ignis calore lento in B. omnem abstrahere humiditatem, usque ad remanentiam melleam fusci coloris: cui denuò affunde libram unam spiritus vini effusæ in phiola colli oblongi, & colloca in B. moderati caloris 8. vel 16. horarum spatio, & vini spiritus denuò separabit extrahetque essentiam puriorem & nobiliorem, relictis fecibus in fundo; quæ postquam omnia refrixerint, filtrationis beneficio separanda per chartam bibulam nimirum duplicatam. Postea accipe tincturam rubram filtratam, & ex cucurbita vitrea in B. leni omnem ferè abstrahere vini spiritum usque ad remanentiam syrupi dulcis & suavissimi; quem exemptum serua tanquam excellentissimum vomitivum, in multis morbis utilissimum, ubi reliqua cathartica nihil præstare possunt: hæc enim medicina lenissimè operatur; quare puerulis etiam 1½ anni absque periculo administrari potest, nec non senibus. Purgat hæc medicina cunctos humores, è genere nervoso & venoso attrahit omnes humores vitiosos, referat obstructions hepatis, lienis, pulmonum & renum: qua ratione varii gravissimi curantur morbi.

Nondum reperi vomitivum huic comparabile,
tutò

tutò & citissimè operanti. Dosis ejus est à gutt. 1. 2. 3. 4. usque ad 10. & 30. habita ratione ætatis & ægritudinis ; ita per se, vel cum vino, cervisia, &c. & quidem infra $\frac{1}{4}$ horæ operari incipit, finitque operationem intra horas duas. Quandoque non vomitus excitat, sed solimmodò sedes, ubi adjuvat clister statim ante administrationem medicinæ prædictæ administratus, factus è 2. vel 3. cochlearibus olei olivarum & aqua salsa; clister enim inferne præparat viam, ita ut rarò vomitivum superne operari possit : ubi etiam poterit æger statim ab assumptione medicinæ ori & naribus admoveere panem tostum calidum, qui vomitiones prohibet, & infernam operationem promovet. Sed meo quidem judicio melius, medicinam non impedire quærentem operationis viam spontaneam, non coactam : Multis enim vomitus magis convenit quàm purgatio illa per secessum. Illa autem diximus in gratiam illorum, qui etsi vomitiones abhorrent, purgari tamen desiderant per essentiam antimoniam, quæ omnium & singulorum, quotquot novi, cathartorum tutissimum & suavissimum medicamen est. Præ cæteris enim omnibus universum visitat corpus, & à multis ægritudinibus occultis liberat, id quod cætera cuncta vegetabilia cathartica præstare nequeunt. Hoc etiam commodi habet, ut etsi vel ob minorem dosin vel obstinatam naturam patientis non operetur per vomitus vel secessum, non tamen instar aliorum noxam inferat corpori humano, sed vel per sudorem vel per urinam operetur, ita ut antimonium
ritè

ritè paratum rarò absque fructu administretur. Cum e contra cathartica vegetabilia minori dosi exhibita, vel alias ob causas non operantia, etsi non semper inde corpus intumescat & manifesti morbi proficiantur, invisibiles tamen & occultas corpori minentur ægitudines. Antimonii verò arcanum non modò non infert noxam, si non sensibiliter operatur, sed insensibiliter operando benefacit corpori humano: quare magna differentia inter purgantia mineralia & vegetabilia. Mineralia enim in minori dosi absque nausea administrantur, vegetabilia verò cum maxima nausea & quandoque periculo ægrotantis in majori dosi. Nausea quoque illa sæpè numero profecta à maxima dosi potionum ingratarum amararum plus damni infert quàm ipsa potio. Utinam aliquando abrogarentur ejusmodi crassa Minervâ parata, & substituerentur extracta vegetabilium suavia, & mineralium essentia.

Extractum purgans.

℞. Ad. Hellebori nigri, justo tempore collectarum, aëreque siccatarum lib. 1. Rad. Mechoacæ, jalappæ, ana $\frac{z}{3}$ iiij. cinnamomi, sem. anisi & fœniculi ana, $\frac{z}{3}$ 1. Croci Britannici 31. Redige has species in pulverem, cui affunde spiritum vini optimè rectificatum in cucurbita vitrea alta, atque huic appone alembicum cæcum, & colloca in digestionem balnei, donec S. V. rubro tingatur colore, quem tunc decanta recen-

centemque reaffunde, iterumque colloca in digestionem, donec rubescat spiritus, quem etiam decanta; recentemque reaffunde toties nimirum, donec spiritus non amplius tingatur colore rubro, quod communiter 3. fit vicibus. Tinctos spiritus misce, filtra, & in B. per alembicum vitreum lentissimo calore abstrahere à tinctura, & remanebit in fundo succus spissus subfusci coloris, quem adhuc calentem eximere & in vitro mundo ad usus suos reservare oportet. Spiritus vini ab extracto abstractus ad eundem usum prædictum reservari potest. Extractum verò administratur à gr. 3. 6. 9. 12. ad 31. habita ratione ætatis & personæ cum saccharo mixtum, non enim ingrato sapore prædictum, leniterque operatur tutissimèque si non nimia administratur dosi. Et si vis habere in forma pilulari, admisce ipsi calenti unc. 1. Aloës lucidæ, & unc. sem. Diagrid. pulverisati, mixta redige in massam pilularem, & serva ad usum. Dosis est à gr. 1. ad ʒj. evacuat cunctos humores superfluos; sed non comparabilis cum antimonii medicina. Atque hoc extractum apposui in gratiam formidantium mineralia & vomitus abhorrentium, quod penes me optimum omnium vegetabilium cathartorum.

Extractum Diaphoreticum.

℞. **L**igni sassafras, sassaparillæ, ana unc. vi. Zingiberis, Galangæ, Zeduariæ. ana. unc. iij. Piperis longi, Cardamom. Cubebæ ana. unc. i.

Ccc

Cina.

Cinnamomi, Macis, ana, unc. semis, Croci Britan-
nici, Nucum M. Caryophyllorum ana dragma. i.
ligna lima comminuantur, radices & aromata pul-
veriscentur, mixtis affundatur V. Sp. & in B. ex-
trahatur Tinctura, uti supra dictum de extracto
purgante; & extractio spiritus vini abstractione
redigatur ad mellaginem; quam ad usus servare o-
portet. Prodest in peste, febribus, scorbuto, lepra,
morbo Gallico, aliisque à sanguinis impuritate
profectis ægitudinibus diaphoresi è gentibus.
Dosis hujus extracti est à ℥j. ad ʒj. cum vehiculis
appropriatis; potenter promovet sudorem, vene-
nositates à corde abarcet, & sanguinem mundi-
ficat.

Et quamvis sit efficacissimum diaphoreticum
vegetabile, comparari tamen nequit cum spiriti-
bus illis subtilissimis mineralium, de quibus in
parte secunda. Suas quoque habent commenda-
tiones animalia diaphoretica, utpote caro viperi-
na, sal araneorum & bufonum fixum in suis ope-
rationibus peculiaribus, ubi singula sola absque
alterius admixtione suas operationes exserunt &
demonstrant; nec quadrant cum diaphoreticis a-
nimalibus & vegetabilibus mineralia, utpotè be-
zoarticum minerale, antimonium diaphoreticum
& aurum diaphoreticum.

Extractum Diureticum.

℞. Sem. Saxifragæ, carui, fœniculi, petroselini,
Surticæ ana unc. i i i. Rad. Glycyrrhizæ, lap-
pæ

pæ majoris ana unc. i. pulveris mille pedum unc. semis. Mixta & contritione in pulverem redacta extrahantur cum Spir. junip. Secundum artem. Postea extracto admisceantur sequentia R. Salis succini, fuliginis, Urinæ ana 3℔. Nitri purgati 3j. Mixta pulverisentur & extracto admisceantur, & ad usum servetur mixtura. Dosis est à ʒj. ad 3j. in aq. petroselini, fœniculi, &c. Hoc extractum pel- lit urinam, aperit ureteres, purgat renes & vesicam ab omni pituita viscosa, matre tartareæ coagula- tionis, si tempestive nimirum usurpatur: In hoc casu commendatur quoque solutio filicum & cry- stallorum facta cum spiritu Salis. Majorem com- mendationem habent salia herbarum nephritica- rum facta per expressionem & crySTALLIFICATIONEM absque calcinatione, quorum præparatio non hic sed alibi docebitur.

Extractum Somniferum.

R. **O**pii Thebaici unc. iiii. Sp. Salis unc. ii. Tartari purgati unc. i. Mixta colloca in maceratione in B. in vase vitreo per diem & no- ctē, & salis spiritus cum tartaro referabit opium, & ad extrahendum præparabit, cui affunde spiri- tus vini optimi lib. semis, colloca extractionis gratia in B. leni, Spiritum tinctum decanta, re- centemque reafunde, colloca in digestionem do- nec coloretur spiritus. Postea misce extractiones, & admisce in cucurbita vitrea croci optim. drag. ii. olei caryophyll. drag. i. & abstrahere in B. vini

C c c 2

sp.

sp. & remanebit succus spissus niger, eximendus & in vase vitreo mundo servandus. Dosis ejus est à gr. i. ad 5. vel 6. pro adultis, puerulis verò sufficit ½ vel ¾ unius grani. Usurpari potest in omnibus affectibus calidis absque periculo: tranquillum provocat somnum, mitigat dolores tam externos quam internos, sudorem movet; cum primis verò est certum remedium epilepticum puerulorum noviter natorum; quam primum enim illis in paroxysmo administratur ½ grani unius cum vino vel lacte muliebri, statim quies sequitur & cum somno sudor, qua ratione malignitas expellitur, pueruli recreantur, victum appetunt, & in posterum paroxysmus non revertitur. Etsi forte aliquando percipiantur ejusmodi symptomata iterum, si tamen denuo prædicta dosis administratur, fit quod pueruli refocillentur & curentur integre, vitam cum morte alias permutaturi, &c. quorum non paucos hæc medicina restitui. Cæterum sunt quoque medicinæ efficacissimæ anodynæ, spir. illi volatiles, vitrioli, aluminis, antimonij aliorumque mineralium; quibus uti etiam sulphuri illi narcotico præcipitato è spiritu vitrioli volatili nihil comparari potest.

Extractum cordiale.

Rosarum rubrarum unc. iiij. Lilior. conval. unc. ij. Flor. Borrag. Roris mar. Salviæ ana unc. i. Cinnamomi electi, ligni aloës ana ʒ ij. Caryophyll. Macis, Nucis muscatæ, Galangæ, Cardam,

dam. minoris ana ʒß. Rafuræ Eboris, Cornu Cervi ana ʒj. Croci Britannici ʒj. Nucis Vomicæ. ʒj. Boleti cervini. ʒjß. Mixta pulveriscentur subtilissimè & cum V. Sp. extrahantur tinctura in B. iterum abstrahendus V. Sp. usque ad justam consistentiam. Extractum servetur ad usus. Usurpari verò potest ferè in quovis animi deliquio aliisque affectibus, comitem non habentibus calorem præternaturalem. Dosis ejus est à gr. 3. 6. 9. ad ʒj. cum vehiculis appropriatis; sæpè administratum recreat spiritus, corroborat cerebrum cæterasque partes corporis. Efficacius redditur additione essentiarum mineralium cum primis auri, de qua re vide part. primam de Oleo auri dulci.

De Extracto Odorifero.

NON opus est docere confectionem extracti alicujus odoriferi vegetabilis, quia paulò antè traditus modus eliciendi sive destillandi olea vegetabilium suavissimis odoribus præditorum, utpotè herbarum, florum & seminum, quæ vegetabilium sunt essentiæ nobilissimæ & suavissimæ, quarum odore cor roboratur & cerebrum, quæ in balsama redacta, transportabiles redduntur. Meliora igitur extracta & excellentiora vegetabilium, meo quidem judicio, confici nequeunt, quàm prædicta illa olea, nisi quis velit extracta aromatica facta cum sp. Vini, miscere cum solutionibus metallicis, mixtaque digerere, tunc enim separatim ibit ab extracto oleum quoddam odoratissimum

Ccc 3

viri-

viribus non modo non minus, sed præstantius etiam oleo illo destillato vulgariter, propter admixtionem virtutis spiritualis metallicæ cumprimis auri & argenti, solutorum in menstruo acido, oleo aromatico suas vires communicantium. Cæterum unumquodque oleum vegetabile odore & viribus exaltari potest beneficio spiritus urinæ vel falis Armoniaci; cujus beneficio non solum olea odorata exaltantur, sed etiam inodora vegetabilium odora redduntur, si aliquantisper digeruntur cum spiritu urinæ; nec hoc solum, sed etiam sulphur minerale & metallicum unumquodque, etsi odor ejus sit durissimis vinculis ligatus, ejus beneficio recluditur, & in suavissimam odoratissimamque essentiam temporis curriculo in digestionem redigitur. Spiritus urinosi exaltant sulphurum odores & colores; acidi purgant sulphura, sed mutant ipsorum colores & odores. Muscus & Zibetha acquirunt odoris sui suavitatem & excellentiam à felis alicujus spiritu subtilissimo urinoso, digerente certam aliquam pinguedinem, & convertente in ejusmodi materiam odoratissimam.

Atque hæc de extractis dicta sufficiant, quæ omitti potuissent, quia passim aliorum authorum, in omnibus linguis, exaratis scriptis plurima ejusmodi reperiuntur extracta; apponere autem placuit illa, ne hic libellus præter novam stillandi rationem, aliud nihil continere videatur, sed instructus quoque optimis medicaminibus,

De

De Balneis.

Supra pag. 11. data descriptio labri pro balneo, cui toto corpore, capite excepto, insidere quis possit, non solum ad lavandum in aqua dulci calida, sive medicinali & minerali, sed etiam ad sudandum absque aquâ, ubi vas calefit à vaporibus profectis calidis aquarum sive dulcium, sive mineralium. Atque ejusmodi balnea quilibet sibi pro necessitate sua domi comparare potest, quibus iidem qui alias thermarum beneficio curantur morbi, ita ut thermarum causâ non opus habeat amplius tam peregrè ire, sed domi manens cum familia, officio suo sive munere absque molestia fungiqueat, tempore necessitatis.

Et cum negari nequeat thermarum usu gravissimos medicisque incurabiles morbos curari sæpè numero feliciter, volui in gratiam proximi publicare hoc instrumentum, una cum præparatione aquarum mineralium. Quæ publicatio sine dubio non erit sine fructu & commodo. Quare breviter dabo præparationem aquarum mineralium & dulcium, earumque usum. Et primò quidem.

De Balneo aque dulcis vel communis.

Nulla ars est conficere Balnea aquæ dulcis; nihil enim aliud agere habes, quàm vas tuum replere aquâ fluviali, vel pluviali, ignemque ad-

ministrare, qui beneficio globi cuprei calefaciet aquam; quâ sufficienter calefactâ insidere oportet, & cooperire labrum, ne calidi vapores evaporent, nec aër frigidus intret, & exteriores corporis partes feriat; propterea etiam oportet linteam mundum collo applicare, ne ibi vapores calidi evaporare possint: quibus ritè observatis, insidere oportet 1. 2. 3. horarum spatio, vel quamdiu poterit æger, vel ægritudo postulat: oportet quoque interea continuum conservare calorem necessarium, beneficio globi illius administrandum. Patientem quoque sitiente interea temporis, propina ipsi potionem appropriatam destillatam ægritudini, de qua re nihil nunc, quia decrevi conscribere peculiarem *libellum de Balneis*, hic verò saltem usum revelare globi illius cuprei, in calefaciendis balneis. Etsi non perfecta omnium, quorundam tamen balnearum, eorumque proprietatum dabitur in hoc libello brevis instructio.

De Natura & proprietate thermarum.

SCito quod maxima pars aquarum medicatarum Germaniæ, aliarumque regionum, tam calidarum quàm frigidarum, secum è terra adferant aciditatem quandam sulphuream, secundum plus minus; in qua aciditate consistit facultas illa medica & vis hujus vel illius aquæ. Et si privantur ejusmodi aquæ odore & sapore exhalatione spirituum suorum subtilium, tunc etiam privantur suis viribus; quamvis etiam reperiantur aquæ sulphure

phure non solum præditæ spirituali, sed etiam imprægnatæ minerali aliquo sive metallo corporali, mixto cum alumine vel vitriolo ; quod aliundè non proficiscitur quàm ab aqua communi mineras percurrente. Reperiuntur etiam alia Balnea, quorum vis & virtus non consistit in sulphure aliquo spirituali, nec in aliquo metallico corpore & sale, sed tantum in sale quodam spirituali, mixto cum terra aliqua subtilissima fixa, quæ aquæ non sicuti illæ mineras metallicas percurrunt, sed potius saxa montium calcinata igne subterraneo, unde etiam subtilem suam mutuunt aciditatem cum terra sua insipida. Atque hæc nemo inficiabit notitiam sive cognitionem habens volatiliū atque fixorum cum salium tum mineralium atque metallorum : id quod plurimis & evidentissimis rationibus demonstrare possem, si tempus & occasio nunc ferret, fiet autem aliquando in peculiari aliquo, uti dictum, tractatu. Nunc igitur saltem docebo, quomodò è salibus, mineralibus atque metallis artificiosa conficiantur balnea, naturalibus illis non modò viribus non cedentia, sed etiam sæpè præstantiora, & quidem sine sumptibus & laboribus insignibus, quibus domi quis uti potest loco naturalium in profligandis morbis & sanitate recuperanda. Et quamvis libellum e-dere decrevi, prolixè agentem de natura & origine thermarum, nec-non illarum usu, volui tamen aliquid hac de re breviter nunc quoque dicere & quidem ex fundamento, videns tot, totque virorum doctorum opiniones diversas, & discrepantes

C c c 5

nec-

nec-non maximâ ex parte incertas.

Quod igitur attinet originem aciditatis tam volatilis quam corporeæ, nec-non caliditatem thermarum, scito eam non esse unam eandemque, alias enim singulæ iisdem proprietatibus præditæ essent, contrarium autem quotidiana testatur experientia. Palam enim est nonnullas thermas aliis prodesse, aliis verò non ægritudinibus sed potius nocere, quod aliundè non quam a differentia proprietatum proficiscitur aquarum mineralium profectarum à diversitate minerarum imprægnantium illas aquas. Summatim, aquæ dulces attrahunt suas vires & virtutes in montium cavernis a quibusdam metallis & mineralibus diversarum specierum, natura præditis spiritu salis acerrimo; utpotè sunt varia genera marcasitarum continentium cuprum & ferrum, & quandoque aurum & argentum; nec-non vitriolorum & aluminum genera, ab antiquis appellata Miski, Rarii, Chalcitis, Melanteria & Pyrites, quorum nonnulla candida instar metallorum reperiuntur, alia verò dispersa in terra pingui, figuræ rotundæ, in frustulis majoribus vel minoribus. Quas mineras sulphureo-salsas percurrente & humectante aquâ, stimulatur spiritus ille salis, vehiculo acquisito, & aggreditur mineras illas solvendo, in qua solutione incalescit aqua, ac si fuisset affusa calci vivæ, vel adinstar spiritus vitrioli sive salis aqua mixti affusus ferro, aliisque metallis; ubi continuò quotidieque aliquid secum trahit aqua illa percurrentes mineras, quarum naturas & proprietates imitatur

tur aqua : quare tot & tam diversa thermarum genera, ob diversitatem nimirum profectarum tot & tam diversarum minerarum, à quibus incalescit aqua. Incredulus accipiat minerale aliquod prædictæ qualitatis, illudque involvat in linteo maddo nimirum aliquantisper, & reipsâ experietur lapidem illum mineralem ab aqua accensum, atque adeò calefactum, ac si fuisset in igne, ita ut vix manu illum tenere possis, qui tandem etiam diuturniore actione aquæ instar calcis vivæ fatiscet & consumetur.

Hanc meam opinionem paucissimis verbis traditam, aliquandò (volente Deo) proluxius & clarius in peculiari tractatu publicabo : quamvis ægrotis perindè sit nihilque referat illis à quâ causâ proficiantur thermæ, undèque suas mutuentur vires, si modo uti illis liceat, relicta Philosophis naturalibus altercantibus hæc controversia, quam nemo illorum melius decidere potest Chymico perito mineralium, metallorum saliumque cognitionem habente.

Et primò quidem de Thermis Sulphureis subtili aciditate præditis.

IN tractatu secundo demonstravi modum destillationis spirituum subtilium, volatilium, sulphureorum, salis nimirum communis, vitrioli, aluminis, nitri, sulphuris, antimonii aliorumque salium, mineralium atque metallorum, eorumque vires & proprietates intrinsecas, nunc quoque dabo

bo illorum usum extrinsecum aquis miscendorum pro balneis. Virtutibus igitur thermarum, non ab aqua insipida sed à spiritibus illis subtilissimis, volatilibus, sulphureis & salsis proficiscentibus; hisce verò ita per se, aquæ non permixtis, ineptis pro Balneis, recuperandæ sanitatis gratiâ usurpandis, ob nimiam caliditatem & subtilitatem; revelavit nobis indignis & ingratis hominibus, Deus altissimus paternam suam providentiam, ostendens nobis per naturam illorum usum & utendi modum sanitatis adversæ tollendæ gratiâ: quæ (natura) nunquam otiosa indefinenter operatur, & tanquam ancilla, Dei voluntatem exsequitur, demonstrando nobis varia destillationum, transmutationum & generationum genera. A quo Doctore oportet ut addiscamus omnes artes & scientias, quærentes certam & infallibilem informationem, tanquam è libro mann divina exarato, repletoque innumeris magnalibus atque secretis. Atque hæc longè certior scientia philosophorum illorum vulgariū altercantium philosophiâ inani & putatitia. Putasne veram illam, 100. imperialium pretio venalem philosophiam? Quomodò quis judicare potest de absconditis in terra, qui cæcutit & quidem volens in rebus solari luci expositis, eruditionem abhorrens. Utinam scientia nomini esset consentanea: Quomodò ignis naturam ignorans, per ignem operari noverit? Ignis multa revelat, in quibus ceu speculo abscondita cernere licet; ignis nobis patefecit, quomodò singula, aquæ, fælia, mineralia atque metalla, unà cum cæteris in-

nu-

numerabilibus in terræ visceribus generentur per reflectionem ignis nimirum illius centralis & astralis : Sine ignis enim cognitione tota natura permanet velata & occulta. Ignis (à philosophis semper in summo honore habitus) clavis est maximorum secretorum referendorum : & ut uno verbo dicam , ignem ignorans naturam ignorat cum suis fructibus , nec aliquid habet præter lecta & audita , quæ plerunque falsa , secundum illud ; *Facile mentitur qui loquitur audita.*

Imperitus ob ignorantiam nesciens discernere inter verum & falsum , unum pro altero arripit. Quæso tu qui facile credis , putasne Doctorem tuum suos scripsisse libros ab experientia desumptos , vel à lectione aliorum depromptos ? Utrumve non longa vetustate , sæpissimaque descriptione sint illi corrupti & sophistici ? Utrum etiam tum illorum verum & genuinum habeas sensum ? Scire igitur melius quam opinari ; opinionibus enim multi seducuntur , multi etiam falluntur fide , scientiam non secum habente comitem.

Multi quidem scientiarum ambitiosi , avari nimirum & otiosi , carbonum nigredinem , forcipumque abhorrentes rubiginem , tractare malunt citharam & panduram , quam carbones , &c. Atque hi merito comparantur adolescenti illi , de quo apud Matt. cap. 19. Veritatis discendæ cupidus , nolenti autem Christum sequi in paupertate & miseria. A pavonibus superbis , garrulisque psittacis , non nisi clamores proficiuntur tædiosi ; cum e contra avicularum vocibus recreentur &

ex.

exhilarantur auditores. Dolenda igitur mortali-
um conditio perversa, affectantium potius vani-
tates mundi superbi, quam virtutes & laude di-
gnas artes, quibus nihil honestius, nihilque utilius
a verbo Divino, revelante nobis voluntatem Dei de
charitate proximi. Atque hæc juventutis gratiâ
dicere volui, ne ita annos suos teneros in vanitati-
bus terere velint, sed potius in igne periculum fa-
cere, sine quo nemo veram rerum naturalium co-
gnitionem adipiscitur; quod etsi durum in prin-
cipio videatur, dulce tamen erit in senectute.

*Sequitur nunc mixtura Spirituum illorum
subtilium, mineralium, sulphureorum &
salsorum, cum aqua.*

Q UOD ad pondus prædictorum spirituum aquæ
dulci admiscendorum, conciliantium ipsi na-
turam & proprietatem thermarum naturalium,
hoc scire te oportet, quod illorum, quorum diver-
sos & varios docui in secunda parte, viribus nimi-
rum & virtutibus impares & inæquales, pondus
non semper idem adeò accurate observari possit;
siquidem habenda semper illorum ratio fortitudi-
nis, viriumque ægrotantis.

Poteris autem in principio unam vel alteram ad-
miscere libram spirituum, aquæ sufficientis quan-
tatis, & in sessione periculum facere virium bal-
nei artificialis, quæ si debiliores justo, augendæ
adjectione majoris quantitatis spirituum; si verò
justo

justo fortiores, abstractione diminuendæ, de qua re fusius in *Arte nostrâ Balneatoriâ*. Hoc autem nunc observa, præstare balnea in principio administrari debilia, postea verò viribus aucta paulatim nimirum & successive, quò ægrotantis natura illis assuescat etiam paulatim, non verò obruatur & destruat ab usu illorum inconsueto, justo fortiorum. Quare cautè & cum discretione administranda balnea, cujus rei gratiâ recommendatam volo lectori tactam *Artem meam Balneatoriam*, in qua planam & perfectam inveniet instructionem; sufficiat igitur hic indicasse usum globi illius cuprei in calefaciendis balneis, quibus (dictis) interea æqui bonique consulat æger, donec plura sequantur. Sequitur nunc usus

Balneorum Sulphureorum.

Applica fornaculam cum globo cupreo labro prædicto modo, & infunde sufficientem quantitatem aquæ dulcis, quam calefacito igne accenso in fornacula, globi illius beneficio: qua sufficienter calefacta fac insidere patientem, & asfunde tantum spiritus sulphurei, quantum tibi sufficere videtur; quo facto fac ut ubique ritè cooperiatur labrum, ne evanescat spiritus ille volatilis, & pro necessitate continua caloris administrationem, usque ad egressum patientis. Scito etiam singulis vicibus mutandam aquam, recentesque admiscendos spiritus. Atque hic est usus ille globi illius cuprei, in calefaciendis balneis aquæ dulcis,

cis, vel medicatæ & quidem vel vegetabilis, vel mineralis : atque hujus vel naturalis vel artificialis sulphuræ ; quo multi gravissimi & incurabiles feliciter curantur morbi : De quo satis nunc in hoc tractatu.

Usus Globi Cuprei in Balneis siccis, excellentioribus illis humidis in quibusdam casibus.

Potuissem hanc materiam differre usque ad tractatum proprium, ubi omnia fusius clariusque tractabuntur : propter impedimenta tamen nonnulla inopinata editionem promissi tractatus aliquantisper procrastinatura, aliquid de illorum usu, postquam humidorum mentionem feci, dicere decrevi, & quidem non solum de usu spirituum illorum subtilium, sulphureorum & siccorum, sed etiam de usu spirituum subtilissimorum vegetabilium & animalium medicinalium, cumprimis propterea quod in plurimis ægritudinibus commodius administrantur sicca, quam balnea humida. Provocaturus igitur sudorem via nimirum sicca, sine aqua scil. prospiciat sibi de arca lignea sive vase ligneo congruo, i. e. inflexioni conveniente, scamno videlicet prædito perforato, pro lubitu secundum plus minus in altum elevabili ; itemque asserculis, brachiis & pedibus incumben-
tibus destinatis. Oportet quoque hanc arcam præter januam majorem, habere ostiolum parvum infernè destinatum impositioni lampadis ardentis cum vini spiritu, vel testæ alicujus cum carboni-
bus

bus calefactionis gratiâ. Arcâ probè calefactâ, ingrediendum ægro, scamnoque insidendum; quo facto arcam ubique locorum accuratissimè claudere oportet & accommodare fornaculam cum globo cupreo, sub quo parvus solummodò ignis accendendus, cujus beneficio spiritus ille volatilis incallescens egreditur in arcam instar vaporis subtilissimi & penetrantissimi circumcirca patientem. Sed cum hic spiritus non sufficiat calefacere arcam, collocare in ea lampadem cum spiritu vini ardentem, vel testam aliquam cum carbonibus (quorum omnium optimi, qui è junipero vel vite conficiuntur, cum primis è radicibus, utpotè diu durabiles, nec facilè exstinguibiles à vaporibus illis spirituum) ne refrigescat æger, & ut vapores illi spirituum corpus ægri eò melius penetrent. Elychnium verò pro vini spiritu ardente in lampade, esto incombustibile confectum ex auri filis subtilissimis; de qua re plus in arte balneatoria. Interea temporis penetrat, permeat & calefacit spiritus ille volatilis universum corpus, suumque sæpè officium melius præstat hâc ratione administratus, quàm mixtus aquæ. Tempore infussionis elapso, egrediendum iterum & decumbendum in lecto calefacto, sudoris absolvendi gratiâ. Antequam autem Patiens ingrediatur arcam, assumat dosin spiritus illius volatilis, ad promovendas extrinsecè administrati, accelerandasque actiones. Atque hâc ratione non solum spiritus illi volatiles sulphurei salium, mineralium atque metallorum, sudoris gratiâ extrinsecè sine aqua administrantur; sed etiam mul-

D d d

torum

torum vegetabilium, utpotè seminis sinapi, nasturtii hortenſis, tartari crudi, nec non animalium, utpotè cornu cervi, urinæ, ſalis armoniaci, &c. ad profligandos morbos graviffimos & deſperatiſſimos. Sunt autem, prædicti ſpiritus diverſis proprietatibus præditi, aliis enim præditi ſunt viribus ſpiritus illi volatiles ſalium, mineralium atque metallorum; aliis quoque vegetabilium & animalium; quorum illi eſſentiâ præditi ſulphureâ & igneâ; hi verò Mercuriali aëreâ; quare diverſis etiam uſibus deſtinati. In quibuſdam enim ægritudinibus præferuntur ſulphurei illi; in aliis verò vegetabiles & animales; ubi ratio habenda ægritudinis & balneorum, ne quid pro quo, in ægrotantis maximum incommodum adminiſtretur. Omnes enim fere thermæ, ſpiritusque ſalium volatiles, mineralium, ac metallorum participes ſunt ſpiritus alicujus ſubtiliſſimi penetrantis, calefacientis & exſiccantis ſulphureo-ſali: vegetabilium verò & animalium ſpiritus participes ſunt volatilitatis cujuſdam ſubtiliſſimæ penetrantis, calefacientis, aperientis, incidentis & attenuantis urinoſæ ſive nitroſæ; contrariâ nimirum illis primis; uti apparet ex affuſione ſpiritus alicujus volatilis ſulphurei, utpotè ſalis communis, vitrioli, aluminis, mineralium, & metallorum; ad ſpiritum rectificatum urinæ, vel ſalis armoniaci; ubi è veſtigio alter alterum occidit ſive mortificat, & ſuâ volatilitate & ſubtilitate privat; ita ut ex ambobus ſpiritibus ſubtiliſſimis diverſarum naturarum proficiſcatur ſal quoddam nullius odoris & efficaciz particeps. Unde liquet
non

non omnes iisdem facultatibus præditos esse spiritus diversarum naturarum & essentiarum participes. Cautus igitur esto in administratione spirituum potentissimorum, ne inimicum amici loco administres; eorumque addiscito naturas, vires & essentias, antequam illis utaris in medicinâ. At interrogas, quorsum quasi in momento abiverit spirituum illorum vis maxima? Utrum in duello illo evaporaverit? Non, inquam, sed transmutata in substantiam corpoream, è purissimo enim sulphure minerali, & subtilissimo, summèque volatili & penetrativo Mercurio animali factum sal quoddam corporale mirabile, quod *aquila philosophica* dici meretur, quia facile leni calore sublimatur; in quo multa latent: non enim solum facit ad metallorum, cum primis verò auri solutionem, sed etiam ita per se abit vi maturationis in medicinam efficacissimam: De qua re nihil amplius nunc temporis, quia saltem volui admonere lectorem, esse diligentem in spirituum naturæ indagatione, qui etsi mutant corpora, non mortui tamen propterea dicendi, sed potius ad meliorem perfectionem reducti. Atque hæc dicta sufficiant de sicca administratione spirituum, in provocando sudore, profligandorum morborum gratiâ: Quibus verò morbis hic vel ille spiritus sit dedicatus, reperire habes lector in tractatu proprio, cujus facta mentio supra, summatim autem scito, spiritus illos volatiles sulphureos salium, mineralium & metallorum, prodesse in omnibus obstructionibus viscerum interiorum, lienis nimirum, pulmonum, & hepatis,

D d d 2

cum-

cumprimis autem præstantissimos esse omnium in nervis refrigeratis calefaciendis ; quia efficacissimè calefaciunt, attenuant, incidunt, expellunt & mundificant, quare commendantur in contractura, paralyfi, epilepsia, Scorbuto, melancholia hypochondriaca, morbo Gallico, scabie, aliisque ulceribus corrosivis, fistulosis, &c.

Spiritus verò alterius generis, utpote tartari, cornu Cervi, falis armoniaci, urinæ, &c. calidi quoque sunt, sed non adeò sicci; præter calefaciendi vim, vi præditi penetrandi, incidendi, emolliendi, attenuandi, abstergerendi & expellendi; quare etiam mirifice operantur in omnibus obstructionibus tam internarum quàm externarum partium; præ cæteris enim omnibus poros cutaneos aperiunt, sudoremque promovent; emolliunt, aperiuntque hæmorrhoides; menses provocant tam vetularum quàm juvenicularum; purgant & calefaciunt uterum, ac proin fœcunditatis auctores; calefaciunt & purgant cerebrum frigidum & humidum; acuunt intellectum & memoriam. Caveant sibi ab illis gravida, item cutem porosam habentes. Tales & aliæ plures proprietates & quidem meritò his adscribuntur spiritibus. Sunt autem prædicta illa duo Balnea (in quorum uno spiritus illi via humida, aquæ calidæ permixti administrantur, balneationis gratiâ & sudationis toti corpori; in altero verò viâ siccâ, ubi vapores vi ignis globo substrati, pelluntur in arcam sudatorium, versus patientem, qui hæc ratione administrati sæpè efficacius penetrant & operantur, quàm viâ
illâ

illâ humidâ) media non spernenda recuperandæ sanitatis, utpotè incredibilia præstantia. Spiritibus autem illis non repertis in officinis nec etiam cuiusvis parabilibus secundum modum à me traditum in Parte Secunda, scire te volo, quod sit & alia materia, destillatione non opus habens, mineralis nimirum; quæ cupreo instrumento imposita spontè, sine igne, dat spiritum ejusmodi sulphureum, penetrantem copiosè, egredientem in arcam sudatorium, in omnibus & per omnia similem confectio è salibus, mineralibus atque metallis. Natura quoque præparavit nobis materiam aliam, ubivis reperibilem, quæ similiter instrumento imposita per se, & sponte absque igne dat spiritum, prorsus similem viribus illi, qui conficitur è tartaro crudo, vel ex sale armoniaco, fuligine, urinâ, &c. De quibus in Parte II. eadem nimirum præstans cum illo qui sumptibus & laboribus comparatur: Possunt igitur prædictæ illæ duæ materiæ eadem præstare, quæ requiruntur ad Balnea & sudandum, quæ prædicta illa duo genera spirituum, mineralium nimirum sulphureorum, & mercurialium animalium, &c. Quænam verò sint istæ duæ materiæ facile ubivis reperibiles, scire desideras, sed non audeo, etsi vellem piorum causâ, ingratorum & indignorum gratiâ revelare; nefas enim perlas ante porcos projicere quas tamen annuente Deo, piis invenire licet lectione reliquorum meorum scriptorum.

D d d 3

Sequi-

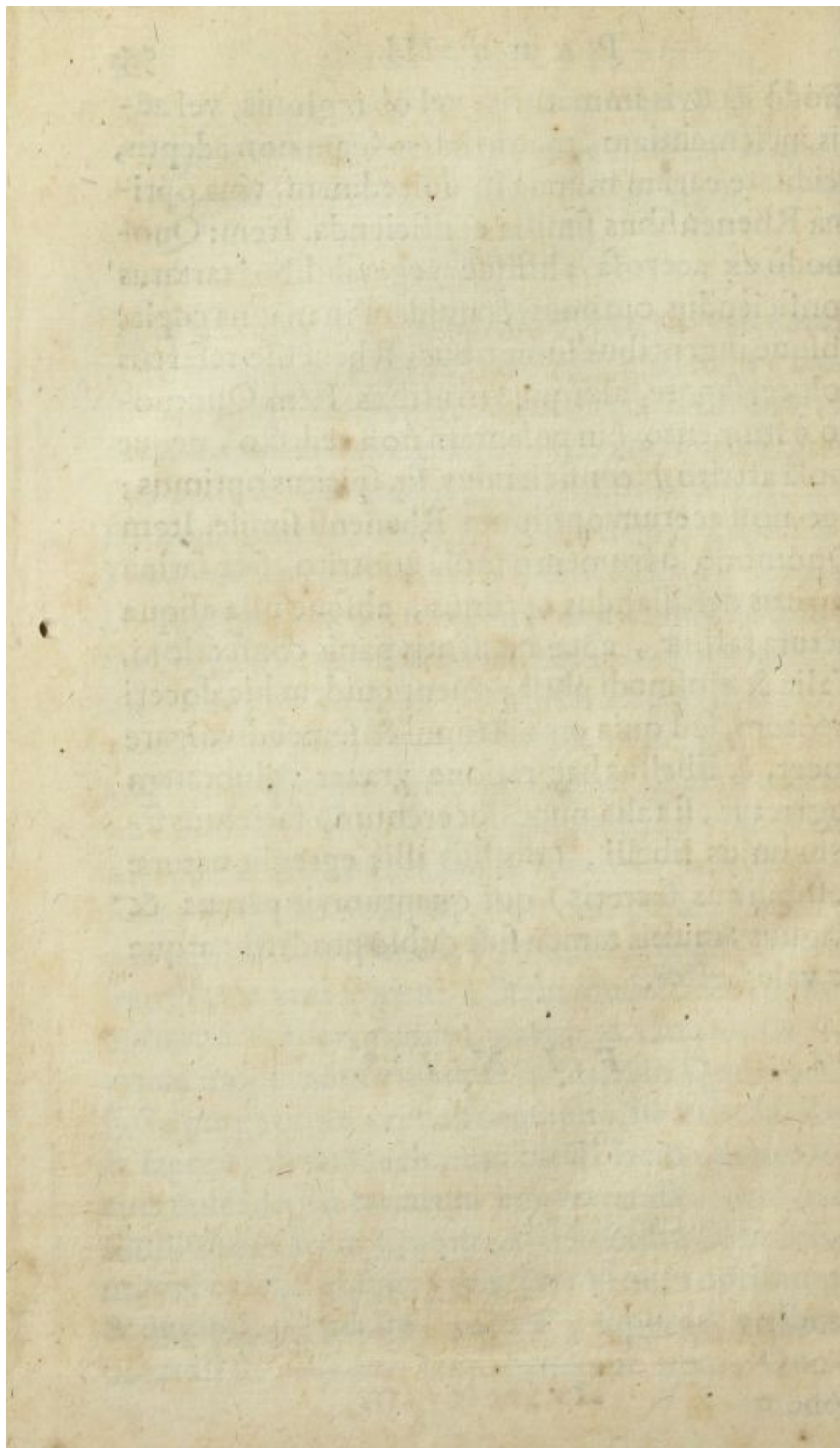
*Sequitur nunc vas ligneum loco aheni usur-
pandum in coctione cervisiae, hydro-
mellis, aceti, &c.*

MULTA essent de hac dicenda materia, etsi enim ubivis terrarum reperiantur, qui sciant è frumento conficere polentam, & ex hac cervisiam & acetum; multa tamen hâc de re correctionis gratiâ dici possent: sed quia non est nostri instituti, talia nunc docere, dicemus saltem de usu cuprei illius globi, quem quilibet sibi in defectu ahenorum comparare potest, usurpandi unâ cum vase quodam ligneo in cervisiae coctione, quàm hâc ratione, uti supra dictum de aliis operationibus, æque benè conficere potest ac ahenorum beneficio. Cæterum hic quoque locorum docere possem nonnulla aliâ utilissima secreta; quomodò nimirum mel privandum odore suo & sapore ingrato beneficio præcipitationis; & quomodò postea eliciendus spiritus suavissimus, in omnibus & per omnia simillimus vini spiritui: item quomodò vinum optimum & suavissimum, clarum & durabile, malvatico simile, conficiendum indè. Item Quomodò facta purgatione crySTALLIFANDUM, ita ut bonitate & sapore referat saccharum candi. Item quomodò ejus dulcedo in tartarum convertenda, naturali simillimum. Item Quomodò è fructibus arboreis, utpotè cerasis, pomis, pyris, &c. Vinum optimum & durabile, bonitate, colore, sapore & viribus naturali simillimum conficiendum. Item, Quo-
modò

modò ex uvis immaturis; vel ob regionis, vel aëris inclementiam, maturitatem suam non adeptis, aciditate earum mutata in dulcedinem, vina optima Rhenensibus similia conficienda. Item: Quomodò ex acetosa aliisque vegetabilibus tartarus conficiendus optimus, & quidem in magna copia, absque ingentibus sumptibus, Rhenense referens colore, sapore, aliisque virtutibus. Item Quomodo è frumento (in polentam non redactò, neque molâ attrito) conficiendus sit spiritus optimus; nec-non acetum optimum Rhenensi simile. Item Quomodo è frumento molâ contrito, sive farina spiritus destillandus optimus, absque ulla aliqua jactura farinæ, aptæ manentis panis confectioni. Talia & ejusmodi plura possent quidem hic doceri locorum, sed quia omnia simul & semel divulgare nocet, & libellus hac ratione præter voluntatem augeretur, si talia nunc docerentur, faciemus finem hujus libelli, (omissis illis egregiis naturæ possibilibus secretis) qui quantumvis parvus & exiguus, multis tamen sine dubio proderit: atque sic vale Lector.

F I N I S.

F O R N A C U M
P H I L O S O P H I C A R U M
P A R S   Q U A R T A ,

Continens

Descriptionem Fornacis Quartæ , cujus
beneficio Mineralia & Metalla probantur &
examinantur viâ quâdam compendiosiore , quàm
hactenus modo illo vulgari ; item Metallorum
separationem vi fusionis ; aliaque ne-
cessaria vi fusionis perpe-
tranda.

*Utilissima Chymicis, Mineralium probatoribus
& fossoribus.*

Per

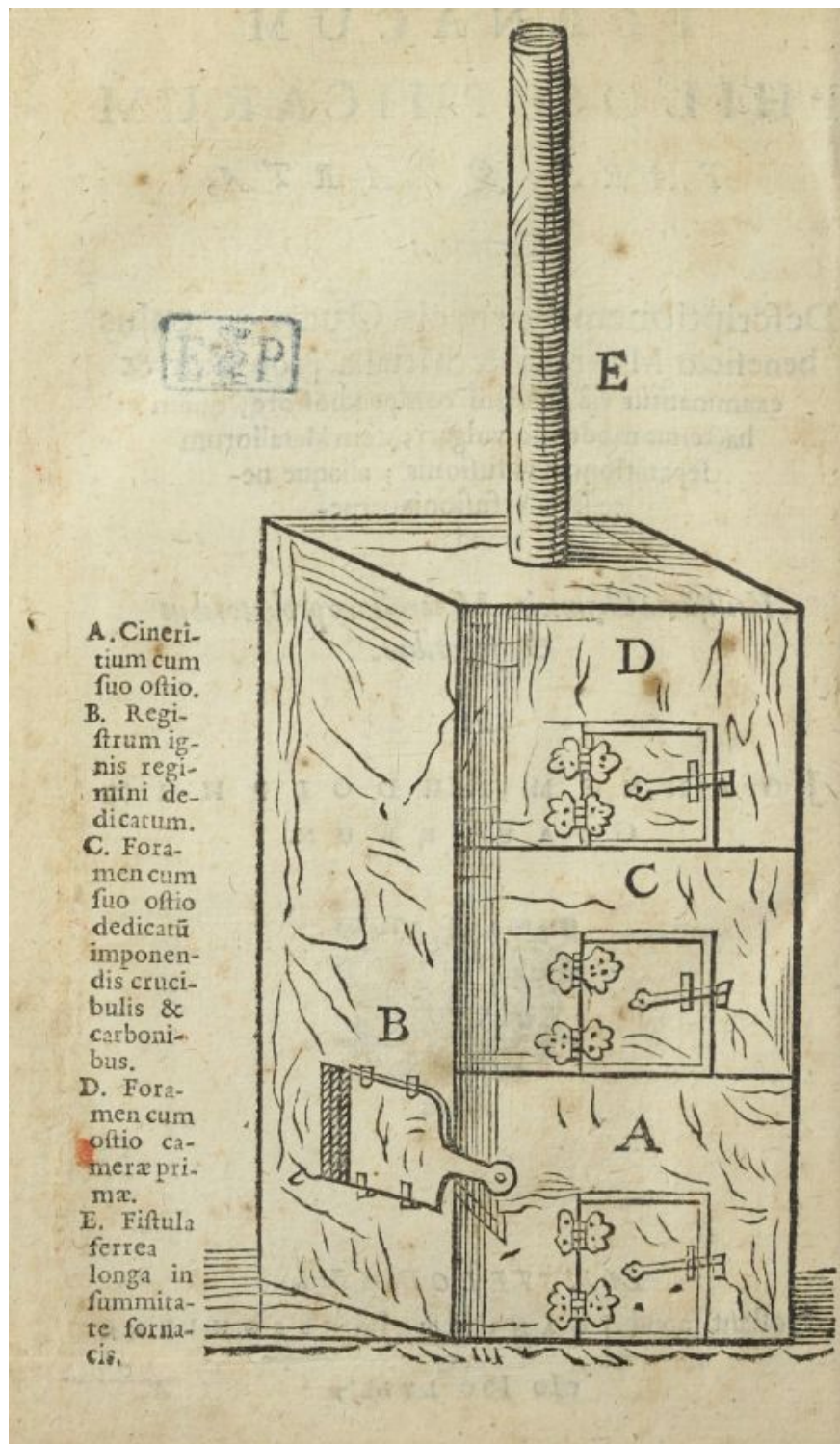
J O A N N E M R U D O L P H U M
G L A U B E R U M .

AMSTELODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSONIUM;

clō 13c LVIII,

- A. Fornax cum gobo cupreo.
- B. Globus cupreus.
- C. Vas destillatorium.
- D. Vas refrigeratorium cum serpente.
- E. Excipulum sive vas recipiens.
- F. Sedilia, quibus vasa insident.

Balneum cum operculo pro vitris foraminato,
locatum super tripode.

Vas ligneum pro cervisia con-
fectione.

Labrum pbalneo humido calefaciendum per globum
cucum.

Arca ligata p Bal. sicco, ad sudorem provocandum
cum fribus volatilibus.

De Structura Fornacis.

T quidem hæc fornax pro lubitu maior vel minor extrui potest, habitâ ratione quantitatis materiæ probandæ: & si diameter ejus intrinsecè pedem unum continuêrit, poteris, in illâ collocare crucibulum continens 2. vel 3. libras: majora crucibula majorem requirunt furnum. Oportet autem hanc fornacem quadrangularem erigere constructam è lapidibus & luto in igne permanentibus, altitudinis unius vel alterius pedis à fundo usque ad cratem, quæ talis esto quod à scorriis carbonibus mixtis purgari possit, vel talis, qualis primæ fuit fornacis craticula constans è duobus baculis robustis ferreis transversis furno incameratis, certis quibusdam interstitiis præditis pro 5. 6. 7. aliis baculis ferreis minoribus excipien- dis mobilibus, ita aut obstructi amoveri & à scorriis purgari queant; Inferior furni pars habeat prope fundum foramen (in anteriore parte) altitudinis & latitudinis spithamæ unius minoris, cum suo ostio ferreo vel cupreo arctissimè claudente: habeat quoque inferior furni pars & quidem prope cratem aliud foramen in altero quovis latere cum suo registro ignis regiminis, ventique attrahendi gratiâ. Supra cratem & quidem à crate distans manum unam latam transversam habeat aliud, carbonibus & crucibulis imponendis dedicatum, proportioni fornacis consentaneum, &

Aaaa 2

quidem

quidem altitudo ejus est ferè unius pedis & latitudo pedis dimidii, si diametrum habeat fornax intrinsecè pedis unius, quò commodius crucibula tractari, carbonisque injici possint cum batillo; Esto quoque hoc foramen præditum suo ostio fortissimo & in igne durabili lapideo, vel ferreo luto obducto, strictissimè claudente, ne inde ignis aërem (crucibulo in igne collocato) attrahere valeat, sed è foramine collateralis sub crate. A foramine crucibulis & carbonibus imponendis dedicato, altitudo murorum fornacis (supernè fornicata) esto unius spithamæ magnæ; esto quoque foramen rotundum in fornice, habens tertiam partem diametri intrinseci fornacis, flammæ & fumo dedicatum; cui, si vis igne uti violentissimo, appone fistulam ferream fortem altitudinis 5.6.8. 12. pedum; quò enim altiore apposueris fistulam, eò majorem administraveris ignem. Et si vis, poteris supra fornicem erigere 1.2.3. cameras cum suis ostiis, suis usibus destinatas propter flammam in iis collectam; diversis nimirum operationibus, ob diversos ignis gradus, quibus illæ præditæ: inferior enim adeò incalescit, ut possit in fluxu continere facillè fusibilia metalla, mineralia & salia; & inserviat cæmentationibus, calcinationibus, & reverberationibus; item cremationibus crucibulorum aliorumque fictilium, ex optima terra confectorum (de quâ re in parte quinta) & vitrificationibus; nec non quandoque probationibus, torrefactionibus, &c. Secunda camera caloris remissioris inservit torrefactionibus mineralium, metal-

metallorumque, utpotè plumbi, stanni, ferri & cupri calcinationibus necessariis; nec non calcinationi tartari necessariæ, aliorumque vegetabilium salis fixi gratiâ desiderati in laboribus Chymicis, prout etiam calcinationibus ossium & cornuum pro cupellis, & cinerum lignorum elotorum. Tertia camera adhuc remissior inservit exsiccationibus crucibulorum aliorumque vasorum ex optima terra factorum, cremandorum postea in camera prima. Possunt etiam alia beneficio harum camerarum perpetrari, ita ut non opus habeas illorum gratiâ, peculiarem accendere ignem. cæterum si vis ignem administrare fusionis omnium violentissimum, applica canalem oblongum foramini inferiori vento trahendo dedicato, registro prædito; quò enim longinquius aërem attrahit ignis, aliudque flamma ferire cogitur, eò major caloris potestas in metallorum fusione. Cujus rei gratiâ opus habes canali illo inferiori ut & fistulâ illâ superiore in cacumine furni. Et si habes cubiculum opportunum, in quo prope proprium caminum alius adscendit ab infrâ, poteris exstruere fornacem in camino superiore, & perforare murum cum applicatione registri, ut ignis aërem attrahere cogatur ab infrâ per caminum collateralem, ubi non opus canali illo oblongo, sed saltem aperire oportet januam vel fenestram cubiculi inferioris, ut aër suum ingressum habeat in caminum; & ignis ventum attrahet è camino collaterali quàm vehementissimè & quidem violentius quàm follibus adjutus, ita ut etiam for-

nax nisi esset è terra optima & fixa constructa, præ nimio calore & æstu corrueret; sæpè enim robustissima crucibula nimio calore liquecunt, quare registrum appositum ignis nimirum regiminis gratiâ.

Atque hujus fornacis beneficio, Divinâ favente gratiâ, selectissima mea secreta inveni. Antea enim & quidem à juventute tuli molestiam laborum illorum vulgarium, follibus & ventosis vulgaribus exantlatorum, non sine jactura sanitatis, ob inevitabiles fumos malignos & venenatos; quò non solum periculo caret hæc fornax, (fumorum nimirum venenatorum & malignorum) sed etiam omnis caloris excessivi: Non enim alium, quam supernè, emittit fumum nostra fornax, adeò trahens, ut ostio aperto carbonum imponendorum gratiâ, peregrinum fumum ignis violentiâ per distantiam ulnæ dimidiæ attrahat & arripiat. Et quia ignis adeò vehementer attrahit, suum in sese retinet calorem, ita ut nullum indè periculum combustionis; manum tamen tenentem forcipem munire oportet chirothecâ linteâ madidâ triplicatâ; alterâ verò manu tenere oportet tutelam ligneam perspectibilem, parcendorum oculorum gratiâ; alias omni caret periculo & vaporum sive fumorum, uti dictum, & omnis excessivi caloris: id quod magnum in arte beneficium. Ingenuè fateor quod si hanc paucis ab hinc annis non invenissem, totam cum laboribus suis radiosissimis non sine damno deseruerim Alchymiam. Contriveram enim plurimos vitæ meæ annos in magna
miser-

miseria laborum meorum, in superfluis curis & vigiliis ut & fœrore, ita ut ingrediens laboratorium cum nausea & fastidio adspicerem tot in tot & tam variis scutulis, pyxidibus aliisque vasculis materialia, ut & tot tam fracta quàm integra instrumenta terrea, vitrea, ferrea & cuprea, adeoque me infelicem judicarem, quod me mancipium fecerim hujus artis, cum primis etiam propterea, quod è 100. vix unus victum & amictum acquireret quorum ego unus. Hisce de causis decreveram valedicere Chymix, & animum applicare Medicinæ & Chirurgiæ, in quibus semper fueram felix. Sed quid ! dum cogito decreta perficere & ante fores projicere omnia & singula variorum generum vasa, invenio aliquot crucibula fracta, & in iis multa granula auri & argenti, olim in illis fusi; quæ unà cum aliis collectis cogitabam liquefacere; sed cum talia cum primis difficulter fusibilia absque follium (quos vendideram) ope & auxilio liquefacere nequirem, rem altius mecum perpendere cœpi, atque sic hanc inveni fornacem, inventam evestigio exstruxi & probavi, quam in examine adeò probam reperi, ut spem iterum capefferem meorum laborum nec amplius desperarem. Videns igitur viam facilem & compendiosam metallâ fundendi, incepti laborare & quærere de novo nimirum, & indies inveni magis ac magis in natura, maxima nimirum naturæ arcana & secreta jucundissima; quare indefinenter quæsivi, nec cessavi, donec Deus oculos aperuerit mihi videre, quod jam diu frustra quæsiveram. Ubi etiam hoc

A a a 4

obser-

observavi, quod etsi antea majorem habuisssem naturæ cognitionem, vix tamen sine hâc fornace aliquid singulare præstare potuerim. Atque sic volente Deo, adminiculo hujus fornacis, indies plus atque plus inveni; pro quo beneficio Deo immortalis immortales ago gratias, proponens hanc novam inventionem in gratiam proximi candidè & fideliter communicare. Judicato igitur Spagyre, utrum hæc vel illa, quæ fit follium beneficio & vulgarium ventosorum, sit melior? Liquefacturus enim metallum durum in furno ventoso, quamdiu ignem administras illi, antequam fluat, & quidem cum jactura temporis & carbonum? Liquefacturus autem follium beneficio opus habes socio sufflante, cum periculo crucibuli à vento imminente, carbonibus deficientibus, & quidem vel frangendi, vel cadendi; vel etiam incidentium impuritatum in casu operculi, quamvis nihil detrimenti ex impuritatibus incidentibus si materia sit metallica, sed non item si sal vel minerale, sine quibus illa in igne perfici nequit, carbonum impuritates non tolerantia, sed illarum causâ ebullientia. Nostra autem fornax vacat hoc periculo, quia ventus ab infrâ venit, crucibulaque semper in conspectum veniunt, non ita carbonibus obruta, quemadmodum viâ illâ vulgari, &c. Hâc enim ratione materia fundenda funditur, etsi non carbonibus obruta crucibula, nec cooperta; etsi non habeas socium sufflantem, quia pro lubitu quemvis gradum ignis administrare licet directione registri. Commendatam igitur

tur tibi habeas hanc fornacem, periculum in igne facturum, quam rectè exstruito registro suo dotato, ignis regiminis gratiâ, ventique trahendi, & sine dubio labor tuus non erit incassum.

Quomodo mineralia examinanda.

Modus examinationis mineralium jam dudum innotuit, quare non opus multa de hac re scribere, quia diversi authores, utpotè Georgius Agricola, Lazarus Ercker, aliique sufficienter scripserunt, ad quorum scripta te relegatum volo; cumprimis autem ad scriptum celeberrimum celeberrimi Lazari Erckeri laudati *de Probatione Mineralium* tam malignorum (obstinatorum) quàm benignorum. Sed ut ut sit, experientia tamen testatur, nec ipsum nec ipsius antecessores perfectam omnium rerum cognitionem habuisse; neque cognita revelare voluisse; optima enim quæque adhuc latent, & fortè aliquantisper adhuc latebunt ob mundi ingratitudinem; quamvis celeberrimi Philosophi unanimiter affirment, Metalla imperfecta, utpotè plumbum, stannum, ferrum, cuprum & Mercurium, intrinsecè esse aurum & argentum, quamvis verisimile non videatur à plerisque incuriosis contentis parentum suorum placitis; arbitrantibus mineralia sterilia, nihil in cupella relinquentia, examinata per plumbum; cum tamen cupellarum Proba, quantumvis celebrata, non sit verum illud Examen Metallorum philosophicum, sed non nisi vulgi, adstipulantibus philosophis, utpotè Isaaco Hollando, aliisque cumprimis

Aaaa 5

mis

mis verò Paracelso in locis plurimis de metallis tractantibus, præcipuè autem in libello vexationum Alchymistarum continente veram metallorum proprietatum & perfectionum delineationem. Qui etsi non ab omni intelligatur, nihil refert; non enim omnibus communicanda ars facilissima, secundum Paracelsum dicentem, Imperfecta metalla privata suis impuritatibus, copiam possidere auri & argenti: quomodo verò purganda & separanda metalla non docet; sed solummodò commendat *plumbum* authorem; quod Alchymistarum peperit opinionem de plumbo vulgari, ignorantium aquam ejus (plumbi) purgantem non solum cætera metalla sed ipsum etiam plumbum; opinantium stanni, cupri & ferri examen factum in cupella cum Saturno, esse verum & genuinum illud lavacrum; non animadvertentium plumbum cum ferro & stanno non habere affinitatem in igne fortiori, sed nigra & immunda rejicere absque ulla perfectione. Hoc autem potest plumbum, si nimirum mixtum cum minerali, aurum vel argentum perfectum possidente, illique incorporatum in igne funditur, quod unà cum illorum impuritatibus cupellam intret, relicto auro bono vel argento in cupella; quæ mineralium fossorum & tractatorum proba est; id quod accidit hâc de causâ; quod nimirum aurum & argentum naturaliter sint purgata à sulphure suo superfluo, ita ut in posterum amplius non radicaliter cum imperfectis misceri queant, utpotè inquinatis copioso sulphure crudo impuro, quantumvis
unà

unà in igne fusa misceantur; mixturâ tamen illâ retentâ in igne, agit sulphur illud combustibile metallorum communium in proprium suum argentum vivum, illudque convertit in scoriam, quæ à metallis separata intrat in materiam porosam cupellarum, id quod non accidit in testis in igne fixis, quas scoria illa à metallis separata intrare nequit confectas è terra in igne durabili, permanens in illis scoria, quæ alias cupellas è cineribus ossium vel lignorum confectas intrare solet. Quare paulatim abit in cupellam, quantum ignis redegit in lithargyrium sive scoriam, donec omne auro & argento mixtum plumbum, unà cum cæteris metallis imperfectis, sibi mixtis abiverit in scoriam, seseque in cupellam absconderit, relicto auro puro vel argento in cupella. Plumbum enim in vasculo plano sentiens calorem supernè, infernè verò frigus, convertitur in lithargyrium; quod si fit in vasculo terreo fixo, permanet lithargyrium, abitque tandem in vitrum flavum transparent si non permixtum aliis metallis utpotè ferro, cupro, stanno; quæ admixta dant vitro colorem viridem, rubrum, nigrum vel album habitâ ratione quantitatis metallicæ; in cupella verò porosa facta è cineribus, lithargyrium sive scoria inveniens poros, intrat cupellam paulatim & successivè, donec omne intraverit plumbum, quod in lithargyrium non conversum, facere non potuisset. Est igitur vulgare illud examen, non nisi transmutatio plumbi cum additis sibi imperfectis in scoriam, quæ cupellam intrans relinquit in cupella
aurum

aurum purum putum & argentum, inconvertibilia in scorias ob puritatem suam.

Sed fortè tibi videbitur hic discursus inutilis & superfluum, quia examen illud metallicum ubivis terrarum manifestum; cui, non esse superfluum, respondeo, quia plurimi examinatores errant, arbitantes plumbum corporale intrare in cupellam cum additis sibi imperfectis, in lithargyrium non conversum, quia corporale iterum inde eliquatur; quorum gratiâ propriè hic discursus non instituitur, utpotè ex usu solummodò & consuetudine absque discretionem laborantium; sed illorum potius gratiâ qui indefinenter quærunt & naturalia secreta rimantur, quærentium nimirum gratiâ. Examen illud Philosophicum, ut sciant differentiam utriusque laboris. Quodnam verò sit examen illud philosophicum, paucissimisque cognitum, cujus beneficio plus impetratur auri & argenti, quàm viâ illâ vulgari, id non est hujus loci revelare; non enim omnes & singulos decet ejus habere cognitionem; quia sufficit demonstrasse possibilitatem. Hoc tamen scito, plumbum si noveris stannum, cuprum & ferrum præparare; & apta reddere unioni radicali, aquæ nimirum illius dictæ Saturni, ita ut ignis vim unâ ferre & tolerare possint, separaturum & attracturum aurum & argentum è dictis imperfectis metallis, & cum lucro in cupella relicturum; alias enim parum vel nihil elicies inde. Et si enim illa, viâ illâ vulgari, cum plumbo probare intendis, & in scorias redigis, nihil tamen efficis, quia stannum & ferrum, auro & argento

argento abundantia, non permanent cum plumbo in igne fortiori, sed tolluntur in altum adinstar cutis sive scoriæ, propter sulphur suum superfluum; adinstar etiam pinguedinis innatantis aquæ absque ullâ aliquâ separatione, nisi fuerit stannum vel ferrum, quod aurum vel argentum acquisiverit è minera, in prima sui fusione.

Atque hæc ratione accidit quandoque ut aliquis faciat probam bonam, sed ex ignorantia, rationem reddere nesciens sui laboris, quare iterum eandem præstare nequit. Si enim Chymici & examinatores rem suam altius perpenderent, causam inquirentes, quare plumbum examinatum, argento suo privatum, & è cupella eliquatum, adhuc tamen in sese contineat argentum, sine dubio bonum fundamentum tacturi essent; sine quâ cognitione, omnis labor frustraneus in metallis imperfectis. Atque hæc dicta sufficiant de Examine illo philosophico, paucis cognito: De vulgari illo nihil dicere opus, ceu ubivis locorum manifesto, de quo Lazarus Ercker planè & plenè.

Est & alia mineralium Proba, quæ fit absque plumbo, cum vitro Veneto, vel alio bono fusibili: ubi gr. 1. vel 2. mineralis pulverisati, miscentur cum uncia dimidia vitri pulverisati, mixta in crucibulo cooperta funduntur & effunduntur; quâ ratione vitrum attrahet solvetque illud minerale, indeque colorabitur, quod indicabit metallum in minera contentum, ulterioremque Probam per Saturnum instituendam postea, facto periculo primæ probæ cognitionis gratiâ. Estque hæc aptissima

fima proba mineralium durissimorum & invincibilium ferè, utpote sunt lapis hæmatites, smiris, granata, talcum nigrum & rubrum ac abundantia auro & argento sæpè numero; impermiscibilia verò plumbo, quare non æstimantur, sæpeque abjiciuntur, quantumvis auro & argento abundant, propterea quod probari nequeant. Quibus probatis prædictâ ratione, & consequenter patefactis in iis latentibus thesauris; poteris postea confidentius illa tractare & ad meliorem frugem redigere. Sunt autem colores sequentes tenorem illorum indicantes: Vitrum maris viriditatem referens, significat purum putum cuprum: graminis verò instar viride significat cuprum & ferrum mixta: vitrum ferruginei coloris significat ferrum: vitrum subflavum significat stannum: Vitrum flavo coloris aurei, vel rubini instar rubri significat argentum: Vitrum cœruleum sive sapphirinum significat aurum purum: color smaragdinus significat aurum argento mixtum: color amethystinus significat aurum, argentum, cuprum & ferrum mixta. Præter hos, alios quandoque nanciscitur vitrum colores, pro diversitate ponderis diversorum metallorum mixtorum; quos usus docebit cum practica ulteriore cum Saturno instituenda.

Est & alia præcursoria proba mineralium atque metallorum, quæ fit cum sale petrae; ubi stannum cum primis, ferrum & cuprum largiter suos depromunt in se reconditos thesauros; quos per plumbum examinata elargiri nolunt; id quod non indicium

dicium inopiæ, sed potius non veræ probæ per Saturnum, qui metallorum non verus & genuinus iudex sive probator; aliàs enim (si esset) tam ex majore quàm ex minore quantitate metallica deprompturus esset illorum thesaurum. Sequitur proba per nitrum: Fac mixturam ex 1. parte sulphuris; 2. partibus tartari puri, & 4. partibus nitri purificati. *R.* Postea hujus mixturæ unc. 1. mineralis sive metalli contriti drag. 1. Misce, mixtisque & crucibulo impositis adhibe ferrum candens vel carbonem vivum; & accendetur illa mixtura, dabitque ignem vehementissimum, minerale illud in scoriam redigentem: Et quicquid non redigitur in scoriam, denuò misceri oportet cum prædicta mixtura, igneque admoto comburi, donec totum illud consumatur ab igne. Postea fac illas scorias, vel salem continentem in sese metallum devoratum, tamdiu fluere in crucibulo forti, donec vitrum indè evadat; quo effuso reperitur granulum auri vel argenti, profectum à minerali vel metallo probato. Eritque hic tibi labor (ritè peractus) jucundum spectaculum, sed absque fructu, quia in magna quantitate perpetrari nequit; & propter pretium nitri. Quare non nisi demonstrationis gratiâ hæc apposita proba, ut appareat quomodo ferè omne stannum, ferrum & cuprum, in sese contineant aurum & argentum, quamvis non depromant in cupella.

Noli autem opinari hanc transmutationem esse, quæ solummodò separatio est; quare tecum perpendere habes, quomodò aliter illa instituen-
da.

da. Cave autem ne hanc mixturam infernè accendas carbonibus impositam, sed supernè propter periculum fulminationis: Probantur etiam metalla facile fusibilia per sequentem mixturam. &. Part. 1. Scobis ligni tiliæ aridi, part. 2. sulph. part. 8. vel 9. Nitri puri, fac stratum super stratum in crucibulo, & accipe ad part. 11. vel 12. hujus mixturæ, part. 1. mineralis subtilissimè triti; & accende; dabitque minera fusa granum; quod erit purum putum aurum vel argentum, si minera non fuerit nimis impura, consumptâ ab igne illo vehementissimo, impuritate. Etsi hæc Proba non commodi alicujus, non tamen absque ratione apposita, sed instructionis gratiâ.

De Fusione minerarum & metallorum.

HOrum fusio in majore scil. quantitate non est hujus loci, quia per hanc confici nequit fornacem: tradita verò ab aliis satis apertè in suis scriptis de Mineralibus.

De separatione metallorum.

HÆc est ars antiquissima & utilissima, quâ unum ab altero separetur metallum: Fit autem plerumque quatuor modis, nimirum per aq. fort. per cæmenta, per fluxum cum sulphure & plumbo, & denique per antimonium: quos modos ingeniosissimus ille Lazarus Ercker, clarè & distinctè descripsit; cujus descriptio irreprehensibilis,

cui

cui etsi nonnulla adjici possent necessaria; quæ tamen cum sint paucula, superfluum esse duxi instructionem & informationem clarissimam ex antiquo libro repetere in hoc opusculo novo. Consistit autem illa separatio in Metallis præcipuis tribus, auro, argento & cupro: Cæterorum metallorum nullam fecit mentionem. Duo autem prædictorum quatuor modorum in usu sunt, tanquam facillimi, nimirum qui fiunt per aq. fortem & cimenta; neglectis duobus reliquis ut plurimum, qui fiunt fusionis beneficio per sulphur & plumbum; & per antimonium: id quod admirabile; quia metalla horum duorum modorum beneficio facilius separantur, quam per aq. fort. & cimenta; suspectorum spoliis: cum tamen non sulphur & antimonium sed operator potius sit culpandus imperitus ignorans sulphuris & antimonii naturam, eaque regere nesciens, & consequenter respuens viam separationis compendiosiore. Fateri autem cogor quod absque hac fornace nolim ipse, ipsorum beneficio separare. quia via illa vulgari furnorum scil. ventosorum & follium, &c. cum periculo sanitatis attrahitur foetor ille naribus sulphuris & antimonii, noxius hepati & pulmonibus, cerebro & cordi. Cujus rei gratia non miror; quod hætenus fuerint rejecti prædicti illi duo modi majorem etiam diligentiam requirentes primis illis duobus per aq. fort. & cimenta. Publicata verò hac fornace, in qua absque ullo periculo fundere licet, non dubitabo de duorum ultimarum modorum prædominio in posterum, utpote

B b b b

primis

primis duobus utiliorum. Antimonium enim qui noverit, non solum facile potest exiguo sumptu aurum separare ab additione absque ulla sui jactura, celerrimèque purgare, sed etiam facilius separare argentum deauratum, quam per sulphur, plumbum, &c. in magna copia, absque ulla jactura auri & argenti.

Atque hæc facillima separationis via auri & argenti, quæ fit fusionis beneficio, nullos alios præter carbones requirens sumptus; non enim reperitur antimonium quod non æquivalens sui pretii aurum possideat, in lucrum cedens separatoris. Hoc autem scire te velim, quomodò separaretur iterum ab auro & argento antimonium, non nimirum via illa vulgari quæ fit follium beneficio, sed peculiari alia separatoria, qua antimonium conservatur, ita ut iterum ad ejusmodi similesque usus applicari possit: id quod fortè docebitur alibi. Præter prædictos quatuor datur & alius separationis modus omnium excellentissimus per spiritum salis nitrosum, nimirum sequenti modo: **R.** Spiritum salis (in copia parabilem per Furnum nostrum Primum & Secundum) exasperatum nitro in ipso dissoluto; cui impone aurum mixtum argento & cupro, granulatum; colloca in cucurbita in arena calida ad solvendum, & aurum unà cum cupro solvetur relicto argento in fundo cucurbitæ: Solutionem decanta, cui adde rem aurum præcipitantem, & fac ut una coquantur, & separabitur, præcipitabiturque aurum purum putum, farinæ instar subtilissimum, scriptoribus etiam

iam & pictoribus ferviens; relicto cupro in aqua, quod ex aqua præcipitare poteris si velis; sed præstat abstrahere aquam, iterum utilem ad similes labores. Aurum præcipitatum si lavatur & siccat, dat fusione (quâ nihil ipsi decedit) aurum optimum & purissimum. Purus enim aurum neque per aq. fort. per Quartam, neque per antimonium fieri potest. Est igitur hic modus omnium præstantissimus, non solum propter exiguos sumptus, sed etiam propter facilitatem, aurum dans præ cæteris excellentissimum.

Deinde accipe Lunæ calcem relictam in cucurbita, edulcora ipsam & sicca; quo facto fac fluere parum salis tartari in crucibulo, cui per intervalla, singulis vicibus parum adjice calcis Lunæ cum cochleari, & statim reducetur in corpus absque ulla aliqua jactura. Poteris etiam illam calcem adhuc humidam recenter è cucurbita tractam, coquere cum lixivio salis tartari usque ad evaporationem omnis humiditatis; & remanentiam siccam fundere, ubi etiam nihil perditur. Absque hoc medio argenti calx (tracta ex aq. Regia) per se fusilis non est, abiens in materiam fragilem, referentem cornu pallidum seu medii coloris inter album & flavum quare à Chymicis *cornu Luna* dicitur: in quo reducendo multa tentantur, cujus reductionem modo docuimus. In defectu spiritus salis accipe aq. reg. communem factam ex aq. fort. & sale armoniaco, quæ eadem præstat sed majoribus cū sumptibus. Hæc etiam aliis præferenda viis, quia facit ad cujusvis auri separationē cujuscunq; gradus,

B b b b 2

gradus, si modò pondere excedat Lunam; id quod necessariò requiritur in solutione per aq. reg. instituendam.

Sed ut videas prærogativam hujus separationis, attende parum. Separaturus per Quartam, & per aq. for. oportet ut prius Lunæ purgatæ part. 2. vel 3. ad unam auri impuri adjicias, ubi primò sumptus & labor requiruntur purificandi Lunam, cum auro fundendam & granulandam: Deinde magna quantitas aq. fort. Lunæ solvendæ gratiâ copiosæ præcipitandæ, edulcorandæ, ficcandæ & fundendæ, &c. Perpende quæso differentiam laborum & sumptuum separationis meæ & vulgaris! Separaturus autem cementorum beneficio, opus habet pyxidum, ignisque continui unius gradus diurni, qui labor est tædiosus temporis gratiâ, & sumptuosus carbonum causâ, quem etiam bis terve repetere oportet laborem, habita ratione impuritatis admixtæ. Nunc denuò perpende differentiam laborum & sumptuum utriusque separationis. Separaturus autem sulphuris & antimonii beneficio, quæ quidem optima via, carens magnis sumptibus, si aurum sciveris separare ab antimonio absque sufflatione, sed tædiosa ob labores triplo majores, quam in nostra, tædiosos nimirum, propter difficilem separationem auri & argenti perfectam à scoriis antimonialibus. Præmeditare igitur & considera, quam separationis viam eligere velis auri cito purificandi gratiâ, certe sine dubio meam electurus es.

Hanc etiam prærogativam habet hic separandi
modus,

modus, quod non opus habeat argenti purificatione quæ fit ustionis beneficio, sed saltem ejus granulatione & solutione sive separatione aquæ fort. beneficio: ubi etsi cuprum argento mixtum faciat prædam, beneficio tamen hujus salis facile præcipitatur. Hac etiam ratione facile argentum deauratum separatur, soluto auro per spiritum nitrosum, & præcipitato materia prædicta præcipitante. Quod verò attinet separationem argenti deaurati, fusionis beneficio faciendam, non datur facilior, quam quæ fit cum sulphure & antimonio, ubi cognitis manualibus necessariis magna quantitas brevissimo temporis spatio separatur. Ignorans autem tractare antimonium (cui tamen negotio apprimè convenit hæc nostra fornax) & sulphur, relinque ea & utere via usitatissima, ne mihi postea culpam imputes erroris tui, scribenti tui commodi gratiâ.

De separatione metallorum viliorum.

Nondum innotuit separationis modus stanni à plumbo, & cupri a ferro, absque nimirum jactura utriusque metalli, vel potius cum utriusque metalli conservatione; quod mihi impossibile videtur ob utriusque metalli combustilitatem; & superfluum ob vilitatem, parcendorum sumptuum causâ.

Quomodò verò aurum & argentum separetur à stanno, quibus plerumque hoc abundat, sine damno aliquo, hoc jam diu quæsitum sed frustra.

B b b b 3

Sed

Sed rem altius perpendenti apparebit possibilitas. Et quamvis nunquam tentaverim in majori quantitate, contentus præcipitatione facta in quantitate minori; facile tamen crediderim, hoc negotium in maxima etiam quantitate successurum & quidem maximo cum fructu; beneficio nimirum furni alicujus peculiaris, ubi auro & argento præcipitato cum plumbo & *Halb Kopf* ignis calore intentissimo, illud (stannum) abstrahitur usque ad remanentiam partis decimæ, quam etiam remanentiam peculiariter capere & reservare oportet. Quo facto oportet novum præcipitare stannum in prædicta fornace, & usque ad remanentiam reguli abstrahere qui denuò primo reservato adjiciendus abstractus & reservandus. Qui labor toties reiterandus, donec habeas sufficientem quantitatem regulorum replentem fornacem; quam denuò præcipitare oportet, hæc enim ratione aurum & argentum in angustiam rediguntur, ita ut facile postea à stanno superfluo separentur. Hæc ratione opinor separationem futuram fructiferam, ubi parum decedit ponderis, quod convertitur in cinerem stanni, & fumum. Nec nocet additio plumbi & *Halb Kopf*, quia alias admisceri solet stanno plumbum, & *Halb Kopf* separatur denuò. Quare consultum separare cantharos & patinas veteres, propter plumbi admixtionem, aurumque ex illis & argentum præcipitare solius *Halb Kopf* adjectione. Ubi residuum, ab *Halb Kopf* nullo modo alteratum, vel vendere vel elaborare iterum licet: quod meo judicio non exiguum commodum.

Quid

Quid statuendum de metallorum perfectione.

Nodus hic est difficulter solubilis, ob tot & diversas opiniones tot seculorum, ita ut maxima pars hominum posthabitis tot Philosophorum veracium testimoniis, veritatem credere nolint, cum primis propterea, quod è 100. vix unus reperiatur qui non ad pauperiem hac redigatur arte, quare incredulus non culpandus, incredulitatis suæ causâ, nullis veritatis vestigiis apparentibus. Testatur tamen experientia possibilitatem per artem & naturam, etsi rarò appareant exempla. Quæso quanta absurditate quis cœlum & infernum nunquam visa negaturus esset? At ais, hoc nobis esse credendum utpote revelatum à Deo per Prophetas & Apostolos; illud verò non item, quia Traditio Philosophica ethnicorum. **R.** Etsi major pars Philosophorum fuerint ethnici (sunt enim & viri multi Christiani hac de re scribentes) non tamen illorum scripta contemnenda, utpote non tractantia de salute nostra: Quibus si Christus fuisset concionatus, utique credidissent in ipsum. apparet enim ex illorum libris fuisse viros pios & honestos, qui etsi non Christi professores, voluntatem tamen ejus reipsa præstitere, *quem nos nisi non verbis, re tamen ipsa abnegamus.* Qui si fuissent impii, quare tot labores exantlassent in tot scribendis libris in gratiam & commodum proximi de Virtute & Pietate? quare non potius in otio & vanitatibus contrivissent vitæ suæ annos, uti

B b b b 4

moris

moris est nunc apud illos, qui præpositi nobis erudiendi gratiâ? quod non apparet ex illorum scriptis relictis. Quare posteros nugis & mendaciis deciperent, nihil lucri indè expectantes? Non enim inopes, sed plerique reges fuere & principes locupletissimi. Præter hos multi fuere Christiani veritatem artis sanctè confirmantes, viri nimirum magni nominis, utpote Episcopi, Prælati, &c. quales fuerunt Thomas de Aquino, Albertus Magnus, Lullius, Arnoldus, Rogerius Bacho, Basilius, &c. Quarè viri piissimi posteros scriptis suis deciperent & in errores seducerent? Etsi non extarent scripta virorum clarissimorum, extarent tamen testimonia viva artis veritatem confirmantia. Facile etiam crediderim, etiamnum reperire artis cognitionem habentes & clam possidentes. Quis enim adeò demens, qui mundo se revelare velit: reportaturus nonnisi *invidiam* pro mercede. Quarè nemo dubitet de artis secretissimæ veritate. At ais: quarè tantopere defendis Artem? unquamne aliquid in ea vidisti vel præstitisti? Cui: Etsi nunquam fecerim projectiones perficiendorum metallorum gratiâ, nec transmutationes viderim; certus tamen sum veritatis, qui sæpè è metallis cum metallis, nullum aurum & argentum in cupella relinquentibus, ignis auxilio eduxi aurum & argentum: Quod non ita intelligi velim quod unum alterum perficiat imperfectum metallum, si-ve in aurum & argentum transmutet, impurum nimirum & fœculentum extrinsecè, auri respectu & argenti; quomodo enim ejusmodi metallum
aliud

aliud imperfectum perficere poterit? quod sic intellige.

Quemadmodum enim in regno vegetabili aqua aquam sive succum mundificat coctione, sicuti fieri solet in purificatione mellis & sacchari, vel alterius succi vegetabilis, cum aqua communi & albumine ovorum: ita etiam de succis mineralibus sive metallis intelligendum, quorum si sciremus aquam & albumen, utique possemus impura, in quibus aurum & argentum ceu siliquis nigris delitescunt, purificare & de potentia in actum educere aurum & argentum illorum. Quæ non metallorum transmutatio, sed auri & argenti è stercoreeductio. Interrogas: Quomodo ejusmodi auri & argenti eductio fiat è cupro, ferro, stanno & plumbo, lotionis nimirum beneficio, è quibus nullum conflatur optimâ illâ probâ (putatitia) cupellarum: Cui supra respondimus, cupellarum probam non esse sufficientem omnium & singulorum metallorum, quare non opus plura addere, sed relegatum volo lectorem cupidum ad librum Paracelsi de vexatione Alchimistarum, ubi inveniet aliam Metallorum lotionem & purificationem, quæ nimirum olim non innotuit fossoribus mineraliumque tractatoribus. Et hoc tibi habeto exemplum: Mineralium fossor inveniens mineram cupri, utitur arte à veteribus tradita pro virili, qua illam purificat & in metallum redigit: Ubi illam primò confringit in frustula & torret, ablationis causâ sulphuris superflui, deindè vi liquefactionis redigit in lapidem (sic dictum) quem po-

B b b b 5

stea

stea denuò tradit Vulcano, ipsumque privat plum-
bi additione, auro suo & argento; quo facto ni-
grefacit ipsum & rubefacit tandem & in cuprum
redigit, qui ultimus illius labor quo cuprum mal-
leabile & venale redditur. Quibus peractis super-
veniens Chymista aliam tentat separationem, cu-
jus beneficio educitur aurum & argentum, à pau-
cissimis hætenus exercitatum, cujus hic facta men-
tio, Ait etiam idem *Paracelsus* in eodem loco, de-
disse Deum quibusdam viam faciliorem & propin-
quorem aurum separandi & argenti è metallis vi-
lioribus, & quidem sine minerarum culturâ, pecu-
liarem scil. & artificiosam; quam quidem non do-
cet verbis apertis, sed saltem ait esse sufficienter
traditam in *Regulis* illius libri septem, ubi agit de
naturâ & proprietate Metallorum; è quibus tu quo-
que illam petas.

Atque hæc metallorum viliorum purificationem omnium facillimam esse puto, quam sæpè in
minori quantitate probavi. Et non dubito quin
Deus aliis etiam artificibus per naturam alias
monstraverit purificationum, quibus imperfecta
perficiuntur vias: ex gr. Si quis terræ aliquem fru-
ctum arte destillatoria purgaret, ita ut depositis
fecibus & impuritatibus prodiret in lucem corpo-
re novo pellucido clarificato præditus: e. gr. si
quis per retortam destillaret succinum nigrum ac
impurum, fieret separatio per ignem, aquæ, olei
empyreuma sapientis, & salis volatilis, relicto in
fundo retortæ capite mortuo: Atque hac ratione,
brevissimo temporis spatio, absque magnis labo-
ribus

ribus facta succini magna alteratio & emendatio, quamvis oleum sit nigrum, impurum & foetidum: quod si denuò destillatur per retortam cum aqua aliqua mundificante, utpote salis spiritu (per retortam nimirum recentem, Vitream mundam) fiet nova separatio per salis illum spiritum, egredieturque oleum longè clarius; relictis fecibus cum foetore in fundo retortæ, quod postea bis terve iterum cum salis spiritu recente rectificare licet donec aquæ limpiditatem acquisiverit, suavitatemque odoris ambram referentem & muscum.

Atque hæc transmutatio fecit è re durâ mollem dissimilem forma priori, quæ ut ut mollis & liquida, oleaginosa, coagulari tamen iterum potest, ita ut pristino nomine veniat denuò; sequenti nimirum modo. *R.* Oleum prædictum supreme purificatum, adde ipsi recentem salis spiritum, colloca in digestionem, & attrahet oleum è salis spiritu, salis sufficientem copiam ad sui recoagulationem, iterumque succini duritiem acquirit, coloris eximii pellucidi & admirabilis, cujus uncia dimidia pretiosior aliquot libris succini nigri; cujus vix 8. vel 10. pars in purificatione residua permanfit, abjectis superfluitatibus impuris.

Hac ratione opinor instituendam nigrorum metallorum purificationem & emendationem, si modò innotesceret purificationis illorum per destillationem & sublimationem, & recoagulationis modus. - Sed ais; Metalla non posse adinstar vegetabilium vi destillationis purificari: Cui primam nostram fornacem, non rusticis traditam, sed

sed Chymicis metalla purificantibus, objicio. Et sicuti duobus exemplis metallorum perfectio probata, ita etiam beneficio fermentationis possibilitas illorum perfectionis demonstratur. Quemadmodum enim fermentum recens succos vegetabiles fermentare potest, qui facta fermentatione perficiuntur & emendantur abjectis fecibus, ut in vino videre est, cervisia & aliis, quorum constantia & perfectio non nisi à fermentatione proficiscitur, purificante succos vegetabiles, sine qua adversus elementa consistere non potuissent aliàs, corruptioni obnoxia brevissimo temporis spatio, quæ fermentata durant aliquot annos: Ita etiam si sciremus Metallorum fermentationes appropriatas, utique eadem purgare & perficere sine dubio valeremus, ita ut in posterum rubigini non amplius obnoxia, adversus ignem & aquam prævalere possint, nutrita & educata in igne & aqua. Ita etiam olim mundus peribat aquâ, interiturus aliquando igne; nostraque corpora putrescere oportet, igneque clarificari, antequam in Dei conspectum veniamus. Atque hæc de Metallorum fermentatione, qua illa purificantur & emendantur. Metalla etiam purificantur & emendantur adinstar lactis, calore expositi; cujus pars melior cremor (Butyri materia) supernè separatur à fero & caseo: & quod locus calidior, eò magis acceleratur separatio: Ita etiam sese res habet separationis metallicæ: Ubi metalla in loco calido appropriato collocata per se absque additione rei alicujus peregrinæ (metalla nimirum antea redacta in substantiam lacteam si-

ve

ve KVR) separantur temporis progressu, facta nimirum separatione partium nobiliorum ab ignobilioribus, patefaciente Thesaurum ingentem. Et sicuti tempore hyemali difficulter separatur lac calore deficiente; ita etiam metalla, si non juvantur igne, uti videre est in ferro, quod temporis diuturnitate sub terra convertitur in aurum sine artis auxilio. Sæpe enim ferri reperitur minera referta venulis aureis adspectu jucundissimis, separatis à sulphure crasso, terreo & immaturo, vi caloris centralis. Et plerunque in ejusmodi mineris nullum reperitur vitriolum, separatum suo contrario & melioratum. Requiritur autem longum tempus ad separationem illam subterraneam, quam ars brevissimo temporis spatio præstare potest; sicuti cum lacte fieri solet, quando in hyeme statim ex ipso butyrum confecturi sumus, ubi ipsum calori exponimus, cremoris subito separandi gratiâ; quam separationem adjuvat præcipitatio facta cum acidis mortificantibus sal urinosum lactis; qua ratione principia separantur singula seorsim, butyrum nimirum, caseus & serum. Ita spatio unius quadrantis fieri potest separatio coctionis beneficio, quæ alias absque acidis fieri non potuisset aliquot septimanarum spatio. Si igitur hæc possibilia in vegetabilibus & animalibus, quid ni etiam in mineralibus? Quidni aurum & argentum reperiatur in plumbo, ferro, cupro & stanno, etsi non appareat? Quare metallis vilioribus omnis denegatur bonitas, concessa vegetabilibus & animalibus illis durabilitate non æqualibus? Unde
natu-

naturalis plumbi, stanni, ferri & cupri probari potest perfectio? Natura semper quærit perfectionem fructuum suorum; atqui metalla viliora sunt imperfecta, quare igitur non arte juvatur natura in perficiendis illis? Sed observata dignum vinculum partium metallicarum, quo rupto separantur partes. Sal urinosum (ut ita loquar) vinculum est partium lac constituentium, utpote butyri, feri & casei, quod suo contrario A C I D O mortificandum separationis gratiâ. In ferro verò ligantur partes sale (ceu vinculo) vitriolari, quod mortificandum suo contrario sale urinoso vel nitroso separationis gratiâ. Qui igitur noverit ferri auferre salem superfluum, via sive humida sive sicca, sine dubio habebit ferrum rubigini non obnoxium facile. Incredibilem etiam ignis per se habet potentiam in metallorum transmutatione. Nonne vi ignis è ferro fit chalybs, & è chalybe ferrum diverso tamen processu. Quotidiana nos quoque docet experientia, variarum transmutationum & emendationum genera per ignem; quidni idem in metallis, per chymicum peritum & metallorum cognitionem habentem, possibile? Quis in ovo avem viventem, & in semine herbam foliis, floribus & odore præditam, delitescere credidisset? Quidni igitur & metalla embryonata, perfectionem nondum adepta, perficiantur per artem, ignis adjutorio? Nonne pyrum vel malum immaturum acerbum, calore solis maturatur? quod animadvertentes nonnulli curiosiores & diligentiores naturam imitati in suis operationibus; & repperunt metalla

metalla nonnulla, ignis violentia nondum destructa calore suavi ditiora reddita, ita ut fusa (facta digestionem) duplum auri & argenti dederint pondus. Quin imo egomet ipse vidi mineram plumbi communem, prædicto modo digestam; quæ non modò argento ditior inde reddita, sed etiam auri particeps, quo antea caruerat in examine ordinario. Atque hoc opus in magna quoque quantitate operari licet, centenariorum scil. quod opus minerarum plumbi possessoribus peritis, maximum sine dubio commodum allaturum. Hoc autem scito, non omnem hac ratione plumbi, auro ditari, sed semper argento ditari mineram, teste experientia.

Talia plura habentur in natura, inexpertis & inexercitatis incredibilia. Quod si nos mortales diligentiores essemus in legendo *Libro manu Dei exarato in paginis illis IV. Elementorum*, plura utique in illis secreta & magnalia inventuri essemus, sed in sudore vultus, non otio, impetrantur artes & opes. quare *Ora & Labora*. meliorantur quoque metalla beneficio gradationis germinationi comparabilis. Palam enim est, furculum vel germen arboris alicujus sativæ fertilis sylvestri implantatum facere ferre in posterum arborem illam fructus non sylvestres sed optimos & suavissimos furculi speciei consentaneos, sicuti videre licet in ferro soluto in spiritu acido, Venere fermentato, & in cuprū transmutato: qua ratione sine dubio cuprum transmutabile in argentum, & hoc in aurum, si modo fermentationis modus appropriatus innotesceret.

Estque

Estque hæc transmutatio instar digestionis, è gramine facientis carnem bubulam vel equinam in stomacho bovis vel equi ; & carnem humanam è carne bubula in stomacho hominis.

Meliores quoque partes à vilioribus separari possunt vi similitum attractiva, uti videre est in metallo sulphure abundante, cui si adjicitur ferrum in fusione, sulphur suum nativum deserit metallum (qua ratione purius redditur) seseque associat ferro, cum quo majorem habet affinitatem & familiaritatem, quam cum suo nativo. e. gr. Si plumbi mineræ sulphure abundante in fluxu vel fusione adjicitur ferrum, metallum redditur malleabile fustum, quod aliàs nigrum & fragile in lucem esset proditurum. Et si quid amplius metallo fuso malleabili adjiciendum nobis innotesceret, in fusione nimirum, superflui sulphuris immaturi combustibilis gratiâ tollendi, sine dubio adhuc purius redderetur metallum. Qua re incognita metalla permanent in sua nativa impuritate. Et quidem Deus hac in parte quemadmodum in aliis omnibus suis operibus bene fecit, quod hanc nobis celaverit scientiam : Si enim avaris innotesceret, omne plumbum, stannum, cuprum & ferrum coempturi essent auri & argenti separandi gratiâ, ita ut rustici & pauperculi operatores vix instrumenta metallica sibi necessaria, ob raritatem comparare valerent, sed *Deus noluit omnia in aurum transmutari metalla.*

Data similitudine de tollendo sulphure superfluo quorundam metallorum in fusione, partium puriorum

puriorum conservandarum gratiâ ; ita etiam datur alius modus separandi partes puriores ab impuri-
ribus , vi nimirum attractiva similium , ubi partes puriores attrahuntur à suo simili , rejectis partibus impuri-
rioribus & heterogeneis : & id quidem de-
monstrari potest tam humida quàm sicca via : Ex-
emplum viæ humidæ :

Si auro vel argento impuro soluto in menstruo suo appropriato adjicitur Mercurius vivus , attra-
hit Mercurius ille è menstruo aurum & argentum invisibile impuritateque mixtum , sibi-
que associat purissimum : quæ separatio celerrimè succedit. I-
dem præstat idem Mercurius in via sicca : dum ni-
mirum terra quædam auro vel argento prædita a-
qua acida humectatur , & tamdiu una conterun-
tur, donec Mercurius meliorem partem attraxerit ;
quo facto terram mortuam residuam aquâ com-
muni abluere oportet, & Mercurium (siccatum) ab
auro & argento attracto separare , trajiciendo ni-
mirum per corium. Mercurius autem nonnisi u-
num è terra attrahit metallum & quidem opti-
mum pro una vice ; quo separato , attrahit secun-
da vice & alterum, e. gr. Si in unâ aliquâ terrâ la-
terent aurum, argentum, cuprum & ferrum, prima
vice Mercurius attracturus esset aurum, altera vice
argentum ; cuprum verò & ferrum difficulter ob
impuritates ; stannum autem & plumbum facile :
omnium verò facillimè aurum ob puritatem Mer-
curio simillimum.

Cccc

Alia

Alia Demonstratio per viam siccam.

COLLOCA sub tegula cupellam cum plumbo, cui adde granum auri purissimi, exactissime ponderatum (memoriæ causâ) fac aurum in cupella fulminare, & plumbum intrabit cupellam, relicto auro pallido in cupella: cujus pallidi coloris nulla alia causa, quam argenti admixtio, attrahit è plumbo per aurum. Sed ais, te hoc non ignorare, aurum nimirum cum plumbo fulminatum pallidius reddi & ponderosius, propter argentum in plumbo, cum auro relictum in examine, pondus ejus augens & proin pallefcere faciens: Cui ego, etsi plumbum in examine aliquid in cupella relinquit argenti, cum auro scil. sibi adjecto permiscibilis, pondus auri augmentis, coloremque alterantis; probatur tamen pondere, plumbum plus in cupella relinquere cum auro mixtum, quam sine auro probatum. Hinc igitur probatur, aurum in igne è reliquis metallis, attrahere sibi simile, pondus ejus augens. Atque hoc etiam præstat in via humida, aurum: si enim solvitur in menstruo appropriato, unâ cum cupro, & collocatur in digestionem, attrahit aurum è cupro separatum. Qui labor etsi non fiat cum lucro, possibilitatē tamē testatur. Sed si innotesceret menstruum auri attractivâ augens five multiplicans, cupri verò, retentricem diminuens, sine dubio aliquid lucri esset expectandum; & quidem plus, si aurū & cuprum unâ funderentur in igne cum menstruo minerali sicco; quâ ratione
auri

auri pondus augetur secundum Paracels. dicentem : Metallis una fusis igne fortiori continuato aliquantisper, evanescere imperfecta & relinquere in suo loco perfecta.

Quod sine dubio ritè peractum non est opus lucro carens. Ingenue enim fateor, me aliquoties Lunam voluisse reddere compactam per Martem; ubi aurum ex Marte dedit mihi auri boni insigne incrementum, loco Lunæ fixæ quæsitæ. Atque hac ratione sæpè aliquid inopinatum accidit artificibus, sicuti mihi cum Luna fixa, rem non rectè perpendentibus. Quare metalla tractaturus cautus esto inveniens incrementum aliquod, originem illius probe ponderans. Plurimi enim opinantur, Lunam cum Marte diu vexantes, hæmatite, magnetite, smirite, lapide calaminari, talco rubro, granatis, antimonio, auripigmento, sulphure, filicibus, &c. auro nimirum præditis maturo & immaturo, volatili & fixo; reperientes in examine aurum bonum; illud aurum nimirum factum è Luna beneficio & adminiculo prædictorum mineralium: id quod falsum. Luna enim attraxit illud aurum è mineralibus illis, in quibus antea volatile delituerat. Non tamen negaverim Possibilitatem transmutationis Lunæ, utpote auro intrinsece simillimæ; sed non cementationis beneficio cum prædictis mineralibus, quia aurum illud non è Luna sed è mineralibus illis profectum, attractum à Luna. Hic Labor comparatur semini projecto in terram bonam, ubi putrescens vi propria attrahit sibi simile, unde centesies multiplicatur.

tur. Oportet autem in hac operatione terram metallicam subinde humectare aquis appropriatis metallicis, calore exsiccatam (quæ operatio *ince-ratio* dicitur à Philos.) alias terra sterilis futura esset. Oportet autem ejusmodi aquam terræ esse amicabilem, ita ut unita pinguedinem quandam efficiant. Sicuti enim apparet è terra arenosa sicca irrigata aqua pluviali, non producente fructus femini consentaneos, ob calorem solis etiam exiguum humiditatem consumentem, & semen in terra comburentem: quæ mixta stercore vaccino vel alio, retinet aquam ita ut non adeò facilè à solis calore consumatur. Eadem etiam ratione oportet ut terra & aqua tua copulentur, ne comburatur semen tuum. Qui si ritè peragitur labor, non erit incassum, requirens summam diligentiam terræ fovendæ necessario calore & humore. Nimia enim humiditate submergitur terra, deficiens verò impedit augmentationem. Atque hic labor est unus ex optimis, quibus aurum & argentum bonum elicio è metallis vilioribus, requirens optima vasa retinentia semen unà cum terra sua & aqua aliquantisper in calore appropriato. Non dubito quin hic labor in majori etiam quantitate perpetrari possit, firmiter credens Metalla viliora, cum primis autem Saturnum omnium aptissimum, non solum in aurum & argentum maturari posse, sed etiam in medicinam bonam: Qui sine dubio Labor Philosophicus divinitus concessus Chymico magnum solatium, sed cautè usurpandus. Non enim omnia & singula sua do-
na

na Deus vult esse communia : siquidem mihi met
ipsi accidit operis alicujus inventori præstantissi-
mi , ut illud commonstraturus amico , neque ipsi
commonstrare, neq; in posterum amplius perpetra-
re potuerim pro memetipso. Quare & quidem
haud immerito ancipites sunt alii in scribendis re-
bus arduis : multi enim non verentur aliorum se-
creta, multis laboribus sumptibusq; exantlatis in-
venta in otio attrahere per fas & nefas. Quare tu-
tius est filere & sic aliis quærendi dare ansam,
quàm secreta divulgare, ut re ipsa experiantur cu-
ras, vigilias & expensas in rebus arduis invenien-
dis exantlandas ; nec in posterum amplius aliorum
inventis tam impudenter ingrati inhient. Qua-
re cunctos tam supremæ quam infimæ fortis ho-
mines volo rogatos , ne me amplius suis petitioni-
bus & epistolis molestare & fatigare velint, bene-
volentiamque meam aliis benefaciendi nolint
convertere in ruinam mei , contenti meis scriptis
publicatis in commodum proximi. Nec tibi per-
suadeas me aureorum montium esse possessorem
& promissorem. Quæ enim scripsi, naturæ dete-
gendæ causâ scripsi in hisce discursibus de metal-
lorum viliorum perfectione in parva quantitate.
Quippe nunquam feci periculum in Magna Quan-
titate, expertus veritatem & possibilitatem in mi-
nori saltem , in minoribus crucibulis : quare quæ
scripsi, scripta sunt in eum finem ut appareat possi-
bilis artis , metallorum perfectorum de potentia
in actum educendorum ex imperfectis. Ille igitur
cui datur occasio, poterit facere periculum in ma-
jori

jori quantitate : me quod attinet carentem oportunitate, exspecto auxilium divinum, quo oportunitate nacta periculum facere possim in maiori quantitate, atque aded fructum deportare laborum meorum & sumptuum insignium exantlatorum.

Alterantur etiam species metallicæ ratione alia, beneficio nimirum alicujus spiritus tingentis metallici, uti videre est in auro fulminante, aliquoties accenso super lamina metallica munda lævigata, Tincturam profundissimè auream imprimente laminæ illæ, ita ut acus Probam ferre possit. Idem etiam accidit in via humida, ubi metalla laminata imposita spiritui gradatorio confecto è nitro & quibusdam mineralibus, penetrata à spiritu aliam adipiscuntur speciem spiritui consentaneam. Dubitans autem de gradatione metallica, facta cum auro fulminante, certitudinem experietur ex crebriori accensione auri fulminantis recentis super eadem lamina, videbit enim non fucum esse metalli & extrinsecè deaurati, sed profunde tincti & colorati. Similiter experiri licet certitudinem per spiritum humidū, si metalla transformata probantur. Vnde clarissime apparet Metallorum mutua actio & passio subtiliatorum. Spirituum enim potentia maxima & inexercitato incredibilis est. Atq; hanc metallorum inferiorum gradationē non solum confirmant Philosophi tam prisca quam moderni, sed etiam mineralium fossiores ab experientia edocti, vapores minerales penetratione vi-
liora in meliora transformare metalla, teste Laza-
ro

ro Erckero affirmante, transformari ferrum in cuprum naturale bonum in aquis viridibus falsis; seque vidisse foveam, in qua clavi ferrei aliaque projecta, cuprei spiritus penetratione transformabantur in bonum cuprum. Non inficias eo solutiones metallicas nonnullorum Metallorum laminis præcipitatæ adhærescere, easque aureo, argenteo vel cupreo colore afficere. Palam enim est ferrum in aquam projectum vitriolarem non transmutari in cuprum, sed cuprum ex aqua attrahere; de qua re hic non agimus, confirmantes *Possibilitatem Transmutationis Metallice* per spiritum tingentem & penetrantem; Quare denuo testor magnam inesse vim spiritibus metallicis. aspice modò terram opacam & obtusam, & præter eam aquam claram & limpidam potentissimam, qua clarior & potentior aër ex aqua profectus è terra profecta. Nonne aquæ quandòque inundatione integræ regiones perduntur, ablatis pagis & civitatibus? Nonne aër potest domos destruere fortissimas; cum primis terræ inclusus, movere terram aliquot milliarius, ac proin integras diruere civitates & montes cum interitu hominum, quæ omnia sunt naturaliter. Longè majus minatur periculum ventus artificialiter excitatus per nitrum, id quod nemo negare potest. Etsi tantam Elementa corporalia exercent potentiam, penetrare tamen nequeunt metalla absque læsione, nec lapides & vitrum, facile autem penetrabilia igni. Non igitur latente sed patente solis & ignis vi, quam habet in metalla, lapides & vitrū, quæ ab illis facil-

Cccc 4

lime

limè penetrantur absque ullo aliquo impedimento: Quidni etiam metalla compacta à spiritu quodam metallico, subtili & penetrante & quidem ignis auxilio penetrarentur, & in aliam speciem transformarentur? Sicuti nunc dictum de auro fulminante & aqua gradatoria. Quare non dubitandum de possibilitate spiritus metallici tingentis, transformantis viliora in meliora metalla, tam sicca quam humida via.

Metalla etiam purificari possunt eo, quo purificatur modo tartarus & vitriolum aliaque salia, beneficio nimirum aquæ copiosæ. Patet enim Vitriolum purgari à sibi admixto ferro & cupro, solutum nimirum in magna aquæ quantitate & coagulatum, ita ut aluminis instar albescat; quæ purificatio non est nisi separatio metalli à sale, facta beneficio aquæ copiosæ salem debilitantis, ita ut amplius metallum admixtum retinere non possit, quod instar limositatis alicujus præcipitatur, non inutilis, quia potissima vitrioli pars, à qua ejus viriditas, cuprum nimirum, ferrum & sulphur. Et sicuti separationis beneficio è vitriolo eliciuntur metalla, perfectiora salibus; ita etiam de metallis capiendum, ubi pars perfectior & præstantior præcipitationis beneficio separatur. Quod ad tartarum, purificatur quidem ille etiam copiosæ aquæ additione, sed potior ejus pars non præcipitatur ut in vitriolo, sed pars ejus vilior, nigredinis & fœculentiæ causâ. Nota exemplum: Tartarus vulgi crebriori solutione (facta cum sufficiente quantitate aquæ) & coagulatione redditur purissimus & albissi-

albissimus, quia in qualibet solutione facta cum recenti aqua limpida semper evadit purior : atque hac non solum ratione tartarus albus , sed etiam ruber & fœculentus redigitur in crystallos transparentes, & quidem celerrime beneficio certæ cujusdam præcipitationis : cujus limositas, obscurationis causâ salis tartari crystallini, non est nisi res aliqua insipida , mortua & inefficax lignea, admixta tartaro in sui coagulatione in dolis vinorum ; denuoque separata vi solutionis.

Atque hæc duorum salium, vitrioli & tartari exempla, non frustra apposita , quia ostendunt præcipitationis differentiam. In quibusdam enim metallis vi præcipitationis separatur pars vilior ; in aliis verò pars potior & præstantior, habita nimirum ratione prædominii hujus vel illius partis.

In vitriolo pars præstantior (cuprum & ferrum) portio ejus minima est , quæ præcipitatur & separatur à parte ejus viliore & copiosiore, sale nimirum. In tartaro verò præcipitatur & separatur pars ejus vilior & minor, à majore & præstantiore parte clarificata. Similiter accidit in metallis. Quare quilibet cautus esto in sua separatione, perpendens secum antea utrum melior vel vilior pars metalli præcipitanda. Sine qua nemo se huic immisceat negotio cognitione. Caueat sibi quodque operator exspectans fructum aliquem sui laboris ab aquis corrosivis, utpote aq. forti, aq. reg. sp. salis, vitrioli, aluminis, aceti, &c. in solutione, à quibus nihil boni proficiscitur , utpote omnia & singula funditus perdentibus & destruentibus ; fidem fa-

Cccc 5

ciens

ciens hisce verbis. *Ex Metallis, per metalla, & cum metallis, perfecta conficiuntur metalla.* Metalla quoque purificantur, maturantur & à vitiis separantur per nitrum, sulphur superfluum combustibile comburens.

Atque omnes & singulæ prædictæ Metallorum perfectiones non nisi sunt particulares. Quælibet enim medicina particularis tam humana, quàm metallica, purgat, separat & perficit sive emendat ablatione superflui. Universalis autem medicina operatur suas perfectiones & emendationes, roboratione & multiplicatione humidi radicalis tam animalis quàm metallica, expellentis postea vi propria & innata suum hostem. At ais; Egregia quidem hic à te traduntur exempla, modus verò operandi non item. R. Plus quàm opinaris docui, etsi non intelligas: Certus enim sum aliquando post mortem meam, libros meos in existimatione majore futuros, è quibus me non vanam gloriam sed proximi utilitatem quæsisse apparebit, quantum quidem fieri licuit. Sed noli cogitare videns liberalitatem scribendi meam, quod ex me multa expiscari velis. scito enim, quod etsi talia publici commodi gratiâ scripserim, non tamen cogitem mihi hac ratione negotium faceßere. Non enim valeo omnium & singulorum petitionibus satisfacere, nec epistolis respondere, nec etiam omnes divitiis cumulare, *qui ipse nec dives nec unquam quæsi divitias.* Etsi enim harum rerum cognitionem benedictione divina acquisiverim, & in minori quantitate veritatem expertus fuerim,

nun-

nunquam tamen in majore copia tentavi fecique periculum, divitiarum gratiâ, contentus divina benedictione. Quare singulos etiam admonitos velim à Deo illuminatos, ne incidant in ambitionis & ingratitude vitium; sed debitæ gratitudinis ergò erga Deum pauperum memores esse velint, evasuri æternæ damnationi.

Nec te moveat malevolorum invidia scientia Divino favore clarum, avari enim & ambitiosi nemini nisi sibimetipsis bene precantur; qui animadvertere deberent, quod sicuti & ipsi nihil secum attulerint, ita quoque nihil secum aliquando ablaturi. Tu modo esto bonus œconomus & paterfamilias in dono tibi divinitus concredito, facitoque justitiam intrepidus.

Atque hæc dicta sufficiant de particularibus emendationibus metallorum secundum experientiam meam. Quod attinet ad Medicinam illam Universalem adeò decantatam, non possum ego judicare de illa tanquam de re mihi incognita; cujus verò possibilitatem affirmare cogor, motus particularibus illis transmutationibus metallorum. Quæ incognita contentos nos esse oportet gratiâ illa Divina nobis concessa. Sæpè enim sine dubio melius *pauca scire* homini, æternæ salutis gratiâ; plerunque enim opes & artes inflatos reddunt. Superbia autem ad diabolum ducit sui authorem, à quo nos clementer præservare velit Deus Optimus Maximus.

De

De Lapide Philosophico.

CRedita à multis seculis , à multis clarissimis viris Judæorum , Ethnicorum & Christianorum, *Medicina Universalis*, homines & metalla ad supremum sanitatis gradum reducente , ejusque possibilitate per artem ; nec solū credita, sed etiam multis rationibus certissimis comprobata, de qua re innumera scripta variarum linguarum , vera & falsa adhuc extant : non opus est aliquid à me superaddere hujus rei ignaro prorsus & inexperto. Etsi aliquoties audiverim , quomodo nonnunquam in diversis locis aurum purum putum factum è vi-
lioribus metallis cumprimis è plumbo , per medicinā aliquam arte paratam: semper tamen ejusmodi discursus in suo reliqui pretio , nunquam inde motus tale quid suscipere perterritus aliorum exemplo tam supernæ quàm infimæ fortis hominum , doctorum atque indoctorum, operam & oleum in hac arte perdentium; sed potius persuasus, quod talis non detur in rerum natura *Medicina Universalis* mirifica. Et si sæpius mirabilia viderim in meis laboribus ansam mihi dantibus, nunquam tamen tentare ausus fui carens temporis & loci opportunitate ; donec tandem aliquando fortè fortuitò quærenti mihi aliquid aliud non magni momenti , fides possibilitatis venerit in manus. Multos enim a multis annis, & sumptus & labores exantlavi auro suam extrahere Tincturam sive animam , pro medecina indè parabili : quam tandem

dem aliquando obtinui, ubi observavi auri corpus reliquum, animâ ceu parte præstantiore extractâ, non esse aurum amplius, nec amplius sustinere ignem. Undè conjecturam feci, quod ejusmodi extractio fixata iterum, possit inferiora perficere metalla & in aurum convertere: conceptæ verò opinionis veritatem experiri mihi utpote nunc temporis in peregrino loco degenti, non licuit hætenus; quare contra voluntatem quantumvis novitatis avidus, ab opere abstinere coactus fui. Interea perpendens Philosophorum placita de auro suo non vulgi perhibentia parandam Medicinam Universalem, affudi denuo cupro acetum quoddam Philosophicum, tincturam extrahendi gratiâ, ubi ferè omne cuprum instar terræ alicujus albæ, in digestionem rejectum a Tinctura, quam (terram) nulla arte amplius reducere potui, sive in corpus redigere metallicum, permanentem mortuam.

Quod experimentum me denuò confirmavit de possibilitate ejusmodi medicinæ. Quem etsi laborem nunquam fui persecutus, non tamen dubito quin vera medicina humana, etsi non etiam metallica, parabilis indè per artificem diligentem & industrium. Anima igitur cum omnibus attributis metallicis, consistente in tam exigua quantitate, quæ vix centesima pars ponderis, qua extracta & separata corpus reliquum non amplius Metallum sed terra quædam est inutilis & mortua; non dubitandum, quin fixata denuo, corpus aliud metallicum reassumere & perficere possit. Quare firmiter credo persuasus prædictis rationibus, ejusmodi

jusmodi parabilem esse medicinam è rebus mineralibus & metallicis, in fluxu nimirum transmutantem metalla imperfecta in meliora. Noli autem opinari me talia scribentem, aurum vel cuprum statuere hujus medicinæ materiam; quam minime statuo, non ignorans esse & alia subiecta facile tractabilia, tincturis abundantia

Quæ etsi medicina raro & difficulter impetretur, culpanda tamen non propterea *ars & natura* sed nos potius inertes, avari, superbi & impii. Nemo enim impius hac arte dignus, contemptor Dei & verbi ejus, proximique odor ambitiosus. Hoc opus est, aïs, naturæ & artis, non igitur vitæ nostræ adscribendum; Ethnicis olim datum, pietate nobiscum non comparandis, utpote veram Dei cognitionem non habentibus. Ergo vita mea (etsi impia) impedimento mihi esse nequit, quia hæc ars in rerum naturalium consistit cognitione. &c. O lepidum caput! toto erras cœlo: Siccine arbitraris Philosophos ethnicos verum non cognovisse Deum? qui majorem ejus quam tu cognitionem habuere: quibus etsi Christus non fuit concionatus, cognoverunt tamen ipsum è *naturâ*; & secundum hujus cognitionis normam vitam suam instituerunt. hoc divinitus donum impetrantes, quod non ad malos usus sed ad proximi sui commodum & emolumentum adhibuere. Tu verò, qui tibi persuasus proximum excellere, doctrina nimirum, cujus festucam vides, ignorans trabem in proprio oculo, vitam terens in avaritia, superbia, invidia, odio & voluptatibus aliisque sceleribus, siccine arbi-

arbitraris occultum te in conspectu Dei, nescientis impedire conatus tuos ? Certè à De non datur avaris & superbis Pseudo-Christianis donum tantum. Quare cum primis sese quilibet examinet hoc aggressurus munus, utrum nimirum lotis vel illotis accedat manibus. Certum enim & verissimum, *Nunquam impium, quantumvis currentem, hoc impetraturum donum*, quod solius Dei, non hominum est.

Atque sic meam de Vniversali opinionem audi-
visti Medicina, quam mihi peperit experientia fa-
cta in auro, cupro aliisque mineralibus & metal-
lis . quam non pro Euangelio deprædicabo, quia
errare humanum est. Quare nihil certi statuen-
dum ante finalem ejus & completam perfectio-
nem, & quidem semel atque iterum certitudinis
gratiâ repetitam. Sæpè enim semel inventam viam
optimam repetere non licet, quod non solum mi-
hi, sed etiam aliis accidit sine dubio. Quare ante
victoriam non triumphandum, propter impedi-
menta inopinata spem vacuam facientia; sed Deus
potius in laboribus nostris assidue implorandus, ut
functioni nostræ benedicere, quo donis ejus in hac
vita ritè utamur, tanquam boni œconomi, & po-
stea mercedem laborum nostrorum, vigiliarum &
curarum gratuitam, nobis immerentibus, æternam
nimirum requiem & salutem, ex mera misericor-
dia elargiri haud dedignetur.

Vtrum

Vtrum Mineralia, utpotè Antimonium, Arsenicum, Auripigmentum, Koboltum, Zinckum, Sulphur, &c. in Metalla transformari possint, & in qualia.

IAm diu disputatum inter Chymicos, utrum prædicta Mineralia ex iisdem cum Metallis profecta principiis, & utrum inter Metalla numeranda; in qua controversia nondum convenerunt in hodiernum usque diem, dum unus approbat hoc, quod negat alter, ita ut tyro artis Chymicæ nesciat, cui parti assentiendum sibi.

Faciente verò hac cognitione ad Metallorum emendationem non parum, volui meam quoque & quidem experientia fundatam de hac re apponere opinionem, in gratiam dubitantium. Miranda autem statuentium, non unam eandemque mineralium & metallorum originem, simplicitas ratiocinandi affirmantium, quod si per naturam metalla fieri debuissent, utique fuisset factum dudum; sed hoc nondum accidit, teste experientia, mineralia enim permanentia in metalla transplantantur numquam. R. Aliter crescunt metalla, aliter quoque vegetabilia cito germinantia citòque iterum intereuntia; metalla verò non item, omnia enim durabilia longa habent tempora digestionum: secundum illud, *quod cito fit, cito perit*. Atque hoc non solum de vegetabilibus & mineralibus, sed etiam de animalibus intelligendum. Sicuti apparet è vegetabilium quorundam germi
na-

natione, semestri spatio ad perfectionem pervenientium, ac proin citò iterum pereuntium : cum requirantia longiorem digestionis & perfectionis moram, longè sint durabiliora. Fungus sive boletus unius vel alterius noctis spatio perficitur natus è ligno putrido, brevi iterum evanescens : non item quercus. Boves & equi biennii spatio vel triennii ad perfectionem perveniunt, vigesimum annum vel vigesimum quartum vix attingentes : Homo verò 24. annos requirens ad sui perfectionem, durabilis annos 60 80. & 100. Ita etiam de Metallis capiendum multa secula durabilibus, & consequenter longissima digestionum & perfectionum tempora requirentibus. Requirentibus igitur metallis longissima digestionum ad sui perfectionem tempora, quorum initium atque finem nemini mortalium longævo, aliquot seculorum etiam, videre concessum, mineralium transplantatio per naturam in metalla negari non debet ; cum primis etiam propterea quod in mineris metallorum, impurorum præcipuè reperiantur quoque mineralia : quare mineralium fossores mineralia reperientes, bonam spem metallorum rependiendorum concipiunt, quorum illa *stragula* nuncupantur. Rarò enim metalla sine mineralibus, & mineralia sine metallis reperiuntur ; nec etiam reperiuntur unquam mineralia auro & argento carentia. Quare mineralia haud immeritò *metalla embryonata* nuncupantur, quia per artem & ignem bona auri & argenti quantitas ex illis elicitor fusione. Quæ si non nascuntur è radice metallica,

D d d d

tallica,

tallica, unde proficiscitur aurum illud & argentum? Non enim ex infante bos, nec è vitulo nascitur homo; semper enim similia producuntur à similibus.

Non igitur nisi fructus immaturi judicanda Mineralia metallorum respectu, maturitatem suam & perfectionem nondum adepti, nec à superflua terra separati. Quomodo enim ex ovo caloris beneficio excluderetur avis, non prædestinato ad avis generationem? Ita etiam de Mineralibus capiendum, quæ si metallicâ naturâ privata, quomodo ignis auxilio metalla inde elicerentur? Ais; nunquam vidisse te eductionem metallorum perfectorum è mineralibus & metallis vilioribus, ergo verisimile minimè, nec credibile tibi. Cui, multa adhuc in natura latent abscondita plurimis, perperam & stolide negantibus incognita: Testatur etiam quotidiana experientia, Mineralia & viliora metalla, ablatione sulphuris superflui (quomodocunque fiat, variis enim fieri potest) altiorum gradum perfectionis adipisci. Quare igitur oculis visa cor non credat & lingua loquatur? Testatur enim experientia, ex omnibus ferè mineralibus & metallis vilioribus aurum bonum & argentum eliciri posse per artem, ex uno tamen plus altero & celerius. Non enim datur nox tenebrosa quantumcunque, lumine omnino privata, quod non possit manifestari beneficio speculi concavi: Nec datur Elementum (etsi purissimum) aliis elementis non permixtum: Nec aliquid malignum omni bonitate privatum, & vice versa. Et ficati latentes

tentes in aëre solis radios colligere fas est, ita etiam metalla perfecta, in imperfectis & mineralibus dispersa latentia per ignem & artificem exercitatum; si nimirum collocantur in igne cum solventibus suis appropriatis, ubi partes homogeneae congregantur, heterogeneae vero separantur: ita ut non opus sit abire in Indias, auri argentique quaerendi gratia in novis illis insulis; quae copiose invenire hic in Germania licet; si modo Deus misericors plagas praesentes crudelissimas tandem aliquando avertere vellet, & cruere ex vetustis metallis plumbo nimirum, ferro, stanno & cupro, ibi relictis à mineralium tractatoribus; absque nimirum mineralium cultura. Nemo igitur se pauperem judicato, quia ille solus pauper est & inops (etsi alias locupletissimus, divitiisque abundantissimus, quas in momento deferere cogitur) qui Deum ingratus non cognoscit & agnoscit in operibus suis. Quid quaeso in mundo abjectius ferro antiquo & plumbo? quae sapientibus gratissima propter usum in lotionem 3^{is} & 4^{is} cum albumine minerali. Quomodo autem laventur illa, id difficulter comprehenditur ab inexercitatis in igne, & indicabitur per similitudines. Vides antimonium recenter è terra erutum impurum & nigerrimum: quod fusione separatum à superfluitate montis (quae tamen ipsi non frustra per naturam data, sed in auxilium purificationis propriae, secundum illud: *Deus & natura nihil faciunt frustra*) purius evadit corpore praeditum metallis proximioris minera sua: quod si denuo funditur cum

D d d d 2

fale

fale tartari, mortificatur à fale tartari sulphur crudum & combustibile, & in scoriam convertitur separationem a parte puriori Mercuriali : ita ut hac ratione nova recensque fiat separatio partium, quarum una pars alba fragilis fundum petit, altera vero levior, sulphur nimirum combustibile cum fale tartari summitatem; quæ effusa in conum, ubi refrixerint, mallei percussione ab invicem separantur; quarum pars inferior *Regulus* dicitur à Chymicis, qui purior denuo, prima vice è minera Antimonio fuso; atque hæc usitata Chymicorum antimonii purgatio. Cui (regulo) si aliquid denuo adjiceretur, tertiæ purificationis gratiâ, non solum sine dubio inde redderetur purior, sed etiam fixior & malleabilis. Si enim è nigro antimonio parabilis regulus albus, quidni quoque è regulo metallum malleabile?

*Alius separationis modus sulphuris superflui
Antimonialis.*

R. **A**Ntimonii pulverisati part. 1. Salis petreæ part. 1. misce, & accende mixturam cum carbone vivo, & unâ cum nitro comburetur sulphur illud antimoniale, relicta massa subobscura, fusci nimirum coloris, quæ fusa per horam integram igne fortiori dat regulum similem illi qui conficitur cum fale tartari, quantitate tamen minorem. Similis hisce, fit separatio partium animalium, si nimirum miscentur æquali pondere, antimonium, nitrum & tartarus crudus, mixta accen-

cenduntur & funduntur. Est & alia partium antimonialium separatio; ubi frustulorum ferreorum minutissimorum pars unà imponitur crucibulo forti, in furno ventoso, quibus candentibus adjiciuntur partes duæ antimonii triti, fusionis gratiâ, & sulphur combustibile superfluum deferit antimonium, seseque associat ferro, metallo sibi amicabiliore sulphureo; cum quo mixtum deferit Mercurium proprium purum & sulphur sive regulum, qui dimidia ferè pars Antimonii.

Atque hi 4. modi, quibus sulphur antimonii superfluum & combustibile separatur sunt communissimi, non loco-secretorum appositi, sed saltem demonstrationis gratiâ, ut appareat quomodò mineralia sulphurea purificanda & perficienda: Quæ quidem adhuc exigua emendatio, viam tamen ostendens ad meliorem non solum Antimonii, sed etiam Arsenici & auripigmenti, quamvis hæc duo non ita cum ferro, nitro & tartaro tractari possint propter nimiam volatilitatem, sed cum oleo vel aliis pinguedinibus in crucibulis clausis, dantia similem regulum antimoniali. Atque hi reguli dant Jovi duritiem, clangorem & compactionem, si ad lib. 1. uncia una vel dimidia adjicitur in fusione, pro re supellectili bona comparanda. Dant quoque in examine aurum bonum.

Et sicuti nunc dictum de antimonio purgando, ita etiam de reliquis intelligendum mineralibus & metallis imperfectis, utpotè Wismutho, Zincko, lapide calaminari, H , U , S & P purgandis a sulphure suo superfluo, si metalla perfectiora aurum

D d d d 3 ni-

nimirum & argentum elicere velis ex iis cum fructu, atque sic lotionis metallicæ finem faciam, recommendando Chymicis *nirum, tartarum, silices, & plumbum*, qui enim noverit tractare illa, oleum & operam non perdet in Chymia. Dolendum autem, quod non ubivis locorum bona & in igne fixa reperiatur terra, Saturnum & salia retinens; sine enim fene nostro h, parum vel nihil in metallorum purificatione præstari potest. Quare aliquid in hac arte tentaturus prospiciat sibi primò de terra optima retinente h. 24. horarum spatio; deinde Jovem consulat, quid Vulcano cum ♂ agendum; qui quantum ipsi ferendum indicabit, antequam coronam impetret.

De Tinctura Solis & Antimonii.

Accidit quandoque alteratio quædam humano corpori ex attractione vaporum mineralium (id quod per meam fieri nequit fornacem) inter probandum; quare hic apponam Medicinam aliquam in gratiam artificis tam præservantem quam curantem; ex auro nimirum & antimonio rubinum pellucidum, fixum & solubilem; ut sequitur.

℞. Auri puri ℥ss. solve in aq. reg. solutionem præcipita cum liquore filicum, sicuti supra dictum in Parte II. calcem edulcora & exsicca; & erit parata. ℞. Regulum Martis (de quo paulò ante dictum) subtilissimè tritum, cui admisce partes tres nitri purissimi: mixturam colloca in crucibulo
inter

inter carbones ardentēs , ſucceſſive nimirum & paulatim ignem adminiſtrando , donec paulatim candefcat crucibulum : quo factō fortioſiorem adminiſtra fuſionis ſcil. & fiet indè maſſa purpurea ; quam exemptam & refrigeratam tere ſubtiliſſimè ; cujus ℞. part. 3. vel 4. & admiſce part. 1. calcis prædictæ aureæ ; colloca mixta in crucibulo cooperto forti in furno prædicto ventoso , & fac unā fluere maſſam inſtar metalli , & nitrum illud antimoniatum aſſumet in fuſione ſolveturque aurum ſive auri calcem , fietque indè amethyſti coloris maſſa , quā tamdiu in igne relinque , donec rubini pelluciditatem acquiſiverit , id quod experiri licet cum filo ferreo mundo incurvato immiſſo. Et ſi interea maſſa inſpiſſatur fuſibilitate privata , oportet aliquid adjicere nitri vel tartari , fuſionis promovendæ gratiā , atque id toties quoties fuerit opus. Maſſam denique ubi pervenerit ad ſupremam Rubini rubedinem , effunde calentem in mortarium mundum cupreum , quā ibi relinque donec refrigerſcat , & erit colore ſimillima rubino orientali ; calidamque tere in pulverem , aliàs aërem attractura liqueſceret , & ſpiritus vini aſſuſione in phioſa extrahe tincturam ; & remanebit aurum unā cum antimonio albiſſimum inſtar Talci ſubtiliſſimi , aquā limpidā è vitro abluendum , edulcorandum & exſiccandum. Quod igne fortiori fuſum dat vitrum flavum , in quo nullum apparet aurum , ſeparabile tamen vi præcipitationis cum limatura Martis & cupri , è quibus colorem ſuum priſtinum recuperat , ſed ſine fructu , cum jactura. Spiritus

D d d d 4

rin-

tinctus à Tinctura abstrahendus , quæ Medicina excellentissima in multis morbis gravissimis.

Etsi suspicaris hanc non simplicem esse Solis tincturam , sed etiam nitri & tartari admixti , scito nitri adjecti quantitatem non esse nimiam & excessivam ; & posito quod adsit tartari vel nitri tinctura , quid quæso incommodi indè ? quia illa ita per se bona Medicina. Sum autem prorsus mihi persuasus , hanc Solis tincturam esse præstantiorem illis in 2. parte traditis. Rubinus ille ita per se usurpari potest cum vehiculis appropriatis , quia in sese est Medicina excellentissima ; vel aëri expositus & in liquorem resolutus , non enim est minor tunc Medicina Tincturâ ; quia aurum in ipso & purior pars Antimonii , sine corrosivis potabilia reddita.

Mirabilis est salium potentia in metallis fusione destruendis , perficiendis & transmutandis : accidit enim mihi aliquando facturo hunc Rubinum , collocante duo alia etiam crucibula cum metallis , juxta hoc continent aurum cum regulo antimonii præparato (facîle enim 2. vel 3. & plura etiam in hoc furno collocari possunt crucibula , uno igne regenda , quod in vulgari illa ratione fieri nequit) injecturo salem certum in crucibulum collaterale auri crucibulo , quod ex errore injecerim illud in ipsum auri crucibulum , undè tantus tumultus tantumque certamen exortum , ita ut periculum ebullitionis immineret ; quarè commotus illud è vestigio è furno cum forcipe extrahere , & effundere , conjecturam faciens rubinum salis adjectione

ne

ne involuntaria perditum ; quare aurum saltem fervare volui. Inveni autem massam effusam sanguinis instar rubram, rubino elegantiores, nullum verò aurum, sed hinc inde in salibus dispersa granula alba Saturno similia, ob parvitatem non nisi salium solutione separabilia, quæ tincturâ sanguinis instar rubrâ aquæ solutione separata, in fundo vitri remanebant : quæ postea fusionis gratiâ in unum, collocavi in novo crucibulo in furno, sed experiri volens fusionem, reperi crucibulum vacuum, omneque aurum evanuisse, excepto pauculo supernè crucibulo & operculo adhærente, quod abstuli, & in novo crucibulo cooperto experimenti gratiâ fundere volui ; sed totum è vestigio sentiens calorem avolavit, nullis etiam vestigiis relictis in crucibulo, instar arsenici : atque sic privabar auro.

Tandem accepi solutionem rubram, & abstraxi aquam à salibus, & reperi salem sanguinis instar rubrum, quem in crucibulo mundo etiam collocavi in furno experimenti gratiâ, utrum aliquid metallicum corporale inde elici possit ; sed reperi salem effusum omni tinctura & rubedine privatum : id quod admirabile mihi in hodiernum usque diem, quod beneficio hujus salis tota auri compages Tinctura nimirum unâ cum remanentia tantam volatilitatem nacta avolaverit.

Quem laborem postea reiterare volui, sed non ita in omnibus ut prima vice successit ; facta quidem aliqua alteratio auri, sed non tanta ejus volatilisatio, cujus rei causam opinor ignorantiam

D d d d 5

pon-

ponderis prædicti salis prima vice præter voluntatem injecti.

Duæ autem potissimum rationes hanc hic inferre historiam me moverunt ; primò nimirum ut appareat quàm facilè quis errare possit in re etiam minima , totum processum annihilante. Secundò ut appareat veritas Philosophorum scribentium , aurum esse per artem reducibile in gradum inferiorem , Saturno nimirum parem (id quod mihi in hoc accidit labore) esseque difficilius aurum destruere , & metallo reddere imperfecto conforme , quàm imperfectum transmutare in aurum ; quare animo exulto , quod tale experimentum oculis meis viderim , manibusque meis fecerim ; de quâ re Philosophi nostri phantastici nihil audire volunt , integra volumina scribentes contra veritatem , pertinaciter asseverantes , *aurum esse incorruptibile* , id quod purum putum mendacium. Possum enim contrarium (necessitate postulante) demonstrare & quidem modis diversis. Miror sanè quid moveat ejusmodi homines contemnere rem ignotam : incognita ego judicare non soleo.

Quomodò transmutationem metallorum negare audent, carbones & forcipes tractare nescientes ? Equidem fateor circumforaneos illos aurifices rudes & inertes , non parum maculare veram Chymiam & dehonestare , ubivis terrarum fraude & dolo circumvenientes homines , pauperculi & inopiâ oppressi , nisi fortè inveniant divitem aliquem credulum , ipsis victum & amictum suppeditantem spe lucri concepta & artis ; quorum etiam

iam nonnulli avarorum auro adjuti psittacorum instar coloratorum amicti incedunt, quos cane pejus & angue odio prosequendos esse judico, sed non illorum causâ contemnendam Alchimiam innocentem. Maxima stultitia siue dementia nonnulli avari fascinati, incerta spe lucri pecunias suas erogantes, qui postea re finistre succedente, in penuria vivere coguntur, quorum vices non dolendæ ex avaritia nimirum suos nummos erogantium. Alii nonnunquam divitias quærunt non lucri quidem causâ, sed potius propterea ut habeant unde vivant, & naturam rimari valeant; qui excusandi si decipiuntur à nebulonibus, non laudandi tamen si ultra vires suas erogant.

Alia Auri Tinctura & Medicina.

Solve aurum in aq. reg. solutum præcipita cum liquore salis filicum: auro toto præcipitato, affunde portionem aliam liquoris prædicti: colloca aurum præcipitatum unâ cum liquore filicum in arenâ ad coquendum aliquot horarum spatio, & extrahet auri tincturam liquor ille filicum, purpureoque tingetur colore; cui affunde aquam pluviam, & fac eam coquere unâ cum liquore illo purpureo, & præcipitabuntur filices, relicta tinctura coloris excellentioris cum sale tartari; à qua aquam abstrahere oportet ad siccitatem usque, & remanebit in fundo vitri sal elegantissimus coloris purpurei, è quo spiritus vini beneficio extrahitur tinctura sanguinis instar rubra, viribus auro potabili

bili vix cedens, Latent autem in sale hoc purpureo multa, de quibus plura essent dicenda, si modo occasio ferret; quare viam monstrasse sufficiat auri destructivam. Potest enim sal ille aureus brevissimo temporis spatio, infra horam nimirum, exiguo labore perfici & in naturæ miraculum transmutari admirandum, confutans obrectatores nobilissimæ artis Alchimix; pro quo dono, Deo immortali immortales gratias agere debemus.

De Speculis.

Mentionem feci in tractatu de Auro Potabili, non solum de immateriali ignis calore, sed etiam de subtilissimis Solis radiis convertendis in substantiam materialem corpoream, beneficio quorundam subjectorum, quibus colliguntur, Mentionem quoque feci ibidem *speculi concavi* cujus præparationem, utpote non omnibus obviam, hic quoque dabo, & quidem optimam quam scio. Ut sequitur.

Oportet autem primò ut conficiantur typi è materia optima, pilis nimirum & argilla, de qua re in Parte Quinta, forma & figura speculis consentanei, circulariter rotundi; alias enim speculum solares radios colligere in unum, iterumque exferre nescit; cuius rei culpa non nisi typo adscribenda. Siquidem speculorum fusio & politio singulare artificium non est, utpote campanarum fusoribus cognitum, sed fundere optime formatum ex optima materia, ritèque polire, hoc artis est. Et
primò

primò quidem typos quod attinet circulariter
scindendos beneficio instrumenti alicujus ferrei a-
cutissimi optimè proportionatos & rotundos, id
brevibus indicari nequit. Quare Lectorem rele-
gatum volo ad authores prolixè hac de re tractan-
tes, Archimedem nimirum & Iohannem Bapti-
stam Portam & alios. Et si cares illorum authorum
scriptis, vel non intelligis, fac ut habeas globum
exactissimè tornatum pro typis formandis ut se-
quitur; & primò quidem fac mixturam è farina &
cineribus cribratis, quam inter duo ligna æqualia
extendito, ut moris est extendere pastam è farina
& butyro confectā pro artocreatibus & scriblitis
crassitie speculo fundendo correspondentia. Dein-
de impone circinum & designa pro lubitu mensu-
ram, quam cultro exscinde, & globo impone, ipsi-
que adsperge calcem vivam è linteolo vel cribro,
& superimpose argillam optimè præparatam cum
crinibus, duorum digitorum latorum transverso-
rum crassitie: Et si frustum ingens, oportet impo-
nere fila ferrea transversim, typum confirmantia
ne incurvetur vel frangatur. Postea solis vel ignis
calore indurata parte una, aufer totū illud a globo
& impone cavitati alicui, cui ubique rite incum-
bat, & oppositæ parti etiam adsperge calcē vivam
vel carbonum pulverem, atque huic superimpose
alteram typi partem, denuòque Solis vel ignis ca-
lori expone paulatim exsiccandam, ne rimas con-
trahat. Quo facto aufer extremitates, partes illas
typi constituentes, ab intrinseco illo sive interme-
dio, quas sibi invicem oppone partibus interiori-
bus

bus per distantiam ad minimum manus latæ transversæ, & interpone in principio paucos quosdam carbones vivos, ad omnimodam typi indurationem, quibus alios superimponere nigros, atque his alios postea, sed sic consequenter usque ad summum, ut probe candeant parte læviore. Et si typi essent ingentes, & admodum crassi, unus ignis non sufficiet, & oportebit plures adjicere carbones, donec interioribus partibus exactissime candeant: postea paulatim extingatur ignis, ut refrigescant typi, sed non omnimodò, catenus nimirum ut atrectare possis; & subito illine subtilissime cribratum cinerem aquâ mixtum cum penicillo, ad claudendas rimulas ob crinium combustionem exortas, typosque lævigandos. Tandem compone iterum utramque partem (postquam prius in illis foramen formaveris pro infundibulo) mundam nimirum cavendo ne quid impuri incidat, cautèque colliga filis ferreis vel cupreis; & optimè luta juncturam argilla cum crinibus præparata; & impone infundibulum terreum, typumque arenæ siccæ ad summum usque: Oportet autem quoque interea temporis quando typum cremas & præparas, mixturam metallicam liquefacere, quo typo adhuc calenti infundatur. Metallo probè liquefacto injice linteolum cereum, quo flagrante effunde metallum liquefactum in typum calentem, cavendo ne carbones vel aliquid aliud incidat in crucibulum, & cum metallo effundatur in typum perdens speculum. Postea permitte ut sponte refrigescat speculum in typo, si materia non sit tabescens re-

fri-

frigescent. Et si materia esset tabescens in refrigeratione, quæ nimirum diminueretur, oportet ut e-vestigio è typo eximatur speculum fustum, & cooperiatur vase terreo vel ferreo calido ut refrigeret sub illo, quod aliàs refrigerescens inclusum typo tabescere non valens in particulas confringeretur. Paulò post verò percipies, qualia sint illa tabescentia metalla.

Atque hic est modus fundendi communissimus & usitatus & quidem optimus, si modò es exercitatus. Sunt & alii modi. I. Ubi typi conficiuntur è ligno vel plumbo speculo consentanei imprimendi arenæ, farinæ tegularum, vel terræ alicui subtilissimæ, uti moris est apud cuprarios; atque hic modus saltem inservit speculis minoribus.

Tertius modus omnium optimus, sed difficillimus in exercitatu, est qui sequitur. Fac typum cereum cum cylindro collocandum inter duo ligna, sicuti supra dictum de Modo primo, quem superimpones globo conformationis gratiâ, & permittes in frigido ad duritiem pervenire: postea aufer, & cum penicillo sequentem illine mixturam; quam in umbra fac ut exsiccentur; deinde applica argillam cum crinibus præparatam crassitie unius vel alterius digiti lati transversæ. Postea sequenti modo aufer iterum ceram è typo terreo; fac foramen rotundum in typo terreo cum cultro ad ceram usque perveniens, quo facto colloca prope ignem carbonum, foramine deorsum vergentem typum, & cera liquefcent effluet è foramine; in quem calentem, (non crematum) effunde metallum, &c.

Opor-

Oportet linimentum illud, quod illinitur ceræ optime esse præparatum, ne dum liquefcit cera, decidat & unâ cum cerâ effluat, nec cera penetret typum rerreum ipsumque perdat: sequitur nunc linimentum. Crema argillam optime lotam in furno figulino usque ad rubedinem; postea tere, & subtilissimam ejus partem aufer aquæ ablutione, ita ut accipias pulverem subtilissimum & impalpabilem; quem sicca, denuóque crema igne fortissimo: postea contere illum pulverem cum aqua pluviali & sale armoniaco sublimato super lapide, sicuti pictores suos colores præparare solent, & ad justam consistentiam redige picturæ convenientem; & erit parata mixtura. Sal armoniacus retinet pulverem illum subtilem, ne effluat cum cera: terra verò præparata fusionem reddit teneram & subtilem.

Mixtura metallica pro materia speculi.

HArum mixturarum sunt variæ, quarum una semper melior alterâ; quæ quo durior eò melius speculum, quo enim durius metallum eo rectius meliusque politur. Nec sufficit durities mixturæ, sed requiritur etiam ejus albedo: Rubra enim, a cupro nimio profecta; nigra à nimio ferro, vel obscura à nimio stanno profecta, non facit veras rerum repræsentationes sed mutat rerum species & colores: e.g. nimia cupri quantitas reddit species justo rubriores; & sic de cæteris. Esto igitur mixtura metallica albissima. Sed si specula
ustio-

ustionis solummodò gratiâ conficiuntur , nihil interest cuiuscunque sit coloris , si modò dura sit mixtura. Unam igitur ex optimis apponam :
℞. Laminarum cuprearum tenuissimarum , in particulas redactarum part. unam, Arsenici albi 4. laminas primo humecta liquore salis tartari , & fac stratum super stratum cum laminis & Arsenico pulverisato, hoc illis adspargendo, donec crucibulum repleatur ; quibus affunde oleum lini, quantum nimirum sufficit ad cooperiendum cuprum & arsenicum : quo facto applica operculum cum optimo luto , postea colloca crucibulum (luto exarefacto) in arena, ita ut saltem promineat suprema pars operculi, & administra ignem paulatim , primò quidè parvum , secundò fortio rem paulatim & successive, donec adeò incalescat arena, ut omne evaporare possit oleum ; & interea temporis oleum præparabit cuprum, arsenicumque retinebit, & in laminas intrare faciet instar Olei penetrantis corium siccum. Vel colloca crucibulum sub crate aliqua, & superimponè ignem, quem paulatim administra , donec in coctione evaporet oleum. Postea ubi omnia refrixerint frange crucibulum , & invenies cuprum diversimode coloratum , cum primis si loco arsenici auripigmentum acceperis , duplo vel triplo magnitudine auctum , & friabile.
℞. Hujus 2. part. 1. Orichalci part. 2. funde cellerrimo igne , & primò quidè orichalcum , cui postea adjice cuprum illud friabile ; mixta & fusa effunde, & habebis metallum durissimum, limæ inobediens , non tamen adeò fragile , sed instar

E e e e

cha-

chalybis, è quo varia formari possunt, servientia loco ferreorum instrumentorum sive chalybeorum. $\mathcal{R}$. Hujus metalli duri part. 3. stanni optimi part. 1. plumbo carentis, funde & effunde, & erit parata materia speculorum. Hæc mixtura est metallum durum & album, optima faciens speculâ; Sed hic si tibi labor videtur tædiosus, accipe cupri part. 3. & stanni part. 1. Arsenici albi part. 1. pro materia speculorum, quæ quidem elegantia, sed fragilia tam in fusione quàm lævigatione, quare cautè tractanda.

Aliquid observatu dignum hîc apponere oportet à paucissimis observatum; falsa nimirum plurimorum, cum primis illorum qui scientiam sibi attribuunt, opinio de metallorum proprietatibus. In secundâ parte (ubi de spiritibus subtilibus) mentio facta pororum metallorum, testatur enim experientia, spiritus illos subtiles, utpote cornu Cervi, tartari, fuliginis, capillorum, nec-non quandoque sulphureos illos salium & metallorum, evaporare per vasa stannea: Id quod prima vice quilibet capere nequit, quorum gratiâ hic discursus instituitur.

Fac globulos duos è cupro, & duos è stanno puro plumbo non permixto, unius ejusdemque formæ & quantitatis: quorum globulorum pondus exactissime observa. Quo factò denuo funde prædictos globulos in unum, & primò quidem cupreos, quibus liquefactis adjice stanneos, ne multum à Jove evaporet in fusione: & statim iterum effunde mixturam liquefactam in typum globulo-

bulorum primorum, & non prodibunt quatuor, sed vix tres numero globuli, pondere 4. globulorum reservato. Si igitur metalla non sunt porosa, unde quæso proficiscitur magna illa alteratio magnitudinis? Quare scito porosa esse secundum plus minus metalla: aurum habet poros paucissimos, plures habet argéntum, quo plures Mercurius, Mercurio plumbum, plumbo cuprum, atque hoc ferrum, stannum omnium habet plurimos. Si metalla possemus destruere; iterumque destructa de potentia in actum educere, utique tam porosa amplius non futura. Et sicuti puerulus absque correctione ineptus redditur ad quamvis bonitatem; correctus autem omni virtutum & eruditionum genere imbuitur: ita etiam de metallis intelligendum, quæ relicta in naturali suo statu, è terra nimirum eruta, absque correctione & emendatione, permanent volatilia, corrupta verò & regenerata nobiliora redduntur, sicuti & corpora nostra destructa & corrupta, aliquando clarificata resurgent, antequam veniant in conspectum divinum. Quare rectissimè dixit Parac., quod in unà hora si centesies destruerentur metalla, absque corpore tamen esse non possint, novam speciem & quidem meliorem reassumptura: *Unius* enim (ut rectè dictum) *corruptio*, *alterius regeneratio*: Est enim corporis sulphurei superflui mortificatio, animæ Mercurialis regeneratio. Siquidem sine destructione metallorum perfectio fieri nequit. Quare metalla destruenda & informia reddenda, ut postea inde, sulphure terrestri superfluo combustibili

E e e e z

sepa-

separato, pura puta species Mercurialis pullulare possit: De qua re plus de amaufis.

De Speculorum Lævigatione & expolitione.

Speculum etsi exactissimè fustum & proportio-
natum, nullius tamen est valoris, rite scil. non
expoliturum & lævigatum; facile enim in lævigatio-
ne parte aliqua, jacturam aliquam pati potest sibi
noxiam. Oportet autem ab illis auferre primò
partem crassiorem rotæ beneficio, uti moris est a-
pud stannarios & cuprarios, cum lapide sabuloso;
deinde illis admoveere cotem puriorem cum aqua,
donec sufficienter attritione fuerint lævigata. Quo
facto à rota illa iterum auferenda specula, & ad-
movenda rotulæ lignæ corio obductæ, smirite
subtilissimè præparato affricando, donec amplius
non appareant rimulæ in torno contractæ, adepta
lineam transversam. Postea alia requiritur rotula
corio abducta, cui lapis hæmatites præparatus &
lotus cum cinere Jovis affricatus, cui similiter ratio-
ne prædicta nimirum & secundum eandem lineam
specula tamdiu admovenda, donec sufficientem e-
legantiam & splendorem adepta. Oportet autem
ejusmodi specula præservare ab aëre humido &
anhelitu; & aëre vel anhelitu infecta abstergere
non quovis panno laneo vel linteo, sed corio hirci-
no vel cervino; & quidem non obiter sed secun-
dum lineam illam transversam, quâ lævigata spe-
cula. Possunt etiam cum plumbo artificialiter fu-
so, cum smirite & aqua attritione lævigari primò,
secun-

secundò cum smirite puriore & plumbo ; tandem etiam cum hæmatite & cineribus stanni. Item etiam cum cotibus, singulis vicibus alium puriorem substituendo ; ubi tandem etiam splendor illis acquiritur cineribus stanni.

Pars quoque speculorum exterior, convexa, lævigari potest, quæ repræsentat species breves, & expandit radios dispersos : pars verò interior (cava) colligit & multiplicat, speciemque exserit.

Atque hæc dicta sufficiant de speculis fundendis & lævigandis requisitis ad radiorum solarium collectionem. Et quamvis è prædicta mixtura alia quoque speculorum genera confici possint, miras species repræsentantia, & singularia præstantia ; utpote sunt cylindrica, pyramidalia, parabolica, &c. Omittuntur tamen quia non hujus loci. Potuisssem quidem illorum conficiendi rationem demonstrare, quia non exiguos labores & sumptus exantlavi in indagatione illorum præparationis & usus, si occasio ferre voluisset. Sed omnium, quotquot sunt, speculorum usitatissimum est illud, cujus præparationem demonstravimus ; cujus diameter sit ad minimum 2. vel 3. spithamarum, si aliquid singulare præstare vis : quamvis unius vel alterius spithamæ copiosos etiam colligat radios, ita ut stannum & plumbum illius beneficio liquefacere possis, si rite formatum : ampliora tamen sive majora sunt meliora. Nec nimis profunda esse debent, quo radios suos longinquius ferire, & melius actiones suas sive functiones præstare valeant ; habeant nimirum 20. partē vel trigesimam sphaeræ,

E e e 3

sectio-

sectione exactissimè abservata, quæ fundamentum artis.

De Amausis vel vitris metallicis.

QUOD ad vitra illa metallica, ad Alchimiam pertinentia, multum facientia ad metallorum perfectionem, & ab antiquis Philosophis honorata; intermittere nolui aliquid etiam de illis hic locorum addere, quia cum primis facile conficiuntur per hanc fornacem.

Et quidem veteres hæc invenere vitra proculdubio forte fortuito, reducturi corpora calcinata, conversa in vitra igne fortiore: plurima enim secreta hæc ratione inventa non quæsitâ; sæpe enim accidit nostris laboribus, ut præter spem aliud, & quidem vel melius vel pejus inveniamus requæsitâ: Et hoc etiam cum hisce vitris accidisse arbitror. Sed ut ut sit, certum est vitra illa multa nobis exhibuisse beneficia. Ait enim expresse Isaacus Hollandus, quod metalla vitrificata, in metalla reducta, reductione illa, metalla dare meliora & nobiliora, primis nimirum vitrificatis: Et quidem aurum dare tincturam; argentum verò aurum; & cuprum argentum; & sic consequenter aliorum metallorum vitra meliora in reductione dare metalla. Cujus rei veritatem testatur experientia: Et quamvis hætenus non fecerim magnum periculum in hujusmodi labore, non tamen ignoro, quod metalla in cinerem redacta mortuum, in vitrum redigendum pellucidum, absque fructu singulari in
me-

metalla iterum reduci nequeant : unum tamen altero tractabilius metallum : Nec nostra vitra, aurifabrorum sunt amaufæ, amplis aliisque ornatus causâ affixæ, confectæ additione vitri confecti ex arena fusili ; nostra verò è succis metallorum. Non autem negaverim virtutem vitri Veneti, vel alterius fusilis mundificativam metallorum, cupri cumprimis & stanni, quæ tamen comparabilis non est cum succis metallicis. Equidem fateor ingenuè, me plus quam vigesies periculum fecisse in hoc negotio, nunquam falso: ignoro autem utrum succedat in majori quantitate, quia nunquam tentavi in majori, dubitans de bonitate vasorum retinentium vitra fusibilia tempus requisitum : Multum enim laboravi in ejusmodi vasorum præparatione, sed frustra hætenus. Poterit igitur, cui datur temporis & loci opportunitas, sese exercere in hoc negotio, quod jucunditatis plenum intelligenti sive scienti. Maxima enim inde spes lucri, si modò tibi dantur crucibula fortissima. Non autem caret rationibus hæc metallorum perfectio, dum enim metallum comburitur in cineres, multum sulphuris ejus superflui combustibilis comburitur (uti videre est in plumbo, stanno & cupro, ex scintillulis nimirum apparentibus in illorum calcinatione dum agitantur, & disparentibus) quod si postea reducitur (calcinatum nimirum) pars ejus præstantior beneficio fluxus & gravior petit fundum, viliori superiorem locum petente, transmutata in scoriam sive vitrum. Atque hac ratione solius ignis beneficio fit separatio metalli, ignaro & inexperto

E c c c 4

in-

incredibilis : Considera argentum deauratum separandum in fusione, quod quasi corrumpitur sulphure illo communi, & amissa specie metallica abit in scoriam nigram, antiquam in fusione deferat aurum : quâ etiam ratione separatur argentum à cupro, & hoc à ferro. Observa etiam antimonium crûdum & nigrum, quod in cineres calcinatione redactum, & fortiore igne fûsum separatur, purioribus partibus descendantibus albis & puris instar argenti, impurioribus verò adscendentibus transmutatis in vitrum sive scoriam, quæ nunquam facta fuisset separatio absque incineratione, et si diu in fluxu stetisset antimonium.

Vides igitur ignis solius potentiam in alterandis metallis, quare firmiter crede laborem tuum non frustra meum futurum, si ignem juvare noveris. Exerceas te igitur in hoc labore, sufficienter enim instructus es, & fornax hæc te juvabit, sine qua impossibile talia tractare, teste experientiâ verba confirmante mea.

Factâ nunc mentione amausarum, quantum pertinet ad metallorum perfectionem, aliquid etiam dicere cogor de reliquis Amausis, sive vitris coloratis, quæ dicuntur gemmæ, & ornatus causâ usurpantur. Qui etsi non utilis, jucundus tamen est labor. Quam scientiam multi hæctenus tam nobiles, quam ignobiles jam diu quæsierunt, non lucri sed recreationis gratiâ; à vera via aberrantes, (prolixè tamen descriptam in variis linguis) ex ignorantia artis cristallum vel filicem fusibilem reddentis & colorantis; Saturneo vitro contenti, confecto

fecto ex una parte cryſtallorum ſive ſilicum, & 3. vel 4. partibus minii vel ceruſſæ, vitro nimirum nullius momenti, utpotè non ſolum molliſſimo & politioni inepto, ſed etiam juſto graviore propter plumbū, coloris flavi vel viridis particeps. Quodvis enim vitrum è cryſtallo ſive ſilice, & minio ſive ceruſſa confectum per ſe ſcil. abſque additione aliorum colorum, plumbi adipiſcitur colorem flavum, impediens & alterans alios admixtos colores. Non igitur hac ratione bonus è plumbo & ſilice conficitur lapis. Poſſunt autem ejuſmodi vitra Sarurnia additis ipſis vitro Veneto, cinere Jovis & coloribus, diverſimode uſurpari ab aurifabris; auri nimirum colorandi gratiâ; aliàs nullius ſunt momenti.

Dabo igitur aliam præparationem è ſolis nimirum ſilicibus ſive cryſtallis abſque nimirum minio & ceruſſa, cum coloribus metallicis, naturalibus colore & elegantiâ, præſtantiorum lapidum; vitro tamen non duriorum: Eſi enim Cryſtallus durior vitro, fuſione tamen privatur ſua duritie aliqua ex parte, & vitro redditur ſimilis, tantâ tamen duritie reſervatâ, quanta ſervit ipſi inſcriptionis gratiâ in aliud vitrum. Quæ vitra facile poliuntur, in omnibus & per omnia ſimillima, duritie exceptâ, naturalibus lapidibus; quibuſcum non ſolum varii generis lapides confici, & alia opera aurea, argentea, lignea & picta ornari poſſunt; ſed etiam varia ſupplectilia, utpotè ſalina, manubria, pocula, &c. Nec-non imagines & antiquitates formari ad imitationem (fuſione nimirum) auro, argento & lapidi-

pidibus impressarum, simillimas manu excissis artificis ingeniosissimi è gemmis, & jucundissimas.

Conficiuntur autem hoc modo : Et primò quidem oportet ut tibi prospicias de crystallis vel silicibus non coloratis, sed albissimis, ex arenâ vel rivulis colligendis, quos in crucibulo cooperto candefacere oportet, candentesque in aquâ frigidâ extinguere, ut fatiscant & pulverisari possint; alias enim ob duritiem dum pulverisantur, aliquid à Mortario ablaturi & proin inquinabuntur; operæ igitur pretium est ob elegantiam ut ritè tractentur. Postea ℞. Silicum præparatorum & salis tartari purissimi, confecti in fictilibus vitreatis, non autem in cupreis aut ferreis vasis; partes æquales, misce & serva ad usum.

Et si vis hanc massam redigere in gemmam, oportet prius admiscere colorem aliquem (desideratum nimirum) postea in crucibulo mundo cooperto, ad medietatem uix repleto, tamdiu in maximo collocare igne, donec omne sal tartari evaporaverit, & filex unâ cum colore in substantiam aliquam vitro similem abiverit fusibilem: oportet quoque subinde immittere filum ferreum mundum, & paululum massæ fusæ extrahere, experimenti gratiâ; utrum nimirum satis diu steterit in igne; utrum adhuc in ea appareant pustulæ & arenulæ; vel utrum exactissimè fusa descenderit ad fundum. Quo facto auferre crucibulum oportet, & collocare sub vase aliquo candente ferreo vel terreo, ut ibi refrigescat una cum lapide fuso; alias enim massa in crucibulo in minutissimas particulas

las confringeretur, atque adeò inepta redderetur operibus majoribus inde exscindendis: Nec oportet massam fusam effundere, propter periculum attractionis aëris, & pustularum inde oriundarum. Volens verò è massa illa formare nummos & imagines fusionis beneficio, non exscissionis; non opus habet permittere massam in crucibulo refrigerescere, sed jam in igne perfectam calentem effundere in mortarium cupreum, & nihil adhærescet crucibulo, sed tota absque jacturâ effundetur massa: Atque hanc massam, si vis, poteris vel pulverificare vel confringere in minutissimas particulas, fusionis & impressionis gratiâ. Massa verò in crucibulo refrigerata; fractione crucibuli eximenda, & in lapillos majores vel minores scissionis beneficio redigenda. Fusurus verò nummos & imagines, oportet collocare nummum vel imaginem, quàm imitari vult, cum dorso, sive parte posteriori, deorsum in annulo ferreo, digito lato transverso uno, capacitæ majore nummo; super lapide vel ligno aliquo plano, & imagini adspergere parum terræ trippolæ vel arenæ subtilissimæ per linteolum, quantum nimirum sufficit ad tegendum typum, atque huic superimponere aliam optimam humectatam aquâ adinstar cinerum cupellarum tenacissimam, eamque typo firmiter, cautè tamen, ne loco moveatur typus, imprimere: Quo facto oportet vertere annulum, & cultello parum elevare typum, elevatumque auferre manibus vel forcipula, relicta imagine in arena, exsiccanda calore solis vel ignis. Fusurus postea imaginem, collocet annulum

lum cum imagine arenæ impressa sub tegula, fortēque administret ignem, ut annulus ubique totus unā cum arena & imagine arenæ impressa probè candeat: Postea eximat annulum vitum, utrum imago aliquam perpeffa jacturam; quam si non perpeffa, oportet superimponere tantum vitri supradicti crassiuscule triti, quantum sufficit in fusione ad replendam imaginem arenæ impressam; quo facto oportet denudò annulum collocare sub tegula, & fusionis administrare ignem, donec nimirum vitrum in annulo liquefcat; cui tunc admoveere oportet ferrum planum & læve manubrio præditum, calens sive candescens, annulo prius è furno extracto cum forcipe, Vitrum typo optimè imprimendo; & tandem sub vase terreo vel ferreo candente collocare refrigerationis gratiā; factāque refrigeratione auferre imaginem à typo, quæ typo in omnibus, si ritè processeris, correspondebit, cælatoris artificium exactissimè repræsentans, vel sigillum gemmæ impressum: quod sane egregium artificium antiquitatibus & raritatibus repræsentandis & fingendis aptissimum.

Sequitur coloratio prædictæ massæ, quæ simillima redditur gemmis

COlores à metallis desumptos esse oportet & mineralibus, cupro nimirum, ferro, auro, argento, VVismutho, Magnesia & granatis: De reliquorum coloribus nihil habeo certi. Cuprum commune dat colorem maris instar viridem: cuprum

prum è ferro graminis instar viridem : granati Smaragdinum : ferrum flavum vel hyacinthinum : aurum cœruleum optimum : Wismuthum cœruleum communem : Magnesia amethystinum. Mixta dant colores alios; e. gr. aurum cum argento mixtum dat colorem amethystinum: ferrum & cuprum dat colorem subviridem sive pallidum : Wismuthum & Magnesia purpureum : Argentum & Magnesia dat varios colores opalum referentes.

Conficiuntur quoque imagines diversorum colorum, si nimirum diversorum colorum massæ in particulas confringuntur, mixtæque typo superimponuntur, &c. Et si massam (viridem, rubram, cœruleam &c.) opacam desideras, adjice parum calcis Jovis obscurantis, cui tanquam basi colores insistent. Exempl. gr. facturus lapidem Turcoitem, vel lap. Lazuli, admisceat colori cœruleo confecto è marcasita argentea, vel ex Zafora (massæ colorandæ gratiâ) calcem Jovis, ut unâ fluant, & priusquam fiat impressio, superimponat typo aliquid auri præparati, dispersum scil. atque huic vitrum prædictum; & facta fusione & impressione fiet inde lapis præditus venulis aureis adinstar lapidis Lazuli, jucundissimus: oportet autem esse auri calcem, splendorem suum in igne non perdentem, qualis est per Mercurium facta, vel illa, quæ melior & ex aq. reg. præcipitatur, de qua supra.

De

*De preparatione colorum pro massa filicum & crystallo-
rum coloranda.*

CUpri laminæ sæpius candefactæ in aq. frigida
extinguntur, de quâ re plus in Parte Quinta:
Ejus gr. 3. 4. 5. 6. admiscuntur uncia 1. massæ
pro colore maris instar viridis. Ferrum redigi-
tur in crocum reverberatione: cujus gr. 4. 5. 6. 7.
10. ad unc. 1. Massæ adjiciuntur pro colore flavo
vel hyacinthino. Argentum solvitur in aq. fort.
& præcipitatur cum liquore filicum, edulcoratur
postea & exsiccat, cujus gr. 1. 2. 3. 4. 5. 6. ad
unc. 1. Massæ adjecta dant colores mixtos.

Aurum solvitur in aq. reg. edulcoratur, & sic-
catur, præcipitatur prius cum liquore filicum.
Cujus gr. 4. 5. 6. 7. usque ad 36. admixta ad unc. 1.
Mas. dant Sapphirum elegantissimum. Et si gr. 3. 4.
5. 6. Rubini illius solubilis facti ex auro & regu-
lo Martis nitroso adjiciuntur ad unc. 1. Massæ, dant
Rubinum elegantissimum. Magnesia pulverisatur,
cujus pulveris gr. 6. 8. 10. 14. ad unc. 1. Massæ dant
Amethystum.

Marcasita argentea solvitur in aq. reg. præcipi-
tatur cum liquore filicum, edulcoratur & exsicca-
tur. Cujus gr. 1. 2. 3. 4. 5. ad unc. 1. Massæ admix-
ta dant quoque Sapphirum, sed elegantia non com-
parabilem facto cum auro.

Nolens autem calcinare Marcasitam accipiat
Zaforam, & admisceat ad unc. 1. gr. 5. 6. 8. 10.
Granati

Granati Bohemici vel Orientales pulverifantur, & ad ʒj. Massæ adjiciuntur gr. 6. 8. 12. usque ad scrup. 1. pro lapillis viridibus naturalibus Smaragdus simillimis: Cætera per experientiam discenda, quæ supersunt de colorum mixtione.

Quibus autem usibus crystalli & silices colorati destinati non est hujus loci tractare; unico excepto usu, quem hic apponam oculorum gratiâ, qui debilitantur à nimis vigiliis, calore ignis & fumo: Fac ut habeas typum cereum circulariter rotundum, magnitudinis disci vel orbis (Optici tales *lentes* vocare solent) cui applica argillam optimam capillatam: typo cereo illine oleum, & exactissimè applica optimam & in igne durabilem terram præparatam crucibulorum unius digiti crassitie, quam exsiccatam perfora aliquâ ex parte, ut cera ad ignem liquefacta effluere possit: postea crema typum in furno figulino; crematum replere oportet vitro præparato, & in furno ventoso collocare donec vitrum lique scat; quo denuo refrigerato, typum auferre iterum attritionis beneficio; & accipies crystallum typi formam referentem; quam postea in patina ferrea instar perspicilliorum ex utraque parte elaborare & lævigare oportet; Elaboratamque filo ferreo forti excipere sive obducere; & habebis lentem opticam crystallinam exiguis sumptibus comparatam, quæ aliàs vix tantæ magnitudinis è crystallo conficitur. Et si vis, poteris vitrum viridi colorare colore, visui gratissimo, ipsique accommodare pedem majoris commoditatis gratiâ. Facit autem hoc vitrum non solum ad
lumi-

luminis tempore nocturno multiplicationem, ut procul aliquid videre possis in camera, sed etiam ad mineralium fixationem & calcinationem beneficio radiorum solis, metallorumque fusionem & picturarum multiplicationem adinstar speculi concavi, nec-non ad alios usus, ita ut ritè elaboratum meritò comparem cum speculo concavo; quia idem præstat justæ magnitudinis, quod Speculum concavum: nec ulla alia est eorum differentia quàm reflexio.

Alia quoque ratione conficitur ejusmodi instrumentum vitreum, & quidem minoribus & sumptibus & laboribus; si nimirum è vitro speculari lævigato, excinduntur 2. orbes circulariter rotundi & magni cum adamante, & in fornacula appropriata super lapide exactissimæ rotunditatis formæ, sicuti de speculo concavo dictum, paulatim igne emolliuntur, & tamdiu ibi in calore relinquuntur, donec instar ceræ sese arctissimè lapidi junxerint: quo factò, fac ut paulatim iterum refrigerentur: qui postea exempti speciem repræsentabunt speculi concavi, quibus etiam parte convexa folium accommodari potest. Præstant autem hujusmodi vitra idem quod præstat speculum concavum metallicum; reflexione excepta, quæ non ad eò eminens est sicuti speculorum concavorum: vitra autem hæc etsi citius frangantur quam specula, aptissima tamen sunt ad sequentis instrumenti confectionem.

Colligantur autem fili fortioris beneficio transversim applicandi parte nimirum concava; & excin-

scinditur in margine foramen cum adamante, lateris unius, magnitudinis pisi majoris, cui applicatur cochlea stannea; postea exactissimè ubivis locorum clauduntur junctura luto optimo appropriato: quo facto circumcirca applicatur fascia argentea vel cuprea, vitra illa strictissimè continens sive complectens, ita tamen ut pedi accommodari possit instrumentum. Quibus omnibus ritè peractis separantur iterum sive abscinduntur fila illa fortia, quibus in principio colligabantur vitra, prope nimirum fasciam illam cupream: postea infunditur aqua vitæ clarissima per infundibulum, quantum nimirum requiritur repletioni. Instrumento repleto clauditur cochlea, quod ad usus suos reponendum. Præstat autem hoc idem instrumentum, quod speculum concavum; cum primis si in diametro habeat latitudinem unius pedis & adbibetur picturis perspectivis, egregiè exhibet & repræsentat illas & multiplicat,

Cui si à tergo collocatur candela tempore nocturno, tantum lumen & splendorem dat in conclave, ut à sole profectum esse putes. Præstat etiam alia, quæ hic ceu supervacanea omittuntur. Potest quoque ejus beneficio nocturno tempore lumen dispersum ex aëre colligi, ita ut etiam scripturam minutissimam legere possis.

Talia & alia plura hujus fornacis beneficio perpetrari possunt, quæ omnia & singula apponere non opus, ob nimium libri incrementum. Reliqua de metallorum fusione, examinatione & purificatione, fortè dabuntur alibi.

F f f f

Ac-

Accipe igitur nunc benevolo animo, Lector, quod tibi datur. dabitur aliquando melius; & noli in sinistram partem vertere mea scripta, ac si reprehenderem veterum metallorum examinationes, fusiones & separationes, qui saltem meam experientiam communicare volui, ansamque dare rem altius perpendere. Non enim ignoro mineralium tractatores minoribus illis nimiam fiduciam adhibentes probis, quando nimirum nihil inveniunt, mineras contemnere ceu steriles, abundantes sæpè auro & argento: Cum tamen M. Johannes Mathesius perhibeat expressè in suâ Sareptâ, mineras sæpè numero in parva quantitate probatas nihil auri vel argenti dare, quæ tamen in majori abundè elargiantur: Quarè non semper adhibenda fiducia Probis ejusmodi, decipientibus sæpè numero teste experientiâ.

Non autem solum hoc accidit in mineris illis quæ effodiuntur è terræ cavernis; sed etiam in mineralibus illis argillofis & arenosis, flammis aureis & argenteis abundantibus; è quibus nec minoribus nec majoribus probis, nec ablutione nec per Mercurium, aurum dispersum, rarum & flammæum vix elicitur cum fructu; quod tamen via facili sine igne elicitur beneficio aquarum quarundam. Scio namque, reperiri talia prope plurimos Germaniæ, aliarumque nationum Europæarum fluvios, è quibus facile honestum lucrum sine magnis sumptibus nimirum & laboribus impetrari potest. Nec sunt somnia, quæ dixi parabolicè de Metallorum perfectione, possibile enim per artem
juvare

juvare naturam in rebus perficiendis. Nullâ igitur re magis opus quàm scientiâ; cognitâ igitur metallorum naturâ, cognitisque proprietatibus illorum, facilè separantur illa, purgantur & perficiuntur.

Quod autem de *Medicina* illa *Universali* scripserim, feci propter causas & rationes prædictas, quæ me talem esse credere fecerunt; non ut professor artis. Reliqua de vitris illis coloratis & speculis propterea addidi, quia facile per hanc parantur fornacem, utpote quandòque necessariis in quibusdam laboribus. Cætera de Metallorum tractatione non sine causa omiſſa nunc. quæ forte fortuitò aliquando dabuntur alibi. Quare finem faciemus.

F I N I S.

Ffff 2

IN-

I N D E X

R E R U M

P R Æ C I P U A R U M

Partis Quartæ,

D E Exstructione fornacis.	3
Defusione metallorum & mineralium.	16
De separatione metallorum viliorum.	21
Quid de emendatione metallorum sentiendum	23
Alia Demonstratio per viam siccam.	34
Quid de Philosophorum Lapide statuendum.	44
Vtrum mineralia utpotè Antimonium, Arsenicum, Auripigmentum, Koboltum, Zinckum Sulphur, &c.	
Convertibilia in metalla, & qualia	48, 49, 50. &c.
De Tinctura solis & Antimonii.	54
Alia auri tinctura & Medicina.	59
De Speculis.	60
De Mixtura metallorum requisita ad specula conficienda.	64
De levigatione speculorum.	68
De Amausis, sive metallorum vitris.	70
De	De

I N D E X.

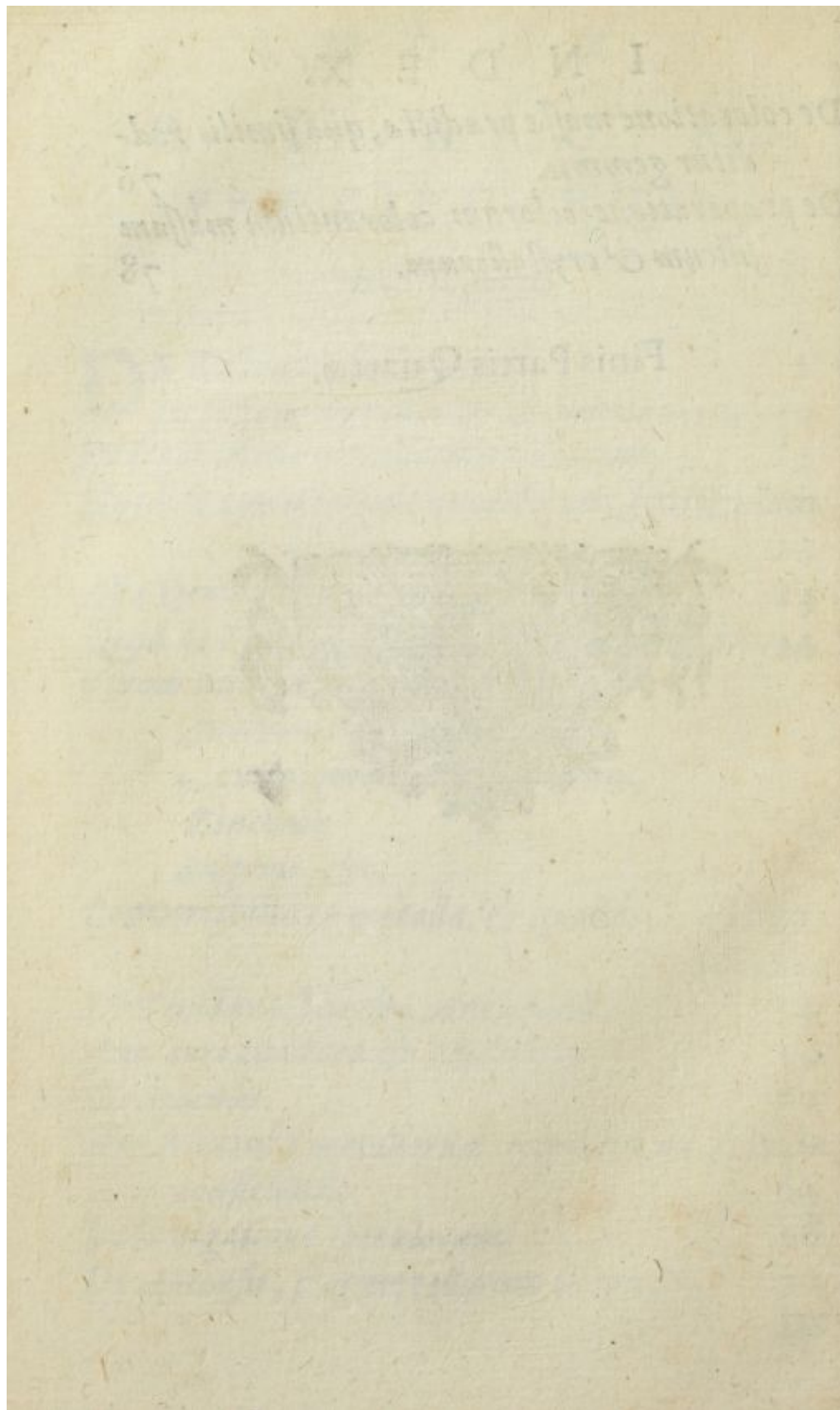
De coloratione masse prædictæ, quâ similis redditur gemmis. 76

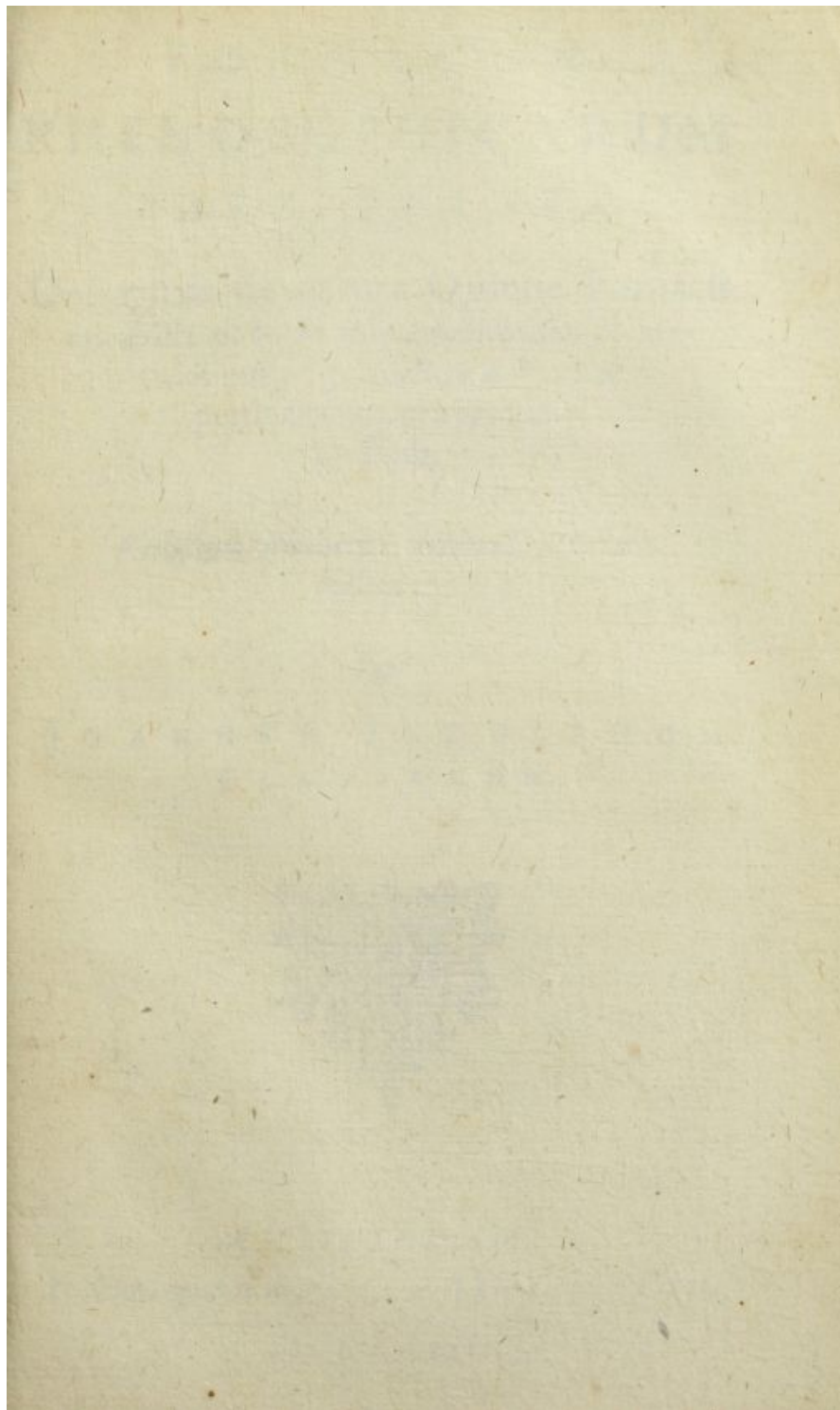
De præparatione colorum colorantium massam silicum & crystallorum. 78

Finis Partis Quartæ.

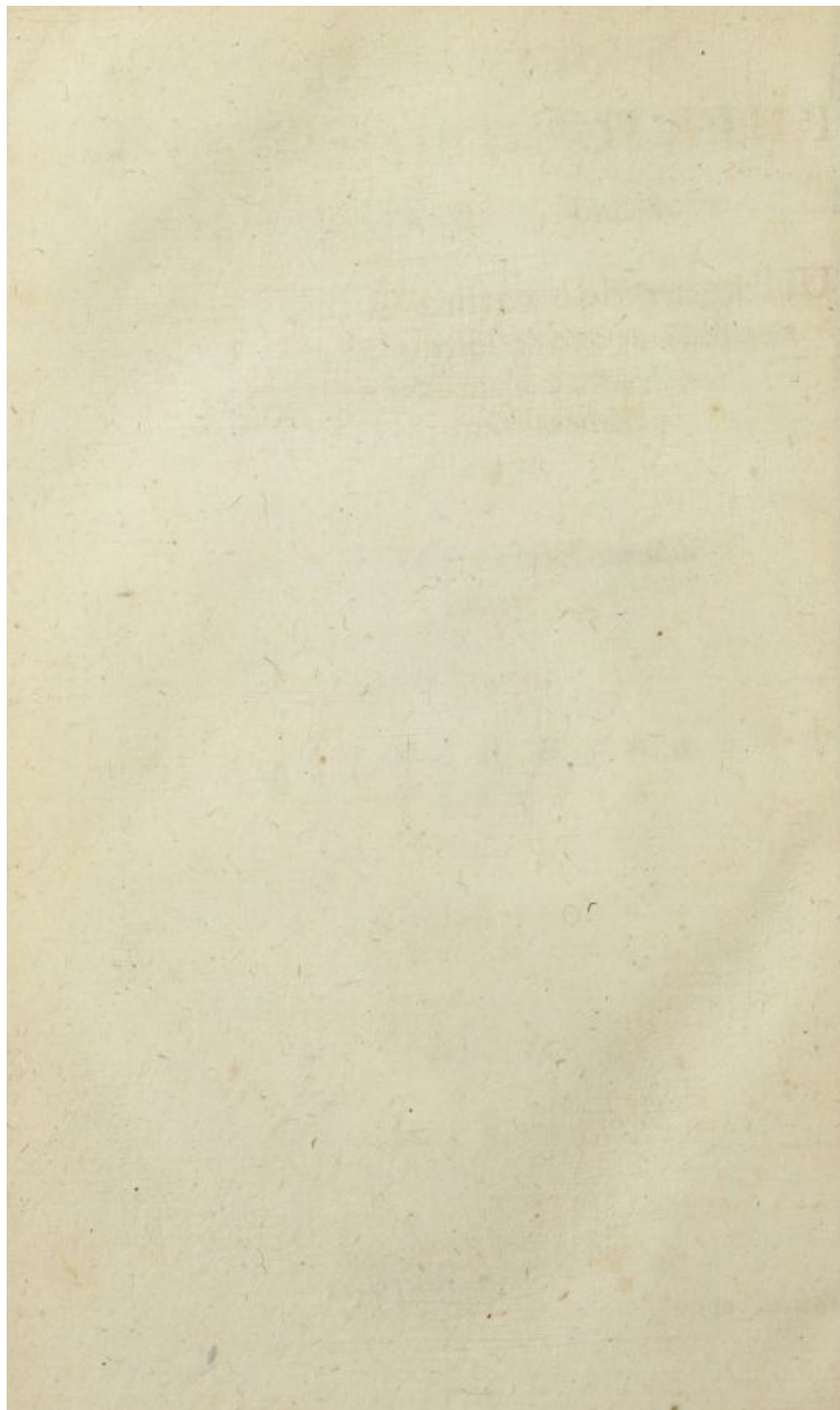

FORNACUM
PHILOSOPHICARUM
PARS QUINTA.

Ubi agitur de natura Quintæ Fornacis
mirabili; ut & de instrumentorum & ma-
terialium ad prædictos 4. Furnos
pertinentium, præparatio-
ne facili.

*Vtilissima Medicina Hermetica secta-
toribus.*

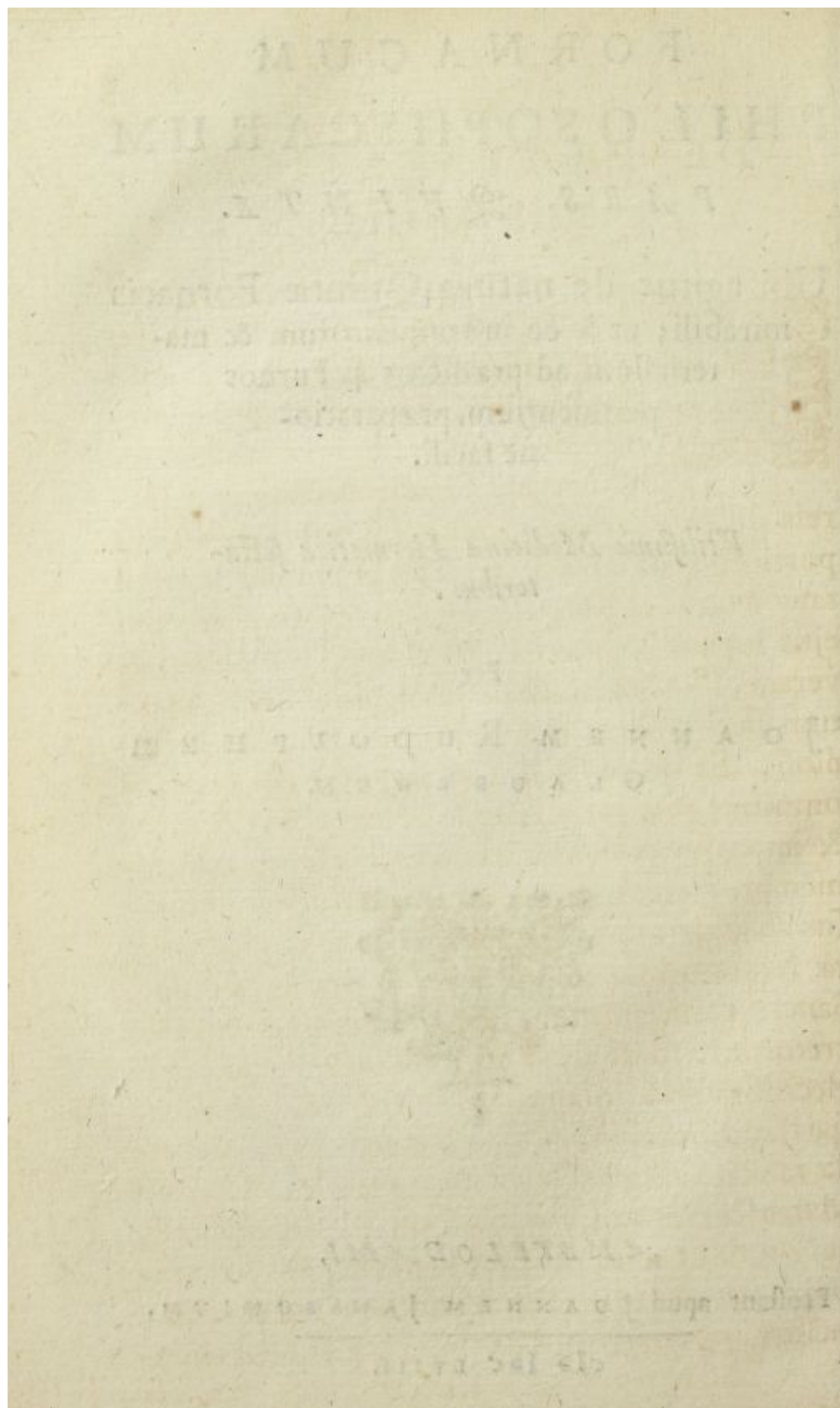
Per

JOANNEM RUDOLPHUM
GLAUBERUM.

AMSTELODAMI,
Prostant apud JOANNEM JANSONIUM,
c1b 12c LVIII.

DE PRÆPARATIONE FORNACIS.

HAnc quod attinet, cujus etsi nullam in præfatione mentionem feci, non enim animus erat ejus in ultima meminisse parte, quia saltem decreveram agere de instrumentis tam terreis quàm vitreis, nec-non aliis rebus necessariis pertinentibus ad 4. illas partes præmissas; volui tamen nunc in hac parte, quam commodissimum ejus locum judicavi, cui antea alium designaveram, illius naturam detegere mirabilem, quantum fieri quidem licet, in gratiam artificis studiosi. Et quamvis hâc in parte plures, quàm omnibus aliis meis scriptis, cum primis ignaros & imperitos, offensos iri non ignorem; non tamen propterea intermittam, mihi certò persuasus, hâc ratione me facturum opus, artis & naturæ scrutatoribus gratissimum & acceptissimum. Sancte enim affirmo, hoc omnium meorum secretorum, spem aliquam mihi facientium, esse electissimum, in quo mirabilia vidi hactenus, spe fretus benedictionis divinæ cœlitus impetrandæ tandem aliquando in illius practica. Et quod ad structuram ejus, non multum de eâ dici potest, quia non ut aliæ exstruuntur fornaces, sed ubi-vis à natura exstructa reperitur, nullis aliis, quàm naturæ operibus destinata, menstrui alicujus gra-

A a a a a 2

jus gratiâ nimirum conficiendi , sine strepitu solventis aurum, argentum & cætera cuncta metalla & mineralia, lapides pretiosos & alios communes, nec non vitrum : cujus origo fornax origo menstrui. Qualis autem & quænam sit illa fornax producens Menstruum illud Regium (à menstruo ipso profecta) & quidem facile sine omni labore ; conjecturari licet facile, non esse communem aliquam cujus beneficio res aliæ destillantur, elargientem menstruum ejusmodi non corrosivum ; quod certè non est menstruum aliquod commune, quia hoc unicum est illud menstruum, quod scio, quod corrosivæ qualitatis non particeps, plura præstans quàm omnes & singulæ reliquæ aquæ corrosivæ. Omnes enim quotquot sunt corrosivæ, utpote aq. fortis : aq. reg. sp. vitrioli, salis, aluminis & nitri ; non valent simul & semel auri & argenti dissolvere compagem, aliorumque durissimorum subjectorum insolubilium in aquis etiam maxime causticis,

Quod sanè mirum & stupendum, quod res ubivis reperta, vilissima & abjecta tantum præstare possit miraculum. Nescio quid me moverit hæc de re scribere, non ignorantem, me offensurum scientes non modo hæc in parte nimis aperte scribendo, sed etiam ignorantes obrectatores & calumniatores, mendacii me accusantes. Atque hæc meritò me deterruissent rationes, nisi bonum opus me facturum scivissem, multos ab erroribus suis revocaturum. Plerique enim persuasi sibi, non esse aliud præter prædictos spiritus corrosivos,

vos , menstruum solvens , naturam ignorantes Chymici ; Philosophis tamen unanimiter clamantibus , sterilem perpetrare metallorum solutionem spiritus illos corrosivos destructores. Testatur enim experientia, solutiones aquæ fortis, & regię, aliorumque spirituum beneficio factas , colorare manus , id quod vera non facit solutio illa Philosophica , & proin testatur illas , manus scilicet colorantes non adnumerandas esse veræ illi solutioni Philosophicæ , sed tanquam malignas contemnendas. Quare instructionis gratiâ hæc scribere volui propter errantes. Nemo igitur persuasum sibi habeat menstruum ejusmodi vile & abjectum minoris esse efficacię spiritibus illis corrosivis. Ego ipse olim vix credidi tantas virtutes inesse Menstruo vilissimo , donec re ipsâ veritatem expertus . Atque hîc idem quod passim & ubique locorum accidit : *Magna nimirum & splendida quærentur , parva verò & vilia negliguntur*, contra naturæ cursum omnia sua opera simpliciter perpetrantis : nemini igitur sit offendiculo rei vilitas. Offendebantur quoque Judæi Christi pauperie , qui erat Omnia in omnibus : qui etsi videbant miracula , quæ nemo nisi Messias cedere valebat , non tamen credebant pertinaces propter simplicitatem speciei ; quam si non assumpsisset humanam , mediator noster esse non potuisset coram Deo : Lapsu enim illo Adamico à Deo prorsus separabamur ita ut peccatis indurati , mortis & gehennæ mancipia evaderemus & in æternum maneremus propter Spiritus sancti

A a a a 3

jactu-

jacturam, quam feceramus. Rore autem illo divino seu mannâ cœlesti corda sicca nostra cœlitus irrorante, verbo suo salutifero sanguineque profuso nos recreante, Spiritus ille sanctus, quem aliàs nunquam recipere potuissemus, denuo communicabatur nobis. Hinc igitur videre licet, quomodo reconciliati fuerimus per hominem abjectissimum, atque id necessariò. Et sicuti olim Pharisei & sacerdotes pauperie Christi filii fabri illius lignarii offendebantur, ipsum pro Messia non agnoscentes; ita etiam Menstruum illud Universale, (palam nominatum) nemo æstimaturus, utpote abjectum & ubivis in stercore repertum. Noli autem vertere mihi vitio, quod hic *Christi* allegaverim *pauperiem* & *humiliationem*: non enim hic in ejus despectum vergit discursus, sed in ejus summum honorem; quia ille solus poterat inter filios hominum, quantumvis abjectissimus, è potestate Diaboli liberare genus humanum; quemadmodum Mercurius ille universalis, subjectorum omnium abjectissimum, à morte superatus, iterum gloriose resurgit in salutem generis metallici.

Non autem immeritò hic locorum introducuntur nonnullæ similitudines demonstrantes hunc nostrum discursum; & quidem primò quomodo duo contraria sive extrema absque medio copulari nequeant: e.gr. Spiritus vini, ut & urinæ subtilissimus, reüniri nequit sibi proprio, facta nimirum separatione & purificatione, quantumvis sint unius ejusdemque originis, sine medio,
id est

id est aquâ , quæ loco mediatoris in hac reünione. Sic etiam ante lapsum Deus erat cum Adamo , postea factâ transgressione mandati divini , divinâ illâ societate privato , ac proinde variis ærumnarum generibus , æternæ & temporali morti obnoxio , usque ad incarnationem Christi mediatoris , qui nisi utriusque naturæ fuisset particeps , nunquam nos potuisset reconciliare & reünire ; quemadmodum spiritus ille vini vel urinæ subtilissimus nunquam iterum cum sale suo fixo proprio reüniri nequit absque aqua utriusque naturæ particeps. Et si liceret , utique facile possem comparare opus illud Philosophicum cum incarnatione & nativitate Christi , cum ipsius vita & morte , ut & resurrectione ; sed jam non opus est temporis , sufficit enim hujus rei mentionem fecisse. Utinam liceret terrestria cum cœlestibus comparare miraculis , sine dubio Thomas ille incredulus oculos aperturus esset ; sed nunc non licet ; & quamvis Moses , Daniel , Josephus & alii *naturalis Philosophiæ & Magiæ* , cujus beneficio tam cœlestia quàm terrestria cognoscuntur miracula , non ignari , in suis scriptis hujus rei mentionem fecerint , à paucissimis tamen observatur lectionibus. Finaliter Deum omnipotentem , demonstrare scilicet si liceret vel tempus admitteret , non semper grandia æstimare , sed potius ruinam illis minari ; non enim est personarum sive creaturarum respector , cujus rei multa exstant exempla. Mundus verò omnia perperam judicat , æstimans & respiciens solum-

A a a a 4

modò

modò splendida ; id quod non curandum. semper enim Maxima perpetrantur ferè à minimis.

Potuissem plura alia addere de origine nimirum Menstrui illius Universalis abjectissimi, de viribus ejus & virtutibus amplissimis, cuncta solventis radicaliter metalla , mineralia & lapides sine strepitu, unientis & figentis , cujus solutio manus non colorat ; conjunctio inseparabilis , & fixatio incombustibilis ; nisi me deterrerent incommoditates , quas mihi hâc ratione ipse procurarem, invidia quoque aliorum & odium. Etsi enim aliquis cogitet artis & naturæ possibilitatem detegere ; pauci tamen illâ contenti, desiderio flagrant omni modæ revelationis, quorum, si iis non gratificamur, odium & invidia nos sequitur evestigio ; qui longè aliter sine dubio judicaturi essent rem, si modo aliquam haberent laborum nostrorum experientiam. Contentus igitur esto nunc , benevole Lector, hoc discursu , tibi indicante artis & naturæ possibilitatem ; & diligenter ipse quærito in timore Dei , & sine dubio labor tuus non erit incassum.

De Exstructione Fornacum.

QUO modo fornaces illæ, Primæ & Secundæ Partis exstruendæ & conficiendæ ex argillâ & lapidibus , non opus est multa dicere, quia multi extant libri hâc de re copiosè tractantes , hæc tamen cautela est observanda in exstructione fornacum , fornaces nimirum illas in quibus ignis
vehe-

vehemens ; non accenditur , muris non indigere adeò robustis, quemadmodum illæ in quibus igne destillatur, sublimatur & funditur fortissimo. Et quidem quod attinet Fornaces sublimatorias & destillatorias, poteris illas erigere è lateribus illis vulgaribus coctis optimo luto rite junctis, robustissimis muris cinctas, caloris gratiâ diutius retinendi ; alias enim continuo habes quod agas in illis emendandis rimisque claudendis, ignis regimen impredientibus : quare recte annulis sive copulis ferreis cinguntur ne fatiscant ob durabilitatem nimirum. Quod verò attinet fornaces fusorias, lateres illi prædicti nihil prosunt in constructione fornacum illarum, quia non durabiles in igne liquecunt : quare alios conficere oportet è terra optima & in igne fixa, qualis est crucibulorum &c. de quibus postea ; beneficio typorum æneorum vel ligneorum formandos & cremandos, & quidem vel rotundos vel quadratos, habitâ nimirum ratione Fornacis, quorum 6 vel 8 faciant unam positionem. Sed non opus est totam ex ejusmodi lapidibus erigere fornacem, sufficit enim, si carbonum locus ex illis conficiatur saltem, reliqua autem fornacis pars è lateribus vulgaribus.

Lutum pro fornacibus erigendis.

Multifariam hujus rei causâ parari potest argilla; aliter enim atq; aliter hic vel ille suum præparat lutum. Alii admiscunt argillæ cribratæ

A a a a 5

capil-

capillos pulsatos vaccarum, boum & cervorum;
 vel paleas hordei, floccos lini, tomentum, fimum
 equinum & similia, argillam retinentia & rimas
 prohibentia; quibus quandoque adjiciunt are-
 nam cribratam si nimis argilla pinguis, mixtu-
 ram subigentes aquâ, & ad justam consistentiam
 redigentes. Estque hæc optima mixtura rimis
 non obnoxia, fragilis tamen, quia temporis diu-
 turnitate comburuntur pili & paleæ, quare ra-
 rescit fornax fragilisque redditur. Alii omittunt
 combustibilia, & argillam unâ cum arena mi-
 scent & temperant muriâ, pro exstructione for-
 nacum suarum. Atque hæc optima mixtura, quia
 non ut illa combustibilis; nec rimis obnoxia
 propter salem: cui negotio etiam inservit si-
 ve conducit muria carniū & piscium salforum,
 quia sanguis copulationem adjuvat: sed si caput
 mortuum vitrioli vel aquæ fortis aquâ mollifica-
 tum, admiscetur argillæ & arenæ, tunc rectius
 proceditur: hoc enim lutum rimis non est obno-
 xium prorsus, sed fixum in igne & permanens.
 Hoc luto commode lutantur si-ve loricantur re-
 tortæ, cucurbitæ, muniuntur quoque juncturæ
 retortarum & recipientum: quod mollificatum
 linteo madido applicato separari denuo potest &
 auferri, sicuti & illud cui sal admiscetur: reliqua
 autem non item sale carentia, cujus rei gratiâ sæ-
 pe franguntur vitra. Quare in defectu capitis
 mortui tempera argillam & arenam cum muriâ.
 Cæterum alii admiscunt ferri scobem, vitrum
 pulverisatum, filices &c. sed non opus ad exstru-
 ctionem

ctionem fornacum, nisi ad loricationem vitrorum quorundam separationis & destillationis gratiâ, quia ferri scobs adjuta sale arctissime vincit & copulat.

De clausurâ juncturarum impediēte spirituum subtilium evaporationem.

SUFFICIT prædictum lutum claudendis juncturis primæ Fornacis, ubi spiritibus non denegatur aër, non autem vasorum secundæ Fornacis, ubi destillantur spiritus subtilissimi, quos retinere nequit penetrantes cum jactura melioris partis; quare eligendum aliud; nisi ubi probe recteque exaruerit ipsi illinatur mixtura cum penicillo, facta è calce viva subtilissimè tritâ & oleo lini; quam argilla porosa attrahens fortificatur ita ut spiritus illos subtilissimos retinere possit. Sed hoc lutum vix iterum separari potest, quia aquam respuens mollificari nequit, quare argilla saltem albumine ovorum temperanda, & cum linteolis applicanda. Oportet autem linteorum impedire combustionem ob nimium colli Recipientis æstum, interpositione alicujus tubuli vel colli terrei vel vitrei fortissimi, nimirum inter recipientem & retortam, ad prohibendam spirituum evaporationem ob luti destructionem. Juncturae quoque recte clauduntur vesicis bubulis albumine ovorum humectatis; item cum amylo aquâ
tem-

temperato, si aliquoties applicatur papyro illitum. Hâc enim ratione facile retinentur subtilissimi illi spiritus sed non corrosivi, quibus magis convenit illud quod recidit in compositione caput mortuum aquæ fortis; quod postquam exaruerit illinendum mixturâ factâ ex oleo lini & calce vivâ.

Atque horum lutorum varia habentur genera diversis usibus destinata.

Aliud lutum vitrorum fractorum.

Accidunt quandoque vitreis vasis ut pote Recipientibus & Retortis rimæ, illæsis aliàs & integris; quæ majores redduntur vitris illis denuo ignis calorem sentientibus, quâ de causâ tandem rumpuntur & franguntur vitra; cui rei sic prævenire licet: fac linimentum sive lutum tenue ex oleo lini, calce viva & minio; quod linteolo illitum applica rimæ, cui exarefacto applica aliud: quod si rima ingens, poteris applicare 3. vel 4. linteola, majoris assècurationis gratiâ. Vel poteris ovorum albumen conquassatum applicare rimis cum linteolis, & superadspergere calcem vivam cribratam subtilissimam, atque hanc illis fortiter manu imprimere: quo factò alia linteola in albumine madafacta superimponere, atque his iterum adspergere calcem vivam: quod ubi exaruerit lutum optimè retinet spiritus; citius tamen priori corrosivorum spirituum corrosioni obnoxium.

NB. Calx viva non cum albumine mixta linteolis

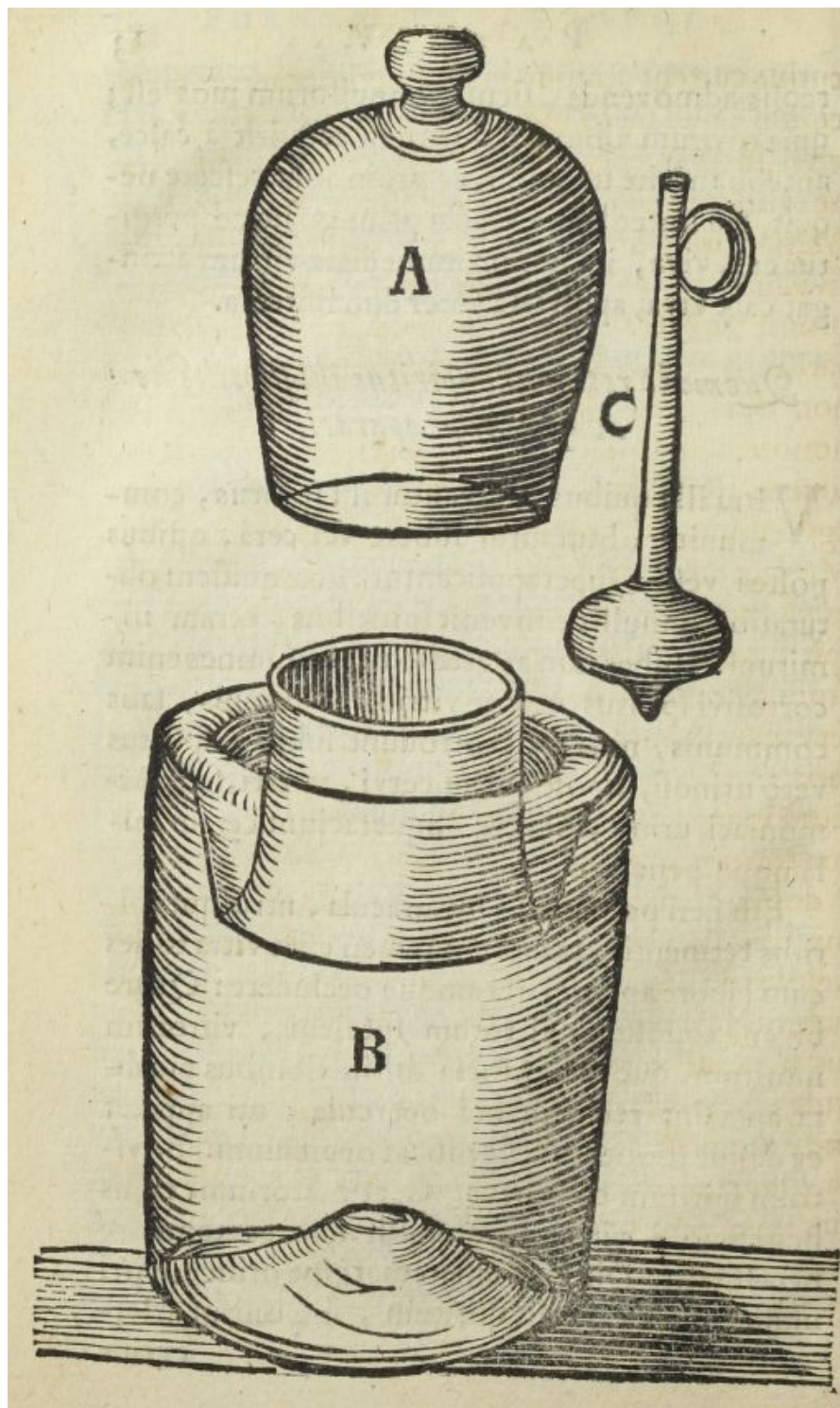
teolis admovenda, sicuti nonnullorum mos est; quia ovorum albumen duritiem acquirit à calce, antequam rite uniantur, ac proin adhærescere nequit, sed linteola madefacta prius quàm adspargitur calx viva, ita ut non immediate vitrum attingat calx viva, applicata inter duo linteola.

Quomodò retinendi spiritus illi subtiles ne evaporent præparati.

Vitra illa quibus reservantur illi spiritus, communiter obturantur subere vel cerâ, quibus postea vesicæ superapplicantur: quæ quidem obturatio nonnullis convenit spiritibus, ceram nimirum & suber non aggredientibus: Omnes enim corrosivi spiritus, utpote vitrioli, aluminis, salis communis, nitri &c. corrodunt suber; spiritus verò urinosi, utpote cornu cervi, tartari, salis Armoniaci, urinæ, vini &c. liquefaciunt ceram, illamque penetrant.

Et si fieri possent alia obturacula, utrosque spiritus retinentia, tædiosum tamen esset vitra toties cum labore aperire, iterumque occludere: Quare inveni appositam vitrorum speciem, vitrorum nimirum, quorum orificia distinctionibus prædicta apta sint recipere sua opercula; uti apparet ex delineatione: A. significat operculum. B. vitrum spiritum continens. C. attractorium, cujus beneficio è vitro attrahuntur spiritus tempore necessitatis. Distinctioni in margine orificii, vitri nimirum continentis spiritum, imponitur Mercurius

curius currens , atque huic superimponitur operculum ; quo facto Mercurius juncturas utriusque vitri in margine currens exactissime claudit , ita ut nihil omnino evaporare possit ; spiritus enim Mercurium non penetrant ; nisi admodum corrosivi fuerint , (id quod notandum) qui temporis progressu Mercurium in aquam convertunt , sed rarissime ; quare tunc renovandus Mercurius. Sed non opus corrosivis spiritibus tantum exhibere honorem , utpote volatilibus illis non comparabilibus , qui à corrosivis abstracti Mercurium non aggrediuntur ; atque his multo minus corrodunt Mercurium spiritus illi urinosi ; quorum cumprimis gratiâ hæc inventa vitra ; quorum beneficio spiritus etiam subtilissimi , absque ulla virium jactura , & quidem pro lubitu quamdiutissimè conservantur & retinentur. Et quia in casu necessitatis effundi nequeunt spiritus propter Mercurium in margine ; oportet ut tibi prospicias de attractorio vitreo adinstar illius , cujus beneficio è doliis attrahitur vinum , magnitudinis autem minoris ; prædito ventriculo cum osculo sive orificiolo accuratissimo. Quo immisso tantum attrahitur pro lubitu , quantum nimirum opus ; cujus si digito obturatur orificium , superius nihil inde effluit : attractum in aliud vitrum parvulum inde pro usu effunditur : Postea spiritum residuum in vitro iterum cooperire oportet ; & toties quoties opus , tantum quantum sufficit cum attractoriolo illo attrahere. Atque hic optimus modus quo retinentur spiritus subtilissimi : Qui etiam
optimè

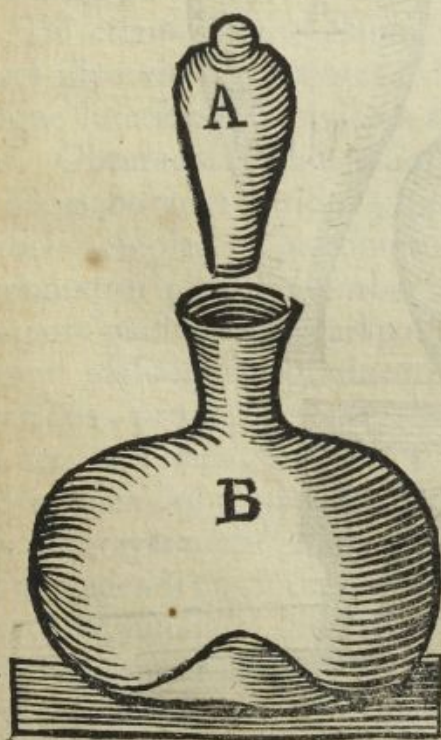
optime retinentur in illis vitris, quorum obturacula vitrea, attritione lævigata. Sed hic sumptuosior illo retentionis modus, qui peragitur sequenti ratione.

Quomodò obturacula vitrea attritione læviganda, ad spiritus retinendos in vitreis suis retinaculis.

FAc primo ut habeas lagenas vitreas varias majores nimirum & minores, collis & orificiis robustioribus, cum obturaculis suis vitreis, quæ attritionis beneficio lævigata arctissime claudunt orificia lagenarum: Lævigantur autem hoc modo. Applica obturaculum torno, ligno aliquo exceptum & ipsum in gyrum agito, smirite & aquâ humectatum, orificio lagenæ admotum; ita ut in ipso orificio lagenæ circumgyretur; quam sæpe auferre ab obturaculo torno affixo oportet, crebrioris humectationis gratiâ, quæ fit cum mixtura illa smiritis præparati & aquæ, beneficio penicilli vel pennæ; atque id toties & tandiu donec obturaculum arctissime claudat lagenæ orificium: quo facto absterge smiritem cum linteolo ab obturaculo & ex orificio lagenæ; postea ipsum (obturaculum nimirum) denuo illine linimento facto è terra tripela vel alia lota subtilissima & aqua vel oleo, iterumque in lagenæ orificio in gyrum agito, sæpiusque illine recentem mixturam; donec nimirum obturaculum exactissime

sime sit lævigatum, quod postea lagenæ propriæ alligandum; id quod etiam de cæteris omnibus intelligendum, ne unum loco alterius substituat-
tur &c. Et ne opus habeas tantum in lævigatione ab obturaculis & lagenis auferre, fac ut habeas typos cupreos pro obturaculis adhuc calentibus, mollibus & recenter è furno tractis excipiendos, justæ rotunditatis gratiâ, nec non alios cupreos lagenarum orificiis adhuc calentibus & molli-
bus imponendos, rotunditatis melioris gratiâ; quo postea facilius citiusque obturaculo aptitu-
dinem adipiscantur exactissimè claudendi orifi-

cia lagenarum. (e. gr. A. est obtura-
culum. B. vitrum
sive lagena.) Si
rite tractare no-
veris, cito & faci-
le sibiinvicem ac-
commodari pos-
sunt.

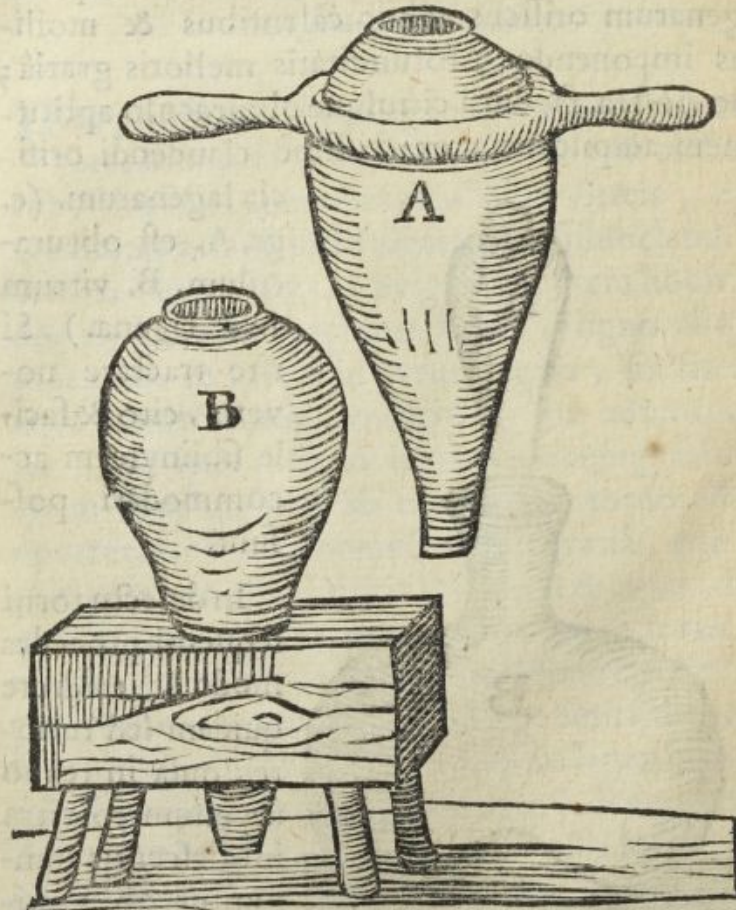
In defectu torni
sequenti procedas
modo, tardiore
quidem sed tutio-
re; quia in torno
sæpenumero vitra
incallescencia fran-
guntur ob nimi-
am festinationem.

Nimirum ut sequitur : fac ut habeas recepta-
culum

B b b b b

culum ferreum vel ligneum lagenæ vitreæ dedicatum Recipiendæ, quâ impositâ linteis obductâ, cautè & leniter copula utramque receptaculi partem cochleæ beneficio, ne frangatur lagena; & quia scamno affixum cochleæ beneficio instrumentum illud, sive lagenæ receptaculum, moveri non potest. Postea fac quoq; pro obturaculo aliud

instrumentum ligneum (e. gr. A. obturaculum cum suo Recip. B. vitrum cum suo Recip.) in medio

dio separabile, & reünibile cum cochleâ post impositionem obturaculi; quo illito mixturâ prædictâ smiritis & aquæ; accipe instrumentum ambabus manibus, & collo lagenæ admove obturaculum circumcirca & circulariter hoc illi atterendo & quidem continuo, sicuti fieri solet à cuprariis doliorum vini & cervisiæ lævigantibus epistomia; atque id tamdiu donec obturaculum rite conveniat lagenæ: Postea eundem laborem reitera cum terrâ tripolâ usque ad perfectionem; & non minus accurate obturabit, quàm torni beneficio paratum obturaculum.

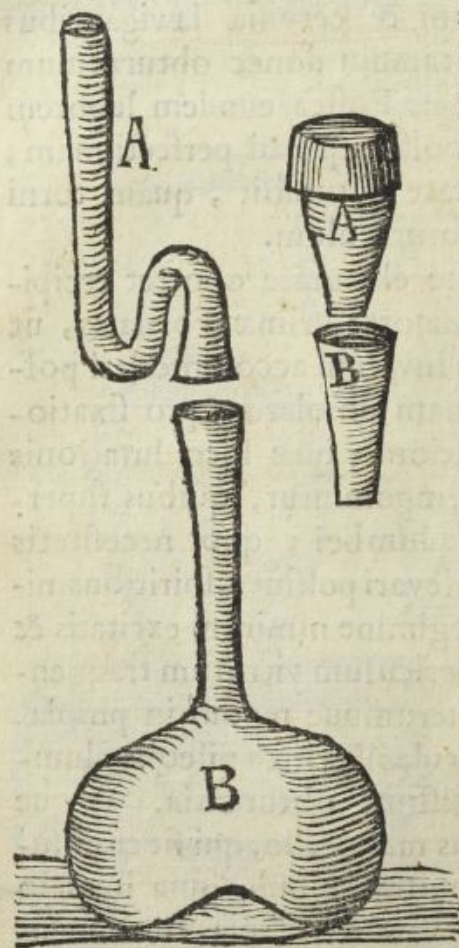
Hâc etiam ratione elaborare oportet recipientes illos vitreos majores Primæ Fornacis, ut absque lutatione sibi invicem accommodari possint. Obturacula etiam phiolarum pro fixatione hâc elaborantur ratione; quæ loco lutationis orificiis phiolarum imponuntur, quibus superimponuntur pileoli plumbei; quo necessitatis tempore paululum elevari possint, spiritibus nimirum malo ignis regimine nimirum excitatis & rarefactis, propter periculum vitrorum frangendorum imminens, iterumque reponi in phiolarum orificia, obturacula illa vitrea pileolis plumbeis aggravata exactissime obturantia. Atque hic occludendi modus melior illo, qui fit cum subere, cerâ, sulphurè, aliisque rebus: quia in malo ignis regimine administrato, & per consequens errore commisso, vitra servare licet elevatione obturaculorum, spiritibus nimirum nimium excitatis. Et quamvis hic melior vulgari illo obtu-

B b b b 2

randi

randi modo ; adhuc tamen melior est ille qui sequitur, quo facile retinentur spiritus vitris illæsis, vel absque periculo vitrorum. Fac nimirum ut habeas fistulam vitream incurvatam secundum figuram appositam ; cujus ventri imponendus Mercurius vivus ab unc. $\frac{1}{2}$ ad unc. I. vel circiter,

atque hæc postea fistula ventriculata imponenda phiolæ materiam figendam continenti (e. gr. A. fistula illa ventriculata. B. est phiola & denuo A. significat pileolū illum plumbeum prædictum cum phiolâ B.) quarum junctura postea luto obducenda ; & nunquam obnoxia erit phiola periculo fractionis,

NB. Sunt quidem prædicti illi modi obturationis optimi, quibus vitrorum fractiones præcaventur, in errore nimirum adhuc ver-

santium fixandorum spirituum salium, mineralium ac metallorum ; qui etsi magnis sumptibus & la-

& laboribus fixantur , non tamen promissis satisfaciunt, quia ejusmodi fixationes sunt violentæ & coactæ, & per consequens naturæ contrariæ : in fructuosa verò illa spirituum fixatione non item, ubi naturam sequi oportet, non autem fortunæ se committere in suis laboribus. Soli enim insipientes frangere solent vitra in putatitia sua Tinctura ; Philosophi verò non item ; siquidem *Omne violentum inimicum est naturæ* ; omnesque naturæ operationes sunt spontaneæ. Errant igitur, nec ad optatum perveniunt finem , qui violentas tentant fixationes. Persuaderi nequeo, corpora mortua vel semimortua mutuo misceri, nec per consequens ipsorum multiplicationem esse possibilem : crediderim autem facile, conjunctionem viri & fœminæ unius ejusdemque speciei, salubrium & salubribus cibis nutritorum naturalem, spontaneam speciei suæ facere propagationem & multiplicationem; permanentium nimirum simul in bona & adversa fortuna, in vita & morte ; mortuorum autem conjunctionem esse mortuam & sterilem. Considerate modo tot & tam varia instrumenta aurea, argentea, cuprea, ferrea, stannea & plumbea ; nec-non terrea, vitrea, lapidea aliaque aliorum materialium vasa, hæcenus inventa & excogitata solius Mercurii fixandi gratiâ cum auro & argento, sed frustra, quia nullam habent affinitatem mutuam. Etsi enim Mercurius adhæret metallis, vel metalla ipsi, non tamen id fit propter affinitatem aliquam, nec multiplicationis & perfectionis gratiâ : patet enim per experien-

B b b b 3

perien-

perientiam Mercurium in igne avolare, & deferre aurum, argentum & cætera metalla; unde liquet nullam esse illorum affinitatem mutuam ad metallorum multiplicationem requisitam, nec unquam possibilem: Affinitatem enim habentia mutuam, sese mutuo amplectuntur & simul permanent in perpetuum, quantumvis volatilia, nunquam sese deferentia adinstar Arii & Mercurii, quando uniuntur nimirum durissimo vinculo ligata, ita ut nunquam separentur igne etiam violentissimo.

Quare cautela adhibenda in fixatione rerum copulatarum; quæ si habent mutuam affinitatem mutuò sese amplectentur & retinebunt, absque adminiculo vitrorum curiosorum collis oblongis præditorum. Quarum rerum si es ignarus, abstine ab illarum tractatione, utpote tibi magis noxiâ quàm proficuâ, teste experienciâ quotidianâ propriâ & aliorum. Sed ut melius percipias, quanam sint illa mutuam inter se affinitatem habentia, arripe aures paululum.

An-non cachinnis exciperetur, qui auro, argento, aliisque metallis aquam pluvialem communem affunderet fixationis gratiâ, ob stultitiam commissam? Maxime & quidem omnium, stultis exceptis. Ecce igitur imprudentes actiones in re tam arduâ plurimorum Alchymistarum avarorum, tempus in nugis terentium, ac proin messem facientem segeti conformem, opusque tandem inceptum, frustra exantlatis sumptibus & laboribus in foetore, vigiliis & curis, inutile deferren-

ferentium. Vidi enim sæpenumero qui etsi non communem elegerint pro menstruo aquam, rorem tamen majalem, nivem vel pluviam in Martio collectam, aquam è nostoch seu stellarum excremento, vegetabilibus & animalibus destillatam elegerunt pro solvente, in quo oleum & operam perdiderunt.

Sicuti enim prædictarum rerum cum metallis impossibilis radicalis unio; ita etiam in æternum nihil boni producibile inde, ob nimiam illorum discrepantiam. Meritò verò tales comparantur illis, qui altissimam multis gradibus præditam scalam adscensuri, statim ab infimo ad supremum volare conantur gradum, id quod impossibile: ita etiam fieri nequit conjunctio rerum maximè discrepantium. Sed sicuti altissimam scalam facile ascendere licet gradatim, ita etiam extrema (quod tamen non opus) conjungere licet gradatim, adjiciendo primùm rem omnium proximam uni extremorum, atque huic denuo aliam sibi proximam, & sic consequenter donec perveniatur ad alterum, id quod longissimum requirit tempus & sine lucro opus est. Et si res conjunguntur affinitatem habentes proximam, altera lætabitur alterâ: alteramque amplectetur altera, superabit & retinebit. Ex. gr. Datur sal quoddam certum & unicum, coagulans & in corpus sibi simile convertens quamvis aquam communem; quod fixari potest unâ brevissimo temporis spatio cum & per unicum solummodo aliquod minerale admodum volatile. Possunt etiam mineralia fixari

B b b b 4

per

per metalla, & metalla (id quod nondum probavi) per rem aliquam metallis præstantiorem, sine omni dubio. Sed propterea opus non est in mineralium fixatione ab aquæ coagulatione incipere, quâ illa convertitur in salem; & hic postea in minerale; quod nimis esset tædiosum; sed sufficit in rebus proximis incipere, in quibus natura laborare quidem incepit, sed imperfectas illas reliquit: tunc enim spes lucri, si res non contrariæ conjunguntur, alias minimè. Ecce quam præsto sit natura, juvare rem sibi administratam, quam juvare potest. ex. g. fac salem è tartaro calcinato solutionis & coagulationis beneficio (sed noli illum accipere pro illo, cujus paulò ante facta mentio, qui longe melior sale tartari) cujus postquam calcinaveris illud, pondus observa; cui postea affunde pondus dimidium aquæ pluvialis purissimæ, destillatæ propter suspicionem impuritatis; postea in B. vel arenâ leniter abstrahæ aquam; quam denuo reafunde sali tartaro remanenti, iterumque abstrahæ; atque id repete toties, quoties fuerit opus, usque nimirum ad omnimodam aquæ consumptionem. Quo facto exime salem, & libra prius in igne candefactum, & invenies ipsum pondere auctum; quod incrementum ab aquâ, non aliunde proficiscitur. NB. Cohobatio illa aquæ à sale tartari sæpissimè reiteranda. Ecce hac ratione aqua in salem convertibilis est per artem &c. Et si non credis conversionem rerum materialium & corporearum, quomodo credes rerum immaterialium, utpote solis & ignis con-

conversionem, in substantiam materiale fixam ; de quâ re aliquid in Tractatu nostro de auro potabili, & fusius postea tractabitur in Tractatu *de Generatione metallorum*, Deo volente. Scire enim te oportet Elementorum & Elementatorum circulationem, quomodo nimirum unum convertatur in alterum ; & quomodo sese mutuo nutriant & foveant, ex. gr. Terra dat aquam, aqua aërem, aër ignem, ignisque denuo dat terram, qui si purus puram quoque dat terram. Sed ut recte intelligas, quomodo res aliqua fixanda, ab alia ob affinitatem retineatur, sequens observa exemplum. Agricola semen in terram projecturus multiplicationis gratiâ non quamlibet eligit terram, sed multiplicationi convenientem, terram nimirum nec nimis aridam nec nimis humidam. Semen enim in arena projectum germinare nequit & perditur : similiter in aqua projectum putrescens perditur. Quicquid enim conservandum, conservari debet æquali temperie ; quæ quod æqualior vel similior, eò perfectiorem producit substantiam. Requisita igitur ad germinationem vegetabilium humiditate aliqua necessario, sine qua crescere & multiplicari nequeunt ; semine autem projecto in arena humida, solisque radiis agentibus in ejusmodi arenam, humiditatemque subito consummentibus, unde sequitur seminis in arena sicca sive arida combustio, quia nulla affinitas inter aquam & arenam, sine quâ aqua ab arena retinere nequit, & consequenter semen suo privatur nutrimento ; sequitur necessario quod

B b b b b 5

requi-

requiratur medium aliquod, ceu vinculum copulans & vinciens pluviam & arenam; sal nimirum, cujus beneficio aqua pluvialis ab arena retinetur, ne ita facile calore solis consumatur.

Retinet igitur arena sale, & sal pluviale aquam nutritionis gratiâ germinis. Non autem quilibet sal huic convenit negotio: Etsi enim Christus dicat Luc. c. 14. v. ult. terram nimirum sine sale sterilem; non tamen commune aliquod sal intelligitur. Salia enim nonnulla, utpote commune, vitrioli, aluminis &c. non modo non prosunt, sed etiam nocent vegetabilibus, impediencia ob nimiam siccitatem, germinationem & augmentationem. Salia verò urinosa promonent illam, id quod sæpe rustici melius intelligunt quàm putatitii nostri Philosophi: illi enim terram sterilem juvare sciunt excrementis animalium, quæ nil nisi sal urinosum cum sulphure mixtum, terram reddens pinguem & fertilem. Atque hâc ratione aquæ pluviali administratur vehiculum (potius vinculum) quò minus solis calore consumi possit: præterea omne semen (consistens in sale urinoso & sulphure) amat suum simile, à quo mutuatur suum nutrimentum, quod à paucis tam doctis, quam indoctis observatur. Rustici meritò excusandi ignorantia suâ causâ, ex usu & consuetudine laborantium; alii verò non item doctrinæ titulum gerentes; quorum officii est reddere rationes germinationis, quos merito pudeat suæ ignorantia, rusticis indoctiores. Palam est terram reddere fertilem finum, sed quomodè & qua de causa

causa non item ; quod si careret sale nitroso, utique non redderet fertilem terram, nec germinationem promoveret. Non enim ignoratur nistri confectio ex animalium excrementis. Bonitas igitur fimi non nisi consistit in sale urinoso contento in ipso, non autem in stramine. At quæres forte, quidni aliud quoque sal adjuvare possit germinationem vegetabilium ? quare necessario sal fimi requiratur ad germinationem & non aliud ? Respondimus supra similibus similia juvari, & contraria contrariis destrui. Testatur enim experientia quodvis in sale urinoso & sulphure, non autem in sale acido consistere semen ; quare etiam suum simile appetit & amplectitur : Incredulus igitur faciat periculum destillationis, seminis nimirum alicujus vegetabilis, cujus libram unam pellat per retortam ; & re ipsa experietur, non spiritum acidum, sed phlegma unà cum oleo copioso & sale volatili egressurum, totum Recipienrem albificante ; id quod nulla radix neque caulis præstare potest : potissima enim virtus, odor & sapor vegetabilium & animalium nec-non mineralium in semine reperitur ; in qua re provida natura optimè fecit, dum semini attribuit potiores facultates, maximis injuriis præ cæteris obnoxio, quod à suo simili conservatur, nutritur & fovetur.

Atque hic discursus, qui aliàs omitti potuisset, propterea fuit institutus, ut causa patefiat germinationis vegetabilium ; & ut eò melius percipiantur dicta de attractione & fixatione rerum omnium.

um. Oportet igitur germinationem & multiplicationem tam mineralium, quam vegetabilium & animalium esse spontaneam, & non coactam, qualis est Pseudo-chymicorum sterilis & frustranea, utpote præternaturalis. Quare cautus esto fixaturus rem aliquam in additione rei retinentis, sine quâ nulla res fixari potest. Ignis quidem semper suum præstat officium, sed juvare nescit rem aliquam præternaturalem, quam totaliter perdit & destruit, contra quem nihil prævalere potest, nisi quod rectè secundum naturam ordinatum. Atque hæc tibi dicta sunt instructionis gratiâ, qui rem aliquam fixare cogitas, ne aliàs oleum & operam perdas.

De præparatione crucibulorum optimorum.

Requiritis ad Fornacem Quartam optimis crucibulis, ubivis locorum non repertis, operæ pretium esse duxi, ipsorum dare præparandi modum: non enim me latet quomodo sæpenumero multi in horum defectu, inutilibus & ineptis contentos esse oporteat, & quidem multoties cum maxima jactura metallorum, dum franguntur in igne crucibula, & tædiosa consequenter illorum extractione è cineribus.

In magno hætenus versati Chymici erroræ, necnon aurifabri, separatores, aliique crucibulorum ope indigentes, qui sibi persuasi nullibi nisi in Hassia reperibilem terram optimam crucibulorum

rum

rum præparationi convenientem ; ac propterea magnis sumptibus Hassiaca crucibula & gibbsensia adportari curarunt ; non animadvertentes ubivis fere locorum in Germania terram talem reperibilem , quæ sane prægrandis hominum simplicitas (Non eo inficias terram Hassiacam esse optimam pro crucibulis, tegulis, retortis, aliisque vasis collocandis in igne maximo ; cujus rei gratiâ etiam commendantur Gibbsensia & Waldburgensia crucibula) profecta ex ignorantia terræ bonæ ubivis fere reperibilis.

Paucis ab hinc annis nonnulli crucibula sua aliaque vasa in igne maximo durabiliora conficere è terra , ex Anglia & Gallia allata in Hollandiam , quæ optime quidem in igne retinuerunt metalla , sed non item salia ; quia porosa nimis nec instar Hassiacorum compacta : quare Hassiaca etiamnum cæteris præferuntur , retinentia melius & metalla. & salia. Sed etsi ejusmodi terra allata inde ad alia loca , non tamen ex ea talia & tam fortia conficere potuerunt crucibula , cujus rei causa aëris & loci constitutioni fuit adscripta , sed falsò ; errârunt enim in præparatione & crematione. In Hassia enim habetur lignum in abundantia maxima , quare ibi non parcitur ipsi in cremandis crucibulis usque ad lapideam duritiem ; id quod præstari nequit igne cespitem exiguo. Crucibula igitur sufficienter non cremata non omnia , uti Hassiaca , in igne retinere possunt.

Similis error committitur cica cantharos aliaque

que vasa, quæ conficiuntur Frechemii, Siburgi, aliisque in locis propè Coloniam, quæ transportantur ferè per totam Europam; quorum bonitas solummodo terræ, non præparationi illorum adscribitur. Docuit verò nunc temporis experientia, quamvis terram bonam, lapidescere in igne violento, absque omni loci respectu nativitatissuæ. Quare verisimile videtur ob possibilitatem talia aliquando etiam alibi præparatum iri Vasa: quælibet enim terra cremata album retinens colorem, igne nimirum mediocri, cantharos & crucibula dat porosa. fortiore verò & longiore morâ, vitri instar compacta, cum primis si illis adspargitur copiose sal commune crematis igne violentissimo; quod illis intrinsecè exactissime crematis superaddit extrinsecam lævitatem vitream, ita ut eò melius in igne spiritus retinere possint. Quare nemo dubitet de præparatione vasorum prædictorum, è quavis aliâ terrâ albescente nimirum in crematione, beneficio ignis fortissimi; quæ quò majorem in crematione adipiscitur albedinem, eò meliora dat crucibula & elegantiores cantharos. Et cum magna sit præparationis differentia crucibulorum in igne collocandorum, & cantharorum fiendorum liquidorum retinendorum gratiâ, dabo præparandi modum utrorumque, cantharorum, nimirum ad Primam & Secundam pertinentium fornacem, & crucibulorum ad Quartam; ut sequitur. Probaturus terræ albæ & puræ bonitatem, utrum nimirum lapidescat in igne, projiciat frustum magnitudinis ovigal-

vi gallinacei terræ crudæ in ignem ingentem observans utrum cito vel tarde fatiscat & in particulas frangatur, quæ si non fatiscit nec abit in pulverem, etsi rimas contrahat, bona est & cremationi conveniens, si modo rectè præparatur mixtura, in quâ latet artificium.

Terra cremanda pro cantharis, recipientibus & lagenis aliâ non opus habet præparatione, quam figulorum; quam, quia plerumque nimîâ pinguedine prædita, cum arenâ mundâ cribratâ fusibili miscere, pedibus calcare, manibusq; tandem depfere oportet antequam inde formentur Vasa; quæ solis calore, vel alibi in calido exsiccanda; exsiccata vehementissimo igne cremanda 24. vel 30. horarum spatio; quibus etiam salem interea temporis adspargere licet, si vis, quæ sic cremata instar vitrorum facile retinent quævis liquida. Facturus verò crucibula, tegulas, testas, aliaque fortissimo igni destinata, majorem diligentiam adhibeat in præparatione. Et primo quidem oportet terram solis calore exsiccata probe vel alibi, malleo ligneo minutissimè contundere, contusam cribrare per cribrum majusculum, & ad partem unam terræ cribratæ admiscere partes 2. 3. vel etiam 4. (habitâ nimirum ratione pinguedinis terræ) terræ crematæ in furno figulino & pulverisatæ, cum aquæ sufficientis quantitate, mixta pedibus calcare, tandemque manibus depfere, & erit præparata terra ad formationem vasorum. Facturus autem crucibula & testas, prospiciat sibi de typis majoribus vel minoribus ligneis

gneis tornatione factis, quorum beneficio formantur; formari enim non possunt figulorum usitatâ arte vasa prædicta; quia materia illorum macerrima esse debet, igne violentissimo destinata, quare communiter typorum ligneorum beneficio conficiuntur, sequenti modo.

Applicatur nimirum manibus typo frustum terræ præparatæ, quem unâ tenere oportet manu, eique alterâ applicare terram; vel cruribus tenere, ut ambabus applicari possit terra manibus. Oportet quoque antea typum optimè affricare arenæ mundæ cribratæ, alias enim terra typo ligneo adhærescet ita ut vix absque periculo possit auferri crucibulum; quo facto ulterius illud applicatur percussione nimirum lignei alicujus instrumenti convenienter lævigati, quo exactissimè typo incumbat crucibulum, hæc enim ratione fortissima redduntur crucibula: quo etiam peracto auferatur à typo crucibulum collocandum super asserem, & quidem in aëre primo, postea ignis vel solis calore exsicccandum, cremandum tandem vel in camera Prima Fornacis nostræ Quartæ, vel in furno figulino. Et si solummodo intendis liquefacere metalla, non autem salia, non opus est crematione si modo rite & exacte, exsiccentur crucibula.

Hæc autem cautela observanda in liquefactione crucibulorum beneficio instituendâ non crematorum; quod ignem paulatim administrare oporteat superne, propter periculum fractionis crucibulorum calorem subitaneum percipientium.

Opor-

Oportet autem ut reddantur æqualia robore, pondere & crassitie, librare unum typi beneficio ritè confectum crucibulum in balance, imponendæ alteri bilancis parti frustum terræ præparatæ; quæ si pondere æqualia, auferre frustum illud terræ, aliudque imponere; atque id toties quoties requiritur ad desideratum numerum crucibulorum conficiendorum: Hâc ratione æqualia redduntur, nec opus est superfluam terram typo applicatam abscindere, quia singula redduntur æqualia, ob singulorum pondus materiæ æquale; citiusque opus peragitur quàm alias.

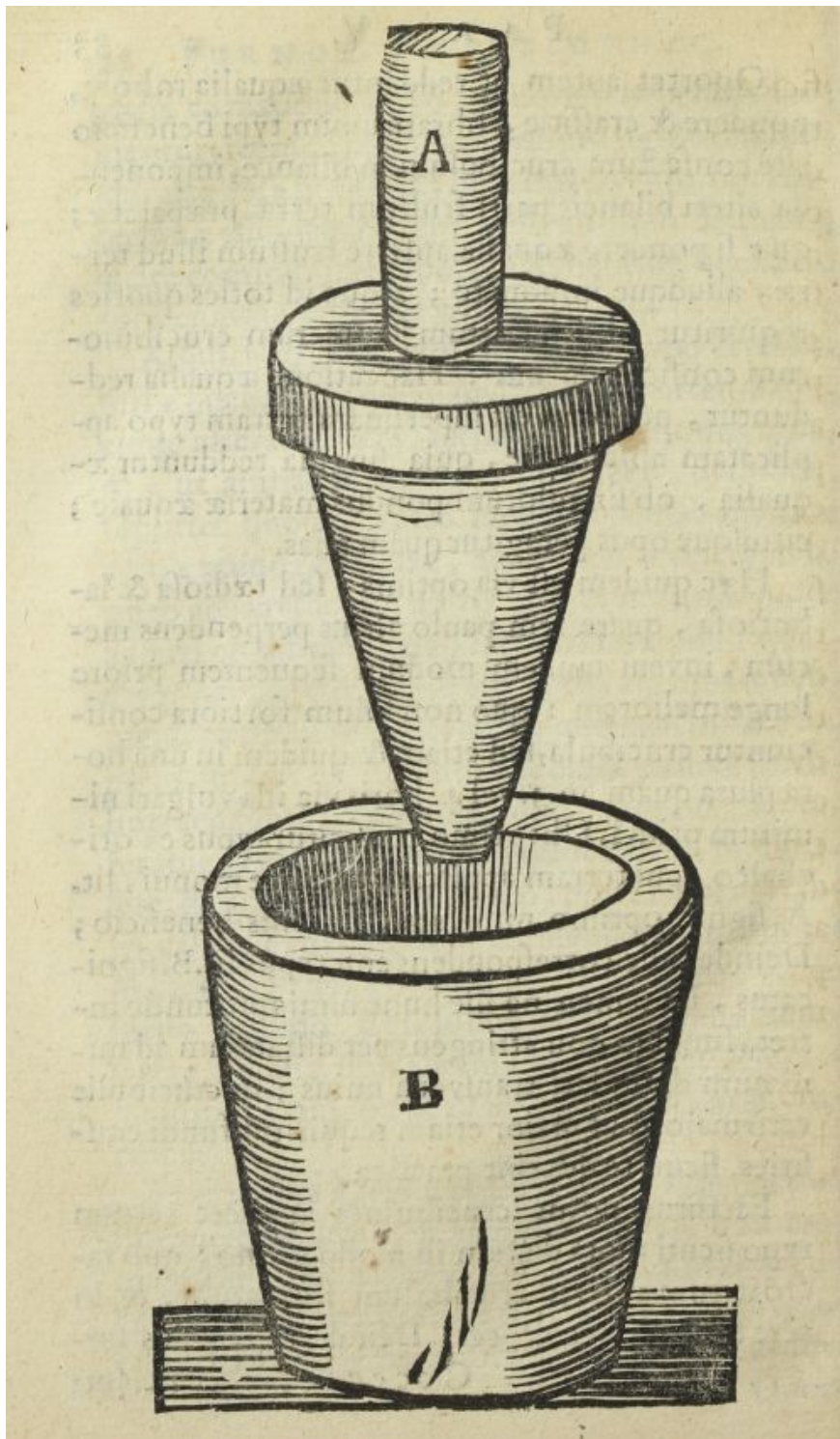
Hæc quidem est via optima, sed tædiosa & laboriosa, quare rem paulo altius perpendens mecum, inveni tandem modum sequentem priore longe meliorem: quo non solum fortiora conficiuntur crucibula, sed etiam & quidem in una hora plura quàm in 3. vel 4. horis via illâ vulgari nimirum primâ. Ubi primo conficitur typus ex orichalco, cui terram applicare jussi sive monui, lit. A, signif. optimo nimirum, fusionis beneficio; Deinde huic correspondens antetypus lit. B. significatus, ita tamen ne ille hunc nimis profunde intret, fundum non attingens per distantiam ad minimum digiti lati transversi unius; in crucibulis verò majoribus major etiam requiritur fundi crassities, sicuti te docebit practica.

Facturus igitur crucibulum applicet terram typo sicuti supra dictum in modo primo; quo facto iterum auferat crucibulum formatum, & in aëre siccandum collocet: Deinde factâ prius suf-

C c c c c

ficiēti

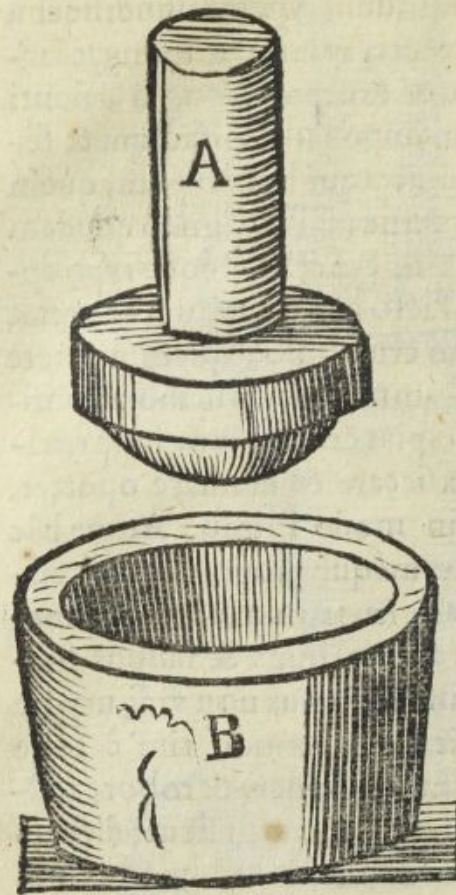
ficienti copiâ crucibulorum , typum mundificet à terra sive arena adhærente, ipsumque inungat lardo , vel oleo olivarum excepto spongiâ , sicuti etiam ante typum, cui imponat semifactum & semificcatum crucibulum, atque huic typum, quem superne percutiat bis terue malleo ligneo quodam graviore , ut ubique rite exactissimèque typo applicetur terra : quo facto auferat typum & vertat ante typum unâ cum crucibulo , quem à latere paululum offendat scamno (ubi crucibula conficiuntur) & manu excipiat crucibulum inde excidens ; quod postea exsiccare & cremare oportet, sicuti supra dictum in modo Primo. Atque hâc ratione optima , optimèque proportionata redduntur crucibula, fixa & lævia, non solum pro metallis sed etiam pro mineralibus & salibus fundendis ; quorum similia hæcenus non vidi, utpote omni carentium periculo, si modo rite è terra conficiuntur optima. Et ut pondere & robore reddantur æqualia, oportet ut librentur sicuti dictum antea. Atque hic labor est facilis & jucundus, ubi propriâ conficiuntur manu , & quidem pro lubitu majora vel minora.

Simili quoque ratione conficiuntur testæ, ejusmodi typorum beneficio nimirum, quos non oblongos sed planos ad instar testarum esse oportet, uti apparet ex apposita figura A. & B. Non solum autem testæ sed etiam cupellæ horum typorum beneficio conficiuntur.

Facilius autem hâc ratione conficiuntur testæ quam crucibula ; quia terra solummodo libratur,

C c c c c 2 mani-

manibusque tractata imponitur antetypo, quam postea parte superiore fortiter imprimere oportet, ut typo reddatur conformis, plano nimirum non oblongo; id quod propterea facile fieri potest; ac proinde etiam facile iterum eximuntur crucibula, si nimirum vertitur typus vel antetypus paululum à latere scamno offendendus. Et si nimis arctissime percussionibus terra fuisset impulsæ ita ut ad latera exiret, cultro

illam abscindere oportet; secus difficulter eximitur crucibulum sive testa, adhærescens margini, id quod te docebit exercitatio: non enim omnia tam accuratè ad amissim calamo demonstrari possunt.

Et hanc tibi habeto cautelam ne testas & crucibula è terra nimis molli effingas, sed ex semisicca, alias difficulter è typis auferuntur; illa enim facilius rectiusque applicatur typo. Et si recte processeris secundum præscriptum unum è 100. vix perdetur crucibulum.

Hoc

Hoc etiam observandum terram superfluam, abscissam non esse remiscendam massæ crucibulorum, quia pinguedine olei typis illiti infecta, perfectè remisceri nequit, ac proin cremata fatiscit, quâ de causâ inepta redduntur crucibula. Quare seorsim servanda pro fornacibus emendandis ingenti ignis calore perditis; vel pro operculis crucibulorum per se manuum solummodo, vel typorum beneficio conficiendis, quibus carere non possumus, si omnia exactè elaborare volumus.

Quod ad tegulas & alia vasa destillationi & fusioni necessaria, parantur illa typorum beneficio ligneorum hoc modo: conficiantur typi similitudine exactissimè referentes tegulas aliaque vasa, deinde excindantur è terra optime præparata folia beneficio fli cuprei super duo ligna æqualia, & postea ex his frustum terræ cum cultro, typo superimponendum, ut ibi duritiem aliquam acquirat; quod postea auferendum, perfectè exsicandum & cremandum. Et si quid aliud præterea agendum, excindendo nimirum & adjiciendo, fiat illud è terra semisicca, sive paululum indurata. Hâc igitur ratione quilibet sibimetipsi comparare potest vasa fictilia necessaria sine magnis sumptibus & laboribus certitudinis gratiâ: venalia enim negligenter parantur; ubi sæpe in exsiccatione contractæ rimulæ, linimento aliquo terreo replentur, antequam cremantur crucibula quæ venduntur, quæ in igne durabilia non sunt, sed rumpuntur & quidem sæpe non sine magnâ

C c c c c 3

metal-

metalli jacturâ, recolligendi iterum è cineribus lotionis beneficio tædiosæ: Præstat igitur certitudinis causâ propriâ manu parare vasa. Non autem omnia & singula crucibula semper & ubique æqualia confici possunt, æqualiter in igne durabilia; ut ut enim diligentissimè elaborentur, non tamen omnia & singula æqualiter perficiuntur; ac proinhabitâ ratione bonitatis, diversis usibus adhiberi possunt, & quidem meliora usurpari in liquefactione metallorum meliorum. Nemo autem sibi persuadeat quod hæc omnia indifferenter in igne retinere possint & quidem omnium optima, quotquot tractare licuit crucibula; nondum enim mihi visa terra, quæ lithargyrium in igne & salem tartari retinere potuerit, quia etiam omnium optima unquam mihi visa, immunis non est ab illorum penetratione; id quod maximum impedimentum quorundam laborum utilissimorum, qui propterea omittuntur.

Atque hæc de crucibulorum præparatione dicta sufficiant: quilibet igitur curam habens negotiorum suorum, meliorem in posterum adhibeat diligentiam in præparatione crucibulorum melioris certitudinis gratiâ, & non pœnitebit ipsum laboris sui. Quomodo verò testæ & cupellæ prædictis typis exactissimè applicentur, id non opus esse duxi hic locorum tradere, quia jam dudum ante multos annos ab aliis, & imprimis ab ingeniosissimo Lazaro Erckero, ejusmodi satis abundanter & aperte demonstrati labores; quorum scripta de ratione conficiendarum testarum
& cu-

& cupellarum emendare nequeo, ad quos authores Lectorem relegatum volo, ubi inveniet sufficientem instructionem & informationem hâc de materiâ agentem. Sunt tamen & aliæ testæ, de quibus hic locorum nihil, sed alibi fortè, quarum beneficio plumbum melioratur in examine, si denuo inde eliquatur.

De vitrificatione vasorum terreorum pertinentium ad Fornacem Primam & Secundam.

IN defectu instrumentorum vitreorum pertinentium ad Fornacem nostram Primam; oportet ut illa conficiantur è terra optima, quæ rite vitrificata sive devitreata, quandoque meliora sunt vitreis, cum primis confecta è terra spiritus non absorbente, qualis ferè ubique reperibilis lapidescens cremata: artificium verò cremationis non usque adeò cognitum; de quo aliquid antea dictum, ubi terra igne fortissimo cremata redditur compacta adeò ut lapidis duritiem & soliditatem acquirat. Fornacibus autem figulinis huic cremationi fortissimæ insufficientibus, requiritur peculiaris ad hoc opus fornax, in qua fortissimus cremationis ignis administrari possit; sed quia nemo talem paucorum solummodo quorundam vasorum gratiâ exstruere cogitat, sumptibus laboribusque impendendis indignorum, datur adhuc alius vitrificationis modus uniuscujusque nimirum

Ccccc 4

rum

rum terræ (argillâ rubrâ exceptâ) non contem-
 nendus rite peractus; cum primis si materia vitri-
 ficans crematione finitâ, refrigerens non fati-
 scit vel rimas contrahit, nec læditur à spiritibus
 corrosivis, sicuti vitrum illud plumbeum, reti-
 nens spiritus nimirum tam subtiles illos quam
 corrosivos; qualis est Italorum & Hollandorum
 vitrificatio alba. Oportet igitur in defectu fornacis
 debitæ, quâ cremata lapidescunt vasa, illa con-
 ficere è terra optima, eaque devitreare sive vitrifi-
 care vitro stanneo optimo, non autem plumbeo:
 Et quò plus cineris stanni ingreditur mixturam
 vitrificantem, eò melior illa redditur, stannum
 enim cum plumbo in cinerem redactum, nullam
 amplius affinitatem habet cum spiritibus corrosi-
 vis, quare vitrificationi aptissimum. Nolens au-
 tem hos impendere sumptus, vitrificet vitro Ve-
 neto pulverisato; quæ etiam non spernenda vitri-
 ficatio, ingentem cremationis calorem requi-
 rens, ac proin difficulter fluens in fornacibus illis
 vulgaribus figulinis, quare aliquid borracis vitro
 admiscere oportet, ut eò facilius fluat vitrum in
 furno figulino. Aliter oportet vasis terreis incre-
 matis affundere aquam vitro mixtam, ita ut ubi-
 que probe adhærescat illis vitrum, quæ postea
 exactissime exsiccata congregentur in unum cu-
 mulum artificiose, ne magnum sive ingens occu-
 pent spatium, adinstar patinarum cremandarum
 terrearum, atque hæc postea cingere lateribus
 crematis undique, relicto tamen superne forami-
 ne carbonum injiciendorum gratiâ, ita tamen ut
 à vasis

à vasis distent lateres manum latam unam transversam, quo carbones superne injecti libere circumcirca ad fundum descendere possint: quo repleto spatio carbonibus siccis, oportet alios vivos illis superimponere, ut paulatim superne ignis accensus deorsum officium suum præstare possit cremationis: quo sic peracto omni carebunt periculo vasa si modò rite exsiccata. Igne accenso & flagrante claudere oportet foramen lapidibus, donec ultro ignis carbonibus consumptis exstinguatur, vasaque refrigescant; quæ ubi refrixerint eximenda. NB. Si verò esset ingens vasorum cumulus, oportet primis conflagratis carbonibus, recentes alios adjicere adhuc semel, alias enim vasa in medio collocata sufficienter cremari nequeunt nec vitrum sufficienter fluere potest. Quare cautela requiritur in ignis administratione in hoc nimirum modo, ubi si omnia rite peraguntur, melius rectiusque cremantur & vitrificantur vasa, quàm in furno aliquo figulino communi, majore tamen periculo vasorum obnoxio, furno scil. figulino muris cincto. Crematurus autem crucibula aliaque parvula vasa pauca, poterit illa cremare in fornace nostra fusoria vel destillatoria, carbonibus obruta, ignem superne administrando; sic enim hætenus omnia mea crucibula ipse cremare solitus fui & vitrificare, nec-non alia vasa destillatoria. Atque hic in defectu fornacum requisitarum, optimus cremationis & vitrificationis modus est, ubi 3. vel 4. horarum spatio perfecte cremantur & vitrificantur vasa: oportet

Cccccc 5

tet

tet autem terram (celerrime cremandam) per se esse optimam & in igne durabilem propter periculum fractionis quorundam vasorum. Utatur igitur in hoc casu majoris securitatis gratiâ fornace nostrâ quartâ, qui eam exstruxit cum suis cameris, in quarum Prima cremare & vitrificare licet absque periculo. Sed non contemnendus ille cremationis & vitrificationis modus antedictus, si caute regitur ignis: quare te admonitum velim, ut cautus sis in ignis administratione, nec majorem justò vel minorem administres, ne postea causam erroris commissi, dum franguntur vasa, imputes mihi, ac si non vera scrip sissem, sed tibi metipsum erranti, in posterum majorem & diligentiam & cautelam in ejusmodi opere adhibituro.

Aliarum quoque vitrificationum cognitionem habeo variorum colorum, hæcenus incognitarum & quidem secretissimarum, indifferenter cuiusvis non communicandarum. Sed qui noverit metalla redigere in vitrum verum metalli sui colorem retinens, ille revera inventor est maximi secreti, cui rem altius perpendenti, seseque exercenti, janua aperta majoris luminis, Deo annuente.

Sunt etiam aliæ, quibus obducta, ac si esset gemmis ornata terra apparet, sed quia non est nostri instituti jam de ejusmodi tractare, vitrificationum finem faciemus, unica saltem excepta, quam adhuc in ægrorum & medicorum gratiam communicabo; ut sequitur.

Fac ut habeas pocula parvula fictilia, lævissima
& al-

& albiſſima, ex optima terra cremata : Deinde fac ut fluat in crucibulo forti maximo vitrum ſequens , in quod immergas unum poſt alterum forcipula exceptum poculum in fornacula aliqua peculiari prius candefactum , aliquantulum illud ſubtus occultando , ut cò melius à terra attrahatur vitrum : quo factò eximatur , iterumque in fornaculam prædictam collateralem reſ collocetur poculum , ubi antea fuerat candefactum ; aliudque ejus loco ſubſtituatur ſive vitro immergatur, quod etiam ſicuti primum denuo reſ collocandum in fornaculam prædictam ; atque id iterandum toties donec ſingula obducta vitro pocula : quibus omnibus rite peractis ubivis locorum fornacula exacte claudenda, ne ventus illam ingrediat, & ſic relinquenda , donec ſponte refrigeſcat , & vitrum obductum poculis permanebit integrum , quod alias fieri non poſſet poculis in frigido collocatis. Vitrum autem conficitur hoc modo.

℞. Antimonii crudi part. 2. nitri puriſſ. part. 1. mixta contere optimè: mixturam in crucibulo collocatam accende ferro candente, & unà cum nitro comburetur ſulphur antimonii , relicta maſſa coloris fuſci, quam adhuc calentem eximere oportet cum ſpatula ut refrigeſcat : quæ poſtea fuſa in alio crucibulo fortiſſimo, horæ dimidiæ , vel integræ ſpatio prope, dat vitrum illud, quo prædicta pocula cum ſuis operculis obducuntur.

De

De usu poculorum prædictorum.

ANtimonium omnium vomitivorum esse præstantissimum nemo est qui neget, quare tot & tam variæ à Medicis inventæ præparationes, ipsius malignitatis tollendæ gratiâ ; quarum nonnullas ego quoque dedi unâ cum illarum usu in Prima & Secunda hujus libri Parte ; ubi semper una melior alterâ : Nihilo tamen obstante, est in confesso, Antimonium in vitrum redactum sufficere ad purgandum ventriculum & intestina ab omnibus vitiosis humoribus & quidem absque omni periculo (rite recteque administratum) tam per vomitum quàm per alvum ; qua ratione multi gravissimi affectus non modò imminentes præcaventur, sed etiam præsentés curantur.

At infer, hanc nimis crudam adhuc & imperfectam esse præparationem, ac proin non usque adeò tutam. Cui : Antimonium purgans magna non indiget præparatione ; si enim omnino ejus tollitur cruditas fixatione nimirum, non amplius vomitus & sedes movere potest : quare vitrum Antimonii prædictum non formidandum, quia non periculofum, sed tutò etiam puerulis unius vel alterius anni administrari potest, non autem in forma pulveris, sed in infusione vel extractione potioris virtutis facta cum melle, saccharo & vino dulci vel austero. Qua ratione administratum attrahit ex omnibus visceribus cunctos vitiosos humores, eosque evacuat tam superne quam
infernè

infernè sine periculo, de qua re alibi plus &c. Ufur-
rus igitur poculis prædictis, infundat unciam unam
vel alteram vini, collocetque illud per noctem in
loco aliquo calido, & attrahet è vitro vinum tan-
tum, quantum ipsi sufficit; quod postea mane pro-
pinatum idem præstat, quod infusio facta cum pul-
vere vitri : Estque hâc illa delicatior administra-
tio, quia patienti mittitur poculum, ut per noctem
infundat in ipso 2. vel 3. cochlearia vini proprii,
collocando ipsum per noctem in loco aliquo cali-
do, quod ebibat mane tepidum, cum administra-
tionis regiminis necessarii instructione. Quæ meo
quidem iudicio delicatior administratio proprio
vino domestico, manuque propriâ facta, quàm
tædiosa illa potionum illarum ingentium amara-
rum nauseabundarum : Potestque tale poculum
sæpiissime usurpari, & si tandem vinum sufficien-
ter non attraheret, collocandum poculum cum
vino aliquantis per in aqua fervente, ut eò melius
& attrahat & operetur vinum necessitate exigen-
te. Administraturus autem aliis ejusmodi pocula,
oportet ut recte illos instruat de rectâ regiminis
administratione. Sufficitque poculum unum pa-
trifamilias cum tota sua familia per omnes vitæ
suæ annos : Non autem omnibus & singulis, & in
omnibus affectibus indifferenter usurpandum ;
sed solummodo robustis & junioribus, & illæsis
partibus principalioribus. Alia quoque ratione
vitro obducuntur pocula, absque Antimonio, uti
sequitur.

Sublima auripigmentum in cucurbita vitrea
vel

vel terreâ & accipies flores elegantissimos aurâici coloris, qui peculiari aliquo modo fusi dant vitrum rubrum elegantissimum instar rubini orientalis ferè, quare frustulatum loco ornamenti usurpari potest; est autem hoc antimoniali vitro mollius & fragilius. Hoc vitrum vel etiam flores illi auripigmentales nondum redacti in vitrum egregie devitreant pocula prædicta colore rubro elegantissimo.

Vitrificaturus igitur sive vitro obducturus pocula prædicta, candefacito prius illa in igne è carbonibus extracto, candentia intingito in flores fusos prædictos, indeque iterum extracta collocato sub vase terreo vel ferreo candente ut ibi refrigerant; quæ eadem præstant quæ dicta de poculis Antimonialibus.

Hæc pocula periculosa non sunt nec proin metuenda, quia sicuti calcinatione Antimonium, ita sublimatione corrigitur auripigmentum: à quibus si aufertur omnis malignitas igne sive nitro, auferitur etiam vis eorum emetica, sicuti postea prolixius demonstrabitur in §. hisce partibus, quando prodibunt denuo in lucem auctæ nimirum, quid sint purgantia & quomodo vires suas exserant habitâ ratione malignitatis suæ.

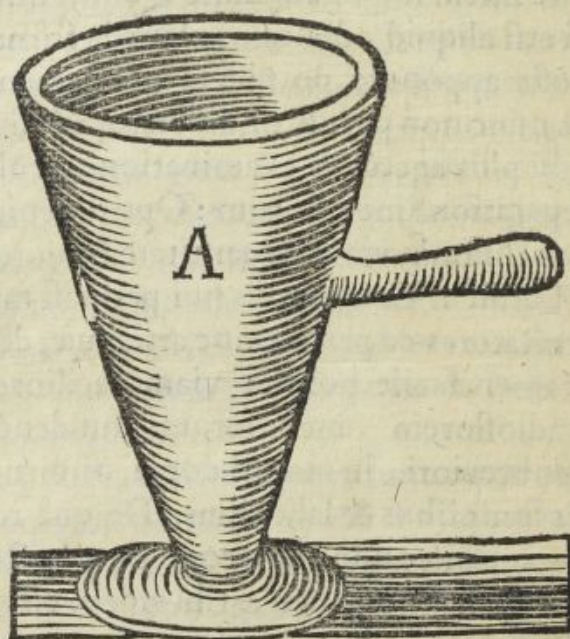
Sunt etiam alii vitrificationis modi, & quidem elegantissimi, exoptatissimi multis si communicarentur; sed quia nunc non est instituti nostri tractare de mechanicis, sed saltem de particulis quibusdam quorundam vasorum, pertinentium ad nostras fornaces vitrificationibus, omite-

mittere illa decrevi nunc temporis & finem facere harum rerum. Decrevi has 5. partes annuente Deo correctiores & auctiores edere, ubi varia egregia; certis de causis nunc omitta, publicabuntur & communicabuntur.

Quare finem imponam nunc Quintæ huic parti, ubi etsi aliquid adhuc singulare de fornacibus artificiosis apponere potuissem, attamen quia tempus nunc non permittit, differetur ad alium locum, ubi plus agetur de examinatione, probatione & separatione metallorum: Optima enim metallorum fusionis via in Quantitate Majore nondum innotuit: Et quamvis sibi persuasi mineralium tractatores de perfectione artis suæ, demonstrare tamen facile possum viam faciliorem & compendiosiore metallorum fundendorum tempore breviori, in majori copia, nimirum minoribus sumptibus & laboribus. De quâ re alibi fusius, quare hisce nunc esto contentus Lector benevole, & si hæc paucula tibi videro esse grata, majora aliquando in tui gratiam & commodum communicabo *Secreta mirabilia* mundoque incredibilia; hæctenus abscondita vel ex invidia vel ex ignorantia.

APPEN-

Crater seu vas fusorium ad Quartam
Fornacem pertinens.

A P P E N D I X.

Biennio nunc elapso feci initium publicationis Fornacum mearum noviter inventarum, ubi simul mentio facta quorundam *Secretorum*, quæ etsi divulgare nunquam cogitaveram, nihilominus tamen illorum communicandorum gratiâ molestias tuli maximas. Quare singulos volo rogatos, ne amplius mihi nec sibimetipsis molestias creare velint petitionibus suis & scriptis, quia certis de causis nihil nisi sequentia in posterum communicaturus sum. Expecta igitur patienter tempus Editionis alterius, ubi prodibunt hæc 5. partes, correctiores & auctiores, communicabunturque secreta multa selectissima, in prima Editione certis de causis omiſſa.

Sum autem, annuente Deo, communicaturus sequentia, hæc tamen cum conditione, quia pleraque sunt talia, ut eorum beneficio maximas divitias bonâ conscientia, sine proximi incommodo, comparare possis divinâ benedictione, ut pauperum memor, & divitiarum honeste acquisitarum bonus œconomus esse velis, illasque usurpare ad nominis divini gloriam animæque salutem æternam.

Præparatio frumentorum, hordei, tritici, avenæ &c. pomorum, pyrorum, cerasorum &c. ubi factâ fermentatione beneficio destillationis dant spiritum purum putum, vini spiritui simillimum sine magnis sumptibus; ex cujus remanentia, si materia fuit frumentum, confici potest cervisia

D d d d d

opti-

optima, vel acetum; si verò materia fuit genus aliquod fructuum, utpote poma, pyra, potus optimus vino similis; ita ut hâc ratione duplicem percipias fructum, à quo non modò habes, unde honeste vivas, sed etiam reponas pro hæredibus.

Potio egregia & salubris fructuum & frumentorum durabilis, vino Hispanico, Francico, & Rhenano similis.

Destillatio aquæ vitæ rerum quarundam vulgarium, non sumptuosa, similis aquæ vitæ vini Gallici & Rhenani.

Præparatio sacchari, similis occidentali, & Tartari similis naturali Rhenano, è melle non sumptuosa. Ubi libra una sacchari non excedit pretium 8. vel 10. stuferorum; & lib. 1. tartari. non 2. stuferorum pretium excedit.

Purificatio tartari crudi peculiaris sine jactura, & reductio in crystallos ingentes non sumptuosa, ita ut pretium libræ unius non excedat 6. stuferos.

Ablatio saporis & odoris ingrati mellei, ita ut postea possit inde confici vitæ quædam aqua optimi mellis odorem & saporem amplius non sapiens, nec-non hydromel optimum vino optimo simile, cum quo eadem quæ cum vino optimo præstari possunt.

Hydromellis confectio è passulis majoribus & minoribus simillimum in rebus omnibus vino Hispanico, è quo etiam conficitur acetum optimum, sine magnis sumptibus.

Præparatio vini & aceti optimi uvarum sylvestrium & incultarum.

Po-

Potiones durabiles & salubres ribium, herbarum, mororum, fragorum & similium.

Correctio vinorum turbulentorum, acidorum, mucidorum &c.

Confectio aceti optimi è quibusdam vegetabilibus ubique reperibilibus Gallico comparabilis & quidem in magnâ copia, cujus 2. amphoræ non excedunt pretium unius Imperialis.

Promotio maturationis vinorum regionum Europæarum frigidarum (paucissimis frigidissimis exceptis (ut vina proferant optima dulcissima, & durabilia, ubi aliàs illa maturitatem suam acquirere nequeunt) simillima illis quæ producuntur in regionibus calidioribus.

Secretus aliquis modus deportandi vina è locis montosis, curribus, navibus, aliisque commoditatibus destitutis, ubi 10. culeorum vectio, non excedit pretium vectiois unius aliàs culci, ita quidem ut hâc ratione vina peregrina maximo cum lucro adportari possint.

Præparatio æris viridis optima & facillima è cuipro cujus lib. 1. pretium 6. stuferorū non excedit.

Nova & compendiosa destillatio aceti, cujus amphoræ 2. pretium non excedunt imperialis $\frac{1}{2}$. Cum quo multa præstari possunt, cum primis æris viridis crySTALLISATIO, cujus lib 1. hac ratione parata pretium etiam non excedit imperialis dimidij.

Compendiosa & facillima via spiritum urinæ destillandi fortissimum, & quidem sine ullis sumptibus & laboribus; ita ut 20. vel 30. libræ non excedant pretium Imperialis unius; præstantissimum

rum in Medicina, Alchimia & mechanicis; cuius beneficio è cupro confici potest vitriolum elegantissimum cœruleum in Alchymia & Medicina utilissimum, argentum adeò reddens fusile, ut illius beneficio vasa vitrea, utpote patinæ, disci, candelabra ita &c. deargentari possint ut pro argenteis habeantur.

Modus destillandi solis spiritum in maxima copia & quidem exiguis sumptibus, ita ut unius libra pretium vix excedat 6. stuferos, præstantissimum in Alchimia, Medicina, aliisque artibus, cum primis ad sequentia perpetranda: facientem nimirum ad separationem auri ab argento, illæsis poculis aliisque; it. ad solutionem & separationem auri cupro & argento mixti, vi præcipitationis, ubi menstruum servatum denuo ad eisdem usus adhiberi potest; quæ separatio omnium aliarum humidarum facilissima, qua aurum in supremum redigitur gradum.

Separatio auri volatilis flammantis ex arena argilla, silicibus, &c. utilissima, sine qua aliàs illud separari nequit, neque lotionis beneficio nimirum, neque per Mercurium, neque vi fusionis.

Artificiosa, secreta, hætenusque inaudita proba mineralium contumacium, inveniens illorum tenorem, quem aliàs invenire non licet. Sæpè enim reperiuntur minere aureæ immorigeræ, in quibus nihil invenitur viâ illâ vulgari, ac proin incultæ relinquuntur. quandoque etiam alibi ubi non reperiuntur metallorum minere, reperiuntur alia, utpote talcum album & rubrum, nihil dantia vulgari ratione examinata vel admodum parum, auro
tamen

tamen & argento abundantia, quæ hac via separari possunt.

Nova & inaudita via compendiosa liquefaciendi mineras in maxima copia; ubi unius diei spatio beneficio certæ alicujus fornacis separatoriæ plus eliquari potest, quàm via illa vulgari unius octidui spatio; ubi non modo parcitur sumptibus, sed etiam lucri majoris spes.

Liquefacta viâ aliâ melius probandi; argentumque à plumbo separandi modus novus.

Modus liquefactionis mineralium celerrimus, ubi in magna copia eliquantur vi carbonum fossilium in defectu aliorum carbonum.

Fixatio mineralium sulphureorum, arsenicalium, antimonialium, aliorumque volatiliū, quæ vi ignis retineri & liquefieri nequeunt; beneficio furni alicujus peculiaris crate præditi, ita ut postea infusione aurum & argentum elargiri possint.

Eliquatio auri & argenti flammantis & rarefacti, ex arena, argilla, silicibus &c. fusionis beneficio.

Separatio auri latentis in mineralibus & metallis vilioribus fructuosissima; quæ via vulgari fieri nequit.

Separatio artificiosa celerrima, facilisque auri & argenti eliquati, fusionis beneficio; ita ut unius diei spatio, unius furni beneficio, & per unum virum aliquot 100. Marcæ separari possint; longe minorum sumptuum & laborum, quàm via illa vulgari per cæmenta & aq. fortem.

Reductio auri elaborati catenarum, aliorumque ornamentorum in supremum gradum; item separatio

D d d d 3

ratio

ratio auri ab argento deaurato fusionis beneficio ;
qua ratione facilius separantur 100. marcæ, quàm
via illa vulgari 20.

Modus certus , quo plus argenti separatur à
plumbo, quàm per cupellas.

Separatio auri boni à ferro quovis antiquo ,
qui etsi non ingentis lucri labor, sufficit tamen iis
qui paucis contenti.

Separatio ☉ & ☽ è ♄ & ♀ secundum plus
minus Maturatio minerarum , ita ut postea plus
auri de se dare possint & argenti, quàm viâ vulga-
ri ; ut & separatio auri & argenti antimonio , ar-
senico & auripigmento.

Separatio sulphuris extranei Veneris , ut nasca-
tur Cupido filius.

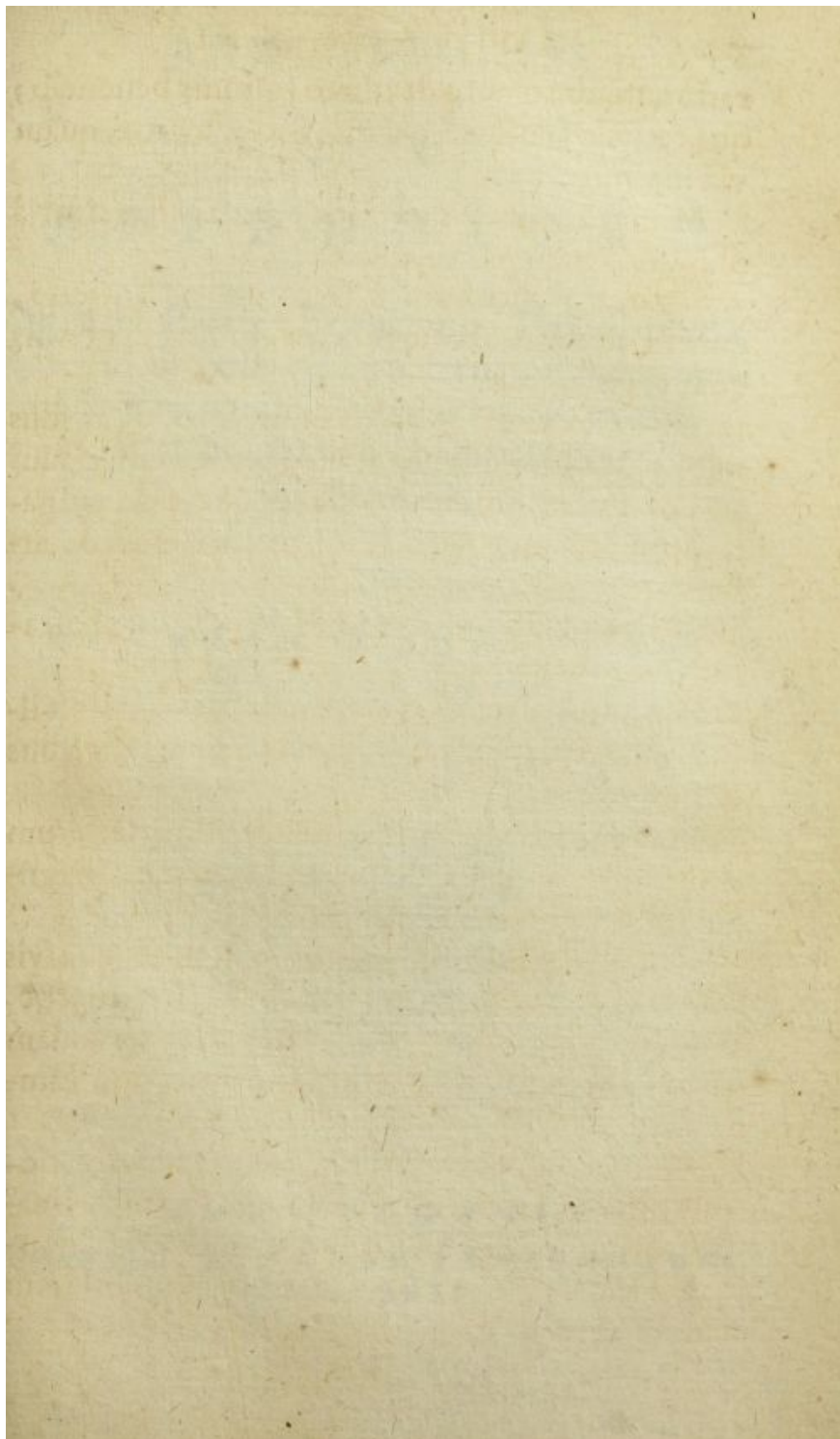
Separatio argenti cupellarum quas intravit il-
lud in examine, absque fusione aliisque laboribus
& sumptibus.

Præparatio fictilium variorum, ubivis terrarum
possibilis, porcellanis similium, ignem feren-
tium & spiritus retinentium,

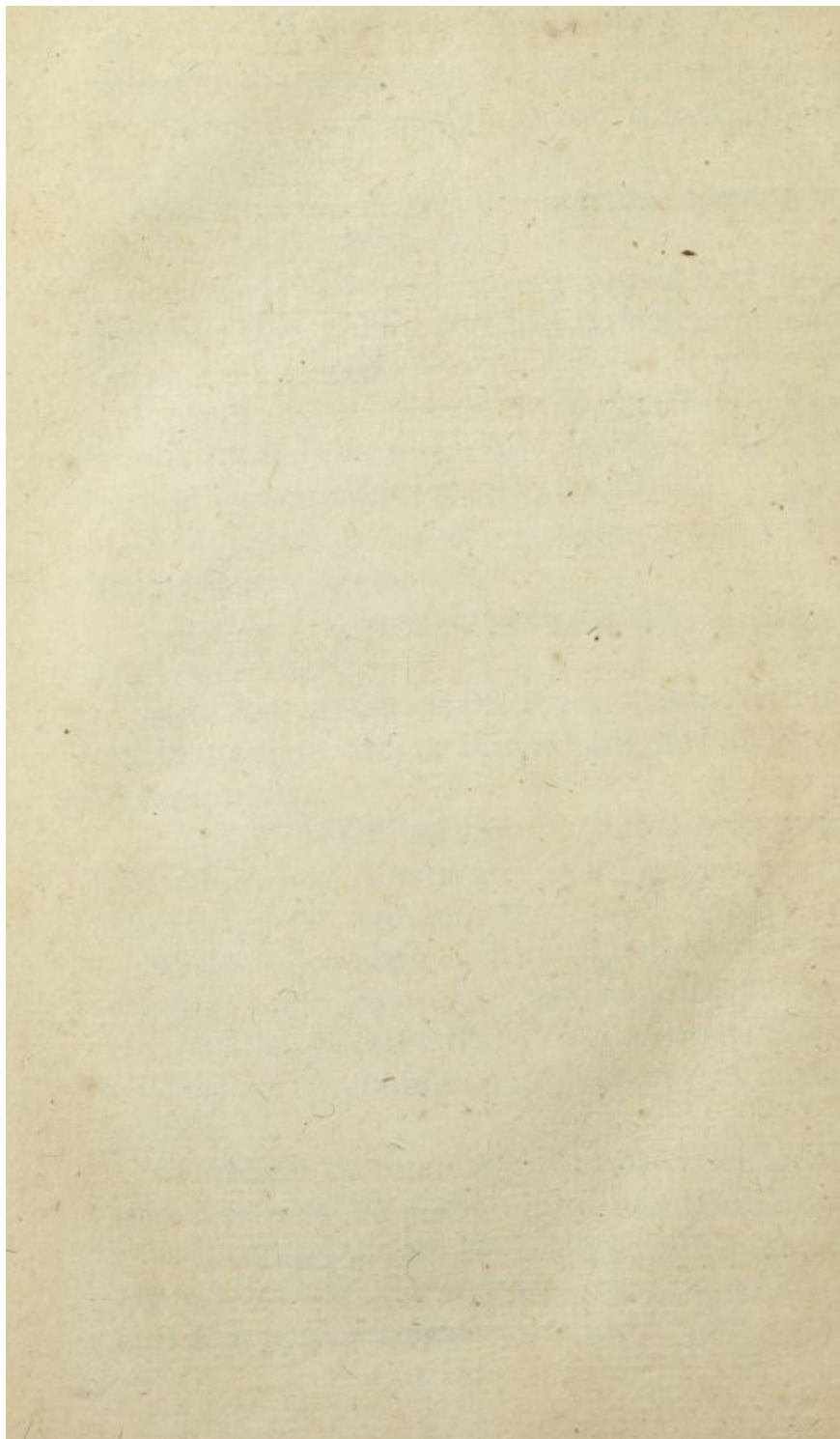
Alumen quoddam exaltans figensque quosvis
colores ; cum primis requisitum ad colorem coc-
cinum aliosque pretiosos ; cum certo quodam
aheno perpetuo, colores non alterante, non sum-
ptuoso.

Confectio colorum non sumptuosa pictorio-
rum utpote laccæ purpureæ, ultramarini, cina-
brii, & cum primis albedinis elegantissimæ, nun-
quam antea visæ, perlis & margaritis similis, item
auri & argenti peculiaris coloratio.

F I N I S.

ANNOTATIONES

I N

A P P E N D I C E M

Quintæ Partis Fornacum Philosophicarum, ubi de variis agitur Secretis utilissimis, optimis & incognitis, incredulorum & naturalium Secretorum ignarorum gratiâ publicatæ.

Per

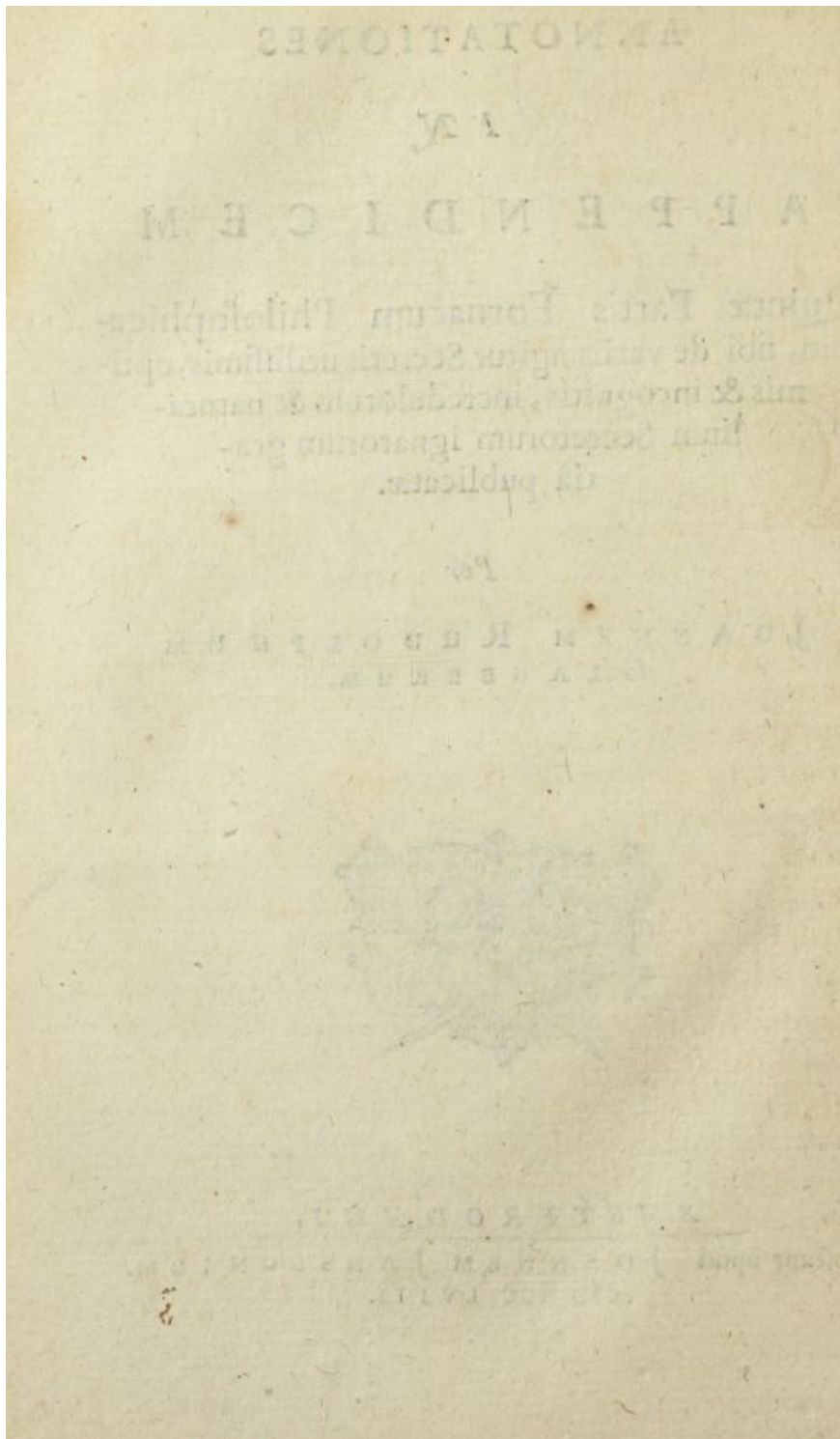
JOANNEM RUDOLPHUM
GLAUBERUM.

AMSTERODAMI,

Prostant apud JOANNEM JANSONIUM.
cło 166 LVIII.

PRÆFATIO

Ad

LECTOREM.

 Vid me moverit quinque illis Partibus Fornacum mearum Philosophicarum affigere appendicem, videre licet statim in introitu illius, id quod hic locorum repetere superfluum esse duxi. Præterea scopus meus fuit patefacere mundo, quanta & quidem hætenus incognita, utilissimaque secreta huic seculo reservaverit Deus omnipotens nostræ vite sustentandæ gratiâ, non dubitans multorum contumaciam provocare & excitare ad debitam gratitudinem erga Deum. Contrarium autem accidit, peperit enim multis, tam doctis, quàm indoctis, appendix visa maximam admirationem, quod Deus tanta, hætenusque incognita secreta huic seculo reservaverit revelanda, qui propterea Deo egerunt gratias. Alii vero & quidem plurimi deriserunt appendicem pro more solito, ejusque contenta pro rebus impossibilibus & mendacibus proclamaverunt, quorum etiam nonnulli nasuti Zoili (naturam & artem ignorantes) in hac erupere verba: Mirum quod Glauberus non doceat etiam panis confectionem è lapidibus, cum vini docuerit confectionis possibilitatem.

a. 2.

tem

tem ex aquâ , ne opus haberent rustici in posterum
 tot examinare labores. Tales aliasque ejusdem fari-
 ne cavillationes excogitârunt ejusmodi homines in
 suis conventiculis , quorum nonnulli videri volunt
 docti & sapientes , pra nimia sapientia (stultitiâ)
 semetipsos ignorantes ; qui revera sunt inertes , in-
 docti , rudes & superbi asini , quantumvis elati ; de-
 spicientes alios longè peritiores ; quorum ego igno-
 rantiam tantopere admiror , quantopere illi mea
 scripta , apertis nunc cernens oculis rationes silentii
 multorum , quibus Deus olim dederat singularem
 rerum naturalium cognitionem , qui nihil omnino
 posteris reliquerunt. Sed non multum refert. Non
 enim omnibus placere est possibile , teste expe-
 rientia à condito mundo ad hunc usque diem , quare
 non peregrini quid. Vt ut autem sit , mirum tamen
 non est , quod quis male accipiat , ingratitude
 hominum pessimorum mercedem laborum suorum , ut
 & cavillationes & contumelias scriptorum quasi
 falsorum & mendacium , perhibentium nimirum ho-
 minum ; Glauber , si tantarum rerum habet cogni-
 tionem , quarum fecit mentionem in appendice , qua-
 re divitem semetipsum non reddit inprimis , sed
 in otio degit ? Igitur non nisi somnia nullius momen-
 ti. Egregie sane judicas de coloribus nunquam ti-
 bi visis , cui non cogor reddere rationes mei otij ;
 quas si me interrogasses , sine dubio dedissem tibi satis-
 factionem , & impedivissem stultum tuum judicium.
 Sed ejusmodi homines propriam produnt ignoran-
 tiam rerum per ignem perpetrandarum : pisces enim
 capturus

pturus rete suum non in montes sed aquam eiecit; ita etiam victum suum querens in metallis, opus habet quod sit, sive versetur in ejusmodi locis, ubi reperiuntur illa.

Quod autem in hisce locis jam aliquot annorum spatium vixerim cum incommodo prater voluntatem, id impedimento fuit fortuna mea, quae alibi, ubi laborare potuisssem, forte accidisset mihi. Sed melius pauca in pace possidere, quam multa in periculo belli formidabilis. Decrevi autem prorsus, sive sequatur sive non, pax exoptatissima Germaniae, me ad talia conferre loca, ubi datur occasio carbonem tractare & mineras; quod ubi factum, inquirant si velint cavillatores, utrum aliquid agam; sed non hic locorum, ubi ob incommoditatem nihil, ut inde ditescerem, tentare cogitavi: Satis enim laboriosum fuit mihi hic locorum, ubi omnia carissima, acquirere honestam vitae sustentationem, & naturae penetralia in tui commodum indagare & experiri in minoribus probis, majoribus neglectis. Hinc tibi patebit otij mei causa; quare amplius tam temere judicare noli, sed res proprias curare, aliorumque mittere cogita. Atque haec causa est explanationis appendicis, non factae communicationis gratia secretorum illorum universalis & generalis, quorum cognitionem (ut conjecturari licet) non ita facile consequi licuit; factae vero demonstrationis gratia veritatis, ne nuge amplius ab incredulis & ignavis, sed secreta naturalia utilissima (quorum inventorem me reipsa deprecicare audeo) ab omnibus & singulis habeantur & accipiantur.

*Quare à principio usque ad finem acturus sum de
singulis breviter, singulorumque daturus explanatio-
nem quantam nimirum licet sine damno, ne pro somniis
sed pro naturalibus accipiantur scientiis, certis &
utilissimis, confutationis gratiâ Zoulorum.*

Sequuntur igitur nunc Paragraphi,

A N N O

ANNOTATIONES

In Appendicem Partis Quintæ.

Paragraphus I.

Reparatio frumentorum, tritici, hordei, avenæ &c. it. pyrorum, pomorum, cerasorum, aliorumque fructuum arboreorum, instituenda certæ cujusdam fermentationis beneficio, quâ distillationis ope dant spiritum optimum & purissimum simillimum confecto ex sedimento vini, sine magnis sumptibus: ubi etiam è remanentia (spiritu ardente abstracto) frumentorum nimirum confici potest vel cervisia vel acetum optimū; fructuum verò potus optimus vino similis. Vnde duplex commodum, ita ut quis inde non modo habeat quod vivat, sed etiam quod reponat.

Hoc artificium multis apparuit admodum peregrinum, cuius nemo antea fecerat mentionem. Nonnulli cognitionem habentes artis vulgaris distillatoriæ rem distillandam vesicæ inditam arbitrabantur, præditam nimirum spiritu ardente, omnem in igne de se dare nihilo relicto in remanentiâ. Hoc illis condonandum illorumque ignorantix adscribendum, rationes reddere nescientium laborum suorum, operantium solummodo ex usu & consuetudine visa & audita, non secum considerantium modum dari melio-

rem destillandi sive propinquiorem spirituum; cum quibus non certabo, sed saltem demonstrabo breviter, quo modo omnia frumentorum & fructuum genera destillata plures dent spiritus, quam via illa vulgari, vel saltem quomodo abstracto spiritu è materia residua aliquid conficiatur pretio materiæ destillatæ æquivalens, ita ut hac ratione ferè gratis habeatur spiritus ardens: fit autem modo sequenti. Negari nequit omnia quotquot sunt vegetabilia, utpote frumentorum, fructuumque genera, nec-non ipsum gramen, præparata & fermentata dare spiritum ardentem secundum plus minus & quantitate & qualitate, habita nimirum ratione maturitatis & immaturitatis, pinguedinis & ariditatis. Species enim pinguior & dulcior, plures dant spiritus, quam res immaturæ, acerbæ & siccæ; quo enim subiecta sunt sicciora, minusque matura ed pauciores dant spiritus, & quidem non prius quam facta fermentatione, pinguedinem & dulcedinem eo redigente, quod possint in destillatione spiritum ardentem, quem sine fermentatione dare nequeunt. Hinc igitur necessariò sequitur, fermentationem esse causam illam unicam spiritus ardentis, & per consequens unicum illud medium quo copiosi impetrantur spiritus, si nimirum recte & bene fermentantur species, unde qualificantur ita ut possint postea de se dare ed facilius spiritum ardentem; quæ quò melius fermentantur, ed plures dant spiritus. Sed cum vulgaris illa fermentatio non sufficiat ad totalem spiritus ardentis ele-

tis elevationem, fit ut optima ejus pars relinquatur in vesica, quæ ad nihil aliud quam ad porcos saginandos usurpari potuit hætenus propter ignorantiam, quod male factum, materia enim relicta privari prius oportuit sua pinguedine, & quidem vel destillatione plurium spirituum, vel confectioe cervisiæ vel aceti, antequam projicerentur ante porcos reliquiæ; unde duplex commodum vergit ad manum operatoris. Cæterum non ignorandum, ad hanc operationem non esse eligendum ahenum aliquod vulgare, in quo empyreuma fructus contrahere solent, ingratum nimirum & saporem & odorem, sed certum aliquod aliud instrumentum ejusmodi conditionis, quod materiæ destillandæ quantumvis spissæ, adustionem impediat vel non permittat, cujus beneficio spiritus impetratur suavissimus; secretæ verò fermentationis adminiculo copiosissimus. Atque sic intellexisti rationes quarum beneficio & plures & suaviores impetrantur spiritus è frumentis & fructibus (unde duplex lucrum) beneficio nimirum certi alicujus vasis sive instrumenti, & *secretæ* alicujus fermentationis.

PARAG. II.

Confectio vini haud dissimilis Rhenensi, Gallico vel Hispanico, durabilis multorum annorum spatio, è genere frumentorum & fructuum.

In hoc paragrapho res se habet aliter quam in Primo: in Primo enim demonstratur quomodo

a 5

è fru-

è frumento & fructibus eliciantur spiritus & copiosiores & meliores quam viâ illâ vulgari: secundo verò quomodo ex iis conficiatur potus vino naturali similis, diversi generis, coloris, saporis & odoris, pro lubitu nimirum, & quidem vel Rhenensi & Gallico vino similis pro potu ordinario, vel Hispanico, dulcior scil. & pinguior illo; durabilis etiam multorum annorum spatio, nec non ijsdem usibus conveniens, quibus naturale destinatum vinum; ita ut ferè nulla prorsus utriusque percipiatur differentia. Quod sanè est artificium præstantissimum & utilissimum, quia merito præfertur vinum clarum cervisiæ turbidæ. At ais potum illum è frumento confectum quantumvis similem vino, colore nimirum & sapore, non tamen esse verum vinum, utpote ex uvis non confectum, sed potius cervisiam limpidam, sive claram boni saporis. Scito autem me non esse primum, qui vini nomen adscripserit potibus vinum odore, sapore & colore referentibus. Succus enim ille expressus pyrorum & pomorum passim appellatur mustum vel vinum pyrorum & pomorum, & quidem non immerito; si enim duo aliqua individua conveniunt in omnibus & singulis proprietatibus, quare non uno eodemque nuncupentur nomine? Nonne ubivis locorum nuncupatur spiritus ille ardens qui è frumentis elicitur, vinum frumentorum, quem si rite parare scirent (at ignorant) utique in omnibus similis futurus esset spiritui vini, id quod præter me hactenus nemo, quantum scire licet, præstare potuit.

tuit. Quare nemo hoc judicato secretum impossibile, sed potius rem altius perpendito, vel veritatem rei apud illos inquireto, qui ejus habent cognitionem, & re ipsa experietur scientias esse utilissimas & præstantissimas ad vitæ sustentationem. Si quis posset è frumento & fructibus, in regionibus frigidioribus vino carentibus, potum instar vini clarum, salubrem, sapidum & durabilem conficere, nonne rem omnibus gratissimam facturus? Certè etsi pro potu homines electuri essent cervisiam turbidam, utpote potionem consuetam, ille tamen hac gratior senibus & debilibus confortandis. Præterea etiam conficitur ex ejusmodi vino acetum opimum & clarum, præstantius illo, quod conficitur è cervisiâ. Et si inferis, confectionem illam vinorum è pyris nimirum & pomis esse rem communissimam, eaque in nonnullis convenire qualitatibus cum naturalibus ex uvis expressis, in nonnullis verò non, quia ultra semestre vel annum unum non durabilia, sed corruptibilia; acetumq; inde confectum non esse durabile, sed corruptibile, rubescere, mucorem & lentorem contrahere; ac proin bonitate non conferenda cum expressis ex uvis. Cui resp. me hoc confiteri vinum è pomis & pyris confectum non esse comparabile illi quod exprimitur ex uvis. Poma enim & pyra, alijque fructus arborum carent nonnullis qualitatibus, quibus præditæ uvæ; & vice versâ nonnullis qualitatibus prædita, quibus carent uvæ; quibus ablati, illisque adjectis, vinum dare possunt in omnibus comparabile ex
uvis

uvis expreffo. Quale femper habeo mecum pro potu meo ordinario, à multis bibitum pro Rhenenfi, melius illo Gallico fulphurato & fophifticato. Quare eft hoc artificium utiliffimum & præftantiffimum, non modò pro regionibus vino carentibus, fed etiam pro abundantibus. Ubivis enim terrarum habetur frumentum, habenturque fructus arborei, in regionibus etiam frigidiffimis, è quibus vinum optimum elici poteft ufurpabile loco vini carioris aliunde adportati; vel majoribus fumptibus domi propagati: majoribus enim fumptibus propagantur uvæ quam frumentum & fructus arborei, quorum nonnulli etiam prorfus habentur gratis, & ubivis locorum in agris alijsque locis incultis producuntur, uvis requirentibus optimam culturam, folis calorem debitum, alioque labores. Educatus fum in Franconiâ, regione vino abundantiffima, ubi vinitorum plerorumque potus communiffimus aqua, vinum proprium vendentium rerum neceffariarum coëmendarum gratiâ, quia vites maximam requirunt curam & diligentiam per totam æftatem, quæ fi calida dat vinum melius quàm alias ac proin carius, quod mittitur in alias regiones vino carentes; parum eft quod fibi refervant vinitores recreationis gratiâ: frigore verò majali corrumpente palmites; vel in Junio flores uredine; vel grandine uvas ferè maturas (id quod sæpe accidit in locis montofis) tunc parum ipsis relinquitur fpei pro præfenti, coactis pro futuro colere vineas vitæ fufcultationis gratiâ, qui sæpe coguntur paupe-

pauperiem fugientes vendere unam, ut alteram colere possint vineam, vel aliunde mutuo accipere pecuniam, quam cum fœnore retribuere oportet tempore messis. Quid igitur consilii tempore annonæ aliquot annorum? quare testor vinitores plerumque pauperculos esse, aquæ non vini potatores quod pro alijs plantare solent; alij verò, quibus non crumena vacua, valentibus nimirum tempore annonæ colere vineas, ditiores evadunt mutuantes cumprimis sive commodantes pauperioribus suas pecunias &c. Quod autem hoc vini artificium utilissimum non solum sit pro regionibus vino carentibus, sed etiam pro illis, quæ vino abundant, ita probabo. Loca illa vinosa pleraque carent cervisia, quare divites vinum, pauperculi verò aquam bibere coguntur, vel potum illum, qui conficitur ex uvis expressis & aqua, quo sitim restingunt in æstate vinearum cultores, quia vinum illis interdictum vendendum coëmendarum rerum necessariarum gratia. Qui si scirent è pyris & pomis, quæ ibi habentur in abundantia passim in sylvis, & vilissimo pretio comparantur, ejusmodi conficere potum, utique possent se illo per integrum recreare annum, & vendere proprium nativum rerum necessariarum emendarum gratiâ; quo ignorato artificio contentos esse oportet aqua fontana &c. Forte quæres, utrum desit ejusmodi locis frumentum, è quo cervisiam conficere possint? Certe habetur ibi frumentum abundanter, sed non curant cervisiam incolæ, quorum pauperes etiam malunt bibere aquam

aquam limpida & claram, quam cervisiam instar urinæ equorum turbidam, & quidem rectè memores sine dubio proverbii Germanici: *Comede cocta, bibito limpida sive clara, & loquere vera, ut vivere possis.* Sufficiant igitur nunc dicta & demonstrata de possibilitate artificii vini è frumentorum fructuumque genere ubivis terrarum. &c.

PARAG. III.

Confectio spiritus ardentis è rebus vilioribus non ignotis, Rhenensi & Gallico similis, exiguo pretio comparabilis.

Hic paragraphus longâ non indiget demonstratione, quia ex prædictis facile intelligere licet, quæ hic in tertio dicuntur paragrapho verisimilia, de quibus omnino non dubitandum, ac proin ut vera acceptanda.

PARAG. IV.

Confectio sacchari (Indico similis occidentali) & tartari (Rhenensi similis) è melle non sumptuosa: ita ut pretium 1. lib. sacchari non excedat 8. vel 10. stuse-ros: Tartari verò lib. 1. non excedat pretium 2. stuse-rorum.

Melius naturam & proprietates rectè consideranti, facile hujus negotii apparebit possibilitas. Est enim magna inter saccharum & mel affinitas, uti apparet ex separatione principiorum utriusque

que, de qua nunc agere non est nostri instituti, sed saltem demonstrare possibilitatem artis. Saccharum est succus quidam dulcis & suavis repertus in canna, sive arundine, instar medullæ, ubi in regionibus calidioribus calore solis maturatum abscinditur, mola confringitur & exprimitur, mel li fusco colore suo haud dissimile: quod postea arte purificatur & clarificatur; clarificatumque advehitur inde in Europam. Ita etiam mel est succus quidam dulcis vegetabilis, attractus ab apibus è floribus arborum, aliorumque vegetabilium nascentium in pratis & campis, & congestus summa diligentia sustentationis gratia propriæ; referens plerumque saccharum rude & crudum, sive nondum præparatum, paululum tamen saccharo crudior & impurior, teste experientia. Rem ita sese habente, quid in arte, quæ nunc temporis ad supremum fere pervenit gradum, purgaret mel ab impuritatibus, saccharoque redderet simile? Nonne sæpe in officinis pharmacopæorum saccharum usurpatur loco mellis, & mel loco sacchari, in præparatione nimirum syruporum & conservarum; quia nulla alia eorum differentia, quam quod saccharum naturaliter sit melle paululum purius, & gratiore sapore præditum; cuius verò ingratitude saporis facile tollitur, ita ut in omnibus saccharo reddatur mel simile. Quod sine dubio artificium tandem aliquando innotescet mundo (adjuvantibus hisce meis scriptis) sacchari nimirum è melle confectio, ne opus sit amplius tantis comparare sumptibus.

Quod

Quod ad tartarum è melle conficiendum, non est dubitandum de ejus possibilitate, sicuti nec de confectiōe sacchari ex eodem; hoc tamen illo verisimilius videtur, quia utraque sunt dulcia, mel nimirum & saccharum; sed non item tartarus durus & acidus; quare possibilitatem demonstrabo paucis quibusdam similitudinibus sive exemplis, exordium faciens exemplo multi dulcis in principio ante sui fermentationem; quod decoctione inspissatur & ad succi spissi redigitur consistentiam, saccharo & melli similis sapore; qui reservatus in vasis terreis mundis, vel potius vitreis, dat ultro temporis progressu sal essentielle proprium adhærescens margini magnitudinis ovorum, ad instar sacchari candi rubri; relictis fecibus seorsim, cum residuo saccharo, quod propter nimiam limositatem cryсталlos producere nequivit; nihil suavitatis dulcedinis saccharo Indico cedens, in cannis nato, quæ dulcedo fermentatione alterabilis convertitur in tartarum acidum. Hoc exemplo datur nobis per naturam ansa possibilitatem artis melius considerare, dum saccharum conficitur è multo ablatione limositatis & aquositatis superflue. Id ipsum etiam apparet in passulis (uvīs calore solis exsiccatīs) in quibus saccharum granulatum reperitur, si relinquuntur per annum, simile nato in multo inspissato: Quare matres bonæ familias in regionibus vino abundantibus inspissare sæpe solent mustum ad mellaginem, quam per annum reservant & usurpant in cibis, & potibus. Id ipsum etiam fit cum cerasis pyrisque dulcibus
contu-

contusis, expressis & inspissatis ad mellaginem, quæ reservata aliquot annorum spatio dat saccharum quemadmodum mustum; cujus sæpè in defectu fortissimorum fictilium, poros penetrat fictilium infirmorum pars purior, sal nimirum essentialis, extrinsecè fictili adhærescens coagulatum & crySTALLISATUM, elegantissimum & albidissimum instar sacchari purissimi, quia purissima saltem pars penetrat terram porosam, relictis fecibus in olla. Hinc igitur apparet quodvis vegetabile dulce, dulcemque quemvis succum dare saltem sacchari instar dulcem, quæ dulcedo convertibilis in tartarum: Quid igitur dubitas de melle puriore succis illis expressis? An inferes, esse quidem verisimilem mellis conversionem in saccharum, quia idem accidit aliis etiam succis inspissatis dulcibus, saccharo dulcedine affinibus, sed non item ejus in tartarum conversionem, quia tartarus sal est acidum, saccharum verò dulce, non igitur ex unâ eademque radice proficisci possunt.

℞. Causa incredulitatis est cerebri stupiditas, quod si esset adeò porosum ut fæmellarum ollæ à saccharo penetratæ musti, sine dubio fides in illud inventura ingressum possibilitatis, & quidem in tanta copia, quanta fœminis exudat sacchari præter spem è fictilibus: adspice aures asininas oblongas quas tegere non vales, & judicium exiguum rerum naturalium: quid juvat cum ignominia contradicere veritati?

Nunc tibi dicam quomodò è dulcibus fiat tartarus acidus, non quidem tui gratia (qui tibi soli

h

sapis

sapis in tui aliorumque fraudem) sed illorum gratia qui discere non erubescunt. Considera mustum dulcissimum ab uvis expressum, salemque dulcissimum inde profectum spissationis beneficio, aquositate evaporatione, quâ non separata facta fermentatione, producit tartarus copiosissimus; cuius separationis causa non nisi fermentatio, congregans partes puriores & segregans partes crassiores. At instas quærendo, utrum hoc soli adscribendum fermentationi, quod dulcia producant tartarum; & quare non producat in aqua illa dulcificata saccharo & melle, hydromelle nimirum; in cujus doliis nunquam reperiuntur tartarus; Quare fieri non posse fermentatione aliqua vulgari concludis. Recte nunc instas: nec est vulgaris sive communis fermentatio illa, qua impetratur tartarus ille hydromellis, quia in illa operatione fieri nequit separatio tartari: quare etiam insalubres ejusmodi aquæ & ingratae & laxativæ quantumvis antiquæ, quia melli nihil adjicitur quod faciat illam separationem. Qui enim è melle tartarum creare nescit, vinum quoque ex illo producere nequit. Sed non licet nunc publicare secretum cujus beneficio illa perpetrantur, reservandum aliquantisper pro amicis, donec nimirum tempus (quo omnia mutantur) revelationis tandem aliquando approximaverit; intereaque tibi sufficiat possibilitatis demonstratio. Ego sane citius ad artem pervenissem olim, si quis tantum mihi dedisset lumen: Et quia nusquam tale quid legere vel audire licuit, facile conjecturari pote-

poteris, quantos sumptus, quantosque hujus rei gratia exantlaverim labores.

P A R A G. V.

Purificatio peculiaris tartari vulgaris impuri absque jacturâ aliquâ, & crystallisatio, sive reductio in crystallos majores; cujus purificati lib. j. non excedit pretium 6. stuferorum.

Artificium hoc consistit unicè in præcipitatione aliquâ conveniente, quâ simul & semel omnis separatur limositas à tartaro soluto; quare nihil vel parum perditur, ac proin facilè in crystallos majores convertitur tartarus.

P A R A G. VI.

Ablatio odoris & saporis ingrati mellei, quo ablato elicitur è melle spiritus ardens optimus mellis qualitates non sapiens, nec non hydromel vino naturali simile sapore & viribus, &c.

Hoc quoque secretum consistit in præcipitatione limositatis superflue, odorisque ingrati: ubi mel nanciscitur gratum & saporem & odorem, ità ut bonum inde & vinum & acetum conficiatur.

P A R A G. VII.

Confectio hydromellis optimi & clarissimi è passulis majoribus & minoribus, vinū referens Hispanicū opti-

num, æquo etiam optimum clarissimumque conficitur acetum.

Passulæ nonnisi sunt uvæ maturæ exsiccatae, quæ in Hispania aliisque regionibus calidioribus tempore justo abscinduntur, & exsiccantur super terram calentem, exsiccatae verò mittuntur in Germaniam aliasque regiones; quæ naturâ suâ & proprietate nihil sunt nisi succus in filiqua inspissatus uvarum, aquositas enim inter exsiccandum, reliquit in filiqua succum dulcem, seu saccharum sive essentiam uvarum; quibus amissa calore solis humiditas restitui potest per aquam aliam, ita ut vinum inde parari possit; id quod à multis probatum, qui passulis integris vel incisis aquam calidam affuderunt fermentationis gratiâ in dolio, ut vinum hac ratione impetrent Hispanicum: sed res ex animi sententia non successit; non enim vinum, sed liquorem aliquem dulcem impetrarunt; quia passulæ inter exsiccandum alienam adeptæ naturam, propter quam elargiri nequeunt tale vinum, quale recentes de se solent dare. Quare hæctenus nondum innotuit confectio vini Hispanici è passulis, similis nimirum confecti ex unis recentibus, quæ nunc inventa. A multis quidem creditur passulas aquæ affusione recuperare quod ipsis decessit in exsiccatione, ac proin possibilem esse vini ex iis confectionem viribus & sapore similis confecti ex uvis recentibus: Sed hoc non fit via illa vulgari, sed alia quadam, beneficio nimirum certæ præcipitationis, sive ablatione

tione saporis passularum, promotione fermentationis & separatione partium heterogenearum. Non enim peculiaris aliqua ars est conficere potum aliquem dulcem è passulis aquæ additione via illa cognita, vini veri & durabilis probam sustententem, qui statim facta fermentatione nondum clarificatus, paulatim acescit, id quod vinum Hispanicum verum (quantumvis citius acescat aliis) non facit aliquot annorum spatio durabile, si rite tractatur. Quare quia vina illa via vulgari confecta è passulis, durabilia non sunt (teste experientia) neglecta postea fuit illorum confectio, propter opinionem inde natam impossibilitatis; quæ tamen non passulis sed artifici imputanda culpa: si enim in exsiccatione nihil nisi insipida evaporat humiditas, relicta bonitate in passulis omni; quare impossibilis esset ex iis vini confectio humiditatis restitutione naturali similis? Sed obstat passularum peregrinus sapor in exsiccatione acquisitus quem auferre nemo potuit: qui verò id noverit, non solum poterit inde conficere Hispanicum, sed etiam Rhenense vinum. At quæres, quomodo possit Rhenense è passulis confici Hispanicis; quæ recentes non nisi dant vinum dulce? Responsio habetur in antecedentibus paragraphis, ubi demonstratur possibilitas vinorum diversorum generum conficiendorum è quavis materia dulci.

Sanctè affirmare ausim, non nunquam me è passulis illis vulgaribus & melle confecisse vina dulcia, quæ à plerisque pro Hispanicis bibita fuere. Nihil igitur amplius hac de re experientia confirmanda.

b 3

Di-

Dicam autem hoc coronidis loco, quod si sci-
 veris mellis auferre ingratum saporem & odorem,
 possis ubivis terrarum ubi mel est reperibile, vel
 pyra dulcia, conficere vinum Hispanicum opti-
 mum vel quodvis aliud forte, utpotè malvaticum,
 & illud à monte Petri Simonis nuncupatum, sine
 passulis nimirum; quā ubivis locorum materia
 illorum reperibilis. Dant etiam ejusmodi vina
 acetum album, clarum & acerrimum, & quidem
 præstantius Gallico & Rhenensi. Vina quoque
 ejusmodi confici possunt per totum annum, ita
 ut non sis ligatus ad certum quoddam anni tem-
 pus; id quod magnum emolumentum iis, qui quot-
 annis magnam faciunt vini jacturam.

P A R A G. VIII.

*Quomodo vina bona, bonaque aceta conficienda in
 iis locis, ubi uvæ crescunt in locis incultis acida.*

ESt etiam hoc secretum utilissimum: plantari
 quidem possunt uvæ in locis frigidioribus, sed
 maturitatem non acquirentes bonum vinum dare
 nequeunt uvæ immaturæ & austeræ, teste Germa-
 niâ, ubi sæpè tempore æstivali frigidior, in locis
 aliàs calidioribus, maturitatem non adeptæ vi-
 num dant uvæ tenue & austerum, quare etiam
 sæpè vinitores maximam patiuntur jacturam, ne-
 scientes vina sua vendere, transportationis indi-
 gna, relicta ipsis pro potu, vel anno meliori pro
 mixturâ vino fortiori admiscendâ venditionis gra-
 tiâ melioris, & quidem non sine magno sæpè vini-
 toris

toris incommodo : Si enim sequitur sterilis quoque annus , vinum venum austerum adjuvare nesciunt , etsi sequitur annus satis fertilis , uvas producens dulces , vina tamen illâ bonitate propriâ carere nequeunt venalia , quare austeris illis anno antecedente natis succurrere nesciunt bonitate , sibi vix sufficiente propriâ . Quare illa opus habent auxiliatore optimo , quem hætenus invenire nondum ; sæpe enim expertus ejusmodi vinorum multorum annorum spatio relictorum omnimodam corruptionem . Sæpe etiam accidit ut vinitores in messe sinistra meliores saltem eligant uvas , relictis in vite vilioribus , cum maximo suo incommodo ; qui si scirent uvarum immaturarum tollere austeritatem , sine dubio non ita eas abjecturi essent . Vinum enim austerum ab immaturis expressum uvis , corrigi faciliè potest & emendari ita ut pro optimo haberi possit , id quod scio per experientiam propriam , dum fieri optimum ex uvis immaturis & duris malleo contusis , Rhensi omnium judicio simili . Iudicent igitur alii de præstantiâ hujus secreti , cujus beneficio non solum in locis frigidissimis , ubi vinum omnino non ad maturitatem pervenire potest , sed etiam in calidioribus ob aëris quandoque inclementiam , ita potest arte corrigi & emendari , opem uvis ferendo immaturis , ut evadat optimum & præstantissimum , quo cognito innumeris ita succurri potest , ut postea vina sua arte correctâ eo melius vendere possint . Cæterum possunt quoque uvulæ immaturæ sponte nascentes in vineis incul-

tis ob Martis inclementiam, in vitibus relictis inutilibus aliàs, hujus artis beneficio ita corrigi & meliorari, ut vinum proferant optimum. Est igitur hoc si exercetur artificium optimum utilissimumque; non tamen omnibus & singulis indifferenter communicandum, quia publicatum tam hostibus quàm amicis prodesse potest: quare occultandum potius, quàm cum damno aliorum revelandum, donec Deo aliquando placuerit. Sufficiat igitur dixisse de possibilitate.

P A R A G. IX.

Item Preparatio potuum salubrium è ribibus, berberibus, moris, aliisque fructibus sylvestribus.

Hic se refert ad par. 2. & 8. idem enim artificium faciens ad uvarum immaturarum maturationem, huic quoque inservit negotio, estque unus idemque processus utrobique, unico excepto odore illo sylvestri fructuum sylvestrium corrigendo, in uvis deficiente, cujus causa illis præferuntur uvæ, quibus etiam illi præferuntur abundantiam ubivis locorum; qui etiam uvis citius faciliusque plantari possunt, quæ in vineis incultis propagari nequeunt. Se enim furculus aliquis longitudinis unius vel alterius spithamæ ribium vel berberum terræ inseritur in vere, fructus suos proferre potest illo ipso anno, in regionibus etiam frigidissimis, locisque incultis: locus tamen pinguior pinguiore etiam majoresque producit acinos & fructus.

P A-

P A R A G. X.

Correctio vinorum turbidorum, tenacium, rubescentium, mucidorum, acescentium.

Hic etsi paragraphus nullius esse momenti videatur, hoc tamen secreto vinificium carere nequit. patet enim sæpè numero integra dolia vinorum corrumpi, tenacitatem, rubedinem, mucorem contrahere & foetorem; suntne talia propterea effundenda? Minimè; esset enim maximum damnū, sed illis succurrendum medicamento quē admodum ægrotis hominibus. Si igitur tibi datur tale vinum, omne vitium præcipitare oportet, & intra paucos dies pristinam suam recuperabit bonitatem, colorem & claritatem. Acescens etiam, non tamen in acetum conversum, bonitatem pristinam recuperare potest adjutum nimirum debitis mediis: nimis autem acidum rectè convertitur in acetum sine damno, quo nemo carere potest.

P A R A G. XI.

Confectio aceti facilima in magnâ copiâ è quibusdam vegetabilibus eoque reperibilibus, optimi nimirum, clarissimi & durabilis, simili Gallico, &c.

Hoc est Secretum egregium, cujus beneficio ubi vis terrarum è vegetabilibus quibusdam acetum conficitur optimum & durabile, in magna copia sumptibus exiguis. Estque hoc secretum pro Emporiis illis magnis maritimis, ubi magna
exer-

exercetur mercatura, unde cum maximo lucro in alias deportari potest provincias.

P A R A G. XII.

Productio vinorum in locis frigidioribus, vina ob aërem frigidiorē alias non producentibus, (frigidissimis tamen omnium exceptis) optimorum, suavissimorum, dulcissimorum & durabilium, bonitate, claritate, dulcedine & durabilitate non cedentium natis in Germaniâ, Gallia, Italiâ & Hispaniâ.

HOc Secretum convenit cum 8. & 9. fere, sed hoc hic requiritur cumprimis, quod vitis radici adjuvandæ applicare oporteat medicinam nutritivam & confortativam, foecundativam & à frigore præservativam necessariam ad uvarum productionem; quæ etsi maturitatem non adipiscuntur, arte tamen possunt tam post, quàm in ipsa fermentatione perfici, ita ut vinum inde habeatur optimum & præstantissimum.

P A R A G. XIII.

Secretum aliquod, cujus beneficio vina facile transportantur à locis montosis remotis à fluminibus, aliisque vectiois commoditatibus destitutis, ita ut 10. cuculorum vectio vilioris sit pretii, quàm alias unius.

HIc varios offendit paragraphus tam doctos quàm indoctos secretorum ignaros, rem impossibilem judicantes, & non nisi somnia & figmenta,

gmenta. Quod veniens ad aures nostras fecit me pœnitere scriptorum meorum, quia varias molestias mihi multorumque creaveram contradictiones: confortatus verò iterum considerans hunc esse morem mundi hujus perversi & ignari, carpere soliti honestos, eorumque scientiam. Multi rem incredibilem judicarunt ob carentiam quadrigarum alatarum, equis non indigentium, se mutuo in incredulitate confirmantes, cæcorum more sese mutuo, manibus ducentes & impossibilitatem concludentes. Sed quæsdò quare judicas judicium adedò perversum; si enim unius alicujus secreti esses præ aliis particeps, non ita temerè judicaturus esses, sed potius incognita non contemnenda judicaturus. *Zoilorum enim mos est proprium querere honorem*, aliorum placita despicientium, qui si non essent rudes & inertes, parasitos agere non opus haberent & sycophantas aularum appendices versipelles, vafros omnia sua negotia versutè versantes, quorum vices non dolendi discere & carbones tractare erubescerentium. Sed ad propositum veritatis demonstrandæ gratia: Mustum recens ante sui fermentationem decoctum & inspissatum nihil perdit virium, præterquam humiditatem inspidam, teste experientiâ; cum tamen factâ fermentatione calorem sentiens privetur spiritu ardente, parte nimirum, præstantiore, relictis partibus insipidis & inutilibus, uti videre licet in destillatione vini. Sequitur igitur mustum recens sive recenter expressum, ante fermentationem sui, decoquendum esse ad mellis
con

consistentiam, sed non in ahenoviam tædiosam musto ingratum saporem conciliante, sed in vase aliquo peculiari secreto. Humiditate evaporatâ remanet pars 8. vel 10. specie sua mel referens, in qua tota omnisque delitescit virtus. Qui succus inspissatus & in angustiam redactus dolio inclusus transportari potest facilius in loca alia, quam partes illæ 10. non inspissatæ, quarum vectio sive transportatio non modò est longè carior, sed etiam sæpissimè suspecta falsificationis sive sophisticationis gratiâ ab aurigis faciendæ, vino aquam admiscensibus.

Succus ille inspissatus aliundè transportatus convertitur in vinum, si dissolvitur in sufficiente quantitate aquæ, quanta nimirum ipsi decessit in decoctione sive inspissatione, vel in minori quantitate, si fortius meliusque desideras vinum; & dissolutum in doliis reponitur ad fermentandum.

Nec solum unius speciei, sed diversarum vina confici possunt è musto inspissato, pro diversa nimirum aquæ admiscendæ quantitate, & quidem non sine magno lucro, ita ut non opus habeamus transportatione vinorum peregrinorum dulcium è Galliâ, Hispaniâ & Italiâ, tædiosâ & sumptuosâ.

N.B. Mustum non est inspissandum in aheno propter ingratitude odoris & saporis, quam inde contrahit, vel adustionem. Cæterum requiritur etiam peculiaris aliqua præcipitatio, cujus beneficio separatur flavedo & sapor in musti decoctione attractus clarificationis gratiâ: sine quibus secretis duobus, secreta nimirum decoctione, &

ne, & præcipitatione five clarificatione fermentationis tempore bonum vinum fieri nequit. Qui igitur noverit illa, intra paucos annos magnas divitias comparare sibi poterit confectione vinorum diversorum generum, ignarum verò abstineat ab hoc vinificio. Poteris ante periculum facere in ahenno minoris probæ mustum inspissando, & reipsâ experire, nihil vinum decedere musto, relicto inspissato in fundo vasis atque huic admiscere de novo sufficientem aquæ quantitatem dissolutionis gratiâ, & recipies mustum primi musti dulcedine præditum, excepto sapore attracto ex ahenno, quæ dissolutio facta fermentatione dat quidem vinum sed ingratum flavedinis causâ & saporis ex ahenno contracti. Sed si moveris prædicta illa duo secreta, sine dubio conficies è musto inspissato vina præstantissima.

P A R A G. XIV.

Preparatio facilima æris viridis è cupro vetere, cujus libra pretium non excedit 6. stuferos.

HOc fane est optimum secretum quo via quadam facilima non tædiosa nec sumptuosa æs viride conficitur in magna copia, pictoribus & colocatoribus utilissimum, quo quis honestè familiam propriam alere valet

P A R A G. XV.

*Destillatio nova & inaudita aceti in copiâ maximâ,
cujus*

cujus due amphoræ non excedunt pretium Imperialis dimidii, cum quo multa præstari possunt, cum primis autem crystallisatio æris viridis, cujus lib. j. non excedit pretium Imperialis dimidii.

Hic destillandi modus prorsus fuit incognitus hætenus, ac proin dignus, quod ejus hic fiat mentio, quia nemo carere potest aceto destillato in operationibus Chymicis, propterea quia ipsius beneficio purgantur & clarificantur colores ita ut majore pretio venum eant, qua ratione quis honeste familiam alere potest. Quod aliàs fieri nequit in destillatione aceti in vasis vitreis tædiosa & sumptuosa.

PARAG. XVI.

Destillatione Spiritus urinae fortissimi facillima, celerissima, non sumptuosa nec tædiosa, ubi 20. vel 30. libræ confici possunt pro Imperiali, cujus beneficio multa præstantur in Medicinâ, Alchymia & mechanicis, cum primis verò ejus cum ipso è cupro conficitur vitriolum elegantissimum ceruleum, præstantissimum in Medicinâ & Alchymia: cum quo argentum adeo redditur fusile, ita ut ejus beneficio vasa vitrea (utpotè pocula, patine, disci aliaque) tam internè quàm externe argento obduci queant: ita ut argentea appareant.

IN tractatu 2. Furn. Phil. mentionem feci copiosam de destillatione hujus spiritus, ejusque dedi modos varios; sed hujusmodi, de quo hîc agitur, feci mentionem nullam; quia hæc destillatio nul-

lam

Iam habet affinitatem cum omnibus aliis peragendis per instrumenta, terrea, vitrea & metallica, sed solummodo per lignea absque ullo igne; ita ut 100. libræ non unam expostulent lib. carbonum: ubi non solum 20. 30. sed etiam 100. libræ pro uno Imperiali confici possunt: quæ revera destillatio artificiosa. NB. Eadem ferè ratione peragitur destillatio aceti. Quod autem dixerim in appendice de 20. vel 30. libris conficiendis pro uno imperiali, feci propterea quia verisimilius, quàm si dixissem 100. Et quia ignaris pretium illud 20. vel 30. librarum verisimile non videtur, palam dico nunc pretium 100. libr. non excedere Imperialem unum; capiat igitur qui velit, mihi siquidem perinde, siue credas, siue non, quia indubitanter verum. Etsi præstantissimus hic spiritus in variis operationibus Chymicis propter medicos tamen propriè usus ipsum saltem communicare volui: Si enim in maxima copia facile, sine sumptibus & laboribus paratur, liberaliter etiam usurpari potest in Medicina, cum primis verò in balneis humidis & siccis, quorum beneficio multi gravissimi, aliasque incurabiles, morbi sæpe curantur feliciter. Hic enim spiritus mirabilia & incredibilia præstat; ita ut ipsum sequantur honores & opes. Hinc igitur apparet, hunc non contemnendum paragraphum, pro more Zoilorum. Potuisssem plura addere de viribus & virtutibus ejus, sed tempus nunc non patitur.

PARAG.

P A R G. XVII.

Destillatio spiritus salis facilima non sumptuosa, cujus lib. j. 6. inferiorū pretio venalis esse potest, utilissimi in Medicina, Alchymia aliisque artibus mechanicis, cū primis vero præstantissimi ad sequentia perpetranda.

IN Primâ Parte fornacum nostrarum philosophicarum dedi modum facilimum spiritum salis distillandi in copiâ : Sed hic paragraphus agit de alia aliqua peculiari destillatione, quam divulgare nolui ; Spiritu verò salis necessario requisito ad varias egregias operationes (vulgo incognitas) operæ pretium judicavi ejus deprædicare laudes. Apponam igitur saltem nunc temporis aliquot ejus usus Chymicos brevitati studens, reservans reliquos in alium locum aliudve tempus.

P A R A G. XVIII.

Separatio auri ab argento illeſis ornamentis: item Solutio & separatio auri argentum & cuprum continentis, auriſque præcipitatio ex aquâ, illa aquâ, ita ut ad eorūdem uſus venire iterum poſſit: quâ de cauſâ hæc omnium ſeparationum viâ humida perficiendarum, præſtantiffimâ, aurum redigens ad ſupremum gradum.

NON latet Chymicos auri ſeparatio ab argento deaurato per aq. reg. nec non auri ſolutio & ſeparatio continentis cuprum & argentum : Sed rarè exercetur ob ſequentes rationes, quia nimirum auri illa ſeparatio ab argento deaurato
(argen-

(argento nimirum auro non obducto crasso modo) non refarcit sumptus expensos, propter sumptus & labores requisitos ad aq. regiae confectio- nem: Spiritus verò salis hac ratione confectus caret sumptibus. Secundo etsi aurum dissolvitur in aq. reg. difficulter tamen iterum separatur: nonnulli aurum solutum in A. R. præcipitarunt illud cum lixivio salis tartari, præcipitatum edulcora- runt, & cum borraee reduxerunt, & quia hæc calx ignis calorem sentiens accenditur cum maxi- mo tonitru, miscuerunt ipsam cum sulphure com- muni, mixtaque calcinarunt tonationis & accen- sionis auferendæ gratiâ, antequam nimirum illam cum borraee reduxerunt.

Qui labor maximam requirit diligentiam, in- gentes labores, & sumptus non exiguos, si nolis auri aliquam facere jacturam, quare non opti- mus modus. Alii destillationis beneficio aq. reg. ab auro soluto separavêre, sed præter labores & foetores, nec-non vitrorum periculum experti auri jacturam, quam perpeffi ab aq. reg. Quare nec hic separationis modus pro bono habendus. Nonnulli aurum solutum præcipitarunt ex aq. reg. cum solutione vitrioli & aluminis in pulve- rem nigrum, quem in fusione mixtum reperêre cum ferro & cupro, attractis è vitriolo: quare hic quoque inutilis separationis modus. In no- stra verò separatione talia non habentur obsta- cula, auro enim soluto in salis spiritu statim adjicitur res aliqua præcipitans, solutioque in a- heno cupreo (ubi nullum periculum fractionis

c

vaso-

vasorum) collocatur super ignem, coctionis gratia quod dum fit separatur aurum & præcipitatur elegantissimum; relicto cupro in spiritu salis, quem ab auro (edulcorando, postea exsiccando & fundendo) decantare oportet & ad usus suos reservare. Qua ratione omnia facile absque jactura, sineque sumptibus peraguntur. Quæ omnium sane separationum humidarum præstantissima & utilissima auri cuprum continentis & argentum. De qua re plus in Parte Quarta fornacum.

P A R A G. XIX

Separatio auri ex argillâ, arenâ, silicibus aliisque mineris, flammeum, spongiosum & leve, quod alias separari nequit neque lotionis beneficio, nec cum Mercurio, nec fusionis ope; viâ nimirum quadam facili elixationis, non sine magno lucro. &c.

Hic paragraphus agit de aliquo labore peragendo cum salis spiritu; quo quis ubivis terrarum, ubi montes, saxa sive lapides, arena & argilla, facili negotio victum & amictum acquirere potest honestum & quidem abundanter. Ubivis enim terrarum argilla reperitur, arena & silices, auro quodam subtili prædita, invisibili nimirum in argilla & arena, conspicuo verò interdum in silicibus & saxis quando franguntur, quæ si nimis dura, oportet illa probe candefacta in aq. frigida extinguere, ut fatiscant, & in pulverem abeant contrita; qua ratione aurum in iis manifestatur magis. Reperiuntur quandoque montes integri referti ejusmodi lapidibus auro tali spiritali sive subtili præditis, adeo nimirum subtili & levi, raroque

roque ut sumptus fusionis refarcire nequeat. Hac autem ratione facile elicitur cum salis spiritu, ita ut quis privatim honeste & abundantur acquirere possit, quæ pertinent ad vitæ sustentationem. Oportet autem horum lapidum habere cognitionem, quorum omnium facillime cognoscuntur filices, quibus candefactis, in aqua extinctis & fractis, si aurum in iis, apparet illud ubique in omnibus & singulis particulis colore splendente flavo & rubro; qui si conteritur in pulverem, rubro apparet ille colore, quo non fuerunt præditi filices antequam in igne candefiebant. Continent autem ejusmodi lapides etiam ferrum, quod tamen huic negotio nullum infert damnum, quia solum aurum præcipitatur è salis spiritu, relicto ferro in aqua. Est labor hic egregius & facilis, quem etiam in magna materiæ quantitate exercere licet cum maximo lucro, ita ut hac ratione aliquot mille hominum victum & amictum suum acquirere possint absque ulla aliqua jactura proximi. Consistit autem hoc secretum in duobus; in copiosa nimirum facillimaque spiritus salis præparatione, debitaque præcipitatione.

P A R A G. XX.

Nova & inaudita proba mineralium sylvestrium & contumacium, omnium nimirum & singulorum, quæ illorum tenor reperitur, id quod alias via illa vulgari fieri nequit: Estque hoc cum primis secretum pro ijs locis, ubi sunt abundantes minere. Sape enim reperitur auri minera

ra pertinax, quæ si examinata nihil dat, inculta relinquitur &c. Nonnunquam etiam reperiuntur alia, ubi non reperiuntur metallorum minere, variorum generum, talcum album & rubrum &c. quæ vulgari ratione probata, parum vel nihil dant, auro tamen sæpe & argento abundantia occultis in ipsis, quæ cum lucro ratione alia separari possunt.

Hæc proba longè aliter se habet quàm vulgaris illa tegularum nimirum & cupellarum, cum primis destinata sylvestribus illis & pertinacibus mineralibus, plumbo non miscibilibus; quæ si plumbo non miscentur, quomodo tenorem illorum scire licet. Est igitur hoc secretum utilissimū & præstantissimum pro iis cum primis qui fortunam suam quærunt in montibus, in terra, mineris & lapidibus. Hac enim ratione tenor illorū etsi admodum sit exiguis, facile est reperibilis, quo cognito, scire quoque licet utrum cum lucro vel damno talia tractari possint utpote argilla, arena, lapides, saxa &c. Consistit autem hoc secretum potissimum in conjunctione Saturni: impossibile enim invenire tenorem mineralium aliorumque fossilium, si misceri nequeunt cum Saturno, quorum multa auro sæpè abundantia, quia nullam cum plumbo habent affinitatem, inculta relinquuntur ceu lapides inutiles. Quæ si beneficio medii uniuntur cum plumbo recte, non minus dant tenorem, quam mineralia illa mitiora, non absque fructu: quare hoc Secretum pro fundamento Alchymicæ habendum.

P A-

P A R A G. XXI.

Via nova compendiosa & inaudita, qua mineralia celeriter, in magna copia funduntur non sine fructu magno. Vbi unius diei spatium, beneficio furni alicujus peculiaris, abstractionis via, plus funditur, quam via illa vulgari 8. dierum spatium; qua ratione non modo parci-tur sumptibus, sed etiam lucrari licet plus quam alias.

Hæc fusionis via nondum innotuit, qua in magna funduntur copia metalla, sed sine dubio aliquando publicabitur, quia vulgari illi longe præferenda. Consistit autem hoc secretum in hoc, quod nimirum peragatur absque follibus, sed certis & peculiaribus ventilibus æque fortiter ac folles carbones afflantibus. Constat enim Mineralium tractatoribus, quanti quotannis sumptus impendendi in folles molasque tollentes illos. Cæterum sæpè oportet mineralia & carbones in valles aquarum gratiâ transportare, sine quibus folles gubernari nequeunt, qui sanè labor tædiosus & sumptuosus. Præterea hoc hîc quoque commodi, quod in hac fundendi ratione erigere liceat furnos quantitatis pro lubitu maximæ; id quod ibi non licet: quia majores fornaces majores requirunt folles, & majorem aquæ quantitatem ac proin majores etiam sive ampliores molas; sed non ubivis locorum tanta commoditas. In hac nostrâ nova liquefaciendi ratione non indigemus follibus, nec molis, quantumvis furnos erigere liceat maximos, quò enim furni majores,

ed major quantitas in illis fundi potest. Quare non dubito quin hæc sit omnium fundendi ratio nobilissima, utilissima & præstantissima. Utrum autem omnia & singula in hoc liquefieri possint furno mineralia id ipsum ignoro, feci enim saltem periculum in plumbi minera; non autem in reliquis, ob minerarum, locique defectum furno erigendo sufficientis. Sed spero me brevi victurum in loco commodiore, ubi carbonēs & minere mihi deesse non possunt, quo periculum facere possim in igne & mineris.

P A R A G. XXII.

Modus melior fusæ & liquefactæ, separare. Separatio argenti à plumbo melior.

Hoc secretum nihil est, nisi peculiaris aliqua separatio plumbi ab argento in plumbo contento. Sicuti enim ubique in officinis plumbum argento præditum separatur in foco vi sufflationis in lythargyrium conversum: eadem etiam ferè ratione fit hæc nostra separatio: ubi plumbum redigitur in lythargyrium, non autem vi sufflationis, sed beneficio furni alicujus, quare hæc vulgari illâ præstantior. Atque hæc intelligenda de separatione, quæ fit in quantitate maxima, sed est & alia separatio, quæ exercetur in separatione metallorum minoris ponderis centenarij scilicet quæ non fit cupellarum vulgarium beneficio è cineribus confectarum; sed crucibulorum, quorum 4.

6, vel

6. vel 8. simul collocantur in furnello aliquo inter carbones, nimirum immediate, non sub tegulâ, qua ratione plures in uno conficiuntur probæ, quàm sub tegula cupellarum beneficio in 8. diebus; quia hâc ratione, brevi unâque vice peragitur separatio in uno vase; in via verò vulgari mineralia oportet (si sylvestria sive pertinacia) prius torrere, coquere postea in crucibulo cum certâ additione aliqua in furno ventoso, vel aliâs coram follibus; deinde cocta in testâ sub tegula convertere in scorias, tandem scorias cupellare. Qui labores quatuor, *Tostio*, *decoctio*, *scoriatio* & *cupellatio* vix 3. vel 4. horarum spatio perfici queunt: in hac verò separatione mineralia sive mitia sint sive sylvestria, non torrentur, non decoquuntur, sed omnia & singula simul, unoque perficiuntur labore; vel $\frac{1}{2}$ horæ spatio, in uno crucibulo.

Quæ revera Proba est præstantissima & utilissima sine qua vix tantam metallorum cognitionem affecutus fuisssem. Facile enim conjecturare licet, quantum requiratur laboris, quantumque temporis (nihil dicam de carbonibus) in qualibet Proba si peculiaris ignis in suo proprio furno, pro unaquaque proba in specie accendendus separationum gratiâ nimirum diversarum; quæ omnes & singulæ uno igne unoque furno peraguntur hac nova nimirum separationis via. Estque hæc celeris metallorum separatio pro studiosis illis naturæ indagatoribus, qui multitudine aliorum negotiorum, vulgarem illam exercere nequeunt;

nec-non pro mineralium fossoribus & tractatoribus variorum & plurimorum; item pro Chymicis in auro & argento laborantibus probaturis operis sui bonitatem. Nec autem solum in minori quantitate, sed etiam in maiore exerceri potest hæc secreta separatio; eadem enim facilitate 10. & 20. libræ probari possunt, quam una vel altera uncia: sed quia in maiori majus plumbi requiritur pondus, majora quoque requiruntur crucibula. Non autem in hac nova separatione tanta requiritur plumbi quantitas, quanta in vulgari illa. Si enim dupla vel tripla quantitas plumbi adjicitur ad unam metalli sive mineræ alicujus etsi cuprum (requirens alias 16. vel 18. plumbi partes) æque bene rectèque purgatur. Præterea nec plumbum nec cuprum hac amittitur ratione, nec è cupella quam porosam in vulgari illa intrare solet eliquandum iterum; quia in hac facile iterum separatur à plumbo cuprum igne nimirum parvo.

Quare non exiguum est secretum Chymicum januam multorum aliorum aperiens. At ais, multa quidem promittis, sed pauca præstas; multorum quidem facis Secretorum mentionem, sed nihil doces; quis unquam quæso talia ingenii sui acumine invenire poterit; &c. Non est nostri propositi offam præmansam offerre tibi, quare quære & labora indefinenter, sicuti feci ego, feceruntque alii, tu qui novitatis avidus. Nemo fuit qui me docuerit præter exercitationem sive usum & fortunam, secundum proverbium: *Usus facit*

facit artificem , & fabricando fimus fabri. Si tantam habuiffem ego, quantam hic tibi dedi, manu-ductionem , fine dubio minoribus fumptibus & laboribus ad majora perveniffem. America mundi Quartâ Parte vaffiffima explorata à Chriftophoro Columbo & quidem non fine magnis curis & laboribus , quantam quæfo poftea habuerunt alii prærogativam minori cum periculo & labore deportare inde thefauros ? Nonne laude dignus ille ? inventor nimirum terræ locupletiffimæ , etfi non omnibus & fingulis digito monftraverit ? Nonne fecuti alii illius manu-ductionem, indeque per Oceanum vaffiffimum ampliffimas deportarunt divitias ? quid ni etiam hujus fecreti gratiâ aliquos exantlares labores , cujus beneficio aurum & argentum comparari poteft absque periculo navigationis ? At infers cum vulpecula ; *Terrent me vefigia*, vidi multos oleum & operam in Alchymia perdentes , domos & fundos confumentes fuos. *℞.* Fateor equidem , at *culpa non Artis eft fed Artificis*. Non autem dubito quod hæc mea fcripta totam illuftrabunt Alchimiam, multos ab erroribus revocatura. Cæterum fcito effe & alium Saturnum, cum quo præftantur mirabilia in Alchymia (ubi non ufurpatur vulgaris ille) illum videlicet , quem Paracelfus tantopere deprædicat in cœlo fuo Philofophico. In hac autem feparatione ufurpatur plumbum illud vulgi omnibus notum , non inferius illo Philofophorum fratre fuo , quod lotum & fpiritualifatum conclave regium non minus intrare audet feudi accipiendi gratiâ.

P A R A G. XXIII.

Quomodo mineralia in defectu carbonum ligneorū, fundenda beneficio carbonum fossilium, viâ quâdam facillimâ & utilissimâ.

Nec hic follibus peragitur labor, sed flamma ignis carbonum vel ligneorum vel fossilium, occupante mineralia ita ac si essent crucibulo circumdata. Est autem hic modus saltem pro mollibus facilèque fusilibus metallis, ubi non tanta, sicuti ibi, fit mineralium jactura.

P A R A G. XXIV.

Fixatio mineralium sulphureorum, arsenicalium, Antimonialium, Koboltorum, aliorumque volatiliū venenatorum, quæ aliàs ob nimiam volatilitatem in igne retineri nec fundi possunt, beneficio nimirum furni alicujus cementatorij, seu crate præditi, ut aurum postea inde & argentum eo melius haberi possit.

Non ignoratur à mineralium fossoribus reperiri nonnumquam mineralia immatura auro & argento carentia, quæ aëri aliquantisper exposita, postea probata aurum dant & argentū tam in majori quam minori proba; sicuti sunt wismuthum, koboltum, auripigmentum, aliaque antimonialia & arsenicalia. Causante igitur hanc maturationem aëre (stimulante salē nimirum mineraliū acti-
vum & maturativū) quidni etiā arte mineralia ta-
lia

lia per ejusmodi salia fixantia perficerentur & maturarentur? Certe fieri potest per artem & naturam, etsi ruditate ingenij non capiatur. Quid igitur consilij? Est-ne secretum incredulis ignaris revelandum? minime, quærant illi etiam sicuti alij, illud inventuri à Deo prædestinati, alias non, etsi plus satis hac de re informarentur. Sed non, te lateat, aurum & argentum eductum facta maturatione ex illis immaturis mineralibus, non latuisse in illis corporaliter, alias enim separari potuissent artificiosa illa separatione, sed spiritualiter, instar infantis in materno utero multis involucris circumdati. Sicuti Paracelsus ejusmodi mineralia nominat *sulphura embryonaria*, nihilo præter maturationem carentia, qua privantur nimis tempestive è mineris eruta à fossoribus. Qua autem fixentur ratione, id non est hujus loci docere: hoc tamen dicam, quodvis sulphur volatile immaturum, nullam habere cum auro fixo corporali affinitatem, ac proin vix ac ne vix quidem cum ipso miscibile; uti apparet ex separatione metallorum fusionis beneficio, ubi aliquot metalla simul fusa five colliquata, fixa nimirum & non fixa, in adjectione sulphuris communis, quod mixtum cum non fixis sibi proximis convertit illa in scorias; fixa verò scil. aurum & argentum, (cumprimis verò aurum) nolunt misceri cum illo, illud respicientia, seque naturaliter separant ab illa mixtura, fundum petentia in regulum conversa, aurum nimirum cumprimis, quod ab omni forde purgatum, inquinari respuit impuritatibus denuo ob-

anti-

antipathiam quæ est inter sulphur fixum & non fixum. NB. Sulphur autem commune fixatum facilius miscetur cum auro quàm cum cæteris metallis imperfectis ; id quod admirabile in oculis ignarorum , in quo magnum latet secretum consideratu dignum. Figuntur quoque mineralia arsenicalia & Kobolta , ita ut postea cum argento unita permaneant. Auripigmentum verò & antimonium participant de utraque natura , aurea nimirum & argentea, in qua ex parte fixari possunt. Oportet autem confiteri me, hunc admodum esse periculosum laborem, quare cautè tractandus, & quidem non nisi in furno nostro quarto. Me quod attinet testor mihi nunquam nocuisse furnos arsenicales , qui nunquam alio usus præservativo , quam quod nunquam ejusmodi labores accesserim stomacho jejuno ; quare accessurus labores illos comedat prius frustum panis cum butyro , bibatque haustum absinthitis, vitetque pro possibilitate fumum.

P A R A G. XXV.

Fructuosa quedam separatio auri & argenti flammæ, spongiosi & rari, ex arenâ, argillâ, silicibus &c.

Diximus supra in Par. 19. de auro tali , quod neque, ablutionis beneficio possit separari ab arena, neque vi amalgamationis , quia levius arenâ in angustiam redigi nequit seorsim, possit autem separari cum fructu vi elixationis cum salis spiritu : Hic autem dicitur, quod etiam separari possit fu-

fit fusionis beneficio, id quod multis incredibile videbitur propter paucissimam auri quantitatem arenæ copiosissimæ mixtam, quomodo nimirum exigua auri quantitas à maxima arenæ vel argillæ separari possit cum fructu. Quibus responsum volo, quod non possit fluxus vel additionis alicujus (quantumvis vilissimæ) beneficio separari cum fructu vi liquefactionis, quia aurum eliquatum sumptus expensos resarcire nequit; oportet igitur ut fiat alia ratione. Sunt nonnulla metalla viliora, quæ arte destruenda, & perficienda, additionem arenæ vel filicis requirunt, sine quibus illorum destructio & perfectio fieri nequit, quorum loco si adjiciuntur ejusmodi filices & arenulæ, tunc illorum aurum, quod alias eliquari nequit, una producit in lucem cum illo quod elargiuntur metalla destructa & meliorata, & quidem cum meliori fructu.

P A R A G. XXVI.

Eliquatio quedam fructuosissima secretissima auri invisibiliter contenti in metallis vilioribus, mineralibusque quod alias via illa vulgari fieri nequit.

Hic Parag. tractat de eodem negotio, de quo in antecedente §. Estque hic labor non nisi destructio viliorum metallorum, utpote Saturni, Jovis, Martis & Veneris, & in esse quoddam terreum reductio, vitro simile sive scorix, qua destructione, & reductione maturantur metalla vi
ignis

ignis partimque purgantur additionis beneficio, ita ut postea suum aurum & argentum dare possint in separatione, quod aliàs dare non potuissent,

P A R A G. XXVII.

Separatio quadam celerrima, nec sumptuosa auri & argenti eliquati, fusionis beneficio, ita ut per unum hominem, uno die, in uno furno, aliquot centenarii separari possint, & quidem minoribus sumptibus & laboribus, quam per aq. fort. vel camenta.

Hic sanè labor est egregius, celerrimus & utilissimus (quia fit absque aq. forti) quo aurum separatur ab argento, nemo est inter expertos qui ignoret tædia separationis aquæ fortis beneficio instituendæ; id quod hac facillime & celerrime perpetratur via, ut sequitur nimirum: Confringitur argentum & redigitur in frustula, quibus repletur crucibulum, adjecto simul fluxu separatorio; argento fuso præcipitatur aurum in argento cum certa quadam re præcipitante in regulum, quo facto una omnia effunduntur in conum; quibus refrigeratis, percussione mallei separatur regulus è massa reliqua, argento non privatus omni, continens ad unam auri 2. 3. partes argenti, quæ facta cupellatione separare oportet per aq. fortem. Atque hac ratione aurum contentum in 100 marcis (sive 50. libris) argenti, redigitur in 2. vel 3. quæ postea separantur per aq. fortem. Ubi non opus 100 illas marcas primò crematione purgare, gra-

re, granulare, & granulatas singulas separare per aq. fortem; habemus autem opus aqua forti saltem ad paucas aliquot marcas; ubi egregiè parcitur sumptibus impendendis aq. forti copiosissimæ coëmendæ, nec-non vitris periculo fractionis obnoxiiis; nec-non laboribus. Secundò separari quoque potest hac ratione ingens argenti deaurati quantitas unius diei spatio, & quidem exiguis & laboribus & sumptibus, quod per aq. fort. fieri nequit. Noli autem opinari hunc esse illum de quo scribit modò Lazarus Erker, quia magna utriusque differentia. Etsi enim illa separationis via ab Erkerò tradita non sit contemnenda, tædiosa tamen & sumptuosa quodammodo; nostra verò minime.

P A R A G. XXVIII.

Reductio auri laborati, utpote catenarum, annulorum &c. ad supremum gradum celerrima; nec-non separatio auri facillima ab argento deaurato, ita ut facilius hac ratione separentur 100 marca, quam viâ vulgari 20. ubi & sumptibus, & laboribus, nec-non tempori parcitur egregiè.

Fit hic mentio alterius cujusdam separationis, nullam omnino affinitatem habentis cum antecedente, respicientis saltem aurum via quadam facillima separandum ab argento & cupro, & ad supremum reducendum gradum. Qui etiam labor est utilissimus & facillimus, quia non perficitur per quartam, cæmenta & antimonium, sed per fluxum

fluxum aliquem peculiarem adjiciendum metallo fundendo, quo fuso congregat ille fluxus argentum, cuprum & alia, & in scoriam convertit, quæ postea effusa percussione separantur, auferendo aurum purum putum ab additione separatum: postea etiam separatur additio fluxus, ab additione auri præcipitatione, ita ut primò solummodo præcipitetur argentum (si placet) è fluxu, postea etiam cuprum, vel ut separetur solummodo argentum, relicto cupro in fluxu. Hac ratione unius horæ spatio separantur aurum, argentum & cuprum, & quidem singula seorsim, quod aliàs vix unius diei spatio fieri potest: Hoc revera secretum separationis excellentissimum.

P A R A G. XXIX.

Separatio argenti in majori copia, è quovis plumbo, quam cupellarum proba.

Lectis his verbis sine dubio exorta disputatio inter Chymicos & separatores, de hujus rei possibilitate; quibus responsum est in parte 4. fornacum nostrarum; ubi etiam agitur de probatione Metallorum, ubi demonstratum cupellarum probam non esse sufficientem ad omnimodam argenti separationem à plumbo, ad quam lectorem relegatum volo. Quod autem in quovis plumbo contineatur magna quantitas argenti, testis sum ego qui multoties feci periculum hujus separationis. Sanctèque protestor curam omnibus Chymicis

micis probis. Saturnum non esse nisi argentum
impurum & immaturum; qui igitur illud purga-
re & maturare noverit, sine dubio singulate quid
habebit. Ego quidem multa tentavi, visa possi-
bilitate, sed ad finem pervenire non potui opta-
tum, quia nondum habere potui congrua vasa,
retinentia Saturnum cum sapone suo, tempore illi
labori destinato: id quod minoribus, crucibulis
nimirum, etiamnum præstare possum collocando
unum in altero, ita ut materia penetrans primum
retineatur à secundo vel tertio, sed non cum com-
modo. Tempus igitur misericordiarum expectan-
dum, donec Deus aliquando monstraverit mate-
riam, è qua talia conficiantur vasa, quæ alterum se-
nis Saturni crus, quo evadere solet, decurtare
(abbreviare) possint, ut præter voluntatem tem-
pus debitum maturationis & purificationis com-
moretur.

P A R A G. XXX.

Eliquatio auri boni è quovis ferro vetere, quod etsi non fiat cum ingente lucro, sufficit tamen iis qui paucis contenti sunt.

Ferrum naturæ particeps auræ non solum te-
stantur Pgilosophi, sed etiam mineralium fos-
sores tam veteres quàm moderni: Non autē dix-
erim omne esse unius ejusdemque bonitatis ferrum,
quía semper unum altero purius magisque aureum,
quare magna ferri differentia. Nonnunquam aded
auro dives, ut in effossa minera quandoque (an-
d   tequam

tequam eliquatur ferrum) reperiantur granula, venulæ vel lapilli auri puri puti, teste Joanne Matthesio in sua Sarepta unà cum Philosophis, dicente se in diversis lapidibus (ferri mineris) allatis è mineris montis, qui dicitur *Fichtelberg*, nec-non è mineris Stiriaë, vidisse aurum purum putum instar venularum. Paracelsus etiam maximoperè deprædicat ferri mineras Stiriaë & Carinthiaë, earumque divitias, & quidē sine dubio non propter ferrum & chalybem, sed propter occultum in iis aurum copiosum, fossoribus incognitum. Econtra ferrum Suecicum, nec-non Germanicū nonnunquam auro destitutū, id quod sæpius probavi. Quarè indagaturus, circūspectus esto, siue cautus in electione ferri.

Fit autem hæc eliquatio cum Antimonio, quod etiam plerumque secum habet aurum (unum tamē altero plus minus) Hungaricum & Transylvanicum nec-non Cranachicum sunt optima; cætera verò parum possident. Potest autem eliquari aurum, quamvis modicum in ferro & Antimonio, sed non cum tanto lucro, ac si major ejus quantitas inesset iis. At interrogas re ita sese habente, quare non separatur ex iis à fossoribus? *R.* Fossoribus ignorant hanc separationem, ex usu & consuetudine saltē laborantes ceu mercenarii absque ullā aliqua consideratione. Ingeniosissimus ille Lazarus Ercker ipsemet etiam confitetur, ferri sæpè mineram multum possidere argenti, quod ignoranter à fossoribus malleo subjicitur; qui etiam argenti docet è ferro separationem, sed auri nullam facit mentionē: quam fortè ignoravit. *nemo enim omni-*
sciens

sciens esse potest. Qui (fossiores) etsi scirent aurum inesse prædictis mineris, quæritur utrum ibi locorum detur commoditas separandi illud cū lucro & cōmodo. Facile autem crediderim, si iis innotesceret auri separatio ab Antimonio, eos illam non intermissuros, sed potius aurum separaturos, quam in Antimonio relictum pro vili pretio vendituros. Non ignorant quidem aurum latere in Antimonio, nec etiam ejus separationem, sed cum damno. Quid quæso lucri ex separatione auri pretium superante? Quare potius aurum cum Antimonio vendunt quam separant. Ignorant enim fossiores separationem illam antimoniam, per quam non solum conservatur aurum sed ipsum etiam Antimonium; & separaturi illud, facturi cum copiosa plumbi additione, beneficio cupellationis essent, & quidem cum jactura & plumbi & antimonii. Hac autem ratione non peragitur hæc nostra separatio, sed aurum separatur è ferro & antimonio colliquatis, absque additione alicujus rei peregrinæ (corruptentis ferrum vel antimonium) ita ut facta auri separatione, ferrum denuò & antimonium usurpari possint, ita ut nihil pereat, nisi quod evaporat in separatione, vel involuntariè projicitur. Atq; hac & non alia aurum separatur à ferro & antimonio cū fructu. Non autem solum hæc separatio versatur circa ferrum & antimonium auro prædita, sed etiam circa alia; utpotè ad separandum aurum è nonnullis marcasitis, lapide calaminari, aliisque feris & contumacibus mineralibus, in quibus delitescit admodum spirituale & rarum, ac proinde cū comodo inseparabile vulgaris separationis beneficio,

& quidem cum magno lucro, absque jactura antimonii. Dum nimirum ejusmodi mineralia colliquantur cum antimonio (etsi auro carente) & aurum inde per ♂ præcipitatur in regulum unius lib, ponderis profectum è 100. minera & antimonii continentem in se omne aurum, mineræ, ferri & antimonii; qui postea regulus facile ulterius elaboratur omnimodæ auri separationis gratiâ absque magnis sumptibus; ubi etiam conservatur antimonium, quod denuò ad alia usurpari potest. Est igitur hæc separatio secretum utilissimum, etsi nusquam reperirentur ferrum & antimonium aurum tenentia, ad separandum aurum nimirum è mineralibus aliis contumacibus, ubi aurum absque ullâ aliqua jactura redigitur in angustiam sive regulum, qui porro ulterius elaborari potest facillimè, ubi non opus est totum antimonium cum minera aliqua colliquatum cum plumbo coquere & perdere & quidem potius cum damno, quam cum lucro; quia in hac operatione non solum elicitur aurum, sed etiam conservatur antimonium.

Quam separationis viam submittam censuræ omnium Chymicorum & separatorum honestorum & peritorum certis quibusdam de causis; non dubitans de approbatione singulorum & omnium, veritati non contradicentium. Præterea est etiam alia separatio auri è ferro & antimonio, quæ non fit in crucibulis; ubi illa prius unâ figuntur, postea igne carbonum fortissimo immediatè reducuntur, ad obtinendum tenorem ferri & antimonii.

P A-

P A R A G. XXXI.

Item Separatio auri & argenti è quovis stanno & cupro, secundum plus minus.

HÆc aliter peragitur separatio, non cum antimonio, sed cum plumbo; dum nimirum antea spiritali modo miscentur cum ipso stannum & cuprum, sine quâ spiritali mixtione, corporalis metallorum mixtio nihil valet. Omnis enim Metallorum peritus non ignorat, stannum cum plumbo fustum via vulgari, radicaliter non misceri cum ipso, sine qua radicali unione metallorum, mutud perfici illa & meliorari nequeunt. Errant igitur quotquot conantur aurum separare & argentum è stanno, cupro, aliisque metallis imperfectis, vi liquefactionis vulgaris; qui incognita Philosophica illa unione sive conjunctione, tempestivè abstineant ab ejusmodi laboribus inanibus & inutilibus, id quod ipsis suadeo fideliter, expertus rei veritatem cum jactura temporis & sumptuum. Quænam verò sit mixtio illa spiritalis, quæ fieri potest aquarum beneficio tam humidarum quàm siccarum, indicabit tibi Philophus ille & Chymicus præstantissimus Theophrastus Paracelsus, qui valde illam celebrat, multaque de ea scripsit.

Hoc tamen hic cum primis monere volui, quod nimirum ad hanc radicalem metallorum imperfectorum mixtionem etiam requiratur aurum, cujus beneficio fit separatio puri ab impuro, in metallis impurioribus & imperfectioribus. Potestque hæc

d 3

com-

comparari cum illa Divina, ubi Christo præsentem separabuntur boni à malis (corruptis primò illorum corporibus) attrahente Deo *puros corde*, impuros verè rejiciente. Quod etiam in hac metallorum imperfectorum separatione fieri oportet; oportet nimirum ut primò deponant corpora sua impura, ut corrumpantur, & clarificentur; tunc enim sese radicaliter associat illis aurum, facitque separationem attrahens sibi simile, rejiciensque dissimile. Sicuti enim omnis homo habet *animam*, quæ *scintilla divina*, inquinata verò peccato, sulphure infernali, dolo & fraude Sathanæ; ita etiam metalla in centro suo aliquid possident incorruptibile, quod verò adeò circumdatum sulphure impuro terrestri, ut non possit emendari (meo quidem judicio) nisi corrumpantur & in nihilum redigantur, è quo nihilo aurum postea attrahit bonam illam scintillam & in bonam convertit substantiam; quod ante ablationem puritatis accidentalis sulphureæ nigræ fieri non potuisset: quemadmodum etiam nos quoque prius cum Deo esse non possumus, quam purificentur corda nostra à vetere illo fermento (nobis ab Adamo relicto) Christumque induamus & puerulis similes reddamur. Quæ sanè dura verba, cum quibus natura convenit hic locorum fidem nobis indulcans, à paucis observata. Et quemadmodum de Auro dictum, ita etiam de Argento intelligendum; quod mixtum metallis corruptis attrahit sibi simile tanquam sui nutrimentum; ad instar diverforum seminum in terra, quorum unumquod-

quodque attrahit suum simile, relicta superfluitate. Ex. gr. si quis in terram projiceret semina fœniculi, cumini & cæparum, fœniculi semen è terra saltem attracturum esset sibi appropriatum ad productionem fœniculi cum foliis, caulibus & feminibus : Idem etiam intelligendum de semine cæparum &c. Hoc etiam accidit in regno minerali metallico, dum perfecta seminantur in imperfecta, ubi putrescunt, suumque pro incremento attrahunt simile. Non autem dixerim hanc similitudine, aurum & argentum esse *catholicum Metallorum semen*, aurum enim solummodo est habitaculum feminis illius metallici, minimeque tota sua substantia semen. Est autem hæc similitudo propterea introducta, ut appareat, quomodo nimirum sese mutuò amplectantur similia spiritualisata, & retineant. Sed nolim tibi persuadeas, Metalla in aquis corrosivis esse solvenda & per alembicum destillanda; qui labor Chymicorum vulgarium, metallis noxius est, ac proin sterilis, fraudulentus & sophericus; quo multi viri etiam doctissimi fuerunt decepti, cogitantes hac ratione conficere Tincturam, contra naturæ cursum; quare nullus inde unquam produci potuit fructus aliquis bonus. Nec unquam spes alicujus commodi artificii viæ huic ineptissimæ insistenti, donec ab hac declinat ad viam veram & rectam, permanenti alias in sua cæcitate, ab aliis cæcis turpiter decepto.

Oportet autem ut Chymice spiritualisentur Metalla absque aquis corrosivis, & absque instrumentis

tis variis artificialibus, beneficio humidi radicalis proprii, absque multis sumptibus & laboribus : Totum enim illud negotium (metallorum nimirum purificatio, vivificatio & ipiritualisatio, quæ fit solutione, putrefactione, destillatione & circulatione (Philosophica nimirum) perfici potest per peritum Spagyrum absque vitris unius horæ spatio ; ita ut non opus sit illa tot mensium spatio aquis corrosivis humidum radicale destruentibus vexare & macerare. Atque hæc intelligenda de via humida Philosophica separationis particularis. Qui verò aurum aliudve subjectum aureum immergere sciret substantiæ alicui purissimæ, penetrantissimæ, fixæ & fusili, quæ ingressum haberet in alia metalla fusa, & radicaliter misceretur cum partibus ejus purioribus, ille sine dubio transmutationem inventurus esset particularem celerissimam, vel separationem puri ab impuro, cum manu ductone legitima & vera ad opus illud universale, quo multi hæcenus frustra intricati.

Maturatio minerarum, ut plus auri & argenti dare possint in fusione.

HOc de mineralium metallorumq; maturatione est unum è præstantissimis meis Secretis de emendatione metallorum. Sæpe enim conatus metalla & mineralia, via quadam secreta fixare, & reperi quod possint aliqua ex parte maturari, ita ut relinquerent in cupella aurum & argentum, quod

quod antea non poterant relinquere, priusquam nimirum maturabantur. Nunquam autem expertus veritatem in quantitate majore librarum nimirum multarum; & quæ sit hujus rei causa, videre licet in principio harum annotationum, superfluum igitur eam hic repetere.

Sed hoc adhuc dicere oportet, hanc nimirum fixationem esse nimirum quodammodo sumptuosam, quæ propterea non benè ubivis terrarum perpetrari potest cum lucro (etsi possit in magna quantitate, quod tamen ignoro) fit enim illa fixatio beneficio alicujus aquæ, qua etiam utitur natura in terra (quam non ubivis habere licet, ubi non bona terra) a qua si commodum expectandum, oportet ut mineralia facta fixatione, copiosum dent aurum & argentum; aliàs verò frustra & incassum laboramus. Sæpe feci probas juxta pondus centenarii minoris mineralium immaturorum sive semimetallorum, & reperi in 100. lib. cobolti, marcam 1; argenti puri, & in Wismutho uncias 2. 3. 5. auri. Lapis quoque calaminaris & Zinckum (debito loco effossa) suum dederunt aurum satis abundanter. Sed plerumque facta computatione pretii mineralis figendi, nec-non materiæ fixantis, factaque abstractione hujus pretii à pretio auri & argenti inde producti, reperi lucrum verè exiguum & quandoque ferè nullum; ita ut hætenus reliquerim opus, donec aliquando aquam fixantem minori pretio comparare, vel mineralia longiore tempore maturare potuero majoris

d 5

joris auri & argenti copiae gratiâ, id quod docebit experientia.

Et si nunquam pervenero ad perfectionem hujus maturitatis fructiferam, non tamen spernendam volo, utpotè utilissimam in aliis laboribus Chymicis, meque certificantem in concepta opinione de Metallis per naturam perficiendis, mineralibusque & imperfectis metallis (nihil obstante) maturandis tam per artem, quam per naturam in visceribus terræ, & convertendis in aurum; de qua re fusius in lib. de generatione metallorum.

P A R A G. XXXIII.

Separatio auri & argenti ex Arsenico, auripigmento & antimonio.

HÆc mineralia volatilia communiter secum habent, aurum volatile & argentum, cum primis ab auri & argenti mineris profecta, nihil in cupella tamen relinquentia. Qui verò noverit fixare aliquantulum, illisque adjicere metallum, in quo se volatilia illa abscondere possint, ille certò videbit possibilitatem eductionis auri boni & argenti, è mineralibus illis volatilibus & abjectis; non tamen ex omni antimonio, arsenico & auripigmento.

P A R A G. XXXIV.

*Separatio sulphuris extranei Veneris, Cupidinis pro-
lis producendi gratiâ.*

Cu-

CUprum (nec-non ferrum) natura auro proximum ob affinitatem maximam mutuam, teste experientia.

Verisimile igitur quod ita possit purgari, si modò nobis innotesceret artificium, de quo Paracelsus in lib. suo Vexationum, ita nimirum ut aurum & argentum relinqueret in cupella; id quod fieri nequit ob ignorantiam. Meum secretum respicit cumprimis mineram Veneris repertam præcipuè propè mineras auri, non quamvis nimirum. A qua si separatur sulphur illud superfluum combustibile, reperitur aurum purum putum; sed hic labor in quantitate majore exerceri nequit, possibilitatem saltem artis demonstrans, divitias verò non promittens; è quo fortè aliquid commodi, si instituitur cum vera Venere rectè nimirum; id quod non hujus loci, sed aliquandò alibi fufius demonstrabitur. Hoc autem hic te scire velim, quod mineræ Veneris sulphur superfluum non crematione vel ustione ignis vulgaris sit auferendum, uti moris est apud mineralium tractatores, sed igne aliquo secreto spiritualifetur, quò corpus proprium exaltare & emendare possit, ut aureæ fiat particeps naturæ. Mineræ enim tales cupreæ vulgari modo fusæ & purgatæ, non aurum, sed argentum dant solummodò; undè apparet non nisi igne illo secreto lorionis & gradationis illas adipisci perfectionem. Periti enim Chymici prætet ignem illum vulgarem habent & alium, cujus beneficio probantur & funduntur metalla; sine cujus cognitione metalla rectè tractari nequeunt.

Ex-

Ex. gr. In fusione & tostione minerarum vulgari, quæ igne fit vulgari, ignis illius vi abigitur pars metalli volatilis, quæ ejus spiritus & vita vegetabilis, relicta parte fixiore & crassiore: At si solummodò igne quodam peculiari separantur partes impuriore, relicto spiritu gradatorio cum corpore, reperitur corpus melius & præstantius illo, quod eliquatur igne illo violento communi. In igne ceu elemento fortissimo latent maxima Secreta, de quibus nihil constat Philosophis illis & Chymicis vulgaribus. In Scoriis rejectis, expertis vim ignis majorem, latet aliquid perfecti, quod inde elicitur, si denuò funduntur modo nimirum aliquo peculiari; quæ emendatio non nisi à vulgari focali proficiscitur igne. Hæc verò cupri emendatio proficiscitur ab igne aliquo lavante, purificante & exaltante. Sæpius probavi cupri mineram igne utroque, semperque expertus non nisi argentum inde, igne illo vulgari eliquari, tam antè quam post fixationem nimirum, & non aurum, igne verò secreto non nisi aurum & non argentum. Sicuti etiam stannum vulgari ratione probatum non nisi dat argentum; redactum verò in Cineres vel Scorias non argentum sed aurum dat, utpotè expertum majorem vim ignis. Igni igitur hoc adscribendum, diversa operanti pro diversitate regiminis. Quarè ignium differentia cognoscenda, alius enim metalla destruit, alius digerit & maturat metalla; alius mundificat & lavat; alius denique penetrat, calefacit, exaltat & transmutat metalla in speciem meliorem

rem; ita ut rectè dicatur: *In Sole & Sale sunt omnia.*

Præter prædictos calidos & siccos reperiuntur ignes frigidi & humidi, nullam cum illis affinitatem habentes, quorum beneficio in terræ visceribus natura, & extra terram artifex metalla destruit & regenerat; de quibus plus apud Philosophos; & ego plus dicere possem, si esset opus. At quid? mentio facta Secretorum incognitorum, invidiam parit. E panno vetusto vestem novam conficere nolo, quia sunt alii, qui nihil nisi lecta sciunt & audita, novorum librorum authores. Me igitur quod attinet, malo silere quam publicare Secreta, vel scripta scribere sive repetere. Perinde enim est nunc scribere Secreta & trita hoc nimirum seculo. Quare satius esse duxi aliis dare ansam ad indaganda secreta, quam illa indifferenter communicare singulis & publicare. Sufficiant igitur dicta de differentia ignium calidorum & frigidorum, quorum beneficio metalla tam intra quam extra terram generantur & destruuntur. De quibus fufius tractare decrevi in lib. de Origine illorum, ubi quæ hic desiderantur non omittentur.

P A R A G. XXXV.

Separatio argenti à testis, quod in probatione illas intravit, sine liquefactione sineque laboribus & sumptibus.

Est hoc pro iis, qui commoditate carent testas suas liquefacere, argenti separationis gratiâ, quod

quod una cum plumbo illas intravit in examine :
Estque Secretum facillimum, multis constans sum-
ptibus & laboribus.

P A R A G. XXXVI.

*Præparatio sive confectio vasorum terreorum ele-
gantissimorum Porcellanis similium non sumptuosa,
spiritus retinentium, igni resistentium, ubivis terræ
locorum.*

VIx carere possumus talibus fictilibus tam in
œconomia, quàm in laboratorio Chymico &
officinis pharmacopœorum ; quare rectè illorum
fit mentio. Pro œconomia confici possunt patinæ,
disci, pocula, canthari &c. Pro laboratorio verò al-
embici, cucurbitæ, retortæ, scutellæ, aliaque ne-
cessaria. Pro officinis autem pharmacopœorum, ol-
læ majores & minores pro syrups, conservis,
electuariis, & pro aquis herbarum in vitrorum de-
fectu. Et merito vasa talia præferuntur vitreis, quia
non ita facilè franguntur, retinentque quasvis hu-
miditates subtilissimas & acerrimas. Præferuntur
etiam merito patinis & discis stanneis, quia conti-
nuò tam hyeme quàm æstate suam retinent mun-
ditiem ; faciliusque mundificantur aquæ ablutio-
ne.

P A-

PARAG. XXXVII.

Confectio aluminis quosvis colores exaltantis & fixantis; cum primis requisiti ad colorem coccinum aliosque pretiosos. Nec-non preparatio aheni non sumptuosa, colores non alterantis.

HOc alumen venale non est, quia per artem conficitur è certis quibusdam mineralibus, hac virtute præditum, ut possit fixare colores & exaltare cujuscunq; generis, ne à sole, aëre, aqua, aliàs colores alterantibus, ullam patiantur injuriam, ad quod negotium requiritur etiam peculiare aliquod ahenum.

Sciunt enim tinctorum coloris coccinii, grana coccina colorem omnium præstantissimum & pretiosissimum alterari in ahenis cupreis, quare stanno solent obducere, vel ex mero conficere stanno. Hoc verò alumen nostrum, nostrumque ahenum longè præferenda illis vulgaribus, quantumvis viliori habeantur pretio; quare hæc non contemnenda scientia; quia multum inde lucri ad possessorem redire potest.

PARAG. XXXVIII.

Preparatio quedam peculiaris colorum pictoriorum non sumptuosa, utpotè purpurei, ultramarini, cinabarii &c. cum primis verò albedinis alicujus elegantissime,
nun-

*nunquam haëtenus vise, simillima perlis elegantissimis:
nec-non aurei argenteique coloris.*

Prædicti colores haëtenus neque communes, neque in copia cum aliquo fructu confici poterunt, sicuti nunc &c. Servientibus igitur illis arti pictoriæ, qua memoriæ causâ depinguntur historiæ tam sacræ quam profanæ, non malè fit dum docentur illi; quia illis ægrè carere possumus: Et quamvis vilissima appareat, utilissima tamen scientia; quoniam tales colores in magna consumuntur copia in locis multis unde ad possessorem lutrum redire non exiguum potest.

C O N C L U S I O.

Nemo dubitet de veritate dictorum in hisce Annotationibus. Natura enim & Ars possunt multa, nostra verò scientia exigua est, in vegetabilibus nimirum, & ferè prorsus nulla in metallicis; atque hæc ratio est, quod ignaris res nunquam vilæ & auditæ, incredibiles & monstrosæ appareant. Quare testor atque iterum testor hæc non somnia esse nec nugas scripta mea, sed Secreta naturalia vera. Natura enim dives est, terraque gravis thesauris occultis; id quod à paucis creditur. Nec autem solum intrinsecè, sed etiam extrinsecè in circumferentia & abundantia terræ reperibiles thesauri, quantumvis ignoremus illorum quærendi modum. Nihil dicam nunc de argilla, arena & lapidibus, nec de vilioribus, abjectisque

etisque mineralibus, è quibus aurum & argentum separari potest, ubivis locorum facile sine sumptu reperibilibus. Præterea ubivis etiam locorum, ubi olim ante aliquot secula, eliquata fuerunt metalla, & etiamnum eliquantur, sunt ingentes montes scoriarum; è quibus secundum artem, aurum & argentum (in iis relictum) eliquari potest. Videtur ac si Deus nobis immorigeris suis filiis, divina sua providentiâ, in Europa, cum primis verò in Germania (castigatis, & privatis pompâ, per nationes peregrinas ob impietatem, vitæ) aliquid in nostri commodum reservaverit, quod olim ipsimet non in pace, nec nunc tempore belli nostri inimici usurpare potuerunt. Sicuti nos quoque per naturam corrupti providentiâ utimur filiorum nostrorum gratiâ inobedientium, patrimonium, honeste acquisitum male perdentium; reponentes pecuniam ad certum tempus necessitatis nimirum extremæ, ne prorsus in infamiam desperent parentum, sed resipiscant & ad meliorem frugem redeant & deprecentur.

Quidni etiam Deus ille altissimus & sapientissimus, Pater noster misericors, videns nostram poenitentiam, reservato Thesauro nos provocaret ad debitam gratitudinem & obedientiam; Deus nihil facit frustra, non ignorans, quid faciendum sibi, & quid nobis profit; qui sine dubio videns filialem nostram obedientiam, provisorius nobis benedictione suâ divinâ tam temporali quàm æternâ.

Et quidem videtur ac si hâc ratione integræ Provinciæ iterum emergere possent, postquam

e

enim

enim, nonnulli sibi compararunt divitias, alios etiam isti adjuvare possunt vel commodando, vel pro mercede labores illis vel negotia imponendo. Nemo autem miretur, quod dixerim, delitescere aliquid boni in scoriis abjectis; dicens, si aliquid boni in iis, utique eliquatum fuisset à majoribus nostris? R. Posito quod tum temporis nihil amplius ignis violentia elici potuisset, sed non sequitur propterea quod nec etiamnum aliquid eliquari possit boni. Primò enim non latet fusores, tam priscos quam hodiernos, scorias sæpe abjectas, relictas aliquot annorum spatio in aëre, iterum fuisse imprægnatas ob vim magneticam, dedisse postea plus metalli, meliusque quam antea (de quare videant ignari libros tractantes de fossilibus.) Non autem in hac eliquatione usurpatur artificium aliquod singulare, sed modus ille communissimus ubivis locorum usitatus.

Secundò potest etiam è quorundam metallorum scoriis (sive imprægnatis ab Elementis, sive non) via quadam secreta, elici & eliquari aurum & argentum, cum tamen in illis antea nullum reperiretur. At quæris quomodò fieri possit, ut in prima fusione producantur solummodo imperfecta, in liquefactione verò repetita, scoriarum nimirum, producat aurum & argentum. Cui: Cuncta metalla imperfecta continent in se aliquid perfecti, quod cupellarum proba elici nequit; nisi iis destructis & conversis in scoriam (de qua re etiam alibi) imperfecta enim metalla multum continent sulphuris combustibilis, non permittentis sufficientem illorum purificationem

in cu-

in cupellarum examine, sed facientis simul boni combustionem & conversionem in lithargyrium, substantiam cupellarum intrans : metallum vero reliquum, quod igne illo vehementissimo fusionis primæ eliquari non potuit, combustionem conversum in scorias, majorem ignis sustinuit violentiam, quàm quod prima vice fuit eliquatum, quare magis purificatum, auroque & argento proximius quam metallum ipsum à quo fuit separatum. Qui igitur ejusmodi scorias, in quibus sæpe multum relictum, cum primis verò stanni scorias liquefacere noverit denuo cum additione congrua, ille sine dubio meliora reperturus metalla, metallis illis nimirum prima vice eliquatis à mineralium fossoribus. Non autem affirmaverim, tantam inesse vim igni focali purificandi metalla viliora, & perficiendi.

Ignis quidem magna potentia in purificandis & maturandis metallis, sed nimis est violentus pro volatilibus. Sine dubio sunt etiam alia quæ ignem adjuvare possunt, quibus cognitis facile magna perpetrare possumus. Et quia dictum in præcedentibus paragraphis, nonnulla occultum in se atrum & argentum de se dare non posse metalla, nisi prius destruantur & in scorias redigantur, non opus est ipsa metalla (suis usibus destinata) destruere auri lucris gratia, cum reperiantur in magna copia destructa & in scorias conversa, è quibus aurum & argentum elicere licet pro sustentatione vitæ humanæ. Cum primis autem commendantur nonnullæ scorix stanni à certa ejus minera profectæ ob auri copiam, teste experientia

propria, & id quidem non sine causa; & quamquam omne stannum naturæ sit aureæ, illud tamen (quod dicitur Germanice *Saiffen Zinn*, à sa-
pone) dupliciter est aureum; primò quidem pro-
pter aurum à natura sibi traditum, secundò pro-
pter aurum accidentale, ubi etiam communiter
reperiuntur granula aurea, quæ dum stanni lava-
tur minera, quia ablutionis beneficio separari ne-
queunt, miscentur stanno infusione, quod sæpe
non latet mineralium tractatores, latet autem
eos separationis modus. Sæpe reperitur stannum,
cujus centenarius venditur pretio 20. vel 24. Im-
perialium, quod majoris in sese pretii continet
aurum. Quid igitur hic consilii, si absque damno
separari nequit? Per Saturnum enim via vulgari
separatum omne haberi nequit, quia maior pars
abit in scorias. Et posito quod non converteretur
in scorias, sumptus expendendi tamen in stanni
separationem per plumbum, auri contenti pre-
tium excessuri essent. Data igitur hac informatio-
ne non dubitabo, quin aliqui aliquando hoc in-
venturi secretum; quibus etiam pro virili assistam
meo consilio.

Et quæ dicta de scoriis stanni, intelligenda quo-
que de cæterorum imperfectorum metallorum
scoriis; non tamen ita ac si omnes absque disci-
mine multum possiderent auri: & quidem Mar-
tis Scoriæ, quæ maximam ignis vim sustinuerunt,
conversæ in vitrum viride vel cœruleum, (è quo
nonnulli aurum extraxere cum aq. reg. communi,
sed sine lucro, sumptus enim expensi excefferunt
pretium auri educti) præferendæ cæteris mino-
rem

rem vim expertis, Cæterum sunt qui affirmenter veram confici posse tincturam ex ejusmodi scoriis, imperfecta metalla transmutantem in aurum; id quod in suo relinquo pretio inexpertus, agens solummodò de iis (rebus) quas me docuit experientia, testimonium perhibens de Thesauro latente in ferro; quem non ab illo impetrare per antimonii separationem, de qua supra, licet adeò facile, nec aliis viis sive mediis, expectante sese fortiorem, victorem nimirum auferentem spolum illius: nemo enim qui non aliquandò se fortiorem reperiatur, messurum illi sicuti is messus fuit aliis. Senex ille h adspectu vilissimus, supremus est in firmamento, qui multa potest in Metallicis, sine quo nihil, quod sit alicuius momenti præstare possumus; quare meritò præ cæteris honorandus. Cæterum non modò circa scorias metallorum abiectas talis separatio institui potest, sed etiam circa ipsa metalla, si modo viliori pretio, quemadmodum nunc tempore belli, comparari possunt; ubi spatio 30. annorum tanta copia ♀ & ♂ aliundè in civitates maiores transportata, vilissimoq; pretio vendita, ita ut palam iterum inde ad alia loca per naves transportari oportuerit. Quod si quis tunc scivisset hanc separationem, nonne divitias ingentes acquirere potuisset inde æquè ac ex minerarum cultura, & simul ac reservare metalla, sive in separatione illa reservata Metalla suis iterum usibus dedicare Ecclesiasticis nimirum & bellicis, pro campanis nimirum & tormentis bellicis comparandis? qua ratione maxima pars in propria patria retineri potuisset quæ
alias

aliàs cum maximo damno, ex inopia metallicarum rerum peritorum, in peregrinas Provincias ablata. Sed non mirum quod aded parum nunc præstetur in Alchimia, cum plerique Chymicorum nullam habeant Metallorum cognitionem; qua deficiente, deficit etiam Chymicus, five doctus, five sit indoctus; *hæc enim cognitio non habetur in Academiis*, consistens in profunda speculatione, & assiduâ exercitatione. Olim apud Chaldaeos, Persas, Arabes & Ægyptios artes plus honorabantur, quam nunc apud Christianos, eligentes magistratum è Sapientibus, quorum reges filios suos in Philosophiâ educabant. Chymia cum primis erat celebris apud Ægyptios, per quam opes & divitias maximas impetrabant; ita ut Diocletianus Imperator eos antè superare nequiverit, quam omnes illorum libros combufferit. Quo tempore in magno artes habebantur pretio; sicuti apparet ex salario annuo Alexandri Magni, quod dedit Aristoteli, coronatis nimirum 400 & 80000, & ex 3000 sociis, quos ipsi adjunxit naturæ perscrutandæ gratiâ. Nunc verò honorantur Thraiones, Sycophantæ & Moriones neglectis sapientibus, undè hæc præsens miseria tot regionum & civitatum, &c. In summâ artes & scientiæ nunc tam sunt raræ, quàm est nix in regionibus calidioribus in æstate mediâ. Honestam enim non permittit, superbia informationem five eruditionem, non nisi opes quærens & divitias; quas si quis habet, honoratur absque respectu dignitatis & virtutis. Sunt nonnulli persuasi sibi, aliquid decedere honori suo, si filios educarent in hone-

honestis artibus, contenti patrimonio pro status conservatione : Sæpè autem apparet, quomodo sufficiat patrimonium, ablatiis divitiis & opibus, per fas & nefas acquisitis, infortunio aliquo terræ marique approximaute : tunc enim tanquam butyrum ad solem consistuat, ubi amissis divitiis nihil restat, quo vita sustentari possit, qui propterea non in exiguo versantur periculo. Utinam aliquando tempus acceleraret, ubi vitiorum loco virtutes colerentur, & liberi educarentur in bonis artibus ! tunc enim non tot in mundo grassaturæ calamitates, nec tot spolia & homicidia, sed in pace victuri homines & in sudore vultus panem acquirunt essent sine ullo proximi damno. Atque sic audivisti de restantibus mediis honestis facientibus ad familiæ sustentationem honestam, absque nimirum usurâ & fraude, Martisque violentiâ. Fraude siquidem & dolo, belloque acquisitæ, utpote contra Scripturam & proximi charitatem, male communiter dilabuntur. Melius igitur est unicuique relinquere suum, & in sudore vultus juxta voluntatem divinam acquirere vitæ suæ sustentationem, id quod rectè commodèque fieri poterit viâ à me nunc demonstratâ. Etsi hætenus ad me ipsum ex hisce secretissimis scientiis nihil lucri redierit certis quibusdam de causis, neque (Deo sic volente) ulla unquam spes futuri commodi reliqua esset, contentus tamen sum naturæ cognitione. Interim spero me aliquandò divinâ favente gratiâ patriam exoptatissimam revisurum, ubi in pace laborare & economiam honestè sustentare poterò : Et tunc quidem audacius aliquid amplius edere & publicare poterò. Decrevi enim scribere *librum qualis nunquam fuit usus*, multis mortalibus utilissimum ad vitæ sustentationem. Sicuti enim fœmina gravis nihil magis in votis habet, quàm ab onere liberari ; Sic etiam ego, ut tanquam instrumentum divinum proximum meum adjuvare possim Talento mihi concedito. Nullâ autem re magis destitutus sum quàm tempore. Quilibet enim vir sapiens facilè conjecturare poterit, quantos exantlaverim labores (nihil dicam de sumptibus) hic locorum ubi omnia carissima, in rimandis naturæ penetralibus solummodò, postpositis laboribus majoribus. Dicam propterea in rerum veritate ; *Aliis inserviendo ipse consumor*. Et si

avaritiæ

avaritiæ deditus unicum solummodò, jam dudum mihi cognitum, exercere voluim Secretum, maximas divitiâs acquirere potuim: id quod nolui. genius enim meus non permittit exercere perfectè inventa, ceu artificium mechanicum, instar asini hinc inde quotidie tot deportantis saccos; sed voluit ut invento uno invenirem aliud & quidem ex alio jam invento Secreto. semper enim unum alteri aperiebat januam. Id quod hæcenus iadelineater factiravi absque ullâ consideratione sumptuum & laborum in commodum proximi; nec ce labo (Deo permittente) donec ad optatam pervenero viam. Interea decrevi inservire proximo inventis & probatis; sperans bonos in partem bonam versuros studium meum, non curans cavillatorum contumelias consuectas (à quibus nihil lucri) proditorum tandem aliquando maximam suam astutiam ignorantiam.

Concludam igitur & remittam lectorem benevolum, ad libros meos reliquos, tractaturos hisce planius de rebus secretis, quos brevi in lucem dare decrevi. Vale igitur lector & recommendatus esto Deo patri luminum.

A D O S O R E M.

Qvisquis es, Zoile, hoc animadvertito. Incognita adspicere noli: Non enim in terris, qui cunctis placere potest. Esto igitur cautus in actionibus tuis. Noli sine iudicio iudicare, ne ipse aliquando iudiceris: Veritas enim permanebit, osoribus veritatis perditis. Et si tibi sint socii iniquitatis, non tamen permanebis nec evades pœnam. Quare tangere noli innocentem, nihil nisi tuum quærentem commodum; viam tibi demonstrantem, opes & honores acquirendi rectam. Si quid habes melius, dato; nemo est qui prohibeat: Sin minus, fræna linguam, & carpere noli artibus divinâ favente gratiâ illustrem. Secus vindictam non effuriet imminuentem, à qua à condito mundo immunes non fuere Zoili: atque hæc tibi admonitionis gratiâ candide dicta sunt.

F I N I S.